U SADHU SUNDAR SINGH

SADHU SUNDAR SINGH

Pablished by

The Khasi-Jaintia Presbyterian Synod, 1975.

With the kind permission of the Publishers of the First Edition

The Evangelical Literature Depot., Cal.

(Rf. No. M/699/73, dt. 19.10.73).

Printed by D. N. Bag at New Nirala Press,
4, Kailash Mukherjee Lane, Cal-6

SHIKYNTIEN

Da ka Jingaiei bad jingkyrkhu bakhraw eh jong U Blei, sha Uba nga ai ka jingnguh bad ka Burom phar, la lah ban pynmih ha ka Ktien Khasi ia kane ka Kot kaba iathuh bniah bin shaphang ka jingim jong u Sadhu Sundar Singh, u 'riewblei bad u Khristan uba da shisha ba ka Ri India ka la pynmih. La pyrshang shitom katba lan ban buh ha ki ktien kiba jem bad kiba shai khnang ba baroh ki parabangeit ha ka' Ri Khamtam ha nong kyndong, ki bym nang pule phareng bad ruh kito kiba shu nang pule tang malu-mala ia la ka ktien, kin sngewthuh.

Ha kaba pynkylla sha ka Khasi ia kane ka Kot, ym lah khlem da kynthoh ia la ka jingsngew-kitram ia I Mr. P. Jyrwa, Tymmen Basan ka Balang Malki, Iba hapdeng ka jingthiah pang I la kloi ban iarap pule lyngba shuwa ban buh ia ka ha ka dur ba lah ban shon, I da shtah ia ka ba at bawit, I da pyndap ia ka bathem ba duna bad I da pynshai ia ka ba dum bakyllaiñ, bad khamtam eh ia ki jingduwai bajur ba I la theh halor kane ka jingtrei. Kumjuh ruh ia I Pastor, Rev. S. Wollington, Iba la kloi ban len ia la ka jong ka por ban pule bniah lyngba jong ka na sdang sha kut shuwa ban phah sha press. Kumno kane ka Kot ka la shoh mynsiem ia I lah ban shem na ki jingkynthoh ba I la ai ia kiba lah ban shem ha ka pej kaba bud.

Da kaba sngewnguh eh ia U Blei nud ban phla ba ia kawei-pa-kawei ka pej jong kane ka Kot ym shym la leh bad pyllait khlem da wieh shuwa ia ka ha ki jingduwai bajur bad ngam sngewlehraiñ ban ong ba nga sngew

shisha ia ka bor baphylla U Trai shilynter jong kane ka jingtrei kaba la bat ia nga arsnem ban pyndep. Ka long ka jingtrei ieit monsngewbha na ka bynta la u jong U Kynrad khlem khmihlynti bainong eiei – baroh ka jingmih na kaba die ia ka kan leit sha ka Kam U Blei Ka jingangnud ha kaba pynkylla Khasi ia ka ka long tang ban iasam lem bad kiwei de ia ki jingkyrkhu bad jingpyrsadmynsiem kiba nga la ioh na kaba pule ia ka ha ka Phareng.

Lada baroh, khamtam ki Samla, ngin iapule ia ka da kaba pynleit jingmut bha bad da kaba ring jinghikai sha lade na ki jingshem bad ki jingiakynduh jong une u radbah ka Jingngeit ka juk jong ngi, khlem artatien ngin ioh bor ioh mynsiem thymmai bad jingrhem bakhraw ban sngew-thuh, ban kohnguh bad ban leh ia ka Hukum U Trai (Math. 28:19) kat ban pynlong ia ngi ban shem shisha ka 'Jingrhem ban ieit ia ka Kam' ka ban pynwan ruh ha ngi ka 'Jingkwah bajur ban kyntiew Burom Blei' khlem kheiñ ia ka shitom 'Bainong ai kan dam'.

D. S. Roy

SHISYNPEIT HA KA JINGIM U SADHU

Nga la pule ia ki kot Phareng shaphang u Sadhu Sundar Singh. Nga la pule ruh ia kane kaba la pynwan ha ka ktien Khasi da I Mr. D. S. Roy. Da kaba la pule nasdang hakut ia kane ka Kot nga la shem ia kiei kiei kiba phylla shaphang u Sadhu Sundar Singh bad ki khubor jong u kumne barum.

1. Ka Jingkylla kaba mut ha ka rukom kaba kham phylla-

Da ka jinghikai ka kmie, u Sundar Singh u la long u 'riewniam naduh da u dang rit. Ka la don ha ka jingmut jong u ban long Pukir ne Sadhu. Bad kumta u la kwah ban shem ia U Blei ha ka niam Hindu. Da kata ka jingshitrhem niam u la shun ia ka niam Khristan katba u la thang ia ka Kotbah kaba u la ioh na ka skul kaba u shong—ka Skul Mishon Khristan. Hynrei lai sngi hadien ba u la thang ia ka Kotbah bad ba um shym la ioh jingsuk eiei da ka niam Hindu, u la poi sha ka jingpisa mynsiem kaba khraw kat haduh ba u la rai ban shu pyniap noh ia lade. Shuwa ba un leh ia kata, u la duwai, ba lada don U Blei Un pynpaw ia lade ha u, bad lada ym don, un pyniap noh ia lade da kaba shah tylliat ha ka lynti Rel. Kyndit kyndit ka jingtyngshaiñ ka la pyndap ia ka kamra. U la iohi ia ka khmat phyrnai jong U Khrist bad ia ki dien jong ki prek. U la iohsngew ia kine ki ktien : "Balei me pynshitom beiñ ia nga ? Ha khmih nga la aiti ia la ka jingim halor ka diengphna na ka bynta jong me". Kine ki ktien ki la ngam kum ka leilieh hapoh ka dohnud jong u. Bad kumta ha kaba shikhyllipmat la pyndap ia u da ka jingkmen bad ka jingsuk bym lah ban batai.

2. Ka Jingsumar U Blei ia u ha ka rukom kaba kham phylla

U la lait im na ka bih ba la buh ha ka jingbam ha ka por ba u la shah beh na ïing. U la lait im na ki kti ki nongpyniap ha Nepal bad Tibet. U khla bad u 'seiñiong ki la wan dem lang bad u mynba u thiah ha krem bad ha ïingjah khlem pynsniew eiei ia u. Da ki angel jong U, U Blei U la ju wan markhmat ban pyllait ia u Sundar Singh ha ki jingduh lad baroh.

3. *Ki khubor ialap jong u ki don ka Bor ha ka rukom kaba kham phylla*—

Um shym la leh kambah da kaba pynkoit ia ki met khnang ban ring ia ki mynsiem ki briew. Hynrei ka maiñ 'riewblei, ka jingshem-mynsiem da ka jingaiti-lade bad da ki ktien babeit jong u, kiba syriem ia U Trai Jisu hi, ki la long ki khubor kiba don ka Bor kaba kham phylla. Ki briew ki iohi ia U Jisu lyngba u Sadhu Sundar Singh.

U la iaid ialap ha Ri India, Silon, Nepal, Tibet bad Burma. Bad sha Mihngi haduh Japan, Shaina bad Singapur. U la leit ruh sha ki bun ki Ri Sepngi sha Iurop, Amerika bad Australia. Baroh ki ri ha ka pyrthei ki pynbna shai ba ki khubor jong u ki don ka Bor kaba kham phylla kaba la pynim bad pynthymmai ia ki mynsiem jong ki briew.

Ia kane ka Kot la pynmih ha ka ktien Phareng ha ka snem 1918. La iai-shon ia ka haduh kine ki snem. La don ki snem ba la shon haduh arsien shisnem namar ka jingñiewkor eh ki briew ia ka.

Ka long ka jingsngewnguh ia I Mr. D. S. Roy Iba la trei shitom ban pynwan ha ka ktien Khasi khnang ban ioh pule da baroh.

Kan long ka jingkyrkhu kaba khraw lada ki ïing Khristan baroh ha ka Ri kin ioh ia kane ka Kot kaba kordor eh.

Rev. S. WOLLINGTON
12. 5. 61

KA TIEN SHUWA

Ha kaba sdang eh ka jingthmu haba la thoh ia kane ka kot ka long tang na ka bynta ki kynthei Khristan kiba ha ki thaiñ ka Malaialam, hynr̃ei hadien la pynlong ia nga ban pynmih ruh ia ka ha ka Ktien Phareng.

Lajan baroh kaba la thoh hangne la lum lang na ki jingiakren-iakhana bad u Sadhu hi, na uba ngi la ioh shibun eh ka jingiasyllok ba ai mynsiem, bad dei da ka jingaibor jong u ba la thoh ia kane ka kot.

Ka jingim ba la iathuh hangne shaphang une u shakri bashisha jong U Kynrad Uba khraw khlem artatien kan long ka jingpyrsad-mynsiem ia baroh kiba ngeit. shynrang bad kynthei, jong ka Ri India, bad lehse kam long kaba shu pynheh lada ong ba baroh ki nong-India na ki jait bad ki ïing kiba iapher kin iohi hangne kumno ba U Jisu Khrist U lah ban pynpaw ia Lade ha, bad lyngba, ki trai-ri jong kane ka Ri kaba khraw, bad katno U long shisha Uba bit eh ban long U Trai bad U Nongpynim jong ka Ri India.

ARTHUR PARKER
London Mission, Trivandrum.

Ka Shithi na u Sadhu Sundar Singh

Haba nga la pule ia ka jingthoh ia kane ka kot nga la iohi shai kdar ia ka jingialam lynti kaba phylla jong U Mynsiem U Blei ia I Mrs. R. J. Parker kumta ba I lah ban thoh ia ka khlem jingbakla, bad nga ngeit skhem ba kane ka jingtrei jong I kan long na ka bynta ka Burom

U Blei, bad kan long ruh ka jingiarap ban ai ka jingmyntoi bakynja-mynsiem ia kiba bun. Bad ruh ba baroh kito kiba don hapdeng ki jingeh kumba nga la iakynduh, kin ioh jingiarap, bad khamtam eh kin sngewthuh kumno ba U Trai U la pynim ei ia u nongpop uba khraw kum ma nga, bad ba da ka jingieit bad ka jingaiei jong U, U la jied bad khot ia nga sha ka Kam jong U. Mynta ka sngi, hadien ka jingmad da lade hi ha kine khadlai snem, nga lah ban ong da kaba sngewnguh eh ba "U Khrist da shisha U long Ujuh mynhynnin bad mynta bad sha bymjukut" (Heb. 13:8).

Ka jingduwai jong nga ka long ba U Blei Un pyndonkam ia kane ka kot kaba rit na ka bynta ka Burom jong U hi bad ban long ka jingiarap bakynja-mynsiem ia kiwei pat—Amen. Sèptember 3. 1918.

SUNDAR SINGH

KI JINGKDEW

KA JINGLAMPHRANG

Ki sngi jong u bnai February 1918 kin long ki sngi ki ban sah jingkynmaw ha kiba bun ki Khristan jong ki kynhun balang ba iapher baroh ha Tribandrom, namar ka jingwanpoi u Sadhu Sundar Singh ka la long ka jingjia ka bym pat la ju jia bad kaba la wallam ha kiba bun ka jingmyntoi bad ki jingkyrkhu bakynja-mynsiem bym lah ong. Uwei na ki Mishoneri jong ngi u la kren kaba dei eh haba u ong, 'Uba kum une u briew um pat ju rung ha ka Balang ha Ri India mynno mynno ruh", bad kat shaba u leit u iehnoh shadien jong u ka jingsngew-mynsiem bajylliew ba u Blei u la wan jngoh ia la ki briew.

Ka nam u Sadhu ka la leit ha shuwa jong u, namar khyndiat eh kiba pule ia ki kot ba la thoh shaphang ka jingim bad ka jingtrei jong u, bad na kine kiba la pule don kiba khmihlynti ba ka sngi jong ki kambah kan sa paw. Kiba kham bun shisha ki la dap da ka jingthrang ban iohi bad iohsngew ia u kumta ba ki lah ban iohpdiang ia ki jingkyrkhu bakynja-mynsiem kiba ki ngeit ki lah ban mih na ka jingshakri jong u. Te don paidbah byllien mynta kiba lah ban sakhi ba U Blei Um shym la pynraiñ buhkhoh ia kine ki jingkyrmen bad jingangnud jong ki.

Katba ka rel kaba kit ia u Sadhu Sundar Singh ka la jan poi ha steshon rel, nalor ki Mishoneri, la don shikynhun ki Khristan nong-India kiba la ap lypa ban pdiang sngewbha ia u ; bad haba u la poi pat ha ïing Mishon hangta ruh u paidbah babun u la ialum lang ban iohi ia u, bad da kaba eh ba lah ban pynsngewthuh ia

ki ba kin ia leit noh shuwa khnang ba u Sadhu un ioh por ban sait khmat sain kjat bad ban shong thait khyndiat.

U Mishoneri na ka Balang Wesli-ian u iathuh kumne shaphang ka dur u Sadhu.' "U Sadhu u don ka maiñ khun bakhraw. U long uba jrong ka rynieng bad uba bhabriew, ki kti bad ki kjat jong u kiba itynnad bad kiba khuid. U long uba leh khuid ha ka met bad ki jaiñ. Ka jaiñ kaba u phong ka long tang kawei kaba la suh ha ka dur sopti jong ki pukir kaba jynsur shirynieng naduh tyrpeng haduh kjat bad kaba long rong-pukir stem-shynrai. Ym don uwei ruh uba iohi nyngkong eh ia u u ban ym iohi ha u ia ka jingiasyriem bajan eh bad u Jisu – naduh ka khmat haduh ka riam.

Don shibun kiei kiei ha kane ka Ri India kiba ai ka jingshai bathymmai shaphang ki jinghikai ka Baibl hynrei ym pat ju don u briew uba nga la iashem uba lah ban pynpaw ha ngi da la ka jingim kumno ba U Nongpynim jong ngi U la im bad U la iaid kylleng ha ki sngi jong U ha kane ka khyndew, kumba u Sadhu Sundar Sing hi u pynpaw. Mynba u dang don ha Tribandrom, kat shaba u Sadhu Sundar Singh u leit ban iathuhkhana, ki paidbah badap jinglyngngoh ki bud ia u. Wat ki khynnah rit ruh ki iasop ha u ba kin ioh ktah ia ka sopti stemshynrai jong u, bad ia kiba pang ruh la wallam ha u bad u la iaduwai lem bad ki. Ka long kaba da eh shisha ban pynsngewthuh ia u paidbah ba u Sadhu um ju pynkoit ia kiba pang, wat la u Sadhu ruh da lade hi u ong kumta.

Ha kawei na ki jingiaseng paidbah la don kawei ka jingjia basngewsynei kaba wallam ha ka jingmut jong

ngi shaphang kumno ki paidbah ki la ju wad ia U Trai. Ka dei ka jingiaseng paidbah ha madan. Ki wan bah ha ka jingthiah ia u briew uba pang. Ki la buh jem jai ia ka jingthiah ha ka jaka na kaba uta uba pang u lah ban jngoh kumta ba u lah ban iohi ia ka khmat u Sadhu bad ban iohsngew ia u ba u kren. Une u nongpang u dei u Khristan na kawei ka nongkyndong kaba jngai kumba bynñiew mer, bad la wan rah ia u shimiet shimiet ba u kwah eh ban wan sha kata ka jingiaseng.

Ha kata hi kajuh ka miet la don sa kawei pat ka jingjia kaba pynkynmaw ia ngi shaphang ka jingwan u Nikodimos sha U Trai mynmiet. Ha ka por ar—baje mynmiet haba ka pyrthei baroh ka la iohthiah jar, la don ka jingtied tok-tok ha ka kamra thiah u Sanhu bad uwei u khar Hindu bakhraw jait u la wan ba u da kwah eh bañ iakren bad u Sadhu shaphang kiei kiei kiba kynjaniam. Ynda u la batai ba u sngewlehraiñ ban wan mynsngi, u Sadhu u la ong kumne, 'U Jisu Um sngewlehraiñ ban shahshitom halor ka Diengphna na ka bynta jong phi mynsngi, hato phim lah ban ia shahshitom lem bad u khyndiat? Ha ka jingiaseng paidbah kum lashai une u lok u la kheiñduh ia la ka jingsngew bad u la wan pyrshah ban iashong lang bad u paid Khristan ban sngap ia u Sadhu katba u dang ialap.

U Sadhu Sundar Singh u la ai ha ngi baroh ki jingiohipaw bathymmai shaphang U Blei bad shaphang U Khrist, bad ngi baroh ngi la iohi bad sngewthuh kumno ba da ka jingiai-iasyllok jong u bad U Jisu bad ka jingiaipyndem ia lade ha ka mon jong U, u la kylla long syriem eh ia la U Trai bad kat shaba u leit ki briew ki ju ia ong, 'Ha khmih, u i kum U Khrist hi'.

Ban iohi bad ban iohsngew ia u ba u kren ka pynkyndeh mynsiem da ka jingkyrmen na ka bynta ka lawei jong ka Ri India, bad ka pynlong ia ngi ban peit shaphrang da ka jingsngewskhem ban iohi ia kata ka sngi ha kaba ka Ri Mihngi kan lah ban shem bad ioh ei-ei kaba thymmai ha U Nongpynim jong ngi ban ia-ai bad ban sakhi kylliang pat ia ka Ri Sepngi. La laiphew snem mynta ngi la ap ban mih ki briew kiba lah ban ngam ban bsuh ha ka dohnud jong ka Ri India shaphang U Khrist, hynrei ym pat don uwei ruh uba la lah ban kot shata kum une u shakri barit bad baieit jong ka Diengphna, u Sadhu Sundar Singh keiñ.

Ka Khubor jong Kane ka Kot.

Kane ka kot kaba rit kam long ka jingthoh kaba biang kaba iathuh lut shaphang ka jingim jong u Sadhu Sundar Singh lymne ia ki jingtrei jong u. Hynrei ka thew ban pyni bad pynpaw ia ka jingitynnad bym lah batai jong ka mynsiem 'riewblei bashisha bad ban pynsah jingkynmaw ia ka bor baphylla jong ka jingim ba la aiti pynkyntang lut phar ia lade sha U Blei.

Lada kane ka kot ka lah wat tang khyndiat eh ruh ban pyni kumno ba tang uwei u briew uba bha da kaba ialap bad im ia ka jingim U Khrist ka lah ban pynpaw ia U ha ka pyrthei kat 'ban pynwan ia ki briew sha U', bad lada ia ki dohnud la pynkhih sha ka jingieit bad jingshakri bakham jylliew ia U Khrist kat ban ioh kem katto katne ia ka mynsiem jong u Sadhu, ka la biang ka jingthew jong ka.

Ka long ka jingkmen bakhraw ba lah ban leh ine kyndiat ban pyni ia ka bor baphylla jong u Sadhu Sundar

Singh ban pynwan ia ki briew sha U Khrist, bad la tyrwa ha phi ki nongpule ia ine i kot da kata kaba la mad ia kane kajuh ka bor, da ka jingkyrmen bad ka jingduwai ba kane ka khubor kan long ba la kyrkhu da u Blei ha kito baroh kiba pule ia ka.

R. J. P.

U Jisu U ong :

'Nga te, ynda la kyntiew ia nga......ngan pynwan ia ki briew baroh sha lade' (*Ioan. 12 : 32*).

LYNNONG I

U SUNDAR SINGH

Sadhu bad Pukir

Ym don lehse kawei pat ka ri ha ka pyrthei ka ban knam kheiñ kordor shaphang ka niam ban ia ka Ri India, bad ha kaba don ka jingñiew-burom kaba khraw ia ki briew kiba aiti ia lade sha ka niam. Da ki 'rta bah, ki nong-India ki la nang ban buh ia u briew uba kheiñduh ia ka pyrthei na ka bynta ka niam halor jong uta uba synshar bad uba jop ia ka Ia ka bor u lyngdoh-niam hapdeng ki nong-India ngi iatip bha bad ym da donkam shuh ban thoh shibun hangne, bad wat la ka jingwanpoi ka jingnang jingstad Ri Sepngi ka la'lah shibun ban ktah pynsumor ia ka, u lyngdoh-niam u dang synshar donbor hi ha ki ïing bad ki rympei ka Ri India. Hynrei don ruh kiwei pat ki bymdei na ka jait lyngdoh kiba aiti ia lade sha ka niam, bad kiba kham kongsan na kine dei ki sadhu bad ki pukir. Don shibun ka jingsngewthuh bakla ia kine ki kyrteng, bad bunsien la ju shim ba ki mut ia kajuh hi. Ka jingiapher ka long tang kane ba ka jingim u sadhu ka long ka jingim kaba u la.smai ban shakri Blei naduh kaba sdang, katba ka jingim pukir pat ka long ba u briew u lah ban sdang kylla pukir ha kano kano ka por jong ka jingim jong u, wat ynda haba u la tymmen bha ruh.

Shibun ki briew ha Ri India ki ju kwah ban pynleit ia la ki sngi bakhadduh jong ka jingim jong ki ha ka niam,

ki da bret noh ia ki jingiadei pyrthei bad ki jingpah bad jingdawa jong ka baroh, bad ia kaba sah jong ka jingim jong ki ki pynlut ha kaba leh bad pyndep ia ki jingdawa bapyrkhing jong ka niam da kaba im ka jingim pukir. La ju ngeit ruh ba kiba kum kine ki briew ki la pyndep lut ia ki jingdawa kiba iadei bad ka jingim-doh u briew ha kaba shongkurim bad ioh ki khun ki ksiew, bad ba ki la leh ia la ka bynta ha ka jingiadei jong ki bad ka jingim kaba ha kane ka pyrthei. U sadhu pat naduh ba u dang khynnah u la rai jingmut ban iehnoh noh ia ka pyrthei bad ki jingsngewbha jong ka baroh. Um shongkurim lane shahteh ia lade da ki khuslai pyrthei.

Ka jingim sadhu ka long kaba eh shibun bad kaba dap ruh da ki jingpynshoi kiba shyrkhei: ka jingim kaba ring ia ka jingburom jong ki briew, namar ki briew ki ñiew ia u sadhu kum u briew uba shlur uba nud ban len ia ka pyrthei, ban kheiñduh ia ki spah ki phew, ki nam ki burom bad ki jingsngewbha jong ka kiba ka tyrwa ia u da kaba jied pynban ban im ka jingim kaba len lut khoit ia lade. Ia uba kum une u briew wat uno uno uba sarong tam ha India u pyndem ia la ka khlieh ha khmat jong u da kaba sngewburom ban kaba sngewrit Kine ki sadhu bad ki pukir ki ju jied ia ka rukom riam jynsur kaba tang kawei shirynieng bad kaba stem-shynrai ha ka rong, ka riam kaba ka Ri India ka ñiewburom eh bad kaba ai ha uba phong ia ka ka jinglaitluid ban leit kat shaba u mon ha India. Ka jinglongrit ka jingim jong ki ka long kaba haduh katta katta katba kim don la ka ïing ka sem lane kim ju rah pisa tyngka, bad hapdeng ki Hindu ki ñiew ba ka long kaba donburom bad ka kam 'riewblei lada ki lah ban ai jaka sah bad jingbam ia ki sadhu bad ki pukir.

Naduh mynbarım bajan kaLa kum kane ka jingim ka ju ring ia shibun ki riew don mynsiem-niam ha India, bad lyngba ki spahsnem, ki briew da la ka mon sngewbha ki len ia ka pyrthei bad baroh ki jingdon jong ka, khnang ba da kiba bun rukom ki jingshahshitom bad jinglen ladekilah ban pynhun ia kata ka jingangnud bajylliew jong ka mynsiem jong kı ban ioh ia ka jingsuk. Bun spah sien ki briew kiba don ka jingangnud ia kiei kiei kiba khraw bad badonburom ki ju leh kumne ban ıoh ia ka jingsuk ka mynsiem bad ka jingpynleit jingmut lut phar tang ha U Blei hi.

Ha ki nongbah bakhuid jong ka Ri India kaba ngi kham shait iohi eh ka long ba uwei ne shibun ki,pukir ki ju pynshitom sat ia la ka met ban pyndep ia ka jingdawa jong ka jingim ba ki la jied—don kiba sdien padoi ia lade halor ka ding ba shu rhem hai hai, don kiba rah sah shajrong ia la ka kti khlem pynhiar haduh ba kan da eh tnen kum u dieng bad ki tyrsim ki jrong bad sam lyngba ia ka kti jong ki, don kiba shong ne thiah halor ki speh, don kiba smai ban shu sngap jar bad ban puson bad duwai harud jong kano kano ka wah kaba ki kheiñ khuid. Hynrei kaba sngewsih ka long ba kaba kum kane ka jingim ka long kaba ju pyndonkam bakla bunsien bad ym don kaei kaei ha ka pyrthei kaba kham ijli tam ban peit nalor kata ba u briew uba riam jaiñ pukir u iaid makia na ka ïing sha ka ïing bad u pyntieng pynkhynñiuh ia ki bapli ki trai ïing kiba bieit da kaba tim bad thnum ia kito ki bymlah ban ai ha u ia kaei ba u khrong.

Kito kiba wankai sha Ri India na kiwei pat ki ri ha ka por tlang kim lah khlem da iohi ia shibun ki dak ha kito ki jaka bakhuid kiba kidei ban iaid lyngba kiba pynpaw

ba shibun eh ki nong-India ki iawad ia U Biei 'ioh lehse kumno kumno kin da ioh tare nadien jong U'. La ka jingiohi ia kine ki pukir iaid-khrong bymlah ñiew shuh ha ki jaiñ batngit bad bajakhlia ka long kaba pynsngewjli bad pynngiah shoiñ. pynban u Khristan haba u peit ia kane ka jingpynshitom sat jong kine ki pukir ia la ka met um lah khem da don ka jingsngewkwah bajylliew hapoh la ka dohnud ban pynpaw bad iasam lem bad ki ia ka jingmaian bakhraw jong kata ka jingsuk U Khrist ia kaba kine ki iawad.

Ha Ri India ki briew ki lah ban im synlar shibun. Namar ka jingshit ki briew ki lah eh ban im da kaba phong jaiñ tang kat ban iada ia ka met bad ban im kham bunsien shabar na ïing. Lait tang kito kiba la mad in ka rukom im bad rukom riam jong ka Ri Sepngi, kiba bun ki nong-India ki hun ban bam bad ban riam synlar. Na kane ka daw kam long kaba sngewphylla ban iohi lyngba ki spahsnem ba la leit noh ba haba ki 'riew don mynsiemniam ki mih na la ïing ban wad ia kiei kiei kiba kham khraw ha ka jingim bakynja-mynsiem, ki jied ia ka rukom im kaba tad tam bad ki da pynlang ha ka sa ka jingpynshitom sat ia la ka met.

Ia ki nong-Sepngi kiba shong ha ka ri ha kaba ka jingkhriat ka jur bad ka rukom im ruh ka pher, ka rukom im synlar ki nong-India ym tang ba kam iadei, hynrei ka long ruh kaba kim lah wat ban sngewthuh ia ka. U sadhu bashisha um leit sha ki ïing-niam ha kiba ka bam bad ka jaka shong jaka sah ka la don' lypa. U iaid kylleng na kawei ka jaka sha kawei pat—u thiah kat haba lap, bad u bam kat kaba ioh, bad u phong jaiñ tang shiriam bad um don ei ei ha ka iarong jong u.

U Dr. Farquhar ha ka kot jong u ka *Crown of Hinduism* u ong kumne :

Katba ka pyrthei ka dangsah ki briew kin pcit da kaba sngewphylla ia ka jingim ki pukir-blei jong ka Ri India. Ka jinglah jong ki jaijai ban kheiñduh lut ia ki jing-sngewbha, bad ia ki nam ki burom kiba ka pyrthei ka lah ban ai, bad ka jinglah jong ki ban shah jarjar khlem khñium ia ki jingeh har rukom jong ka jingim khlem artatien kan long ka jingpyrsad-mynsiem ia kiwei pat ki nong-India pateng-la-pateng. Lajan laihajar snem ki pukir-blei ka Ri India ki la long ka sakhi kaba phla bad ba kren ba ka mynsiem bad kaba kynja-mynsiem. ka long kham ha khlieh ban ia ka met bad kaba kynja-doh.

Kaba kum kane ka jingpyrkhat ka long kaba khraw shisha. Shim ia kane ka jingpyrkhat bad pyndonkam ha ka jingthmu bakynja-Khristan, pynlong ia ka ka jing-kheiñduh ia kiei kiei baroh na ka bynta kiwei pat. ba la 'ngi im ha ka pyrthei pynban ngim long ki jong ka pyrthei' te ngin lah ban 'shah ia kiei kiei baroh' ha ka jingialeh bad jingtrei bakhlem thait jong ngi ban wad bad ban pynwan ia kiwei pat ki mynsiem sha U Khrist, bad ha kata. ngi don ka thong badonburom bad bakhraw tam kaba ngi lah ban ioh kot ha kane ka pyrthei.

U Sundar Singh kum u sadhu :

Ka Kot-khubor Madras, ka *Christian Pariot,* ka thoh kumne :

U Sadhu Sundar Singh u long ka dur bapaw jong ka jingpyrkhat kaba tuid ha ki thied snam jong uwei-pa-uwei u nong-India, ia kaba u la iohpateng na ki longshuwa manshuwa jong u. Haba u ieng ha khmat ki briew kum

u sadhu u bymdon ka jaka ban buh ia la ka khlieh, lane bymtip nangno bad hangno un ioh la ka bam shibit, u bymdon ei ei ha ka pyrthei, u pynkynmaw pat ha ka jingpyrkhat ki briew ha kine ki sngi ia ka mynsiem bakhraw jong ka 'jinglen-lade.

Hynrei ha u, kane ka jingpyrkhat ka la ioh ia la ka jingjanai bapaka jong ka namar, ym na ka bynta ia lade, hynrei na ka bynta kiwei pat u 'la ñiew ia kiei kiei baroh ba ki long ka jingduh', bad ha kane ka jingkheiñduh jong u ia kiei kiei baroh ryngkat bad ki jingeh ki jingjynjar ki jingshahshitom, ka jingshahpynshitom beiñ, u la leh bad u la shah ia baroh na ka bynta la u jong U Nongpynim Uba la aiti ia la ka jingim na ka bynta jong u.

Da kaba kohnguh ia ki jingkwah ka kmie jong u kaba u ieit eh bad kaba la iap, u Sundar Singh khlem khih khlem kynran u la shah ia ka jingshla ki kur ki jait Hindu jong u, ia ka jingrkhiebeiñ jong ki para Khristan, bad ia ka jingsngew-pyrshah ki lok phareng jong u, bad u la kylla Sadhu Khristian. Tang laiphewlai sngi hadien ka jingpynbaptis ia u, haba u dang long tang u samla rit uba khadhynriew snem ka 'rta, u la jied ia kane ka lynti, da ka jingngeit kaba skhem ba U Blei U la khot ia u sha kane ka kam bad ka jingim. Naduh kata ka sngi um shym shongthait ban pyni bad pynpaw da la ka jong ka jingim ia Uta U bymdon jaka ban buh ia la ka khlieh, ha ki para nong-India kiba la nang kumno ban kheiñkor bad ñiewburom ia ka jingim len-lade. Da kumne u Sadhu u la lah da ka dur bad ka rukom ki nong-Mihngi ban kren bad pynpaw shai kdar ha la ki para-ri ia kiei kiei kiba khraw kiba na ka bynta jong ki, U Nongpynim U la aiti noh la ka jingim. Kane ka rukom ialap bathymmai

jong u ia U Khrist ka la pynwan shibun ka jingshahkren wohnia ha ki por kiba la leit noh, hynrei da ka rukom pharshi u sadhu u la pynshai ia ka kumne : ba u Hindu un ym treh ban dih um na ka klat jong uno uno u nongwei wat haba u la jan iap da ka jingsliang ruh, hynrei lada ia kata kajuh ka um yn tyrwa ha u ha ka klat rynnong jong u hi, un pdiang bad dih ia ka da kaba sngewbha eh.

Ka lah ban long ba ka por ka la poi ba ki Khristan nong-India ki la dei ban pha ban sdang noh ki rukom ialap bad rukom trei bathymmai ha ki kam bakynja-mynsiem ki ban iadei dur bad la ki jong ki para-ri, namar ki tip bha ia ka jingdonkam jong ki, bad ki hi ki iadon kijuh ki rukom jingngeit ba la iohpateng na ki kpa tymmen jong ki bad kijuh ki rukom pyrkhat shaphang ka jingim.· bad khlem artatien kane ka jingpha lade U Sadhu ka la wallam ki jingkyrkhu bymlah ong shuh ha ki hajar kiba bun ha kylleng kane ka Ri India bakhraw.

Da kaba u shim ia ka riam sadhu jong ki nong-India u Sundar Singh ym tang bu u plie rynghang ia ka jingkhang ha baroh ki jait bad ki rukom briew kiba iapher, hynrei u plie ruh wat ha kito kiba don hapoh ki singmana bakyntang jong ki kynthei ha ki ïing jong ka Ri India bad hangne u Sadhu bunsien u la ioh ki lad kiba bha bad kiba phylla tam ban ialap ia U Trai jong u ha ki kynthei kiba khraw jong ka ri.

Ha ki ktien jong u hi u ong humne :

'Ha ka sngi ba nga la kylla Sadhu nga la iateh-kurim bad kane ka riam sadhu, bad ngan nym iakhlad na ka lano lano ruh da la ka jong ka mon hi.

Bunsien la ju kylli ia u haduh katno un iai-im kane ka jingim len-lade, bad u jubab kumne.

Katba nga dang im ha kane ka pyrthei, nga la smai ban pha ia la ka jingim na ka bynta jong U, bad katba dangneh ka jingaiei jong U ngan nym pynkheiñ ia la ka jingsmai.'

Um ju sah slem shijaka, u iaid kylleng sawdong ka Ri India. u da iakynduh har rukom ki briew ha ki jinglong baiapher bad u da shah ia ka jingkylla ka suiñbneng bad ka mariang ha ki thor bad ki lum—ha ka jingkhluit bad jingshitkyrang ka sngi jong ka Trabankor bad Silon bad ha ka jingdait-thah ba ngam-shyieng jong ka Tibet. Khlem da pyrkhat lypa nangno un ioh jingbam ban bam lane jaiñ ban phong lane hangno un thiah miet na kawei ka sngi sha kawei pat ka sngi, bad khlem pisa ne spah pyrthei ei ei, U Sadhu Sundar Singh u pynleit la ka jing-iaid pilgrim ha ka jingshakri ia la ki para-mynsiem bad na bynta ka burom U Kynrad jong u, U Khrist. Ha ka khriat ba ngam-shyieng jong ka Tibet um ju phong juti, namar da ki kjat pdang-snam jong u, u ring ia ki briew sha U Khrist." Kat shaba u leit, u rah kyndong la i Kotbah (Kitab Bathymmai) ha ka ktien Urdu, iba, ryngkat bad ka jingiarap ba u ioh na ka mariang bad na la ki jong ki jingshem i long baroh kaba u donkam na ka bynta ban pynjur ia ka jingialap badonbor jong u.

Ha ka kot jong u *"The Manhood of the Master,"* u Dr. Phosdik u ong ba "U Jisu U la dei ban long U Briew Uba phyrnai tam ha ka por jong U ha Palestain. Haba peit ia u Sadhu Sundar Singh ka long kaba jem ban iohi ia kaba kum kane, namar ha u ban shahshitom na ka

bynta U Khrist ka long ka jingkmen shisha, bad ha ka khmat jong u ka shat kata ka jingsuk bajylliew bad ka jingkmen badap kyrhai kaba u don ha la u jong U Nongpynim ba u ieit eh, U Khrist. Ha ki khadsaw snem ka jingim sadhu jong u, U Sundar. Singh u la shah baroh ki rukom jingtynjuh bad shibun ka jingshitom bad ka jingshah-pynshitom beiñ. Kum u longshuwa jong u, u Paul, ia u ruh "ha kiei kiei baroh la pynjynjar sat..... la tap baiong...hynrei ym ha ban da kut lad ; la behbein... hynrei ym shym la iehnoh...... ; la pynkyllon kram...... hynrei ym shym la pynjot noh ; da kaba bah kylleng ha la ka sngi ia ka jingiap U Jisu Uba U Trai. khnang ban pynpaw ia ka jingim U Jisu ruh" ha ka met jong U (2 Kor. 4:8 10).

U Sundar Singh kum u briew

Uwei u mishoneri na Ri Sepngi uba la ieit eh ia ka Ri India namar u la im bun snem hangne, u pan map haba u dei ban thoh ia kane ka lynnong U ong ba naduh ba u la iakynduh bad u Sadhu Sundar Singh kaba la shoh eh ha ka jingmut jong u ka long ka jingiapher bakhraw hapdeng u Sadhu bad kiwei pat ki Khristan, khamtam ka bor baphylla jong u ban ring ia ki briew sha U Khrist. Bad u ong ruh ba kata ka lah ban long namar ka jingim len-lade jong u Sadhu da kaba u la duh lut ia kiei kiei baroh, bad ka jingpyndem lut jong u ia lade ha ka mon U Khrist ryngkat bad ka jingieit bymlah thew jong u ia la U Nongpynim.

Ha Ri India, kumba ha ki sngi U Trai 'la ialap ia ka Gospel ha kiba duk' ka la ioh jaka ha ka dohnud jong ki bad ka la wallam ha ki hajar ki briew ka jingim bakham-

bha bad ka jingiohkynti bakyrhai. Shisha ha ki katto katne ki khen la don ka jingshitom, ka jingduh, bad wat ka jingshah-pynshitom beiñ ruh, hynrei kiba kum kita ki khen ki ñiar bad khyndiat eh ha kaba ka jingduh lut ia kiei kiei baroh ka la long ka do: ba dei ban siew ha kaba bud ia U Khrist.

Hynrei kumba ngin sa iohi ha ka lynnong kaba bud, ka jingkylla Khristan U Sundar Singh ka la pynlong ia u ym tang ban duh ia kiei kiei baroh, hynrei u la dei ban shah shibun ka jingshah-pynshitom beiñ bad ki jingeh. Baroh kaba u ioh da kaba u long Khristan ka long U Khrist. bad kane ka jingaiei kaba u la ioh ka la tap lin ia kiei kiei baroh, kumta ba naduh kata ka por hi ka la long jingsuk jong ka jingkmen ia u Sundar Singh ban shah shitom ryngkat bad la u Kynrad bad na ka bynta jong U. Haba kiwei pat ki khun jong ka Ri India kin pdiang ia U Khrist ha kane ka mynsiem, ka Balang India kan sa iohbsut shapoh la ka jong ka jingiohkynti hok, bad kan lah ban long ka bor bakhraw ban ialap bad ban pynwan ia ka Ri India ban dem Syiem ia U Nongpynim jong ka pyrthei.

Hangno te ka shong ka bor jong u ban ring ia ki briew sha u Khrist? Naduh ba u dang rit u Sundar Singh u la long u khynnah uba don mynsiem, bad slem slem u la ju wad ban ioh jingsuk na la ki kot niam kiba u ju minot ban pule. Ynda haba um shem ha ki ia kata kaba u wad, u la phai sha ka Testament Bathymmai. Pyrkhat keiñ ia ka jingshitrhem bad ka jingkyr-ang ka dohnud jong u katba u dem khui ban pule ia ka jingiathuhkhana shaphang u Khrist! U la ioh ka Kot Thymmai kaba iathuh ym ia ki niam ki rukom rim, lymne kumno ba la

pyndep ia ki jingiathuhlypa ka Testment Barim, lymne kaei kaei kaba u la ju pule bad ju mlien mynba u dang khynnah. Ha u ym don jingsngewbtai haba u pule ia ka Gospel. Katba u nangpule u sngew kumba, u iohi ia U Khrist hi ba U iaid pat sa shisien ha sla jong kane ka khyndew, u iohi ia U ba U im bad U kren ha kawei-pa-kawei ka lain bad katba u nangpule, ka jingphylla jong ka jingiathuhkhana ka la nangkhraw nangkhraw, haduh ba kata ka jingithuh-paw kaba u la iohi ka la kem ia u, u la ñiew synrum ia kiei kiei baroh khnang ba un ioh ia U Khrist bad ba yn shem ia u ha U'. Ym don kiwei pat ki kot ki ban batai pynshai ha u ia ka Testament Bathymmai. lane ki ban pynbakla ia ka jingmut jong ka. U don tang ita i Kotbah Thymmai. U Blei, bad la ka jong ka mynsiem ba la pyrkhun bha kum ka ryntieh ha ka jingwad Blei jong ka—ka mynsiem kaba la wad slem bad kaba la duh jingkyrmen ban shem ia U Blei hynrei kaba la shem mynta baroh, bad palat ruh, ia kaba ka wad.

Ka dur jong une u khynnah Hindu uba shong ha trai jong ka dieng; sha lum, jngai na ki lok ne ki nongshun, uba dem tdiap ban pule ia la ka Kotbah Urdu (Testament Bathymmai) bad uba jaw la ki ummat halor jong ka. kam lah khlem da pynjaw ummat ia ngi bad ban kylli ia lade, 'Hato ngi ruh ngi la ithuh ma ia U Khrist kum une?' Ka pynphai ia ngi ban kyrtiang dien sha ka jingsdang bad ka tynrai jong kiei kiei baroh, bad haba la pynpaw ia ka jinglong lyngkhuit jong ka jingnang jingtip jong ngi baroh, ngi kyang ban ioh tang ia kata kawei ka jingshem—mynsiem kaba u la ioh, bad kata ka long, kum ma u, ban iashem markhmat bad u Trai jong ngi, U Jisu Khrist.

Naduh kita ki sngi haduh mynta, U Sundar Singh u la iaid kylleng ka Ri India ryngkat ryngkat bad la U Trai, ka Kotbah (Thymmai' Urdu ha la ka kti, U Khrist ha ka dohnud bad ka jingtyngshaiñ U Khrist ha ka khmat jong u.

Ha ka kot *'The Goal of India'* U Rev. W. E. S. Holland u ong :

'Ka India ka long ka kmie bakynja-niam jong shiteng u khun bynriew ka pyrthei. Ym don ka kot kaba mut ban plied ia ka dohnud ka Ri India ha kiwei pat ki jait bynriew ka ban ym thoh ei ei bad pynieng shuwa ha khmat shaphang ka niam......Ia u nong-India ka niam bad tang ka niam kaba tam.........ym don ei ei kawei pat kaba lah ban pynhun ia ka mynsiem jong u. Ka bakut jong ka jingpyrkhat niam jong ka Ri India ka long barabor ka jingkheiñduh ia kiei kiei baroh. Don ei ei kaba iphieng ikhraw ha ka jingibeiñ pyrshah bymlah thew jong u Sundar Singh ia ka shitom bad ka jingeh na ka bynta U Khrist...Dei U Khrist U ban pynioh pat ia ka jingangnud ba naduh hyndai kulong jong ka Ri India ; ka Ri India ka donkam ban shem ia U Khrist bad ban iohsngew ruh ia U......Ka Ri India ka donkam ia u Khristan uba shida, uba da ka jingim jong ka jingjemnud bad jingiaishah, da ka jingieit balehrit bad ka jingshakri basngewrit ia la U Trai, u lah bad pynpaw ha ka ia ka jingbhabriew U Khrist.'

Hangne keiñ ka shong kawei na ki jingmaian barieh jong ka bor u Sadhu Sundar Singh halor ki briew kat shaba u leit. U shim bad pyndonkam ia kata ka jingpyrkhat niam ba naduh hyndai kulong jong ka Ri India—ka jinglen-lade bad ka jingkheiñduh ia kiei kiei baroh u da

ai ha ka ka jingmut bakynja-myńsiem, bad kumta ki briew ki iohi ha u ia ka jingshat dur jong kata ka jingaiti lut bakhraw U Khrist ia lade hi—kaba wad ia ka jingshahshitom ym na ka bynta ka jingshahshitom hi kumba leh kito ki pukir-blei ka niam Hindu, hynrei kaba shahshitom sngewbha ia kiei kiei baroh da kaba pdiang ba kata ka long ka mon U Blei.

Ha ki ktien u **Keshab Chandra Sen :**

'Ha khmih U Khrist U wan ha ngi ha ka dur jong u nong-Asia ban pyndep bad pynjanai ia kata ka jingmane jong ka jingiasylok kaba ka Ri India ka angnud eh—hooid hadien bun bun spahsnem ia kane ka jingiasyllok yn sa pynjanai ha U Khrist.

U Sadhu Sundar Singh da lade hi u pynkynmaw ia ki briew ia kane ka jingshisha bakhraw bad haba ki peit sha lyndet jong u ki 'iohi ia Uta' Uba 'na ka bynta jong ngi U la man duk.'

Hato don mo u ban sngewphylla ba kat shaba u leit bad u paw ha khmat u paidbah, bun byllien ki wan ialang ban sngap ia u ? Ia ka Ri India dei ban jop sha U Khrist da ki khun jong ka hi, bad ha u Sundar Singh ngi shem u briew uba lah ban ktah beit ia ka dohnud jong uno uno u nong-India la uba long Khristan ne u bym long. Ka maiñ jong u, ka jinglen lut ia lade bad ka jingduk jong u, ka jingialap jong u ia ka khubor babha ka Gospel, bad ruh wat ka jingkylla Khristan baphylla jong u (lyngba ka jingithuhpaw) ki iasnohkti lang ban pynlong ia ka jingialap jong u kaba donbor bad kaba ki briew ha Ri India kim lah khlem da sngap. Ki sngewthuh bad ki ngeit ia uba kum uta u briew. Ha

kane ka rukom une u khun ka Ri India u bat ha la ka kti ia u shabi ban rung shapoh ki dohnud jong ki para-ri jong u ia kaba ym don u nongwei uba lah ban kyrmen ban ioh, wat la u ieit katno katno ruh ia ka Ri India bad ia ki briew jong ka.

Uwei u 'riew-donburom ka Ri India u kren kumne shaphang jong u :

U Samla uba phong ka jaiñ jynsur shirynieng bad uba don u 'ñiuhtmoh uba iong u ialap kumba da ka ding jong u Nongiathuhlypa bad ka bor jong u Apostol ! Katba ki ktien jali-jaum ki tuid na ki rmiang shyntur jong u, u Sadhu u ieng ha khmat jong nga kum ka dak bashynna jong ka jingstad bakynja-mynsiem ka Mihngi ia kaba la tbeh pynthaba da ka jingshai baphyrnai jong ka Gospel.

U nong-Amerika pat u ong :

Kata ka jingitynnad ha kaba ki khmat jong u ki ioh khmih ha la ka sngi ka ring ia ki mynsiem ki briew ka Ri India ki bym pat ju la iohi ia ka, bad ha u Sundar Singh ki iohi ia ka. Ka jingim jong U Khrist ka long ka bor jong u bad ia kaba kum kata ka jingim dei ban da im da lade khnang ban sngew ia ka bor jong ka.

Ka kot-khubor "*The Youngmen of India*" jong u July 1918 ka thoh kumne :

Ka long ka kam kaba da eh shisha shisha ban batai ha ki ktien shaphang u Sadhu. U long u briew uba la jied ia ka jingim sadhu namar u ngeit ba dei U Blei uba la khot ia u sha kane ka rukom jingtrei na ka bynta jong U. Um pdiang bad um ngeit da lei lei ruh ia ka jingpyrkhat kaba ong ba ha ka jingim u sadhu don ei ei hapoh kaba long kaba khuid bad bahok. Ki jingkren jong u, kum ka maiñ

jong u, ki long kiba shai bad kiba pynsngew ha kiwei ia ka jingngeit bajaijai bajylliew bad bashitrhem ha U Blei, bad haba don ha khmat jong u ka long ka bymlah khlem da sngew ba u long shisha u briew uba U Blei u long u lok bahajan eh jong u .. U ai ka khubor kaba long ka dohnud jong ka jingim jong u hi lyngba ki jingkren kiba dap da ki nuksa bashai bad badung mynsiem kiba u ioh na ka jingiakynduh ha ka jingim jong u hi. bad u pynngam sha ka dohnud ia ka khubor jong u da ki nuksa bad ki pharshi kiba ki briew kim lah shuh ban klet..... Ka long kaba donbok shibun ia ka Balang ha Ri India ba u briew uba nyngkong eh uba pawnam kum U Sadhu Khristan u long u briew uba don kum kane ka jingngeit shida basngewrit, bad uba kup shisha ia ka dur ka jinglong Khristan basngur.

U Sadhu um long uba shitrhem bieit lane uba saidlah. Na ka bynta kawei-pa-kawei ka jingkyrkhu lane ka jingai ba u iohpdiang u ai baroh ka burom sha U Khrist bad tang sha U Khrist hi. Um dei na kano kano ka jait balang hynrei u ong ba u dei u jong U Khrist. Da ka jingim jong u hi u khot ia ki nong-India ban phai pat sha ka jinglong basngewrit, ka jingkheiñduh ia lade bad ka jingshakri sngur mynsiem kaba da ka dohnud baroh ia U Khrist ka jingshakri keiñ kaba wad tang ia U Blei bad kaba trei khlem shongthait na ka bynta ki mynsiem ki briew. Ha u ka jingim ka long kaba kordor tang lada lah ban pynleit lut ia ka ha kaba leh bad pynneh ia kiei kiei kiba khraw bad haba u ieng ha khmat ki briew kum uba im bad uba leh da lade hi ia kine ki jingthmu bakhraw. ka apil jong u ia ka Ri India ka long kaba kam lah khlem da shahshkor.

Ka Jait bad ka Jingkha jong u.

U Sadhu Sundar Singh u dei na ka jait Sikh. Kane ka jaitbynriew Sikh na kiba bun ki daw ka don la ka jong ka jinglong bapher na kiwei pat ki jaitbynriew. Nyngkong eh ka la mih kum ka kynhun 'riewniam kaba kut jingmut ban pynbeit pynthymmai ia ki rukom pyniaid niam ba la kynrum kynram, bad ban ialam ia ki briew sha ka jingmane Blei babeit bad bakham khuid, hynrei hadien hadien ka la kylla long ka kynhun shipai kaba donbor kaba thmu bad kut jingmut ban ialeh pyrshah da ka wait ia ki jinglehbeiñ kiwei pat ia ka niam jong ki. Lyngba ki spahsnem, kane ka jaitbynriew ka la iakynduh shibun ki jingeh kiba pynkthang, hynrei haduh kane ka sngi ka jingsngewsarong na ka bynta la ka jait ka khong, ka jingieit ia ka stieh ka wait, bad ka jingsnoh pyrkhing ha la ki jinghikai niam ki la long ki jinglong bapawkhmat bha jong kane ka jaitbynriew.

U Cunningham ha ka kot jong u *History of the Sikhs* u ong :

'Ha ka spahsnem kaba khadhynriew katba ka Ri Panjab ka dang long ka jaka ha kaba ki jaitbynriew nongwei ki ialehthma ir-shi-ir hangto ban iaknieh ia ka bor synshar, ka kynhun 'riewniam hapdeng ki Sikh kaba mih na i jingsdang iba rit eh, bad ka bympawkhmat ei ei ha khmat ka pyrthei, ka la khie-im jarjar bad mian-pa-mian hapdeng ka jingriew ki tup ki man, bad wat la ka la shah shibun ka jingpynshitom beiñ, ka la lah ban seng ia ka nongrim jong ka hima kaba heh.'

Ka ïing jong ki Sikh ka long kata ka ri kaba ki khot 'Ka Ri jong ki San tylli ki Wah'—ka Panjab—bad kaba

phylla ka long ba ha Panjab ka ri kaba ki Sikh ki synshar pynban ma ki hi ki long kiba khyndiat briew eh napdeng ki jait baroh kiba shong ha ka. Ka jingkhlaiñ jong ki kam shong ha ka jingbun-paid. hynrei ka shong eh ha ka jingialong-shitylli jong ki, ha ka jingieit bad jingshitrhem ia la ka niam bad ka mynsiem 'riewthma kaba long ka jinglong-tynrai jong ki hi. Ki long kiba shlur katta bad kiba lah ban shah ruh katta; ka jingshahjop kam lah ban pynrit mynsiem ia ki ; bad ki iaikhmih kyrmen kmang ba kan poi ka sngi ha kaba ka jinghikai u Nanak bad u Kovind kan long ka niam salonsar ha Ri India.

Katto katne shuh shuh ka jingiathuh shaphang ki Sikh yn shem ha kaba kut jong katei ka kot, bad hangta ngi lah ban iohi katto katne ki bor-saiñ bakynja-niam bad kiba iadei bad la ki briew ha ka ri ha kaba la kha ia u Sundar Singh. U Kapten Cunningham u ong kumne—

'U nongialam lane u kynja syiem hapdeng ki Sikh bad la ka riam syiem bad ka maiñ rangbah um kham ikhaiñ palat ban ia u nonghikai niam lane u Lyngdoh bad la ka dur ba ishongkun shongblei kaba pynpaw ia ka jingrhem ka mynsiem niam hapoh jong u, bad ha jinglah jong u ban pynpaw lane pynngeit ha kiwei ba u Blei hi U don ryngkat bad u. La ha ka kam niam ne ha ka kam pyrthei ki Sikh ki pher na kiwei pat ki para nong-India.'

Na kaba kum kata ka jait bynriew ba u mihu Sundar Singh, U kpa jong u dei u Sirdar Sher Singh, u Sikh paka na ka jait bad ka ïing, bad u kynja trai-khyndew uba riewspah shibun ha ka shnong Rampur ha Patiala ; hangta ha ka 3 tarik u bnai September 1889 la kha ia u Sundar Singh, u khun khlieng-kpoh ka kmie jong u, hynrei ia uba la khot da U Blei sha ka jingkhot bakham

khraw bad kham halor ban ia ki hynmen jong u. Uwei na ki hynmen rangbah jong u, u Sirdar A. Nath Singh, u long u nongialam ka kynhun shipai nong-India ha kawei na ki jylla ·jong ki Sikh, katba kiwei pat ki hynmen ki la kiew sha ki kyrdan kiba kham halor shuh shuh.

Namar ba u dei u khun badon-baem, naduh ba u dang khunlung ia u Sundar Singh la pynsan pynrangbah ha ka pneh jong ka pahuh pahai. Man ka snem ha ka por shit la ju leit ialam ia u ryngkat bad la kiba ha ïing sha ki jaka bakham pyngad ha ranab ki lum Mangkash-ang, kham bunsien eh ha Simla.

Ka kmie jong u ka long ka khun binong bishon, khraw mynsiem khraw-akor. Ka ju iaieit iathoiñ ialeit iawan bad ki mem mishoneri jong ka Amerikan Presbi-terian Mishon bad ka ju shah sngewbha ruh ia ki ban iawankai leitkai ha ïing jong ka bunsien. Naduh ba u dang rit, ka jingiadei jong u bad la ka kmie ka long kaba dap da ka jingsngewieit bajem suda. Namar ba u dei u khun khadduh ka kmie ka ieit thep mynsiem eh ia u Sundar bad um ju kham kynriah jngai na ka. Bunsien ka ju sneng ju kraw ia u da ka jingieit ka ong, 'khun, phi wat long kum ki hynmen kiba thurmur ka iaid ka ieng bad kiba iabeh tang ia ka pyrthei. Phi dei ban wad ia ka jingsuk ka mynsiem bad ban ieit ia ka niam bad ha kawei ka sngi phi dei ban long u sadhu uba im khuid.'

Kine ki ktien kiba u ju iohsngew na la ka kmie bun bunsien ki la ngam ha ka dohnud une u khynnah haduh ba um don jingmut shuh ban jied ia kawei pat ka rukom im ha ka pyrthei nalor kane kaba ka kmie jong u ka kwah. Kat shaba ka leit, une u khun rit jong ka ruh u bud ia ka ha kti ha kjat bad kam ju thait ban hikai ia u ia kiei kiei

U Sundar bad ka kmie

kiba bha kiba ka shem. Kumta ba haba u dang dap tang hynriew snem u la lah spel lyngba ia ka kot niam jong ki Hindu ka *Bhagabadgita* na basdang ha bakut ha ka ktien Sanskrit. Hynrei ynda u la dap khadsaw snem u Sundar Singh u la duh noh ia la ka kmie kaba long kaba u ieit eh ha ka pyrthei. Haduh katno u la sngew ia ka jingduh ia ka ym don ba lah ban ong, hynrei wat haduh mynta u tang tang shu ialap ia ka ka mynsiem jong u ka lung, ka sur kren jong u ka um hin bad ki khmat jong u ki noh liaw. U ngeit ba lada ka dang im khlem pep kan hun ban iohi ia u ba u im bad u trei kumne kumba u long mynta.

———

LYNNONG II

BA LA KHOT DA U BLEI

La Khot Ban Wad

Bad phin wad ia nga, bad phin shem ia nga, haba phin wad ia nga da ka dohnud baroh—Jer. 29:13.

Ka 'tien-tymmen ka ong ba ka jinglongheh longhaiñ u briew ka shong shikaddei eh ha ka jinghikai ba u ioh myndang rit na la ka kmie : kane ka jingong ka iadei bha ha ka jinglong u Sadhu Sundar Singh. Naduh ba u dang rit u Sundar Singh ym tang ba u bud barabor ia la ka kmie haba ka leit mane ha ki tempi hynrei ka ruh ka ju hikai bniah bha ia u ban ñiew ia ka niam kum kaei kaei kaba kordor badba hakhlieh tam ha ka jingim jong u. U ju iohi ia ka jingburom jong ka ia ki 'riewkhuid sha kiba ka ju leit barabor ban iasyllok, bad naduh ba u dang khynnah ka la shon jur ha ka jingmut jong u ba, na baroh ka rukom im ha ka pyrthei, ka jingim jong u sadhu ka long kaba bhakortam ban im.

U Sundar u la iohsngew na la ka kmie bariewblei ba don ka jingsuk jong ka mynsiem ia kaba dei ban wad minot bha, bad ba lada shem ia ka kan long ka jingkynshew bakordor tam ha ka pyrthei. Ka ju iaikren bun bunsien shaphang kane haduh ba ynda u la nangsan ha ka jingsngewthuh, ka jingkwah ban ioh ia kata ka jingsuk ka nang-kyrsoi jur ha ka jingmut jong u. Uta u khynnah rit uba la ju mlien bad la ka kmie 'ban kyrshut ia la ka shalangmat ha ka jingkhang jong ka templ' bad uba la ju shong ha ki kjat jong ki 'riewblei ka niam Hindu, u la sdang ban khih jingmut ban wad ia kata ka jingkynshew bymlah kheiñ ia ka dor ia kaba u la nang

ban ñiewkor ba ka long tang ma ka hi ha ka pyrthei kaba kordor tam ba u dei ban ioh.

U la pule bniah khlem sangeh ia ka kot niam ki Sikh bad kiwei kiwei ki kot niam Hindu, bad wat ia ka Koran jong ki Musalman ruh ban wad ia kata ka jingsuk. Bunsien, mynmiet haba kiba ha ïing jong u baroh ki la thiah u Sundar Singh u dang dem pule ia kine ki kot. Shibun ki bynta bad ki dkhot jong kine ki kot u lah ban spel lyngba, hynrei katba ka jingtip jong u ia kine ki kot ka nangkhraw katta ka nangjur ka jingpisa ka mynsiem jong u.

Ki lyngdoh jong ki templ, ki sadhu kiba u ju leit iasyllok bad wat ka kmie jong u hi, kim lah ban ai ha u ia kata ka jingsuk mynsiem wat la ki la pule ha u shibun ki bynta na ki kot niam jong ki ban iarap ia u. Hadien ba la pynsan pynrangbah ia u ha kata ka rukom hynrei khlem ioh jinghun satia na ka niam ki kpa jong u, bad khlem jingtip ei ei ruh em shaphang U Khrist bad ka niam Khristian, la phah ia u ban leit pule ha ka skul ba la plie ha ka shnong jong u hi da ki Amerikan Presbiterian Mishon. Hangne la ju hikai ia u man la ka sngi na ka Baibl, bad u Sundar u ju iohsngew kiei kiei kiba pynkynroi ha ka jingmut jong u ia ka mynsiem ialeh pyrshah.

Ha ka sngi kaba nyngkong haba la ong ia u ban pule ia ka Bible, ka snam Sikh jong u ka la thnam phuk hapoh jong u bad u la khih bitar buk da kaba ong : 'Balei ! nga da dei ban da pule khyllah ia kane ? Ngi ngi dei ki Sikh bad ka *Granth* ka dei ka kot bakhuid jong ngi'. Hynrei ia u Sundar bad uwei pat u paralok jong u uba iaryngkat 'rta bad kyrdan la pynbor ba ki dei ban kohnguh

ia ki aiñ jong ka skul, bad kumta u la thied la ka jong ka Kotbah Thymmai bad u la sdang ban pule ia ka, hynrei ka jingshla bad jingsngewsaitmet jong u ka nangjur nangjur haduh ba um lah shah shuh haba u shem ba ki jingkikai jong ka imat kumba ki khynra lut naduh tyllong ia kaei ba u la lah nang bad kynshew na la ki jong kot niam naduh ba u dang rit. Ka jingsngewburom bajylliew ia la ka jong ka niam, kaba khleh bad ka jingshitrhem-bieit, ka la kynroi ia ka jingbitar shla jong u haduh katta katta. Shen shen u la long u nongialam jong ki khynnah kiba ijli ia ka niam Khristan ha kata ka skul. Pylleiñ pylleiñ ha khmat ki briew u tar ia ka Kotbah bad u thang ia ka ha ding. Haba u kpa jong u u la iohsngew shaphang kata u la mai da kaba pyni nia ia u ba ka Kotbah ka long ka kot kaba bha shibun, bad ba u la dei ban pynphai noh ia ka sha ki mishoneri lada um mon ban pule, hynrei um bit ban thang ia ka.

U Sundar u la phai pat sha la ki jong ki kot niam, ha kane ka por ryngkat bad ka jingsngewjli ia U Khrist ka bymlah ong, bad ka jingkut jingmut baskhem ha ban da shem ia kata ka jingsuk kaba ka kmie jong u ka la hikai ia u. Ym tang ba u trei minot tdop ban nang ia ki rukom niam jong ka Ri India bad ban pule tista ia ki kot niam bakhuid jong ki, hynrei u la shah hikai ruh ha uwei u sadhu Hindu shaphang kaba pynmlien ia ka met bad ka jingmut ban pyniohthiah jubor ia ki da la ka mon. Ka jingiohthiah kaba kumne ka ai shisha katto katne ka jingsngewtngen kaba tang shipor, hynrei kaba bunsien haba u kyndit bynriew na'kiba kum kine ki rngai u shem ba u nang sngewkordit arshah. La shim noh ia u na kata ka skul mishon bad la leit buh pat ia u ha ka skul

sorkar kaba jngai kumba lai mer na la ïing. Ka jingiaid kaba man la ka sngi ha ka jingthar bad jingshit kyrang jong ka sngi shen shen ka la ktah ia ka jingkoit jingkhiah jong u namar um long u khynnah uba shait bakhlaiñ bad ym slem hadien ba u kpa jong u u la rai ba u dei ban leit biang ha ka skul mishon lada u kwah ban pyndep ia la ka jingshongskul

Baroh kita ki sngi u ialeh hi thaid-shi-thaid ban ioh kata ka jingsuk, bad ka mynsiem jong u ka iai-kyang ban ioh ia kata kaba ki ong ha ka ktien dkhar ka "*shanti*"—kaba mut ym tang ka jingsuk jong ka mynsiem, hynrei ka jinghun bapaka jong ka jingim hi. Hynrei katba nangjur ka jingthngan bad jingsliang ia ka jingsuk katta nangkhraw ka jingthylli ha ka mynsiem jong u haduh ba u la pyrkhat ba yn ym don ei ei ruh kaba lah ban pyndap ia kata ka jingthylli ha ka mynsiem jong u.

Ynda u la wanphai pat sha ka skul mishon sa shisien u shem ia ka Baibl ha la ka kti bad u dei biang ban sngap man ka sngi ia ka jinghikai shaphang ka Gospel. Kane ka la khyllie-im pat ia kata ka jingshun bad jingsngewjli jong u ia ka niam Khristan, wat tang ban iohsngew ia ka kyrteng U Jisu ruh ka la pyndap ia u da ka jingsngew-saitmet kaba jur. Kane ka jingsngewpyrshah jong u ia ka niam Khristan ka jur haduh katta haduh ba shisien haba ka syrngiew jong uwei u mishoneri Khristan ka kah ia ka met jong u, u pynlut kawei ka kynta ban sum ban sait ia lade hana, ban pynkhuid ia kata ka jingbit tngit. Haba u kynmaw ia kito ki sngi u Sundar u ju ong ba ki long ki sngi ha kiba u sngew ki long kiba eh tam namar u la poi ha ka kutlad ban ioh ia ka '*shanti*' na la ka jong ka niam Hindu, bad ka jingsngewjli bad jingisih ba la

ngam jylliew ha ka dohnud jong u ia ka niam Khristan kam shah ia u ban wad bniah na ka kot bakhuid jong ki Khristan ia 'u mawlyngnai uba kordor'.

Ba la Khot da U Blei

Suk kiba thngan bad kiba sliang ia ka hok; naba yn pyndap la ki (Math. 5:6)

To wan ha nga...te ngan pynjem ia phi (Math. 11:28)

Haduh hangne U Blei U la ialam ia u Sundar na ka lynti kaba um ithuh, kaba imat ka lam sha kaba kham dum ka miet. Hadien ba u la pule lyngba baroh ki kot niam kat kiba u tip (lait noh ka Baibl), bad hadien ba u la iohsngew na ka shyntur jong ki nonghikai niam bun jait, bad katba kata ka jingthylli ka mynsiem jong u ka nang kham jylliew jylliew pynban ban iohmad ia kata ka '*shanti*' U Blei U la khreh ha ka dohnud u Sundar ba un ym lah ban shem ha kine baroh ia kata kaba u wad. Ha kaba rieh bad ba jarjar jong ka dohnud jong u la wan ka jingpyrkhat hadien, ba lehse ha kane pynban mo ka kot kaba u la kytait beiñ bad pynjot da ka jingbitar, u lah ban shem ka jingiarap, bad kumta u la shim biang ia ka Kotbah Thymmai ha la ka kti. Da ka dohnud ba la pdang bad ka mynsiem ba duh jingkyrmen, u la shem hangta ia kine ki ktien, 'To wan ha nga...te ngan pynjem ia phi'. Kine ki ktien ki la bat khak ia ka jingmut jong u, bad katba u nangpule ia ka jingiathuhkhana shaphang ka Diengphna, katta ka jingsngewphylla ka la nangkhraw nangkhraw ha u.

Naduh kata te um ju leit shuh bad ki paralok ban iashim bynta ha kaba iabeiñ pyrshah ia ka niam Khristan. Teng teng la ju lap ia u ba u iakren bad

iasyllok bad u nonghikai Khristan. Hadien hadien kiwei pat ki la iohi ia kane bad ki la leit iathuh ha u kpa jong u, hynrei u kpa jong u um pynsngew, namar u tip ba u khun jong u u la ngam jylliew bha ha la ka jong ka niam Sikh da ka jinghikai ka kmie jong u, bad ba ka jingngeit jong u ha la ka niam ka shong skhem bha.

Tipma, u thiat jong ka Gospel u la rung ha ka dohnud jong u, bad lei lei katba u pule ia kine ki ktien "Naba U Blei U la ieit katta katta ia ka pyrthei, katba U la aiti noh ia la U Khun ba la kha marwei, ba uei uei ruh uba ngeit ha U un ym jot shuh, hynrei un ioh ka jingim bymjukut", tiak ka jingpasiaw jong ka jingtngen ka rung ha ka dohnud jong u, hynrei namar ka jinglyng-a pisa jong ka mynsiem um ioh ia ka jingjahthait. Ha kaba khadduh u sngew ba u dei ban pynkut noh ia kane ka jingialeh ha ka mynsiem jong u. Kumta ha kawei ka miet u la rai kut ba u dei ban ioh ia ka jingsuk la kumno kumno shuwa ban kynjat shai—la ha kane ka pyrthei lane ha kawei pat. U tip ba ka Rel kaba leit sha Ludhiana ka ju iaid na kjat kper jong u ha ka por san baje mynstep bad ban pynwai ia la ka jingsngewkordit la ha kano kano ka rukom um sngew ba ka long pop.

Kumta ha ka rukom ki Hindu u la sum la sleh, bad ryngkat bad la ka Kotbah Thymmai ha la ka kti u la rung shapoh la i kamra-thiah ban pynleit ia ka por ha kaba pule, puson bad duwai. Hamar ban sa kynjat shai u Sundar u sngew kumba u lyoh baphyrnai u dap ia ka kamra jong u bad ha uta u lyoh u la iohi ia ka dur bad ka khmat batyngshaiñ jong U Khrist. Katba u dang peit ia kata ka jingipaw u iohsngew kumba U Khrist U kren

bad ong 'Balei phi ialeh pyrshah ia nga? Nga long U Nongpynim jong phi, Nga la iap halor ka Diengphna na ka bynta jong phi'. Ka dohnud baehrang jong ka jingshun ka la pait la um hin katba u peit ia kata ka Khmat kaba dap da ka jingieit bad jingsngewlem bakynja-Blei. Lem bad ka jingkynduh bajur la wan ka jingsngew-myn-

Ka Jingithuhpaw

siem jong ka jingmap bad ka jingpdaing hun ia u da U Khrist. Ha kata hi ka khyllipmat kata ka '*Shanti*' kaba u la wad la slem ka la bsut khop shapoh ka dohnud jong u. Katba u dang ieng na kaba dem khohsiew kata ka jingipaw ka jah artad; hynrei naduh kata ka khyllipmat U Khrist U la iaishong sah ha u bad ka jingsuk mynsiem kaba um lah ban shemphang ka la long ka markynti

bakordor tam eh jong u. Ryngkat bad ka dohnzd ba la shlei da ka jingkmen U Sundar u la leit ha ka kamra u kpa jong u bad u la iathuh ha u ba u la long Khristan. U kpa jong u ba um lah ngeit ba u khun jong u u kren shisha, u la phah ia u ban leit thiah, bad u Sundar pat u nang tharai ba ym lei lei u la leit bad u la iohthiah jai. Hynrei naduh kata hi ka miet U Jisu ba la pynphong pansngiat shiah U la khot ia u Sundar ban bud ha ki dein-jat jong U, bad naduh kata ka miet ka 'Diengphna U Jisu' ka la long ka khubor bathiang bad bakmen eh jong u tad haduh ynda kata ka Diengphna hi kan sa kyntiew ia u sha khmat U Nongpynim jong u junom la junom.

U Sundar u iathuh ha la u kpa ba u la kylla Khrista ::

La Khot Ban Shahshitom—I

Bad ki nongshun u briew kin long kiba ha ïing jong u hi.
(Math 10 : 36)

Naba ha phi la ai na ka kynta U Khrist, ym tang ban ngeit ha U hynrei ban shahshitom ruh na ka bynta jong U (Phil. 1 : 29).

Haduh khyndai bnai naduh kata ka miet u Sundar Singh u la im ka jingim kaba jynjar sat haduh ba u la dei ban dih khoit ia ka khuri ka jingshahshitom bakthang tam, namar ha baroh kitei ki bnai u la sah ha ïing u kpa jong u.

Haba la bna haw ba u la jiedia U Jisu kum u Kynrad jong u, ka la long kaba sngewrunar katta ha kiba ha ïng ha sem jong u ban ngeit ia kata. Ba uwei na ka ïing jong ki, ka ïing kaba heh bahaiñ bad ba pawkhmat ha kiei kiei baroh un leit iasoh bad kum kane ka jait niam kum ka niam Khristan ia kaba la ñiewbein bad kheiñ poh, ka la long sha palat ka bor jong ki ban pyrkhat. U kpa da ka jingkyrpad bajur bad ka jingkhroh artad u la kyrpad bad pynbor ia u ba un iehnoh ia ki jingpyrkhat bieit bad bapoh dor kum kita ; ba un kynmaw ia ka jinglong bakhraw ka jait ha kaba la kha ia u, bad ia ki lad ki kabu kiba khraw kiba don ha khmat jong u. U la pyni ha khmat jong u Sundar Singh ia ki spah ki burom bad ki kyrdan baheh bakhraw kiba ap ia u, hynrei haba u shem ba kine baroh kim ktah ei ei ia u, u kpa bapli u la pyni pat ia ka jinglehraiñ bad ka jahburom kaba lah ban wan hap ha ka ïing jong u lada u iapyneh ban iaid ha kane ka lynti kaba u la jied. U kpa u tip bha ia ka dohnud la u jong u khun bad ia ka jingieit kaba u don ia la ka kmie bad ia la ki kur ki jait.

Ym don mano mano lait targ u Sundar hi uba lah ban batai ia ka jingnep ki speh jong kine ki jingpynshoi ha kata ka kynta bashyrkhei. Ka jingpisa bakhuslai sat ka tyllep ia ka dohnud jong u ban pyrkhat ba da ki jingleh jong u u pynwan ia ka jahburom ha kita kiba u ieit eh. Ha kata kajuh ka khyllipmat la plied ha khmat jong u ia ki rong ki 'tiew-pyrthei har rukom—ka nam ka burom. ka spah ka phew jong ka pyrthei ; sa shisien pat u la dei ban iatan pyrshah ia ka jingkynjut badonbor jong ka pyrthei bad ka jingpah jong ka ha ka dohnud jong u. Hynrei U Blei Um shym la khot ia u Sundar na ka ahor badum jong ka jingduh jingkyrmen bad ban shah ia u ba un hap ha kine ki jingpynshoi. Em, kam long kumta, U Sundar u sngew kumba U Jisu U pasiaw ha u, 'Uta uba ieit ia u kpa lane ka kmie nalor jong Nga, ym dei ia u ban ioh ia Nga bad uta u bym shim ia la ka Diengphna bad bud nadien jong Nga, ym dei ia u ban ioh ia Nga'. Dei tang haba u Sundar u iohi ia ka jingjaw ummat u kpa jong u ba ka dohnud jong u ka la thap pait shisha, hynrei ha kajuh ka por ba u pynpaw ia ka jingieit jong u ia la u kpa, u ioh ka bor ban phla ia ka jingieit bak-ham khraw ia UTA Uba la khot ia u ban bud nadien jong U, bad ia Uba um lah khlem da kohnguh. Hynrei ia ki jingjia kiba pynlung bad pynpang mynsiem kum kine ym lah ban da batai bniah eh ha ki jingthoh.

Hamar kane ka por, ynda haba la ithuh shai kdar ba u Sundar u la kut jingmut skhem ban bud ia U Khrist, ba kiba ha ïing ki la ialeh pat ban pynphai bad wallam pat ia u sha la ka niam. U kpasan jong u, u 'riewtymmen ba donburom bad u khun ka lak ka pulit, ha kawei ka sngi u la ialam ia u sha la ïing. bad u la btin ia u na ka kti

sha ka kamra khrum kaba la tei shapoh ñiamra jong ka ïing jong u. Hangta ki tang shu rung hapoh u kpasan u la khyrwait tala ia kata ka kamra bad u Sundar u la lyngngoh bad u la mut ba lehse kaba kut jong u ka la poi. Hynrei, uta u kpasan jong u, haba u la shim ia u shabi uba heh u la plie ia kawei ka synduk nar kaba khraw. Haba la plie rynghang ia ka jingtap jong kata ka synduk u la pyni ia u Sundar ka spah kaba uta u khynnah um pat ju la iohi mynno mynno ruh. Shi mlun ki lut tyngka bad ki mawlyngnai bakordor ryngkat bad ka tyngka pliah u la iohi hangta. U kpasan bapli u la kyrpad da kaba jaw ummat ia u Sundar ban nym pynkheiñ burom ia la ka jait ka kynja da kaba long Khristan ; u la law ia la ka jaiñspong na ka khlieh bad u la buh ia ka ha ki kjat jong u Sundar u da ong artad ia kine ki ktien,—'Baroh kane'kan long ka jong phi tang ba phin sah bad ngi'.

U Sundar u la syep phiak da ka jingpait dohnud, namar ym tang ba ka jingpynshoi jong ka spah kaba u la iohi hangta ka la shat thaba ia ki khmat jong u, hynrei ka dohnud jong u ka la um hin ban iohi ia la u kpasan ba la tymmen ba u pynrit ia lade haduh katne ha khmat jong u uba long uba rit tam bad bakhynnah tam ha ka ïing. Ki ummat u Sundar ki la tuid ban iohi ia kata ka jaiñspong ha ki kjat jong u—kaba kren ha u ia ka jahburom bad ka lehraiñ kaba un wallam ha kito kiba u la ieit eh, bad ba une u kpasan ba la tymmen jong u u ieng lyndum ha khmat jong u. Hynrei hamar kata hi ka khyllipmat la pynshlei ia ka dohnud jong u da ka jingieit bapyndem aiti lut ha U Khrist, kaba phylla haduh ba ka jingong 'EM' ia kiei kiei baroh ka wan hi ha ki rmiang shyntur jong u, bad ryngkat bad kata ka wan ka jingmyn-

jur bad ka jingpdiang hun bakynja-Blei jong U Nongpynim ba u ieit eh—ka bor baphylla kaba ju bud barabor ia ki jingkut jingmut baskhem baroh ban ngeit bad iaineh ha la U Trai ha ki por baroh Hadien kata ka jingjia, u kpa u sa kren shai kdar ba la taitkur syndon ia u na la iing.

U Sundar u la don uwei pat u paralok Sikh uba iashong klas ryngkat bad u; une ruh haba u la pule ia ka Kotbah Thymmai, u la shem ia U Khrist. Hynrei namar ba u dang khynnah um·nud ban phla ia U Khrist kumba la leh u Sundar bad kumta u la iaisah ha la ïing. Ki Kur ki jait jong une u paralok u Sundar Singh ki la mudui ha ïing-kashari pyrshah ia kı mishoneri Amerika ki da pharep ba ki la pynbor ia u ban long Khristan. Hynrei ynda la ring ia u ha khmat u nongbishar uta u khynnah u la phla da kaba shai skhem bha ia la ka jingngeit kaba don ha u ; bad haba la kylli jingkylli ia u, u la sei ia la ka Kotbah Thymmai na ka pla, bad da kaba pyni ia ka u la jubab artad : 'Ym dei da ka jingpynbor u saheb padri hynrei da kaba nga la pule hi ia kane'ka Kot Bakhuid ba nga la ngeit ha U Khrist, kumta pyllait noh ia u sahep padri'. Kumta kata ka mokotduma kam lah ieng, bad shipor ia u Sundar bad uta u lok jong u la pynbor ba kin sah ha la ïing tad haduh kata ka sngi ba ki lah ban kdat bak sha ka lynti kaba ki la jied bad kaba la long ka daw bah jong ka jingsuk bad jingkmen ia ki hadien habud.

Ka long kaba jem eh ban mutdur, kumno ynda haba baroh ki jingpynbor bad ki jingpah jong ka pyrthei kim lah satia ban pynkhih ia u Sundar na la ka jong ka jingkut jingmut, ka jingpyrshah barunar bad bakthang tam ka la mih na kiba ha ïing jong u. U hynmen trai

jong u hi u la kylla long u nongshun barunar tam jong u bad na kawei ka sngi sha kawei pat u Sundar u la dei ban shah ki jingpynshitom beiñ kiba jur na une u hynmen. Ym don 'tiensih 'tiensang kaba lah ban pynhun ia ki ha ka jingtim jingkhoh jong ki ia u Sundar bad ia 'U Jisu' jong u, bad da kaba leh sumar eh u la lah ban phet tuh sha kyndong ban pule ia la ka Testament Bathymmai bad ban duwai khnang ba un iohbor ban pynthymmai ia la ka mynsiem. La weng noh ia u na ka skul mishon kaba la dei ban khang khyrdep noh namar ka jingshahlehbeiñ kaba bud hadien ka jingkylla Khristan jong u. Ym tang katta, ka jingshun bad ka jing'aleh pyrshah jong ki trai shnong ia kata ka kynhun 'riewngeit barit ha kata ka shnong ka la jur haduh katta katba ki la dei ban phet shnong noh namar ym don ba die jingbam jingdih shuh ia ki ha ki dukan shnong. Ki la dei ban phet noh nangta, ki da iehnoh ia u Sundar marwei khlem lok khlem jor.

Katba ki eriong jong ka jingialeh pyrshah na la ïing ki nangbeh kyrthep, u Sundar u la iohi ba ka long ka bymlah shuh ia u ban dang sah ha la ïing, bad kumta u la mih noh na la ïing bad u la leit sha ka jaka shong bad jaka trei jong ki Khristan Presbiterian ka Mishon Amerika kaba ha Ludhiana, bangta ki mishoneri ki la pdiang ia u da kaba sngewbha eh bad ki la sumar sukher ia u. La dei ban pynkhreh kyrpang kaba shet ia ka bam ka dih jong u khnang ban nym iatyngkhuh bad kiba ha ïing jong u kiba bat pyrkhing eh ia la ka niam, bad hangne u Sundar u la leit skul pat ban pyndep ia la ka jingpule. Une u khynnah balung-mynsiem u don la ki jong ki jingsngewthuh bapher shaphang kiba kumno ki Khristan

ki dei ban long, bad ym slem u la shem ba ki paralok shongskul jong u ha ki bun bynta ki long tang ki Khristan tynneng, bad ka rukom im bad ka jingleh jong ki katto katne ki la pynlong ia u ban mih noh na kata ka skul mishon bad ban leit phai pat sha la ïing. Haba u la poi pat ha Rampur ki kmie ki kpa jong u ki la umt ba u la iehnoh noh ia ka niam Khristan bad ki la pdiang ia u da ka jinglehsbun kaba khraw. Hynrei ym slem ki la shem ba ki la bakla namar u dang long hi u nongbud baskhem jong U Khrist bad kham palat ia kaba mynshuwa.

Mynta pat u Sundar u la leh sa kawei ka kam kaba la pynmih syndon noh ia u shabar ka jylli jong ka niam, ka jait ka kynja bad ka ïing jong u, bad kata ka long ba u la khap lyngkot ia la u shñiuh—kaba long ka dak ba um dei shuh u Sikh. Ia ki Sikh baroh la hikai da ka kot niam jong ki, ka *Granth,* ba kim bit ban khap ia la u shñiuh, bad uwei-pa-uwei u Sikh u sngewsarong, ia la u shñiuh. Hapdeng shibun ki jaitbynriew ka Ri India ki ñiewkor bad kheiñ kyntang ia u ñiuhtrong, bad haba uno uno u Hindu u khap noh ia la u ñiuhtrong ka long ka dak kaba pynpaw iakut ba u la kylla Khristan. U Sundar da kaba u khap ia la u shñiuh u pynwan ha lade ia ka jingshah taitkur taitjait syndon bad ha kajuh ka por ka la long ka jingphla bashynna ba u la jied ia U Khrist bad ka Diengphna jong U. Nadien kata une u khynnah bapli u la shah ka jingshahlehbeiñ kaba jur tam. La tait ia u, la beh na ïing bad la ñiew ia u kum uba poh tam na kiba poh baroh, bad kata ruh da la ki jong kiba la ju ieit thep mynsiem ia u. Kumba thoh u Apostol, 'La ñiew ia ngi kum ki synrum jong kiei kiei baroh' (1 Kor, 4:13 , ha kane ka dur la ñiew ia une u khynnah ba dang

khadhynriew snem, uba haduh hangne um pat shym iakhleh ban ia imlang sahlang haduh bakut bad ki para Khristan. Ym shym ñiew shuh ia u da kiba ha ïing jong u kum uwei na ki. La ai ja ia u habar kum ia uwei na kiba pohjait, bad u dei ban thiah ruh ha baranda. Há ka kynti kaba nyngkong eh haba u la shah kumne, ki khmat u khynnah bapli ki la pun ummat, bad shisyn sngew u sngew kumba ka jingkhia ka Diengphna ka long palat ia kaba u lah ban bah.

Khyndiat sngi hadien kane, uwei na ki kynum jong u uba trei kam hapoh u Syiem ka Hima Naba, u la ialam ia u sha la ïing da ka jingthmu ban pynphai ia ka jingmut jong u Sundar Singh. Dei ha kata ka por ba u Syiem u la iohsngew shaphang jong u, bad u la khot ia u ban wanpaw ha khmat u Syiem bad ka Dorbar ban iathuh ha ki ia la ka jingleh. U Syiem u la pyndonkam ki 'tien-khroh 'tien-sneng kiba jur, bad u la tyrwa ruh ki kam heh ia u, bad há kajuh ka por u la pynkhyllew ia u da kaba ong ba u dei na ka ïing bad ka jait bakhraw batri, u dei u 'Singh', kaba mut u sing lane u 'laion, bad ban long Khristan ka mut ban long kum u ksew hi. Ka jubab kaba u la ai ka long ba la ai ha u na neng kumno ban kren ha kata ka por, namar ym don ka nia lane ki jingpah jingpyñkwah da ki kam heh kam haiñ kiba lah ban pynkhih ia u Sundar na ká jingkut jingmut jong u ban bud ia U Khrist, jia katba jia.

Nangta u la leit phai pat sha la ïing, bad kynsan kynsan ka jingbitar bad jingshla u kpa kaba u la kun hapoh la ka shadem baroh shïkatta ka la mih lut buk ha kata ka sngi. U khynnah bapli u la shahshoh, u la shahtait syndon bad u kpa u la ong ia u ba u dei shisyn-

don ban mih noh na ïing lashai dang step. Da ka doh-nud ba la mong ha kata ka miet u la thiah khadduh iawai

U Sunder ha khmat u syiem

ha baranda ka ïing u kpa jong u. La dang phyrn gab shuwa ban mih ka sngi kum lashai la pynmih lyngkhuit ia u na la ïing tang bad ki jaiñ stang ba u phong ha ka met bad khyndiat ki pisa ba un leit da ka rel sha Patiala. Khlem ïing khlem sem shuh, khlem lok khlem jor bad khlem ei ei ha lade, u Sundar u la phaidien bak na la ka ïing ba u la im khynnah khyllung.

Jisu ! la diengphna nga la shim,
Phar nga iehnoh ia Me ban bud ;
La marwei, thngan, ibeiñ, ngan im,
U jong Me ban long, ngam bynnud !

La Khot Ban Shahshitom—II

"Sha kaba la khot ruh ia me, bad me la phla ia kata ka jingphla babha ha khmat bun ki sakhi." (*1 Tim. 6 : 12*)

Kàtba u Sundar u dang shong ha ka rel u la kynmaw khliak ba ha Ropur don i shnong Khristan—hapdeng jong ki don kito kiba la phet shnong na Rampur haba kim lah shah shuh ban shong hangta namar ka jingpynshitom beiñ—kumta u la hiar noh na ka rel bad u la leit sha ïing u Pastor nong-India bad ka lok jong u. Dei beit da ka jingphah U Blei ba u Sundar u la leh kumta, namar u tang shu poi hangta u la kempang jur haduh ba la dei ban khot doktor mar mar. Ynda u doktor u la eksamin ia u la shem ba u la ngat bih namar la khleh ka bih kaba sniew shibun ha ka ja kaba u la bam shuwa ban mih na ïing. Ki lok ki jor bad kiba ha ïing ha sem jong u kim lah ban shah ba kin paw jahburom ialade ha khmat ki briew da ka jingleh jong u, bad ki la ong ka bha ba un iap noh ha ka rel. Baroh shimiet kata ka lok babha u Pastor ka la peit miet peit iong ka da ap sa tang ia ka mynsiem, namar u doktor u ong ba un ym im, u da kular ban wan pat lashai ban leit on tep ia u.

U Sundar u la don baroh shimiet ha tmier, ka snam ka mih ka tuid na shyntur bad ka bor jong u ka nang-tlot nang-tlot. Hynrei katba u dang thiah kumta, la wan ka jingsngewskhem jong ka jingngeit ba U Blei Um shym la khot ia u na ka jingdum tliw ban iap kumne khlem da sakhi ia la ka jingngeit kaba u la ioh ha U Khrist, Kumta u la duwai jur katba ka bor met jong u ka shah. Ynda lashai mynstep u dang sah mynsiem hi, tang ba u la tlot shibun eh. U doktor u la wan kumba u la ong bad u la lyngngoh bad sngewphylla ka bymlah ban ong ban shem ba uta u khynnah u dangsah mynsiem. Kane ka jingjia ka la shoh katta katta ia ka mynsiem jong u haduh ba u la kynrup ia ka Testament Bathymmai bad

u la sdang ban pule ia ka. Hadien kata une u doktor ruh u la ngeit ha U Khrist, bad mynta u trei ia ka kam ban sakhi ia U Khrist ha Burma.

Uta u paralok jong U Sundar ruh ia uba ngi la thoh khyndiat sha khmat, u la shah kajuh ka jingshahlehbeiñ na la kiba ha ïing namar ki ruh ki la khleh bih ha ka ja jong u. Katba u Sundar u thiah pang ha tmier jong ka jingiap, uta u lok jong u hapdeng ka jingiapyneh ban sakhi ia la U Trai shipor, u la khlad noh sha la U Nongsiewspah ban 'long junom bad la U Trai'.

Ynda u Sundar u la kham khlaiñ pat bad bteng ia la ka jingleit, u la leit biang sha ki mishoneri nong-Amerika ha Ludhiana, ban sah bad ki hangta. Katba u dang sah hangta, ki kur jong u ki la thaw bun ki lad ban shim noh ia u nangta, bad shisien lei lei ki la leit ban shim ia u da ka bor ryngkat bad ki jingbyrngem byrsit bad ki jingpynkulmar haduh ba la dei ban khot da ki pulit ban jingpynkulmar haduh ba la dei ban khot da ki pulit ban pynjem ia kata ka jingiakhik, Hynrei ka khen kaba la ktah tyngeh ia u Sundar ka long haba u kpa ba la tymmen jong u u leit da lade hi ban kyrpad ia u ba un phaidien noh na kane ka jjngngeit. Ka khmat ba dap jingkhuslai jong u kpa bad la ka met ba la ring tymmen ryngkdung ka la ktah shikaddei eh ia une u samla. bad katba u tymmen u pynkynmaw ia u shaphang ka jingieit jong ka kmie jong u bad shaphang ki sngi basuk jong ka jonglong khynnah jong u, la thaba khlek ha ka jingmut jong u Sundar ka pyntha baiar bad bajyrngam jong ki sngi ka jingsuk kiba u la mad ha la ïing, bad u iohi ia ka jingieit ka kmie kaba la kah syrngiew ia u ha ki sngi kiba la leit noh. Ki ngab jong u ki la btiar da

ki ummat khluit kiba tuid katba ka jingialeh bajur ka thnam ha ka shadem jong u. Hynrei ym shym la iehnoh ia u ban ialeh marwei namar don UWEI Uba ieng hajan eh ban pynshait bor ia ka jingkut jingmut ka mynsiem jong u ban bah la ka Diengphna bad ban bud ia U. Te katba U kpa u la phai ban leit noh. u Sundar u la pyndep ia ka jingkñia ka jingaiti-lut ialade kaba kut bad kaba khraw eh na ka bynta la u jong U Nongpynim bad u ieng ha kata ka por kumba u long mynta—ba la slied lyngkhuit na kiei kiei baroh kiba kane ka jingim ka lah ban ai hynrei ba la pdiang hun da la u jong U Trai. Lynter kine ki sngi bad ki bnai kiba dap tang da ki jingeh bad ki jingia!eh bajur, ki la long shisha ka thma bajur tam jong ka jingtynjuh ha ka jingim jong u. bad man kawei-pa-kawei ka jingsngewkthang mynsiem ka long tang ban nang-pynthiang bad pynskhem ia ka jinglong jingim jong une u samla uba phylla.

Hadien kine ki jingjia la idonkam ba u Sunder u la dei ban phet noh kham sha jngai ban lait na ki nongshun bad nonglehbeiñ jong u, bad kumta la phah ia u ban leit noh sha ka Amerikan Medikal Mishon ha Sabathu, ka shnong rit kaba jngai kumba arphew-lai mer ne na Simla, haugta u la lait na ki jingpynshitom beiñ bad u la lah ban kham pynleit jingmut ha kaba pule minot ia ka Testment Bathymmai ba u ieit eh.

Haba u la law khoit ia lade na ki jingiadei pyrthei baroh, u la nang kham kwah hir hir ban phla ia U Khrist da kaba ioh jingbaptis. U la iai-kyrpad ban ioh jingbaptis noh. kumta ha ka sngi-kha jong u kaba hap ha ka 3 tarik u September 1905, u Rev. J. Redman u la pynbaptis ia u ha ka Balang Church of India kaba ha Simla.

Kum lashai u Sundar u la leit phai pat sha Sabathu, bad haba u la tip ba 'la btep lem bad U ha kata ka jingbaptis......la pynmih lem bad U ruh da ka jingngeit' (Kol. 2 : 12), ka dohnud jong u ka la dap la shlei da ka jingsuk bymlah ong. Ki jingialeh ba pyntlot baroh kiba u la shah ha ki bnai ba la dep ki la nangjah nangjah ha khmat kane ka jingkmen bathymmai ban ioh bah ha la ka met ia ka kyrteng U Kynrad ba u ieit eh Uba na ka bynta jong u U la shah shibun !

Ka dohnud jong u mynta pat ka la dap da ka jingsngewthrang ban ialap bad pynbna lem ha kiwei pat ia la U Nongpynim ha Uba u la aiti lut ia lade khlem tyngkai. bad da ka jingangnud ka jingkmen u la sdang ban peit sha khmat sha ka kam bakhraw kaba u la pha ia la ka jingim ban trei. Ha kito ki sngi ka jingialeh jong u ban wad ia U Blei, u Sundar u la smai ba lada U Blei Un ai ha u ka jingsuk ba u wad, un ai ia lade bad un kheiñduh ia kiei kiei baroh kiba ka jingim ka lah ban ai ha u. Te mynta kata ka sngi ka la poi ha kaba u dei ban pyndep ia kane ka jingsmai bad bap kñia ia lade na ka bynta U Jisu Khrist Ka jingim sadhu la slem ka la ring ia u, bad la u la tip haduh katno kata ka rukom im kan dawa na u, u la aiti mon sngewbha ia lade ban im kumta. Kumta ha ka 6 tarik u October 1905, tang laiphew-lai sngi hadien ka jingbaptis jong u, u la shim ia ka riam sadhu kaba jynsur shirynieng ka ban pynithuh ia u ha ka pyrthei kum u briew uba la smai ban im kyrpang na ka bynta ka niam baroh shilynter jingim. Da ki kjat, khlem juti, bad khlem ei ei ruh ha la ka pla ban kyrshan ia lade, hynrei tang ka Testament Bathymmai ha la ka kti bad U Trai ha syndah jong u, u Sadhu

Sundar Singh u la mih pyrthei ban ialap ia U Jisu Khrist kum U Nongpynim jong ka pyrthei bad u la iaineh kumta haduh kane ka sngi.

La Khot Ban Shakri

'Hynrei haba U Blei U la sngewbha Uba.........la hhot ia nga da ka jingaiei jong U, ban pynpaw ia U Khun jong U ha nga ba ngan ioh iathuh-khana ia U hapdeng ki Jentil.........' (Gal. 1 ; 15 – 16).

'bad phin long ki nongphla ia nga ha Jerusalem' (Ki Kam. 1 : 8.)

U Sundar mynta u la teh-kyrmit ia lade sha ka jingim jong ka jinglen-lade bad ka jingshahshitom kaba tang khyndiat eh ki briew ha ka pyrthei ki mad. Ka lynti jong u na ka Niam Hindu sha U Khrist ka long kaba dap da ki shiah suda. Hynrei hadien ka jingipaw jong u ia U Jisu ba phong pansngiat shiah bad ka jingiohpdiang jong u ia ka jingsuk kaba U Nongpynim jong u U la ai, ym don kaei kaei kaba eh lane kaba shitom katno katno ka ban khang ia u ban ai ia lade ha U Trai-Ha ki ktien ba sah jingkynmaw junom jong u Dr. Watts:

La pyrthei bah kan long jong nga,
Kan long aiu ? tang kum i phngar,
Tang maian Blei Jingieit phylla,
Ba dawa jingim jong nga phar !

Ban ai ia lade tang shiteng shiliang kam pynhun satia ia u, te ngim dei ban sngewphylla ba shisien ba u la pdiang ia ka jingim sadhu da ka mynsiem aiti lut khoit ia lade u la kut jingmut ba, kumba u hi u ong, 'Katba ka

Jingaiei jong U Trai ka neh', un ym iapli ia kane ka jingim bad kawei pat ha ka jingshakri ia U Khrist.

La u dang long tang u khynnah ha ka 'rta, ka dohnud u Sadhu Sundar Singh ha kata ka por, kumba mynta, ka shlei da ka jingshitrhem kaba kynja-Blei na ka bynta ki mynsiem ki briew ; bad ka jingshitrhem bad ka jingieit bajylliew jong u ia U Trai Jisu, ka la pynlong ia u ban jied shuwa ia la ka shnong ban long ka lyngkha ialap jong u, ka shnong na kaba dang shen u la shah beh bad shah kyntait beiñ. Tang khyndiat bnai hadien ka jingkylla Khristan bad ka jingshahbehbeiñ jong u na la ka ïing, u Sadhu u la leit phai pat sha ki lynti bad ki lad shnong kiba u ju tip bha, hangta ban sakhi bad ialap ia ka bor U Nongpynim bad ia ka jingsuk kaba u ioh na U. Ym tang katta, wat sha ki jaka shong jong ki kynthei set pyrda hi ha Rampur u la lah ban rung, bad u da iaid na kawei ka ïing sha kawei pat ban ialap ha ki kynthei da kaba iathuh ha ki ia ka jingiathuhkhana baphylla jong ka jingpynim kaba da U Jisu Nangta, weibriew bad khlem jingtieng iano iano ruh u la leit sha kiwei pat ki nongrit ba hajan ban ialap kylleng shaphang ka jingsuk bakhraw baphylla kaba lah ban ioh tang da kaba ngeit ha U Jisu Khrist.

Hadien hadien u la iaid kylleng ki shnong heh bad nongrit jong ka Panjab, da kaba thew artad ban leit poi shaduh ki ri Apkhanistan bad Kashmir. Kane ka long ka jingleit kaba eh bad kyllaiñ, bad, namar ba um ju mlien ia ka jingim sadhu kaba eh kum kata, u Sundar u la shahshitom shibun ha ka jingkhriat bad jingkyrduh jingshipa ha lynti. Nalor kata, ka jingtrei jong u ka la kylla long kham eh shuh, namar ka khubor-

jong u kam ioh jaka ha ka dohnud ki nong-Apkhanistan. Dei tang ha kawei ka shnong kaba rim, ka Jalalabad, ha Apkhanistan hi ha kaba u la iakynduh katto katne ki khar Pathan kiba. ha ka jingthmu jong ki ban shim ia ka jingim jong u, ki la kylla ban ngeit ia ka khubor jong u namar kawei ka jingjia baphylla ia kaba yn sa iathuh ha ka lynnong kaba shadien.

Haduh haugne imat kumba U Blei suki-pa-suki U la nang ring mian-pa-mian ia u Sundar na kiei kiei kiba kordor bad ba ibha jong ka jingim pyrthei· Ki kur ki jait, ka spah ka burom ka ïing ka sem, hooid, baroh, u la iehnoh ban bud ia U Khrist. Haba u la rung shapoh ka pyrthei thymmai jong kiba ngeit ha U Khrist, baroh ka jingtngen, ka jingsuk bad kano kano ka jingkyntiew burom kyntiew nam kiba u lah ban ioh, ki la kylla long tang ka synrum ha u uba la mih noh ha ka jingleit banyngkong jong u ban ialap ia U Khrist ha ki shnong kiba don hapdeng ki lum bah. Nalor baroh, ka jingkhriat ka sam lyngba ki sopti bastang jong u, u shiah u tram bad u mawria ki thar ia ki kjat jong u. Ka miet ka lap ia u bunsien ha ka jaka bym don ïing ne sem ban da ia u na ka lyer u slap bad ka step pat ka wallam ki sngi badap da ka thngan ka sliang bad ki jingjynjar har rukom kiba um pat la ju mad. Wat ka mynsiem bashitrhem jong u hateng hateng ka noh ian ha khmat ki jingjynjar kiba imat kum bymdon soh ei ei namar bunsien ia ka khubor jong u la leh bymsuidñiew bad la ñiewbeiñ, bad wat ia u hi la ju behmrad ba un sah miet ha ki krem ki kroh bad ban bam katba ioh na khlaw na btap. Shisha ka riam pukir jong u ka ailad ia u ban leit kat shaba u mon, hynrei bunsien eh haba ki briew ki shem ba u dei u

Sadhu Khristan. Ia ju behbeiñ noh ia u na shnong na thaw khlem kheiñ khlem pyrkhat la u iap ne u im.

Hynrei kine baroh kim lah ban pynduh jingkyrmen ia u. Haba um lah shuh ban kyrtiang dien pat wat ha khmat ki jingma bad ka jingiap hi, u Sundar u la iaineh skhem ha la ka jong ka kam kaba khraw da kaba ialap ha ki dong badum tam jong ka Ri India bad ki ri kiba sha lyndet jong ka. Baroh shisnem kynthih kynthih u la trei minot ban ialap ia ka jingpynim ha kiba bun ki mynsiem la ha ri-thor ne ri-lum, la ha ki nongbah ne nongrit bad hapdeng ki jait bynriew ba shangwir kiba ha ki khappud ka Ri India. Dei ha kiba kum kine ki jait-bynriew ba u la shahshitom sat, hynrei dei hapdeng jong ki ruh ba u mad ia ka jingkmen kaba mih na kaba ym tang ba u ioh ban ialap ia U Khrist, hynrei ban pyndem ruh ia ki ha ki kjat U Nongpynim. Ka jingtrei bakongsan jong u ka dei hapdeng ki bym pat long Khristan, bad ban leit hapdeng jong ki u sngew ba kata ka long ka jingkhot U Blei ia u kaba shai bad kaba khlem jingbakla.

La Khot Ban Ialap

'Namar nga la kut jingmut ban ym tip ei ei ruh hapdeng jong phi hynrei tang U Jisu Khrist, bad ia U ruh ba la sahnarphha (1 Kor. 2 ; 2).

Haba u la tlot da ka jingthait jingjrem namar ka jingleit lynti bashitom lyngba ka Panjab, Kashmir, Balushistan, Apkhanistan u Sadhu u la wanphai bad u la leit sha ka shnong Kotgarh, ka jaka kaba rit kham pajih na Simla ha trai ki lum Mangkashang ha kaba u la sah shipor ban shongthait. Ia kane ka shnong barit yn iaikynmaw barabor haba kren shaphang u

Sadhu Sundar Singh. namar ha ki sngi banyngkong jong ka jingtrei jong u u la trei shibun hangne bad dei sha kane ka shnong Kotgarh ba u ju leit bunsien ban shongthait shipor arpor hapdeng ki jingleit ialap jong u, bad dei nangne ruh ba u ju sdang ia ki jingleit bajlan bad bama jong u sha ki ri adong-niam jong ka Tibet bad Nepal.

Ha ka lyiur jong-ka snem 1906, u Sundar u la iakynduh ia u Mr. Stokes, uba shongïing ha kata ka por ha jan Kotgarn. Une u phareng bariewspah na Amerika u la wan sha Ri India ban trei hapdeng ki briew jong ka bad na ka bynta ka burom U Blei. Ka jingiakynduh jong u bad u Sadhu Sundar Sing ka la pynpluh ia ka dohnud jong u bad u la thrang eh ban ai lut ia baroh kaba u don bad ban iasnohkti lem bad u ban im ka jingim kaba tan kaba u Sadhu u la jied. Hadien ka jingduwai bad jingpyrkhat bajylliew u Mr. Stokes u la bud ia u Sundar Singh, bad kumta kine baroh arngut ki sadhu ki la iamih lang ban iaid ialap ki da sdang na ki ri-them harud ka wah Khangra.

Ban ioh bam ioh dih bad jaka sah jaka dem ka long kaba shitom bad kumta kine ki para baroh arngut ki la shem shitom shibun eh, hynrei ka jingtrei jong ki ka roi bad ka jingiasyllok ka thiang. Dei ha kane ka jingleit ba u Sadhu Sundar Singh u la kempang jur. Kine ki sadhu baroh arngut ki la iaiaid ryngkat bun spah mer, ki da iashah lang ia kijuh ki jingshitom, bunsien ki hap ban iasah lang ha kajuh ka musaphir-khana badum bad bajakhlia, ki da iabam lang jalia-jalait katba ioh. Haba ki dang iaiaid na kawei ka jaka ka bymkoit bymkhiah u Sundar Singh u la ioh khieshoh ryngkat bad ka jingsuh

kaba jur. Ryngkat bad ka jingsuhjer, jingshit bad jingkthamet baroh shirynieng, na ka khieshoh lem bad ka jingsuh u iapyneh ban iaid kyrda katba u dang lah haduh ba um lah shuh, bad kumta u la kyllon khlem tip briew ha lynti. U Mr. Stokes u la khyllie bad pynthiah ia u ha ka jaka ba kham bit u da kylli artad u sngew kumno? Wat la u long haduh katta ruh, kam shym mih wat tang khyndiat ruh ka jingud na ki rmiang shyntur jong u Sadhu, bad u Mr. Stokes um shym sungewphylla ban iohsngew ia ka jubab jong u, Bad ka jingphuh samrkhie u Sadhu da ka sur batlot ngai ngai u ong, 'Nga suk, ngam lei lei. Katno ka jingsngewthiang ban shah na ka bynta jong U'. Kito baroh kiba ithuh-ithaw bha ia u Sadhu ki tip bha ba 'kane ka long ka sur tynrai (key note) jong ka jingim jong u'.

Ka dei ka jaka khlaw bakynjah ha kaba kane ka la jia, bad kane ka la pynjynjar shikaddei eh ia u Stokes, hynrei da ka jingialeh shitom u la lah ban bah ia u Sundar bad pynpoi ia u ha ka ïing jong uwei u phareng kaba don katto katne mer na kata ka jaka, bad hangne la ioh ban sumar bha ia u haduh ba un da koit pat. Uta u phareng ha kata ka por u long u briew u bym da salia eh ia ka niam, hynrei man ka sngi haba u iohi ia ka rukom im jong u Sadhu bad iohsngew kiei kiei kiba phylla na ki rmiang shyntur jong u, ka la pynlong ia u ban pyrkhat jylliew shaphang la ka jingim, haduh ba u kylla kaba mut bad ngeit ha u Jisu. Kumta kane ka jingpang u Sundar ka la longka dawbah jong ka jongkyrkhu ban pynim ia ka mynsiem kaba la shem ia ka jingkmen bad jingsuk ha U Khrist Jisu.

U Stokes u don ka lynten-pyni-dur (magic lantern),

bad u Sadhu u la shim kylliang ia kane ban pyndonkam ha ka jingialap jong u mynmiet ha ki surok shnong ha Rampur bad ha kiwei kiwei ki jaka ha kaba shibun ki briew ki iawan peitkai ia ki dur bad sngap ia ki jingbatai u Sundar. Ha kane ka rukom khlem thait kine ki sadhu baroh arngut ki trei ia ka kam ialap bad kham bunsien ki ju iaid mynmiet mynmiet namar mynsngi ka jur eh ka jingshit bad u Stokes u shitom ban iaid khlem tupia ha ka sngi. Dei ha kane ka por ba u Stokes u la kren da ka jingñiewkor shibun ia ka jingtrei u Sundar, uba la u dang long tang u khynnah samla pynban u long uba dap da ka khubor bad U Mynsiem ba kat shaba u leit ki briew ki don hapoh ka jingpynbor baphylla kaba ring ia ki katba kim lah khlem da sngap ia kaei ba u ong.

Ha ka snem 1907 kine baroh arngut ki la ialeit ban trei ha kawei ka jaka shong ki nongpang ñiangthohlieh ha Sabathu, bad ha kaba jan kut kata ka snem ki la leit ban trei ha Lahor hapdeng kiba pang khlam. Ki la trei khlem sangeh bad miet bad sngi, bad kaba ki ioh shongthait khynḍiat ka long bunsien da kaba ki thiah ha madan hapdeng kiba pang bad kiba jan iap.

Ha ka snem kaba bud u Stokes u la leit shuti noh sha Amerika bad kumta ia u Sundar la iehnoh marwei. Na Lahor u Sundar u la leit sha Sind u da wanphai lyngba ka Rajputana ban leit sha ka phang shatei ka Ri India, bad ynda ka por shit ka la poi, u la sdang ia ka jingleit ialap ba nyngkong jong u sha Tibet, ka ri adong-niam khamtam ia ka niam Khristan. Ha baroh kine ki jaka u

la ialap ia ka Gospel khlem sangeh, bad ym don u briew uba la iakynduh ia u u ban shu leit noh kumto khlem da iohsngew kumno ba U Jisu u la wan sha ka pyrthei ban pynim ia ki nongpop.

Hadien ka jingwanphai jong u na Tibet u la don ka jingkwah bajur ban leit sha ka Ri Kanaan, da ka jingkyrmen jong ka jingngeit ban ioh khmih ia ka jaka ha kaba U Nongpynim U la im, la iaid bad la iap, bad ba kata kan ai mynsiem shuh shuh ia u ba u lah ban aiti bad ban trei kham bha namar la u jong U Trai. Hynrei ynda u la poi ha Bombay u la shem bun ki jingpynpep, bad kumta ha ka snem 1909 u la leit phai noh sha ka phang shatei ka Ri India lyngba ka Sentral Probins (Central Province) bad u da ialap de kylleng.

Kaba Kumno Kane Ka Jingstad ?

'Nangno une u la ioh ia kine kiei kiei ruh ? bad kaba kumno kane ka jingstad kaba la ai ha une u briew ?' (*Mark. 6 : 2*).

Ba u Sundar Singh u long uba la ioh hikai na U Blei hi naduh kaba sdang, la sakhi shai kdar da ka jingshahshkor bha jong kito ki bym pat long Khristan wat ha kito ki sngi banyngkong jong ka jingtrei jong u ; ki lok ki jor jong u ruh ki ithuh ba u don ki bor kiba phylla, bad ba ka jingialap jong u ia ka Gospel ka ring ia ki briew da ka jingbang jong ka bad da ka bor bah. Ka jingphylla jong ka jingtrei jong u ka long haduh ba la sngewdonkam ba u dei ban trei de hapdeng ki Khristan ruh nalor ka jingialap jong u shabar ki jylli ka Balang. Na ka bynta kane la sngewdonkam ba u

dei ban leit pule ban pynbit shuh shuh ia u sha kane ka kam. Kumta u la ialeh bad pass ia ka eksamin kaba dei ia ka snem kaba nyngkong ryngkat bad kiwei pat ki para samla shong skul, bad la shah ia u ban rung sha ka snem kaba ar ha ka Skul Niam ka Seint Jons Dibiniti Kollej (St. John's Divinity College) ha Lahor. Ha ki snem 1909 bad 1910 u la pynlut ha ka jingpule, bad ha ki sngi shuti pat u iaid ialap kylleng kumba u ju leh.

U Sundar u dang phong hi ia ka riam pukir. Ka jingpyrkhat ba u Khristan un long Sadhu ka long kaei kaei kaba dang thymmai hapdeng ki briew ha kata ka por, bad na kata ka daw don bun kiba sngew artatien. Hynrei um shym la kynran noh na la ka jingkut jingmut kaba nyngkong, wat la ki jingkynthoh bad jing kynnoh beiñ kiba u la shah ki long kiba khor eh ia u ha kine ki snem.

Ha ka por ba u Sundar u dang don ha Skul-Bah, u Stokes u la wanphai na ka shuti jong u. Mynba u Stokes u la leit sha Bilat u la sei ka jingpyrkhat ban seng ka kynja jingialang-lok ki katto katne kiba iadei kajuh ka jingmut ban trei ei ei tang na ka bynta ka burom U Blei hi bad ban iarap ia u para briew, ym dei eh tang ka ialap niam. Kane ka seng ka sngew ba katba nang kham ipoh dor bad kham eh ka jingtrei, katta ka nang kham bha ! La wad jingmut na u Archbishop jong ka Kanterbury ha Bilat shaphang kane ka jingpyrkhat bad u ruh u·pynshlur ba ka long kaba bha. Kumta haba u Stokes u la wanphai sha India u la seng ia kaba kum kane ka jingialang hapdeng san ngut ki briew bad u nong-India hapdeng kita dei tang u Sundar Singh. Ia kane ka jingialang la seng pynskhem ha kawei ka jingiaseng ba ishongkun ha ka Ingmane-Bah ha Lahor, ha kaba

arngut na kita ki san ngut ki la smai, hynrei u Sundar u la long tang kum uba dang pyrshang, namar u la lah smai lypa ia lade ban im ka jingim sadhu na ka bynta U Khrist.

Ynda u la mih bad la pass na Skul-Bah la tyrwa ia u da ka Dorbar Balang ka Diiosesan Mishon (Deocesan Mission Council) ban rung sha ka kyrdan Tymmenbasan bad la aibor ia u ban ialap. Tang khyndiat por hadien ba u la mih na Skul-Bah, ka dohnud jong u ka la phai sha Tibet, bad shata u la leitshong hynriew bnai ha ka por shit, u da wanphai pat sha Kotgarh ha kaba u la trei shipor bad ka sosaiati ki Mishoneri (Church Missionery Society).

Kum uta u nongialap Phareng ba pawnam, u John Wesley u Sadhu ruh u la ñiew ia ka pyrthei pyllun kum ka lyngkha trei jong u, bad u da ialap kylleng ha baroh kiba kloi ban sngap ia ka khubor jong u. Ym slem ba kata ka Balang kaba la thung tymmenbasan ia u ka la ujor pyrshah ia ka rukom trei jong u La pynshai ha u ba kum u tymmenbasan kam idei, bad kum u lyngdoh ka Balang pat, um lah ban trei ha kata ka rukom. Ka jinglong basngur ka mynsiem jong une u briew kam khih kam sngew pyrwa ei ei wat tang khyndiat ruh aiu kan jia lada um sngap ia kata ka jingong ka Balang. Ka jingim suk badap babiang jong ka kam lyngdoh lem bad ki jingkhmih-lynti ban nangkiew kyrdan shaneng kam don jingring ne jingpah ei ei ia u Sundar. Da ka jingduwai bajur bad ha ka jingjarjar jong ka dohnud shapoh u la ai ka rai kut ia kane ka jingkylli kaba khia shaphang kumno un trei, bad kane ka jingrai kut jong u kumne ka la pyllait mraw syndon ia u na ki jingteh jingkhum jong

kano kano ka jait balang. U la pynphai noh ia kata ka Kot-aibor (license) ban ialap jong ka Balang Diiosesan Mishon (Diocesan Mission) ha u Bishop jong ka, u da batai artad ba u sngewthuh shai kdar ha la ka dohnud ba U Blei U la khot ia u ban ialap ha baroh bad la hangno hangno bad shano shano kat shaba U Blei U phah ia u. U Bishop Lefroy (Lephroi) (uba hadien u la long u Metropolitan, kaba mut, u khlieh-duh jong ki phadri ha Ri Innia) uba long u briew uba sbun bad baiar jingmut, u la pdiang sngewbha ia ka jingbatai u Sundar ryngkat bad ia kata ka Kot-aibor ialap jong ka Balang.

U Sundar u la lait bak da kaba suk na ka tmier bashyrkhei kaba wanlap ha kane ka khen ha ka jingim jong u. Naduh kata ka sngi u Sundar Singh u la pynlong ia lade ka markynti jong ki Khristan shityllup khlem da kheiñ ia kano kano ka jait balang ne kynhun Khristan, bad u la pyllait luid ia lade ban trei bad ialap ha ki bym pat long Khristan kylleng ka Ri India.

LYNNONG III

Ka Jingshem Ha Ki Sngi Banyngkong Ka Jingshakri Jong U Kum U Sadhu

"Uta uba pynphai pat ia uba pop na ka jingiaid sakma ka lynti jong u, un pypim ia ka mynsiem jong u na ka jingiap bad un tap noh ia ki bun byllien ki pop"—Jakob 5:20

"Ka jingkmen kan long ha bneng na ka bynta uwei uba pop uba kylla kaba mut" (*Louk 15:7*)

Ki snem 1911 bad 1912 ki long ki snem ha kiba u Sadhu u la pynlut ha kaba iaid ialap kylleng ki shnong, Karhwal, Nepal, Kulu, Panjab bad shibun kiwei kiwei de ki jaka, bad man la ka snem ha ki bnai shit hynriew bnai u ju leit weibriew hi sha Tibet Kine ki jingjia harum ki iathuh ia ka jingim bad jingtrei jong u ha kito ki sngi.

Shisien ha kawei ka sngi katba u Sundar u dang leit sha kawei ka shnong u la iohi arngut ki briew ha shuwa jong u, hynrei kumne kumne uwei na ki u la jah noh. Ynda u la iaid katto katne u Sadhu u la lap ia uta uwei uba iaid sha khmat. Uta u briew u la khublei ia u Sadhu, u da kdew artad sha ka jaka ha kaba la don uwei pat u briew uba thiah ba la taplup da ka jaiñ kum ia uba iap. U la iathuh ia u Sadhu ba uta dei u lok jong u uba la iap noh kyndit kyndit bad ba um don shipisa ruh ban tep ia u. U Sadhu u don tang kawei ka jaiñkup thiah (blangket), bad ar pisa ha ka pla ia kiba la ai ha u da ki lok ban siew baikhrong ha lynti. Ia kine u Sadhu u la ai noh ha uta u briew bad u la leit la ka lynti. Haba um pat leit jngai, uta u briew u la wan

beh nadien jong u u da iam artad bad u ong ba u lok jong u u la iap shisha ! U Sadhu um sngewthuh ia kata tadynda uta u briew u la batai ha u, u ong, ba ka ju long ka buit sniew jong ki ba uwei na ki un leh mynleh iap, bad ba uwei pat uba im na ki un ioh lute pisa na ki nongleit jingleit. U ong ba ki la ju leh kumta da ki snem, hynrei ha kata ka sngi u tang shu lah thok ia u Sadhu u la leit phai sha la u lok bad u la khot ia u, bad haba um thie u la khyndied ia ka jaiñ, bad da ka jing-kyndit kaba shyrkhei u shem pynban ba u la lah iap shisha. U la sngewthuh da ka jingsheptieng kaba khraw ba imat ki la iathok ia u kynja 'riewkhuid, bad kumta kane ka apot ka la wan jia ia ki. U la pan map na u Sadhu ia kaei ba u la leh. U Sadhu hangta hi u la ialap ha u shaphang U Jisu kum u Trai jong ka Jingim hi. Bad ha kata hi ka por uta u briew uba sngewkynduh bad sngewsih namar la ka pop u la pdiang ia ka khubor babha bad u la ngeit ha U Jisu. U Sadhu u la leit buh ia u ha kawei ka ïing-mishon ha Karhwal bad hangta hadien katto katne por, u la ioh jingbaptis.

Ha kawei pat ka por ha ka jingleit kaba jngai u Sadhu u la iaid·na lynti-khasi khap-lum bad u la poi ha kawei ka jaka kaba don ar lad. Um tip shuh na kano ka lad un leit. Kumta u la iaid la ka iaid na kawei na kita ki lad. Te ynda u la iaid la iaid kumba khadwei mer eiei u la poi ha kawei ka nongrit bad hangta u sa tip ba u la iaid na ka lynti kaba bakla Haba u la wanphai kylla u la iashem ia uwei u briew ha lynti bad u la sdang ban ialap ha u shaphang U Khrist. Uta u briew u la sei i Testament Bathymmai ia iba ulabuhrieh hapoh

ki jaiñ, bad u ong ba u la buhrieh ia i haba u la iohi ia u Sadhu namar u da tharai ba u deiu pukir Hindu Uta u briew u don ki jingeh kiba um lahban sngewthuh bad u Sadhu u la pynshai ia u haduh ba uta u briew u la hun bad u la ngeit ha U Jisu. U Sadhu haba u iathuh ha I nongthoh jong kane ka kot (Mrs. Parker) shaphang kata ka jingjia u ong : "Nga tip balei nga la bakla lynti ha kata ka por, ka daw ka long ba U Khrist U la phah ia nga ban leit iarap ia kane ka mynsiem kaba sliang ban sngewthuh shaphang jong U".

Ha kawei ka nongrit kaba kyrteng ka Narkanda u Sadhu u la iohi shikynhun ki briew kiba dang ia-ot kba. U la leit sha ki bad u la ialap ha ki shaphang U Jisu Khrist, bad shaphang ka jingim bymjukut. Ha kaba sdangkitakibriewdaka jingleh bymsalia ki la iasngap kai ia u, bad hadien hadien ki la iasngew btai bad ki la kyntait ban sngap shaphang ka niam khyllah. Don napdeng jong ki kiba tim bakhoh ia u, don kiba byrngem ruh ia u. Uwei lei lei u la shim da u maw bad u la kawang ia u Sadhu na ka khlieh. Shen shen uta u briew uba la kawang maw kumta ia u Sadhu u la kem pang king-khlieh kaba jur haduh ba um lah trei shuh. U Sadhu u la shim ia ka rashi jong uta u briew bad u la iarap ot kba lem hangta. Kata ka jingleh jong u ka la pynjem ia ki dohnud jong kita ki briew, bad ynda la janmiet ki la khot sngewbha ia u ban leit lem bad ki sha ïing, bad hangta u la kham ioh ka lad kaba bha ban ialap ha ki, bad ynda u la dep u sa leit noh la ka lynti. Kita ki briew ynda la dep ki kam ki jam ki la ialum ia u kba uba ki la ot, bad ki la lyngngoh lyngngaiñ shibun namar ki la shem ba ka jingmih u kba ka kham palat bun shah ban ia kaba ki ju

ioh man ka snem. Hangta ka jingsheptieng ka la ngat hapdeng jong ki, bad ki la iaong para ma ki hi, namar ba u 'riewkhuid u la wan ban trei hapdeng jong ki bad u kba u sa roi kumta. Hangta ki la iawad biang iau Sadhu khnang ba kin iasngap bha ia ka jingialap jong u, hynrei kim shem shuh ia u.

Ia kane ka jingjia la thoh ha kawei ka kot-khubor kaba kyrteng '*Nur Apshan*', da uwei uba la iadon lang ha kata ka por, u da kyrpad ia u Sadhu lyngba kata ka kot-khubor ba un wan pat sha ki khnang ba kin iasngap bad pdiang ia ka jingialap jong u.

Ha kawei ka nongbah barim, ka Jalalabad, u Sadhu la shem ia lade hapdeng ki jait briew kiba runar bad kiba dap da ka shukor, kine haba ki iohi ba u dei u Khristan ki la iasylla lang ban pyniap ia u. Te katba u dang shong marwei ban pynjahthait ia lade, la wan iathuh ha u jar-jar da uwei na kita ki briew uba kham bha ban ia ki lok jong u, shaphang kata ka jingiasylla jong ki pyrshah ia u Sadhu. U Sadhu, namar ba um shym leh ei ei kaba sniew, um sngewlah ngeit ia kata. La katta ruh u la leh husiar ia lade bad u la phet noh jar jar nangta. Ym don jaka sah hangta hynrei kham ha rudnong don ka musa-phir-khana ha kaba ki nongleit jongleit ki thiah miet haba lap ka miet ka iong bad kaba dap ruh da u 'kaiñ pyrjong bad ki khñiang ki bsiah. Hynrei um banse ban sahmiet hangta. Lashai dang phyrngap haba u la khie sliewding ban syang ia la ki jaiñ bajhieh, shibun ki khar Pathan ki la wan tur sha u. Bad ka jinglyngngoh jong u ka bymlah ban ong shuh haba uwei na kita ki Pathan uba ialam ha khmat duh u la wan bad u la dem ngon ha ki kjat u Sadhu. Uta u Pathan u la batai kumno

ba ki la thmu ban shim ia ka jingim johg u, hynrei haba ki la iohi ia u ki la kylla noh na kata ka jingthmu basniew jong ki namar, u ong, ba ki nang tharai ban lap sa tang ia ka met iap jong u na ka jingdaitthah bad jingkhriat jong ka miet, pynban u dang im bad um i lei lei satia. Kumta ka la pynngeit ia ki ba u long u briew ba la ri im phylla da U Blei jong ki, U Allah, bad ki la kyrpad ia u ba un leit sah kai shipor bad ki ha shnong jong ki. U Sadhu u la leit bad u la pynlut sngi shitaiew hapdeng jong ki—ki sngi kiba la pyndap ia u da ka jingsuk namar u la ioh ban ialap bad hikai ia ki shaphang U Khrist, bad u da ngeit skhem ba kin don ki soh jong kata ka jingtrei jong u napdeng kine ki jaitbynriew barunar bad baeh dohnud.

Ka Jingkohnguh da kaba shahshitom :

"......*U la nang ia ka jingkohnguh na kiei kiei ruh ia kiba U la shah*" (*Heb. 5 : 8*).

"......*na ka bynta jong U nga la duh noh ia kiei kiei baroh, bad nga ñiew synrum ia ki. khnang ba ngan ioh ia U Khrist.*" (*Phil 3 : 8*.

Ym don mano mano lait na u Sadhu Sundar Singh hi uba lah ban batai haduh katno u la shahshitom baroh ki snem ka jingskakri jong u ia la U Kynrad. U kubur da lade ba bunsien u la hap ban bam shiteng kpoh namar um don ei ei ban bam, bad u la dei ban bam da ki sohshiah bad ki phan khlaw, bad bunsien ruh u la shah beh na shnong ban leit thiah sha khlaw ha trai ki dieng lane ha ki krem ki kroh. Ki bynta jong ka Ri India ha kiba u Sadhu u kham trei ki long ki jaka kyndong jong ka raieh raidam, bad kumta kam long kaba sngewphylla ba

bunsien u la dei ban iathiah ryngkat bad ki bseiñ lane ki mrad khlaw ha kajuh ka krem.

Ha kawei ka nongrit, ka Thoria, ki briew ki la lehbeiñ ia u haduh ba u la dei ban leit thiah sha khlaw mynmiet mynmiet katba u dang trei hapdeng jong ki. Ha kawei ka miet badum ngaiñ ngaiñ, hadien ba u la trei shitom ban ialap baroh shisngi bad khlem imat don soh ei ei, u la shem kawei ka krem ha kaba u la rung badsiang la i jaiñsiang ban thiah miet hangta. Ynda la kynjat shai mynstep, u la iohi pynban ia uwei u 'labasa uba dang iohthiah sek sek hangta marsyndah bad u. Kata ka la pynsuhjer rieb ia ka met jong u baroh shirynieng da ka jingsheptieng haduh ba u la sngew kum ban iapler. Hynrei shisien ba u la ioh ban mih napoh ka krem khlem da pynkyndit ia uta u khla ka jingmut jong u ka la phai ban pyrkhat bad puson ia ka jingieit bad jingda jingker U Blei ia u katba u dang iohthiah. Bad kine ki long ki ktien jong u hi : 'Haduh kane ka sngi ym pat don uwei ruh u mrad khlaw u ban pynmynsaw ia nga'.

Ha kawei pat ka khen, haba la behbeiñ ia u na kawei ka shnong u la leit ban shong halor uwei u mawsiang uba don hajan kawei ka krem, hangta ban puson bad duwai. Namar ba u la pynleit lut ialade ha ka jingpyrkhat bad jingduwai um lap ba iohi ia uwei u, 'la bam briew uba la par sor shajan jong u sa ba un sied ha met. U Sadhu u la sngewsheptieng shikaddei eh, hynrei da kaba shaniah skhem ha U Blei u la ieng bad leit la ka leit kum bymdon ei ei. U la poi khlem jingmynsaw ei ei shapoh shnong, bad haba ki briew ki la tip ba u la lait im na uta u khla ki la iaong paralok ba u dei shisha u 'riewkhuid, namar uta ujuh u khla u la lah pyniap shi-

bun ki briew na kata hi ka shnong. Kumta ki la iasop ha u ban sngap ia ka jingialap jong u kaba ki la kyntait beiñ mynshuwa, bad u Sadhu u la ainguh eh ia U Blei bad u la nang-sngewshlur ruh.

Ha kawei ka step shibun bha ki 'khar sadhu ki la ialang lang harud ka wah Kanjis ryngkat bad kiwei pat ki 'khar Hindu kiba wan ban iasum ha ka jaka ba kyrteng ka Rishikesh, bad U Sadhu Sundar Singh u da ieng hapdeng jong ki bad u ialap. Don kiba sngap kai tang ban pynleit ia ka por. kiwei pat ki la rkhie-beiñ bad kynyiw-beiñ ia u bad ia ka khubor ba u ialap. Kyndit kyndit uwei napdeng uta u paidbah u la kham shikham u shyiap bad u la bet ha ki khmat u Sadhu Kata ka jingleh ka la pynbitar ia uwei pat uba kham donburom napdeng uta u paidbah bad u la phah kem ia uta u briew ha ki pulit. U Sadhu u la leit sha wah ban bta bad sait ia la ki khmat babit shyiap, bad ynda u la wanphai pat u la kyrpad bad iasaid bad ki pulit ba kin pyllait noh ia uta u briew bad u la nangtrei pat la ka kam ialap. Uta u briew uba kyrteng u Bidyananda u la phylla katta katta ia kane ka jingleh bad jingshahjem u Sadhu, haduh ba um nang shuh ban leh kumno kumno ruh hynrei u shu dem khrup ha ki kjat u Sadhu u da pan map na u ia kaei ba u la leh, bad u da pynpaw ba u kwah ban tip bad ban sngewthuh kham bha ia kaei kaba u Sadhu u ialap. Uta u briew naduh kata ka sngi u la kylla long uba wad ia ka jingshisha, bad hadien u la long u nongbud jong u Sadhu ha ki jingiaid ialap jong u. u da shahshkor dngong da ka jingjemnud ia ka jingiathuhkhana kaba mih na ka shyntur u Sadhu shaphang ka jingieit baphylla U Blei ia u briew.

Ha ki sngi kiba nyngkong jong ka jingiaid ialap jong u, u Sadhu u ju iaid lyngba shibun ki shnongrit, kawei na kita ka kyrteng ka Doliwala. Hadien ka jingiaid kaba la jngai bha ha kawei ka sngi u Sadhu u la poi ha kane ka shnong ynda janmiet, u la thait ka bymlah ong shuh bad u la thngan bad kwah thiah noh. Hynrei la u iaid na khlieh ha kjat kata ka shnong bad u da kyrpad kan ioh jaka thiah miet, kat haba u rung, ki tang shu tip ba u dei u Khristan, baroh ki beh kylla ia u. Dei hamar ba slap jur bha bad ka jingkhriat kum ban dait bniat. Ynda ym don ba khot ingbasa ia u u la leit lap ia kawei ka iingjah kaba ar kamra khlem jingkhangiit. U la rung hangta tang ban lait na u slap, bad da kaba ainguh eh ia U Blei u la siang la i jaiñsiang ha ka jaka ba lait jhieh na ka jingjaw slap ha kyndong bad u la thiah jingit kumto.

Shen shen u la iohthiah, bad u khlem kyndit haduh ban da kynjat shai. Ha ka jingdum byrngut dang phyrngab u la iohi kaei-re-kaei kaba iong kaba i kumba kli mlon ia lade halor kata ka jaiñsiang ha syndah jong u, bad ynda u peit bha hajan u iohi pynban ba dei u 'seiñiong uba heh uba la wan phetrieh na u slap mynmiet bad u dem lang ha syndah jong u ban syaid. U Sadhu u la rynsied kynsap shabar blait, khem da pynkyndit ia uta u bseiñ. Hynrei ynda u la ioh pyrkhat pat hadien u la rung biang, bad u la tan mian mian ia kata ka jaiñ. uta u bseiñ u la kyndit hynrei namar ba dang shoh eh ka khmat u la par suki kham sha kyndong. U Sundar u la shim bad kynther ia la ka jaiñ ryngkat bad ka jingsngewnguh bakhraw ia U Blei ba U la ri la da ia u ha ka por ba u dang iohthiah;

bad ba U la pyllait im ia u ba un dang trei shuh shuh ia la ka kam ka jingshakri.

Uwei u 'khar Brahmo uba la nang la stad bha u la iathuh kumno ba shisien haba u dang hiar ia uwei u lum u la iakynduh ha lynti ia uwei u Sadhu ba dang samla ba u kiew ia uta u lum. Ka jingkwah tip u dei uei bad aiu kan jia ka la pynlong ia uta u rangbah ban sangeh bad ban peitkai ia u Sadhu. Kumta ha ka jaka ba un leit kren ia u, u la ieng ha pajih, bad kane ka long kaei kaba u la iohi. U Sadhu ynda u la poi ha shnong u la shongthait halor kawei ka dieng lymbong bad u la ñiad ia ka syep na ka khmat, bad hangta u la sdang ban kynud jingrwai Khristan. Shibun ki briew ki la wan iasngap ia u hynrei ynda ki sngewthuh ba kaei kaba u rwai ka long shaphang ka jingieit U Khrist ki la khih bitar tik. Uwei napdeng jong ki u la rynsied bad u la pduh tyngeh ia u Sadhu da u dieng, u Sadhu u la kyllon ha khyndew bad ka ngab bad ka kti jong u ki la phlei snam. Hynrei khlem ang shikyntien ruh bad khlem ialeh markylliang u Sadhu u la teh ia kata ka kti ba la mong jong u bad ryngkat bad ka jingjaw snam na ka ngab u la duwai jur na ka bynta kita ki nongshun jong u bad u la iathuh ha ki shaphang ka jingieit ba map ei jong U Khrist. Haba u thoh shaphang kane ka jingjia uta u rangbah' khar Brahmo u phla ba ynda haba u la iohi ia kaei ba u Sadhu u la shah, ia u ruh la sei ba un 'mih na ka pung ktieh ahor jong ka jingñiewbeiñ ia ka niam Khristan ha kaba u la ju don, sha ka umpohliew jong ka jingim hi'. Uta u briew uba la tangon ia u Sadhu, uba kyrteng u Kripa Ram, u la sngewkynduh bad kylla kaba mut bad hadien kata,

da ka jingkwah kaba jur u la wad slem slem ban ioh iashem pat bad u Sadhu ban shah pynbaptis ha u da kata hi ka 'kti ba la phlei snam', hynrei ynda um shem shuh ia u u la phla bad ngeit ha U Khrist da kaba shah pynbaptis ia lade, bad u kyrmen ba un dang iohi pat ia u Sadhu Sundar Singh shisien ka sngi.

Ka Jingshuh jingit :

"......*haba me duwai...to kyrpad ia U Kpa jong me Uba ha kaba rieh......*" (*Math.* 6:6).

"*Hynrei haba me shah—jingit...men ym pynpaw ha ki briew ba me shah—jingit, hynrei ha U Kpa jong me Uba ha kaba rieh......*" (*Math.* 6:17, 18).

Hajan kaba kut jong ka snem 1912 u Rev. Canon Sanday na Korkata u ioh kawei ka shithi na Canada kaba ong kumne :

'Donkam uwei u Khristan Sikh kum u nongialap hapdeng ki sawhajar ne ki Sikh kiba trei kum ki nongot bad nongtahdieng ha British Kolombia. La buh ia kane ha khmat u Sundar Singh bad u la mynjur da kaba kmen eh ban leit. La lah khreh kiei kiei baroh sa ba un mih na shnong, hynrei hamar ba un sa kiew ha ka jhaj ka ban kit ia u sha Kanada, la shem ba ki trai jhaj ki ong ba ka Sorkar Kanada ka la pynmih ki aiñ kiba dei ia ki nongleit buhai shnong thymmai sha kawei pat ka ri, kiba khang ia ki ba kim lah ban kit ia u Sundar Singh. U Sundar u da la sngewdiaw shisha namar kane, hynrei u la shu ong, 'Lehse kam long ka mon U Blei ia nga ban leit sha Kanada'.

Hadien u Canon Sanday u la thoh kumne, 'Ngam shym lah ban ioh ka kot-pyllait-lynti (passport) ia u

namar khiem artatien ha kata ka por lehse ka Sorkar ka la ioh jingtip barieh shaphang ki Sikh kiba ha British Kolombia'. La u Sadhu u sngewdiaw ruh, la dei ban iehnoh noh ia kata ka jingpyrkhat.

Kumta u Sadhu u la mih noh na Korkata sha Bombay bad suki suki u la poi pat ha ki Phang Shatei ka Ri India. Hadien ka jingbaptis jong u u ju don artylli ki jingkwah bajur ha ka jingmut jong u, kawei ka long ban leit sha Ri Kanaan, ka ri ha kaba U Trai Nongpynim U la im bad trei ; bad kawei pat ka long ban pyrthuh bud ia U Jisu ha kaba U la shah-jingit sawphew sngi bad sawphew miet. Da kaba ioh ia kine artylli ki jingkwah jong u u mut ba un ioh bor-mynsiem bad jingshai bathymmai shuh shuh ha ka jingshakri jong u. Te khnang ban ioh ia katei kaba nyngkong, ha ka snem 1908 u la leit sha Bombay, hynrei u shem ba ka jingleit ha kata ka por kam lah long na kiba bun ki daw. Saw snem hadien ka jingduh lad jong u ban leit sha Kanada, ka jingmut u Sadhu ka la phai ban phet sha ki jaka kynjah ban duwai bad shahjingit, da ka jingngeit baskhem ba da kine un lah ban im kham jan ha ka jingiasyllok bad U Blei bad ban ioh bor shuh shuh ban shakri kham bha ia u.

Dei hamar kane ka por ba ha kawei na ki jingleit jong u, u la iakynduh ha Rel ia uwei u doktor Roman Katholik uba kyrteng u Dr. Swift, bad ki la poi iakren kai shaphang ka jingshahjingit, bad u Sadhu u da pynpaw ia la ka jong ka jingkwah bad jingthmu. U Dr. Swift u la pyrshang ban batai ia u Sadhu na ka liang kum u doktor ba kata ka long ka bymlah long bad ba un iap pynban. Hynrei u Sadhu um sngap. Kumta u Dr. Swift ynda haba u iohi ba um lah ban pynkylla ia u Sadhu na

kata ka jingthmu jong u, u la kyrpad ia u ba un ai ka adres jong ki lok kiba jan eh jong u, ba lada donkam, un thoh sha ki.

U Sadhu u la ai bad kumta ki sa iakhlad. U Dr. Swift u la leit sha ka jingialang Katholik bad u Sadhu pat sha ka jaka kynjah da ka jingthmu baskhem ban pynleit lut ia lade ha ka jingduwai bad jingshah-jingit. U Dr. Swift ha kawei na ki shithi jong u sha la u lok uba shong ha jan Dehra Dun, u la thoh ban iathuh kai shaphang ka jingiakren jong u bad u Sadhu ha Rel, katba u Sadhu pat u la thew la ka khmat sha ka ri khlaw kaba ha ka shnong Hardwar hajan Dehra Dun hangta ban leit iashem bad U Blei jong u.

Ki sngi ki la nangiaid bad ym don batip ia u u don shano, katba u pat u sah ha khlaw khlem bam khlem dih bad u la nangtlot nangtlot man ka sngi. Khnang ba un lah ban kheiñ ia ki sngi u Sadhu u la lum sawphew tylli ki mawrit u da buh harud uwei uwei u maw haba kawei kawei ka sngi ka la leit. U la iaileh kumta haduh ba ka poi ka por ba u la tlot haduh katta katta katba um lah shuh wat ban weng ia uta u maw bad ban buh ia u ha rud. Namar ka jingtlot palat, ka jingiohi ki khmat bad ka jingiohsngew ki shkor ki la duh noh, u la long kum uba iap—u tip bad sngewthuh bha ia kiei kiei ki ba jia sharud jong u hynrei um lah shuh ban khih la ki kti ki kjat. Hynrei kaba phylla ka long ba katba ka bor met jong u ka nang-duna nang-duna, bad ka jingtlot kaba jur, u sngew pat hapoh ia ka jingsngew im-mynsiem kaba pher, bad ha kaba kum kane ka jinglong la pynpaw ha u ia ka jingkordor jong ka jing-shaniah tylli lut khoit ha U Blei bad ka jingsngewkhia ia kiei kiei kiba

kynja-mynsiem, kumta ba naduh kata ka por ym don shuh kano kano ka jingsngew-artatien kaba la ju pynshitom jingmut ia u kaba lah ban pynduh bor ia u. Haba u la long kumta, la wan lap ia u da ki 'khar ot-phlang bad haba ki iohi ia u ha kata ka riam pukir ki la shim bad bah ia u sha shnong Rishi Kesh bad nangta pat sha Dehra Dun. Nangta pat la pynkit ia u da ka kali sha ka shnong Anphield ha kaba don ki Khristan. U la raikhoh bad kylla dur haduh ba ki lok jong u hi ruh kim ithuh shuh ia u; ki shu tip ba dei ma u na ka kyrteng kaba don ha ka Kotbah Rit jong u. Hangta ki la sumar bha ia u haduh ba un da shait pat.

Hapdeng kata ka por u Dr. swift u la ioh shithi na uwei u paralok jong u uba thoh ba ia u briew uba kum uto uba u la thoh ha ka shithi shisien la lap hapdeng khlaw ha tmier ka jingiap. U Dr. Swift, ba u da tharai ba ka jingiathuhlypa jong u ka la urlong, u la phah telekrap sha ki lok u Sundar Singh ba 'U Sundar Singh u la ioh-thiah ha U Jisu'. U Rangbahduh jong ki padri ha Ri India bad U Rev. Canon Sanday ki long arngut na ki hynriew ngut kiba la ioh ia kata ka khubor. U Sanday u la thoh sha ka jaka na kaba la phah ia kata ka telekrap ban kylli mano ba phah ia ka, u la ioh jubab ba la phah ia ka da 'uwei u briew uba phong sopti iong'.

Katba u Sundar u dang thiah pang ha Anphield khlem tip ei ei shaphang kita ki khubor baroh ba la pynher kylleng shaphang jong u, ki kot-khubor ki la thoh shaphang ka jingiap jong u, bad la pynlong ruh ka jingiaseng-kynmaw shaphang jong u ha kawei ka jingmane kaba ha simla, la lum pisa ruh na ka bynta ban tei mot ia u. Ynda poi u bnai March u Sadhu u la shait bha

bat bad u la sdang biang ia la ki jingiaid ialap, bad u la poi haduh Simla bad hangta u la iohsngew shaphang kata ka khubor ba bna ba u la iap.

Kane ka jingmad bashyrkhei ha ka jingim jong u ka la wallam shisha ia kata ka jingshai-mynsiem kaba u la khmihlynti, la shisha um shym la lah ban kheiñ ia ki sngi, bad la ka jingshah-jingit jong u kam shym kot sha ka sawphew ngi, pynban kane ka jingshai bakynja-mynsiem u la ioh da kaba u la jan duh ia la ka jingim.

Shuh Shuh ki jingiaid ialap bad ki Jingshah-pynshitom-beiñ. '...mynta ruh yn pynkhraw ia U Khrist ha ka met jong nga, la, da ka jingim, lane da ka jingiap' (Phil. 1:20).

Ynda baba u la khlaiñ pat na ka jingtlot hadien ka jingshah-jingit u la leit pat sha Tibet ban pynlut ia ki hynriew bnai jong ka por shit ha ka snem 1913, bad ynda u la wanphai na shata u la pynlut ia ki bnai tlang ha ki phang shatei jong ka Ri India. Ha kaba sdang jong ka snem kaba bud u la wan biang sha Bengal u da iaid ter ter lyngba ka Darjeeling haduh ban da poi ha Sikkim. Ki hima rit kiba don ha ki khappud jong ka Ri India ki long ka Nepal, ka Sikkim bad ka Bhutan. La synshar ia ki da ki syiem kiba pyrshah ia ka niam Khristan kumba long ka Tibet hi. Ki briew ki long kiba ngeitbieit bad kiba dang dum bad ia ka jingialap ia kano kano ka niam thymmai ha ki katto katne ki jaka jong kine ki ri la khang pyrkhing. Ha ka snem 1914 u Sadhu Sundar Singh u la rung ha Nepal u da tip shai ba un shah shibun ka jingshah-lehbeiñ bad ka lah ban long ka jingiap hi. Katto katne por shisha, la hapdeng ki jingiapyrshah bad ki jingbyrngem, u la lah ban ialap ia la ka khubor babha, haduh ba un da poi ha kawei ka shnong kaba kyrteng ka Ilom.

Hangta um pat da sah slem haba la maham ia u ba um bit ban ialap bad ba lada um sngap kaba sniew kan jia ia u.

'La pynmih hukum ba dei ban thep phatok ia u, bad kumta la kem ia u haba u dang ialap bad mar-mar la ñiah ia u sha phatok ban set lang ia u lem bad ki nongtuh bad ki nongpyniap briew. Hangne u la ioh ka kabu ban phla ia la U jong U Kynrad, bad shen shen u la lah ban iathuh ha kita ki para-koidi kiba dap da ka jingsngewrit shaphang ka bor baphylla jong U Khrist ban pynkylla ia ki dohnud jong ki briew bad kaba lah ruh ban ai ka jingsuk ia ka jingiatiplem ba la jot jong ki wat hapoh kata ka ïing-byndi bangiew. Shibun ki la pdiang ia ka khubor jong u bad ki la ngeit ha U Khrist, bad kumta ia kine ki sngi badum bad badap tang da ka jingtieng suda la pynkylla ki aiom ka jingkyrkhu ia u Sadhu hi bad ia kita ki koidi ha kiba u la iohlad ban ialap.

Ka jingbna ba u la pynkylla ia ki dohnud jong ki parakoidi ka la poi sha ki shkor jong ki baheh bahaiñ shalor, bad namar kata ka jingleh jong u la sei ia u na phatok bad la ialam sha ka jaka iew ban pynshitom ia u. Hangta la law ia ki jaiñ jong u bad la pynshong ia u halor ka khyndew. Ia ki kti bad ki kjat jong u la pyndait skhem bha ha ki diengsong. Ha kata ka jinglong balanot la iehnoh ia u baroh shisngi shimiet khlem bam khlem dih. Ban nangpynjur shuh shuh ia ka jingpynshitom ia u la pyllait da ki thliem ha ka met lyngkhuit jong u, bad kine ki thliem ki la am ia ki kti, ia ka met bad ki kjat jong u ki da kjit ia ka snam jingim na u. Ka dien jong kita ki jingshah dait thliem ki sah ha ka met jong u haduh kane ka sngi, kumta ba ha u la urlong thik kane ka jingong ha ka Ktien U Blei ba 'Nga bah ia ki

dak U Jisu ba la kynthah ha ka met jong nga' (Gal. 6:17). U paidbah ba iakynshi bad kynyiw-beiñ u ieng sawdong ban peitkai ia kane ka jingshah-pynshitom jong u bad ym don uwei ruh u ban tyrwa ha u wat shikhuri ka um ban dih ban pynduna ia ka jingshitom ka met jong u. Haba kren shaphang kane ka jingjia u Sadhu u ong; 'Ngam tip kumno, hynrei ka dohnud jong nga ka shlei da ka jingkmen bad ngam lah khlem da rwai bad ialap'.

Baroh shimiet u la shah jynjar sat kumta, bad suki suki u la nangtlot namar ka jingmih ka snam na ka met, hynrei ynda lashai mynstep u dang im hi. Haba kita ki nongpynshitom beiñ ia u kumta ki la iohi ia ka khmat ba ijaijai jong u ki la dap da ka jingsheptieng bangiew namar ki tharai ba u don ka Bor baphylla aiu-re kaba kim lah ban shemphang. Kumta ki la law noh ia u na kita ki diengsong bad ki la pyllait noh ia u. Kata ka jingshahshitom ka la pyntlot shibun ia u bad u la kyllon bymtip briew shuh shiphang. Ynda hadien katto katne por da kaba eh u sa lah ban par noh nangta. Ha kata ka shnong don ki synran barieh kiba dei na ka kynhun-Pukir (ia kiba yn sa iathuh bha ha ka lynnong kaba shadien). Kine ki la pdiang sngewbha ia la u para ba la mynsaw bad ki la sumar ia u haduh ba un da khlaiñ pat.

Ka jingiathuh lyngkot jong u Sadhu shaphang ki sngi jong u ha kata ka phatok ha Ilom yn shem ha ka lynnong kaba shadien. Bad, kumba ka dei ban long, u phla ba ka jingkmen kaba u la ioh ha kata ka jaka badum bad bakynjah ka long baroh namar ka jingiaidon ryngkat jong U Lok bymjukylla jong u, U Jisu Khrist.

Ha ka shnong Srinagar ha Garhwal, u Sadhu u la iakynduh ka jingjia kaba um ju khmihlynti ban long

kumta. U tip ba kata ka jaka ka long kaba ma shibun ban ialap shaphang U Khrist, hynrei u la leit, bad ha kawei ka sngi haba u dang ialap harud jong ka nongbah katto katne ki samla kata ka shnong ki la wan ban beiñ ia u da kaba ong, ba la u kren khlaiñ hangta ha rudnong, un ym nud ban leit shapoh sorbah. U Sadhu u sngew ba u dei ban pdiang ia kata ka jingbeiñ jingkop bad u la leit shapoh ka nongbah bad u la sdang ialap ha iew. Kiba iohi ia u kumta, ki la leit mar-mar ban iathuh ha u nonghikai (Pandit) jong kata ka shnong, ki da kyrmen ba un wan ban pyniap nia ia u Sadhu bad kumta ban pynlehraiñ ia u.

Hynrei haba uta u nonghikai u la wan shata u la leit beit beit sha u Sadhu, bad ha khmat ki briew baroh u la buh ia la ki jong ki shynriahti artylli ha ka shyntur u Sadhu u da ong artad, 'Nga leh ia kane ban pyni ba ngi ialong shipara, bad ym kiba iashun namar ma ngi baroh arngut ngi iangeit ha U Jisu Khrist kum U Nongpynim jong ngi'. Kata ka jingjia ka la pynkyndit thred da ka jinglyngngoh kaba khraw ia kita kiba iapeitkai bad tang shiphang baroh ki nongshun jong u ki la iapra lut bad phet noh nangta. Hangta u Sadhu u la pynlut kawei na ki sngi basuk tam ha ka jingim jong u ha ka jingiasyllok bad uta u briew babha, u da shem da ka jiangkmen kaba khraw ba uta u nonghikai u la sah ha kata ka shnong badum khnang ban ialam ia kiwei pat sha ka jingshai. U la lah ioh khadhynriew tylli ki mynsiem da ka jingtrei barieh jong u, bad u ong ba un dang iaitrei shuh katba U Blei U dang mon ia u ban trei.

Ha ki jaka bakhlaw bad bama kiba u Sadhu u hap ban iaid lyngba ha ka jingiaid ialap jong U, u ju iakynduh

shibun ki jingshem bapher bad bakhyllah. Kawei na kita ka long mynba u la dei ban iaid lyngba ia ka lawbah lawsan jong ka shnong Bhulera, kaba long ka jakarieh jong ki nongtuh bad nongshohnoh. Katba u dang iaid kyndit kyndit sawngut ki briew ki ban peit ruh itriem ki la tur sha u bad uwei u sei la ka tari-sum ban dung ia u. U Sadhu haba u shem ba um don lad ei ei ban iada ia lade bad u da tharai ba kaba kut jong u ka la poi, u la dem ngon ka khlieh ban shah pyniap. Kane ka jingleh jong u ka la pynlyngngoh ia uta u nongshohnoh, bad ha ka jaka ba un pyniap u la shu pan noh ba u Sadhu un ai baroh katba u dan. Ki la talasi ia ki pla jong u ioh u don tyngka ei ei, hynrei haba kim shem ei ei ki la knieh noh tang ia ka jaiñkup jong u bad ki la pyllait ia u ba un leit la ka jingleit.

U Sadhu da kaba sngewnguh eh ia U Blei ba u la lait-im, u la iaid noh. hynrei haba u dang leit tang katto katne uwei na kita ki briew u la pyrta ia u ba un wan biang. Mynta te u Sadhu u la ngeit ba kin sa pyniap shisha ia u, kumta u la leit phai biang. Uta u briew u la kylli ia u Sadhu u dei uei bad shano un leit. U Sundar u la ong ba u dei u Sadhu-Khristan bad haba u la pliedia ka Testament Bathymmai jong u, u la pule na ka jingia-thuhkhana shaphang u 'riewspah bad u Lasaros. Uta u briew u la shahshkor dngong, bad ynda u Sadhu u kylli ia u u sngew kumno, u la jubab ba ka jingkut jong uta u riewspah ka la pyndap ia u da ka jingsngew shyrkhei, u da ong artad lada tang kum ita i pop iba rit ruh ka jingkut ka long haduh katta, te kumno keiñ kan long ia ki nongpop bakham khraw ?

U Sadhu u la kynrup ia kata ka kabu bad u la batai

jai ia ka jingkynrei spah ka jingaiei jong U Blei ia u, bad katba uta u briew u nang-shahshkor u la shem jingkynduh kaba jur ha la ka mynsiem. U la theh lut ia la ka dohnud u iathuh da ka jingjaw ummat ia ki pop bad kam sniew baroh ba u la leh. Hangta u sa ialam pat ia u Sadhu sha ka krem kaba ki shong bad u la khreh ka bam ka dih ia u. Ynda ki la iakren katto katne bad iaduwai de ki sa iathiah noh. Lashai dang step uta u briew u la kyrsiew ia u Sadhu bad ialam ia u sha kawei ka jaka ha kaba don shibun ki kynton shyieng briew ba-i ngiew. Da ka jinglynñiar kthang u la kdew ha kita ki shyieng bad u la ong, 'Kine dei ki pop jong nga, to iathuh ia nga, hato dang don jingkyrmen ia uba kum ma nga ?' Ka dohnud u Sadhu ka la um haba u la iohi ia ka jingkynduh bad jingpaitdohnud jong uta u nongpop, bad u la iathuh ha u shaphang ka jingmap-ei ia u dakaid halor ka diengphna. Kumta ki la iadem khohsiew lang ban iaduwai bad uta u briew u la theh lut ia la ka dohnud da ka jingkylla kaba mut ha ki ummat ha khmat U Blei. Kam shym da donkam shibun ia u Sadhu ban pynshai ia uta u briew ia ka lynti ka jingpynim namar u hi u la lah kut jingmut ban iaid ia ka lynti khim bad bawit, bad baroh arngut ki la ialeit lang sha ka shnong Labsha ha Sakkum ha kaba u Sadhu u la ai ti ia u ha ki saheb mishoneri bad hadien ki la pynbaptis ia u hangta. Kita kiwei pat laingut ki lok jong u ruh ki la iehnoh ia ki lynti basniew jong ki bad ki la leit sha shnong ban trei bad ban kamai da ki kam hok kam bha, bad ha kane ka rukom U Blei U la ialam ia u Sadhu na kata ka khlaw ba un ioh ban pynphai bad ban pynim ia ki sawngut ki nongpop bakhraw tam.

LYNNONG—IV

HA TIBET

Ha Tibet—Ka ri-them jong ka wah Shumbi ha ki phang shatei jong ka Darjeeling ka long ka jaka kaba itynnad bad ba i-ieit ban peit, bad ka long kawei na ki lad na kaba lah ban poi sha Tibet, ka ri kaba tyrkhong bad balyngki bad ka bym pdiang sngewbha ia ki nongwei.

Ka Tibet ha ka jingshisha kam shym long ka ri adong-niam. Haduh kaba kut jong ka spahsnem kaba khadphra dei tang ka jingeh bad jingshitom ka lynti kaba khang ia kiwei pat ban leit sha ka nongbah jong ka ka Lhasa. Kita ki riewniam ba khot ki Jesuit (ki nongbud jong u nong-seng-niam, u Ignatius Loyola, uba la seng ia ka 'Seng U Jisu' ha ka snem 1534) bad ki Kapushins (ki nongbud jong uwei pat u nongseng-niam, U St. Francis ka Assisi, uba phong ia ka tupia-kyndur (hood)-ki la poi ha Lhasa bad ki la sah slem slem hangta bad ki da ioh jingiarap na ka Sorkar Tibet. La tip ruh ba wat naduh ka snem 1325 don ki nongwei kiba la leit poi shata, hynrei ki phareng kiba nyngkong eh ban shong ban sah ki la poi hangto ha ka snem 1661.

Ha kaba kut jong ka spahsnem kaba khadphra ki Gurkha ki la jop ia ka Tibet hynrei ki nong-Tibet ki la pan jingiarap na ki Shaina bad ki Shaina ki la pyniap bad pynher krad ia ki Gurkha, bad ha kajuh ka por ki la synshar da lade ia kane ka ri ha Lhasa. Dei naduh kata ka por ba la pynmih ka hukum kaba pyrkhing ba ki nongwei kim lah ban rung shapoh Tibet. Hynrei hadien ka jingkyllon jongka hima Shaina, ka kynhun nong-Tibet, kaba dei ka kynhun-niam, ka la leit sha Russia bad kine

ki la ailad ia ka Russia ban leh donbor halor jong ki. Shibun na ki lyngdoh ka niam Buddhist kiba ki khot ki *Lama*, la pynnang pynstad ha Russia bad uba kham pawnam na ki dei u Dorjiep uba la long u nongialam jong katei ka kynhun-niam sha Russia ha ka'snem 1901. Une u Dorjiep u la pynrung ha ka jingmut jong ki nong-Tibet ba u lah ban pynioh ka Hima synshar kaba tylli da ka niam Buddhist hapoh ka jingialam bakynja-mynsiem u Dalai Lama, (u khliehduh jong ka niam Buddhist uba kine ki Buddhist haduh mynta ki ñiew ba u long u syiemblei) ryngkat da ka jingiada bad jingkyrshan jong u paidiapom ka hima Russia. U la lah ban leh haduh katta namar kine ki lyngdoh ba dang bieit bad dang dum ki nang tharai ba ka Ri Russia ka dei ka ri bad hima Buddhist.

Ka Tibet ka long ka ri kaba maia, kaba don la ka rukom jingstad naduh barim bajah ; ka ri ha kaba ki lama-jingduwai ki kaweh ha man la ki tnum ïing bad ha kaba ki briew ki pynshad ia ki shalyntem jingduwai haduh shiteng na ka jingim jong ki—kiba kham bun ki leit long lyngdoh. Ka rukom synshar khadar ka long ha ka rukom kaba rim kulong-kumah. Ka ngeit ksuid bad ka kren ka leh byrtong. ka jingiasmai iaspot da ka ding ka um ki jur bha bad ki dang don haduh mynta. Ki briew ha ka ri ki don kumba hynriew milian ei ei.

Ha Lhasa, ka ïing jong u Buddha bad jong u Dalai-Lama ka long ka ïing ba la tei ha u lum mawsiang ba khot Potala. Ki biar bad ki kynroh barben bad ki paia jong ka ki kiew artet na trai lum shaduh khlieh lum, bad la pynitynnab ia ka da ki jingtei kiba ki tnum baphyrnai jong ki ki khun pyllun kum ki khilon. Ha

kjat jong kane ka ïing ka don ka nongbah Lhasa. Ka niam Buddhist ka kheiñ kyntang ia kiei kiei baroh, hynrei kane ka ïing ha kaba ki briew ki ngeit ba ka long ka ïing shong-blei, la leh shibun ki kam runar kum ka jingpyniap briew bad kiwei kiwei ki kam sniew, kham jur ban ia kaba la long ha ki kut ka Ri Iurop hyndai.

Ka niam Buddhist ka tehsong ia ka hima, bad kawei-pa-kawei ka ïing ka dei ban ai uwei u khun shynrang la kumno kumno sha ka kam lyngdoh. Da ki spahsnem mynshuwa, la don uwei u 'riewkhuid Buddhist uba la iathuhlypa ba shisien ka sngi ia ka Tibet yn sa wan jop thma da ki nongwei bad ba ka niam Buddhist kan duh kan dam. Dei na kane ka daw ba ka jingtieng bieit matlah bad jingshitrhem bieit ia la ka niam ki la pynlong ia ki rangbah niam hangto ban khang khyrdep ia ka Tibet na ki nongwei, bad ka jingialap lei lei ia ka niam nongwei ka wallam ka jingpynshitom kada shyrkhei tam ha u nongialap ia ka, bad wat ka jingiap barunar hi.

Namar ba ia u Sundar Sing la kha bad la pynsan pynrangbah ha ki ri lum shaphang shatei jong ka Ri India. bad ba u ju mlien ban im ha ki ranab jong ki lum Mang-kashang, ka dohnud jong u ka her tang sha ki jaka ba dum bad bakynjah ha kiba ka jingshai U Khrist kam pat poi.

Te haba ngi tip kumno u Sundar u sngew shaphang u Khrist, kam long kaba phylla ban iohi ia u ba u jied ka jaka kaba eh tam bad kaba dum tam kum ka lyngkha trei jong u ha kaba 'ia ka·Kyrteng U Khrist ym pat shym la pyn sngew.' Ka long namarkata kaei kaei kaba

dei hi ban long ia u Sabhu Sundar Singh ban jied ia ka Tibet, ka ri adong-niam kum ka lyngkha trei jong u haba u tang shu sdang ban iaid ialap ia ka Gospel. La palat shispah snem ba ka Ri India bakhraw ka la ioh ia ki mishoneri, bad bun spah bun hajar na ki nong-India hi ki la pdiang ban ngeit ia U Khrist, bad bun ruh na ki ki •la kylla long ki nongialap pateng ia ka khubor jong ka jingsuk ha la ki parajait, parari. U Sadhu hi u oug, 'Don shibun ki ban ialap bad phla ia ka jingshisha ha Ri India', hynrei haba u phai la ka khmat shaphang Tibet bad Nepal, ka dohnud jong u ka tuid sha kito ki mynsiem ki bymdon lad ne lynti ban iohsngew shaphang U Khrist.

Ia ki mishoneri nongwei la khang syndon ba kim lah ban rung ha kane ka ri, bad kam long ruh kaba jem ia u nong-India hi ban leit sha ka, namar ym tang ba un shah shibun ki jingeh bad jingshitom na ka jingkhriat jong ka ri, hynrei khamtam na ka jingiapyrshah bad jinglehbeiñ jong ki briew kiba dang long kum ki 'riew-khlaw bad kiba ha kajuh ka por kiba shitrhem bieit eh ia la ka niam. Hynrei ban shah na ka bynta la U jong U Kynrad ka la long ka jingthew kaba shai kdar ha ka jingim U Sudhu Sundar Singh, bad kumta, khlem da sngewsheptieng ne sngewkyiuh ei ei namar kiei kiei kiba lah ban jia ia u, u la mih ban leit shata wat naduh ba u dang long tang u khynnah ha kaba sdang ka jingiaid ialap jong u.

U Jisu Khrist U phah ia nga,
Sha ri dum synñia
Da kti b'la mong halor diengphna,
La pynsleh ia nga !

U Sundar ha Tibet-I

'Ki kjat jong ki ki long kiba stet ban pynmih noh ia ka snam...bad ia ka lynti ka jingpynsuk kim shym la ithuh' (*Rom* : *:15,17*).

Ka long kaba sniew bok ia ngi ba u Sadhu um shym buh jingthoh shaphang ki jingiaid ialap bad jingtrei jong u ha bad lyngba ka Tibet. Kumta baroh kaba lah ban iathuh hangne ki long tang kum ki lyngkhot ba la iohsngew hi na u shaphang ki jingiakynduh babun jait jong u bad ki jingshahshitom ba u la shah, bad ruh ia ki jingjop ba u la ioh ha kane ka ri kaba la ring la ka jingieit jong u wat la ka long ka ri kaba shyrkhei ruh.

Ha ka jingleit banyngkong eh jong u ha ka snem 1908, haba u dang tang kumba khadkhyndai snem ka 'rta, u la mih weibriew haba um nang ei ei ruh em ia ka ktien Tibet. U la pdiang da kaba sngewnguh shibun ia ka jingiarap kaba ki misnoneri Morabian kiba shong ha ka shnong Poo ki la tyrwa ia u. U la sah shitaiew bad kine ki lok babba, bad nangta ki la ai uwei u nongtrei jong ki ban ialeit lynti lem bad u Sadhu katto katne bad ban hikai ia u ia ka ktien ki nong-Tibet. Lait tang na kaba u tip shaphang ka jingpyrshah bajur jong ki nong-Tibet ia ki niam nongwei nalor la ka jong ka niam, um don jingtip ei ei ruh shaphang ka jinglong ka jaka lane shaphang ki briew jong ka, hynrei ym slem hadien ba u la tip shaphang kine ruh.

Shen shen u la shem ba ki briew ki bitar bad ki thut ia ka jingialap jong u, bad kat shaba u leit u iakynduh tang ka jingiapyrshah bajur bad ka jingshun kaba khraw, khamtam na ki Lama ne ki lyngdoh jong ka niam

Buddhist. Kine ki briew ki la kham pynpaw ia la ka jing shun bad bunsien ki iaid byrngem narud u paidbah uba wan sngap ia ka jingialap jong u. Pynban hapdeng kata. u la iaid la ka iaid ialap haduh ban un da poi suk khlem jingmynsaw ha kawei ka nongrit kaba kyrteng ka Tashigang, bad hangta u la dap da ka jinglyngngoh bad jingsngewphylla kaba khraw ban shem ba u rangbah ki *Lama* ha kata ka shnong u la leh bha bad pdiang sngewbha ia u sha la ïing. Une u long u briew uba pawkhmat ban ba don iktiar ha la ka shnong had hapoh jong u u don da ki spah ki *Lama* bakham poh kiba shakri ia u,

Une u rangbah ym tang ba u leh bha bad pdiang sngewbha ia u Sadhu sha la ïing, hynrei u la khreh ruh ka bam ka dih bad jaka thiah jaka dem ia u. Te namar ka jingkhriat bajur jong ka jaka, kane ka jingpdiang sngewbha jong une u rangbah ka la pyndap ia u Sadhu da ka jingsngewnguh kaba khraw. Nalorkata pat, une u rangbah u la lum shibun ki briew kiba hapoh ka jingsynshar jong u ba kin wan ban iasngap ia ka jingialap jong u Sadhu, bad kumta ia ka Gospel la ialap da u Sadhu bad ka mynsiem badap jingsngewnguh ia u Blei. Haba u la nangiaid shuh shuh nangta u la donbok shibun ban poi ha kawei ka shnong kaba hapoh ka jingsynshar jong uwei pat u rangbah ki *Lama* uba long u lok jong uta uba ha Tashigang. Hangne rub la pdiang sngewbha ia u bad ki briew ki iasngap bha ia ka jingialap jong u. Nangne u la leit sa sha kiwei pat ki shnong bad ha kane u la iakynduh shibun ki jingiapyrshah kiba kham jur bad kham kthang ban ia kiba u la ju iakynduh. Bunsien u la shah byrngem bad u la shah maham jur ruh ba u dei ban leit noh shisyndon napdeng jong ki lymda

kumta kaba sniew kan lap ia u. Hynrei ym lah ban pynsheptieng ia u da kine kiei kiei bad u la trei la ka kam khlem sngap iano iano ruh la hapdeng ki jingeh kiba jur.

Ha kane ka rukom u Sadhuu la 'tur kumu shipai sha kane ka kut ka jingdum bad jingngeit-shitrhem bieit,' bad da kaba leh kumta u la shah shibun ka jingshah-pynshitom beiñ, hynrei ha u ki jingpynshitom beiñ bad jingpyn-budnam beiñ kim long ei ei ruh tang lada u lah ban jop kawei ka mynsiem sha la U Nongpynim. Uwei u lok na Silon u ong, 'ka jingkut jingmut baskhem jong u Sadhu ban iaid da ka kjat khlem juiti hapdeng u thah bad ka ior barben jong ka Tibet ka long ka sakhi ia ka jingkut jingmut bymlah pynkhih jong u ban pynwan ia ki briew sha U Khrist'.

Da ka jingkut jingmut bajyllíew ban pynbna ia ka kyrteng U Khrist ha kane ka ri badap da ka jingshun u Sadhu u la trei la ka kam, la u la tip shai ba shen ne ym slem un sa iakynduh ki jingpynshitom takthang tam. Ha kawei ka shnong kaba kyrteng ka Rasar la kem bad la tsan-bishar ia u ha khmat u rangbah ki *Lama* namar ba u la rung hangta ban ialap ia ka niam khyllah-ka Gospel U Jisu Khrist. La rai pynrem ia u, bad ha khmat u paidbah barunar bad bashla la teh la khum bad la ring ia u sha ka jaka pynshitom. Don ar jait ki rukom pynshitom badei ban iap ha kata ka ri. Kawei ka long ban suh-im ia u briew hapoh ka snieh masi-prut ba dang sngem (ba dang shu lah khoh im na u masi), bad ban thad ha ka sngi haduh ba ka jingring tyrkhong jong ka kan khñiot suki suki ia u haduh ba un da iap suki bad iap kordit. Kawei pat ka long ban thep im ia u briew ha

ka thliew bakhlem um bad ban khang tala hangta haduh ba un da iap suki khlem bam khlem dih. La jied ia kane kaba hadien kum ka jingpynshitom ia u Sadhu.

Ynda la poi ha kata ka thliew la law ia ki jaiñ ba u phong bad la khynñiat jubor ia u shapoh kata ka thliew jingtep badum tliw tliw haduh ba la mynsaw ka kti kamon jong u. La don bun kiwei pat kiba la shah khynñiat kumta ha shuwa jong u khlem wanphai shuh, bad kumta u sadhu u la hap halor ki met bad shyieng briew ba la pyut bad ba iwtung artad. Kano kano kawei pat ka rukom iap kan kham lah ban ia kaba kum kane eh. Kat haba u buh ia ka kti u ioh ktah ia ka met pyut bad ka jing iwtung ka bymlah ban batai. Hangta ha ki ktien U Nongpynim, u la lynñiar 'Balei Me la iehnoh ia nga ?'

Ka sngi ka la kylla sha ka miet hynrei kata kam ktah ei ei ia ka jingdum tliw tliw ha kata ka thliew bangiew, lymne um ioh jingiarap na ka jingiohthiah. Khlem bam bad khlem dih ki kynta ki la kylla sha ki sngi, bad u Sundar u sngew ba un ym lah shuh ban shan slem. Ha ka miet kaba lai, haba u dang ud jylliew ha U Blei ha ka jingduwai, u la iohsngew ia ka jingriew kumba iakyrshut ki nar halor khlieh jong kata ka thliew. Mano-re-mano ba wan plie ia ka tala jong kata ka jingtap-nar. U la iohsngèw ia ka jingkhyrwait shabi ha kata ka tala bad ia ka jingsawa kdar haba la plie ia kata ka jingtap-nar. Hangta u la iohsngew ka ktien ba ong ia u nangta na khmut kata ka thliew ban'kynrup ia u tyllai ba la pynhiar shapoh ban ring ia u shalor. Haba uta u tyllai u la poi haduh ha u, u la bat skhem katba don la ka bor ba la tlot

jong u, bad la tan ia u shalor da ki kti kiba khlaiñ hynrei kiba jem jaijai, bad la sei ia u na kata ka thliew jong ka jingiap shabar, bad u la iohsngew ia ka lyer bapyngngad ba ka shoh ha ki ngab jong u.

Ynda u la lait shabar na kata ka thliew, ia kata ka jing-tapnar la tap biang bad la khang tala. Haba u la phai shane shatai, um iohi satia ia uta u nongpyllait jong u, hynrei kata ka jingpang na ka ksangkti jong u ka la jem bad ka lyer bapyngngad ka la pynshait bor pat ia u, Kaba u Sadhu u lah ban leh ha kata ka por ka long tang ban pynher ia la ki jingsngewnguh naduh la ka dohnud sha U Blei namar ka jingpyllait baphylla jong U, bad ynda lashai mynstep u la par pat sha shnong bad u la sah ha kawei ka musaphir-khana ha rudnong haduh ba un da khlaiñ pat ban iaid ialap biang. Kumta ynda u la khlaiñ pat u la leit shapoh shnong bad hangta u la sdang biang ia ka kam ka jingialap. Ka la long ka jingkhihwin kaba khraw ha shnong ha thaw haba ki briew ki shem ba u la ialap pat kumta. Bad la leit rah ia ka khubor sha uta u rangbah ki *Lama* ba u briew uba ki la tharai iap, u dang im bad ba u dang ialap kumjuh hi.

Hangta la kem biang ia u Sadhu sa shisien bad la leit lam biang ia u ha khmat ka jingshongbishar u rangbah ki *Lama*, bad ynda la kylli ia u kumno u la lait, u la iathuh thik kumba la jia kata ka jingpyllait baphylla ia u. Uta u rangbah ki *Lama* u la bitar shla shikaddei eh bad u ong ba don mano mano ba la tuh ia u shabi bad ba la leit ban pyllait ia u, hynrei ynda la wad la wad la shem ba u shabi u don hi ba la teh ha ka syngkai jong u, hangta um lait kren shuh da ka jinglyngngoh kaba khleh bad ka

jingtieng bymtipriew shuh. Hangta u la hukum ia u Sadhu ba u dei ban mih noh bad phet noh sha jngai katba lah na kata ka shnong, ioh ba Uta U Blei badonbor jong u Un pynwan ka jingjynjar ha u bad ha ki briew jong u.

Kumta ka Tibet, ka shnong batyrkhong bad balyngki, ka bym shym la pdiang ia ka khubor ka jingpynim bad kaba beh noh ia u khlembam khlemdih shapoh ri-khlaw, ka la long ka daw bah bad ka lad ia u ban ioh ia kita ki jingshem-mynsiem baphylla kiba um mon satia ban ialap ha ki briew, hynrei kiba pynpaw ba u long da shisha u briew ba la khot da U Blei, ia uba la ri bad la sumar sukher phylla da ki kti U Blei hi haba ka jingiarap ki briew kam kot shuh. Da ki bnai u Sadhu u la iaid ia ki lum bad ki them ha kiba ym pat ju don ba iuh kjat mynno mynno ruh, haduh ba u la nang ban ieit ia kita ki lum ha kiba u iohi tang ka kti badonbor suda jong U Blei Uba im, bad ha kiba u iohsngew bunsien ia 'ka ktien-sawa bajaijai jong U.'

Hapdeng kiba kum kita ki jaka u Sadhu u ju iohi ym tang ki jingithuhpaw ia la u jong U Nongpynim hynrei na ki u ring ruh ia ka bor na ka bynta ka kam ialap jong u ha ki hajar kiwei pat ki mynsiem ha ki ri thor jong ka India. Bad katba ka myniem bathrang jong u ka phai bad angnud ban don tang sha kine ki lum ha kiba u lah ban iadon paramarwei tang bad U Blei hi, u la dei ruh ban iaid lyngba bun ki jingpynshoi bad jingtynjuh bamehding ; pynban hapdeng kita baroh u la lah ban ri kyndong khlem jingthohbria ia la ka jinglong-khuid bad jinglongrit kaba ka jingim bamarwei jong u ban shahshitom na ka bynta U Khrist ka pynioh ha u.

6

U Sundar ha Tibet—II

'Mynba nga la wan......na ka bynta ka gospel U Khrist......la plie ka jingkhang ia nga ha U Trai......ka jingkhang bakhraw bad badonbor la plie wang ia nga, te don shibun ki nangkhang (nongialeh pyrshah)—(2 Kor. 2:12 ; 1 Kor 16:9).

'nga nga la kloi ym tang ban shahkhum, hynrei ban iap ruh...na ka bynta ka kyrteng U Trai Jisu' (Ki Kam. 21:13).

U Dr. Fosdick (Phosdik) ha ka kot jong u ka *Manhood of the Master* u ong :

U Jisu u pynpaw shai kdar kumno u sngew ia kita kiba ialeh pyrshah ia U, ym da kaba ialeh ban kiar na ka jingpynhiarkput jong ki, hynrei da kaba pynpaw ia lade kum U Nongpynim bashisha jong ki, Uba duwai na ka bynta jong ki, Uba kyrkhu ia ki bad Uba kñia noh ia lade na ka bynta ka jingbha jong ki.

Kaba kum kane ruh ka mynsiem badka jinglong kaba u Sadhu Sundar Singh u don. bad u pynpaw ia ka ha baroh shilynter ka jingim jong u haba u leit ban ialap bad ban phla ia U Jisu Khrist, bad ban shah ruh na ka bynta jong U hapdeng ki briew kiba iapyrshah ia u la ha Ri Tibet ne ha kiwei kiwei pat ki jaka. Ha bun ki jingiathuhkhana jong u u ju ai nuksa na la ki jong hi ki jingshem. Haba u kren na kato ka dkhot kaba ong,'uta uba jah noh ia la ka jingim na ka bynta jong nga, un shem ia ka' (Math. 10:39), u iathuh ia kane ka jingiathuhkhana kaba phylla kaba u la shem hi da lade. Ha kawei ka sngi katba u dang iaid lyngba ki lum Tibet, ha ka sngi kaba khriat jur bha namar ka jinghap ior, ma-ü bad uwei u paralok jong u—u nong- Tibet, ki la

khuslai ioh ba kin iap khriat ha shiteng lynti shuwa ban poi sha ka jaka ba ki thew leit. Haba ki la poi ha kawei ka lhuh ki la shem ia uwei u briew uba la eh baroh shirynieng bad i kum uba la lah iap hi, U Sadhu u la tyrwa ia uta u paralok jong u ba kin iabah ia uta u briew nangta bad ban iasumar ia u ha ka jaka kaba bit, hynrei uta u nong-Tibet um treh, bad u ong ba kaba ki donkam ban pyrkhat ha kata ka por ka long shuwa shaphang la ka met, tip ia lade ruh da poi ne ym poi sha bamut, bad kumta u la nangiaid noh la ka iaid. Kumta u Sadhu um banse ban khyllie marwei ia uta u briew, bad da kaba eh u la lah ban bah ia u ha la ka met bad ban par bad kti bad kjat ban kiew na kata ka lhuh bad la ka jingkit bakhia. Tang shipor ka jingiapyneh bad ka jingkyan jong u ha kaba bah ia uta u nongpang ka la pynshit puk ia ka met bad u la syep phiak, ha kajuh ka por kata ka jingshit na ka met jong u ka la par ruh sha uta uba u bah bad uta ruh u la wan mynsiem pat. Haba um pat leit jngai nangta u la lap ia uta u lok nong-Tibet ba u la kyllon iap khriat ha lynti. Kumta u la nangiaid bad suki suki u la poi ha kawci ka nongrit, bad hangta u la pynshet ia la ka jingkit, bad da ka jingkmen kaba khraw ban shem ba uta uba u la tharai iap u la kyndit bynriew pat, bad hangta hi baroh arngut ki la iadem khohsiew ban duwai bad ainguh eh ia U Blei Uba la knieh kynthet ia ki na ka tyng-am jong ka jingiap hi. U Sadhu u ong ba ym don kawei pat ka dur kaba kham bha nalor kane kaba lah ban pynshai ia ka jingmut jong kine ki kitien, "Uta uba shem (pynim) ia la ka jingim, un jah noh ia ka; bad uta ubah jah (aiti) noh ia la ka jsngjm na ka bynta jong nga, un shem (ioh im) ia ka' (Math. 10:39).

Ha kawei pat ka por u Sadhu u dang kiew ia uwei u thiep uba dap da ki krem ki kroh ki thliew ki syar ; ha kawei ka krem u la leit lap pynban ia uwei u briew uba dang duwai Blei. Uta u briew khnang ba un nym kyllon na kaba shong da ka jingsamthiah ne iohthiah u la teh ia la u shñiuh bajrong ha ka kyndub jong kata ka krem, bad kumta u shong bad khapbrip la ki khmatda ki kynta ban puson bad duwai Blei. U Sundar u la rung ha kata ka krem bad u la kylli ia uta u briew balei u pynshitom ia lade kumta ? Kum kiwei kiwei ruh uta u briew u la pynsyrwa ia la ka jingim ha kiei kiei kiba thala bad bymneh jong kane ka pyrthei, hynrei, ha kaba jylliew jong ka dohnud jong u don ka jingsngew-sheptieng bad jingsngew-shyrkhei ia kaei ka ban sa jia ha ka lawei bymtip. Kane keiñ ka la pynlong ia u ban iehnoh noh ia ka pyrthei bad ban wan phet rieh sha kata ka jaka kynjah khnang ban wad ia kata ka jingsuk ka mynsiem lyngba ki jingduwai bad jingpuson. Hynrei u ong ba la u la leh katta ruh ka mynsiem jong u kam pat shem satia ia ka jingsuk. Hangta u Sadnu u la plied ia la ka Kotbah bad u la pule ha uta u briew ia ki ktien kum kine, 'Wan ha NGA . te ngan pynjem ia phi'.

U sdang ban batai shaphang ka lynti bashisha kaba da U Jisu Khrist. Uta u briew u la sngap la kumba shoh jadu ia ki ktien baphylla kiba mih na ka shyntur u Sadhu, bad ha kaba khadduh u la ieng joit u la pyrta kynsan : 'Mynta shisha ka mynsiem jong nga ka la sngewsuk jai ; to pynlong ia nga ruh u synran jong U bad ialam ia nga de sha U'. Ula kyrpad jur ba un ioh jingbaptis da ki kti u Sadhu hi, hynrei u Sadhu u la

ialam ia u sha ki mishoneri ha kiba u la aiti ia uta u briew ba kin nang kham pynshai bad hikai shuh shuh.

U Sadhu u iathuh ruh shaphang kawei pat ka jaka ha kaba ki briew kim pdiang ia ka khubor jong u hynrei ki dap da ka jingbitar bad sngewpyrshah kaba khraw hynrei ia kine hi ki briew la pynkylla ban long ki lok jong u da kawei ka jingjia ryngkhat. U ong ba haba u dang kiew ia ka ranab basharing bha jong uwei u lum u la btuit bad u la ur, bad haba u ur kumta u la kum kyndat ia uwei u maw uba heh bad uta u maw u la tyllun shapoh riat. Ka leit jia ryngkhat ba ha ka jaka kaba u hap uta u maw hangthie ha trai riat don uwei u seiñ-iong uba heh uba dem, bad u la iap hangta ha shen da ka jinghap jong uta u maw. Uwei u khynnah apblang uba iohi ia kaba la jia baroh, u la pyrta ia u Sadhu ban ap, bad u la iathuh ha u ba uta u bseiñ u la puh bad pyniap katto katne ngut ki briew na shnong kumta ba ym don shuh ba nud ban iaid na shata. Nangta u her pat bran sha shnong ban iathuh ia kata ha ki rangbah. Kata ka jingjia ka la ktah shibun ia kita ki briew, bad ki la dap da ka jing sngewnguh kaba khraw ia u Sadhu, namar ki sngewthuh ba u dei shisha u kynja 'riewkhuid, bad ki la pdiang sngewbha pat ia u sha la shnong bad ki la shahshkor bha ia ka jingialap jong u. Hangne u Sadhu u la ioh ka lad bad ka kabu ban phla ia la u jong U Nongpynim hapdeng ki briew kiba dangsah ha ka jingdum jinglyngngoh.

KI KJAT BAPHLEI SNAM. Kalynti maw khohruh khohram ka la thar la ot ia ki kjat jong u bad kumta u Sundar la shongthait ban sop ia ka jiagmih-snam. Uwei pat u briew uba iaid lynti nangta u la la iohi ia

kata u la leit sha u Sadhu ban kylli u sngew kumno? Ki la iashongkai bad iakren slem jlang. Uta u briew u la iohsngew kumno ba u Sadhu man ka sngi khlem thait u iaid da ki kjat khlem juti ia ka raieh raidam tang ban ialap bad ban pynbna ia la U Kynrad, bad ban hikai ia ki briew shaphang Uta Uba la mong bad mihsnam ki kti bad ki kjat ha Kalbari. Kine baroh arngut ki la ioh ka jingiasyllok kaba thiang shibun, bad u Sadhu u shem ba uta u lok uba kyrteng u Tashi, u la long uba wad ia ka jingpynim da ka dohnud baroh. Hynrei ha ka jingwad jong u kumta ia ka Jingshisha la pyndum bad pynkhuslai ia ka jingpyrkhat jong u da kiba bun ki jingsngew-artatien bad ia kine u Sadhu u ialeh bun batai bad ban pynshai. Uta u briew hadien u phla bad u ong kumne. "Haba nga peit ia ki kjat ba la phlei snam jong phi ka mynsiem ka kren hapoh jong nga ba dei ban don kawei pat ka bor nadien jong phi kaba la lah ban pynioh ha phi kum kane ka jingsuk jong ka jingim-len-lade' Bad kumta u Tashi u la kyrpad ia u Sadhu ban sah bad u shipor, bad u ruh u la kohnguh, kumta u Sadhu u la sah ha ïing u Tashi kumba shitaiew tam ne u da hikai ia u bad da duwai ruh na ka bynta jong u.

Nangta u Tashi u la phah ia u Sundar sha uwei u lyngdoh *Lama* uba u iadei lok bad uba sngewjan ia ka niam Khristan. Haba U Sadhu u la wanphai pat u la shem ba u Tashi u la dap da ka jingkyrmen bad ka jingsuk-mynsiem, namar u la pdiang ia U Khrist bad u la kwah eh ban ioh jingbaptis noh. Baroh ki jingsngew-artatien ki la jah jar bad kumta u Tashi bad ka ïing jong u ki la kyrpad eh ia u Sadhu ba un pynbaptis ia ki,

Kumta shuwa ban mih noh nangta u Sadhu la ioh ka jingkmen kaba khraw haba u la pynbaptis ia ki baroh, khyndai tylli ki mynsiem. Une u Tashi n long u Sikretari rangbah jong u lyngdoh *Lama,* bad kumta u long u briew uba ka shnong ka thaw ki burom bha bad u long u briew uba don ka kyrdan baheh, bad na kata ka daw ym shym la pynshitom ei ei ia u ne ia kiba ha ïing jong u haba ki leit long Khristan, tangba la buh ka jingmaham bad ka hukum bapyrkhing ba um bit da lei lei ruh ban ialam ia kiwei pat ban leh kumba u la leh ia lade, lane um bit ban ialap ia kane ka niam thym mai ha kiwei pat.

Bun bunsien u Sadhu u ju sngew ka jingsngewblaw ha ka mynsiem ; hynrei kaba kum kane ka ju wan hi ha kito baroh kiba la aiti lut ia la ka jingim ha kiei kiei kiba kynja-mynsiem. Namar haba don ka jingkyntiew ia ka jinglong-mynsiem sha kiei kiei kiba shalor eh, ka don ruh ka kynja jingialeh ha ka met kaba ktah jur ia ki thied ki jaw jong u briew ; te ynda haba kine ki la palei u briew u sngew ia ka jingtrei kylla jong kito ki por. Ha u Sadhu kane ka long kaba ju jia bunsien. Kiwei kiwei ki mishoneri lane ki pastor ki lah ban ioh jingjahthait da kaba leh ine itai iwei pat i kam iba pher. Hynrei bad u Sadhu kam lah ban long kumta. U u lah tang ban pynpher ia ka jaka trei hynrei ym ia ka kam ne rukom trei. Na kawei ka sngi sha kawei pat bad na kawei ka por sha kawei pat ka jingtrei jong u ban wad ia ki mynsiem ba la jot la jah ka iaid khlem sangeh, kumta ba la u don ha ki jingiaseng balang, ne ha ki jingialang paidbah ki Khristan ha ki jingiaseng bah, lane la u don hapdeng ki bym pat ngeit, ym don jingshong-thait ia ka

kam jong u. Kumba uwei u mishoneri na Trabankor u ong, 'U dei ban long u briew u ba iai-im ha syndah jong U Blei barabor ba u lah ban shah kat kane ka thait ka jrem'. bad ha ka jingshisha dei kata kaba long ka bor barieh jong u Sadhu ba u lah ban trei kumba u trei. Um ju long lap-lah bymlah, um ju thait ne sngewbtai ban iashem ia ki briew kiba wad ia u. hynrei barabor da ka jingjai-jai bad ka khmat phuh-samrkhie u long uba la kloi ban trei ia la ka kam la mynmiet ne mynsngi, u long da shisha ka dur bad ka nuksa baim jong U Kynrad jong U. Haba u la ioh bynta ia ka mynsiem U Kynrad jong u, u la ioh bynta ruh ia ka jinglong-marwei jong U. Haba u kren shaphang ka jingsngewblaw bad jingsngew-marwei kum kane, u iathuh shaphang kawei ka jingshem jong u ha kawei ka sngi ba u la thait bad thngan ha lynti haduh ba um sngewlah shuh ban jam wat tang shijam ruh. Katba u dang iakyrda ban iaid lem bad ka jingnoh-mynsiem namar ka jingtlot kaba jur la wanlap uwei u briew ia u ha lynti, bad u la iaiaid ryngkat bad u Sadhu u da iakren ia kiei kiei kiba sngewtynnad bad kiba bang katta katta, katba u Sadhu u la klet ia la ki jingthait jingshitom baroh ha kaba u sngap ia ki ktien jong une u lok thymmai uba u iakynduh ha lynti. Ki la iaiaid bad iakren artad la artad kumta haduh ba kin da iapoi harud jong krwei ka nongrit haba kyndit kyndit uta u lok u shu jah la ka jah, bad u Sadhu sa shisien pat u shem ia lade sa tang marwei. Um lah ban batai ia kata ka jingjia, hynrei kine ki long ki ktien jong u hi, 'Mynta nga tip ba u dei u Angel ba U Trai u la phah khnang ban pynshait bor bad ban shan ia nga ha ka por ba nga donkam eh.'

Ki Martyr* jong ka Jingngeit

Ka snam jong ki myrtyr ka long u symbai ba im jong ka Balang. '......*U la aiti noh ma U ia la ka jingim na ka bynta jong ngi : ngi ruh ka dei ia ngi ban aiti noh ia la ki jingim na ka bynta ki parabangeit.*' (*1 Ioan. 3:16*)

U Sadhu Sundar Singh u la long uwei hapdeng ka kynhun jong ki 'riewshlur ka jingngeit kiba la leit ha shuwa jong u ban 'kiew ia u thiep jingeh sha bneng hi', bad ha ki khyndiat sngi ba u la don ha Tibet u la ioh ka jingtip kaba thikna bha shaphang ki 'riewblei kiba la shah pyniap namar ba ki la leit rah ia ka Gospel ka jingpynim sha kane ka ri badum. Ka jingphylla bymsngewlah ngeit ka long ba uwei na kita ki martyr u la wan na ka hima Patiala hi ha kaba la kha ia u Sundar Singh. Uta dei u Kartar Singh. U dei u Sikh bad u khun marwei jong uwei u Jamindar bariewspah. Baroh ka jingkyrmen jong ka ïing jong u la pynshet lut ha u, namar ym don uwei pat u khun shynrang u ban pynsah nam sah kyrteng ia la ka kur ka jait. Kum ia u Sundar, ia une ruh la pynsan pynrangbah ha ka im pahuh pahai, bad la pynkhreh na ka bynta ka lawei jong u da kaba ai ha u ka jingshongskul bad jingpynnang pynstad kaba bha tam. Ym shym la klet iwei ruh i bynta iba donkam ha ka jinghikai jong u khnang ban pynioh ia ka jingangnud u kpa kaba u khmihlynti na une u khun jong u. Hynrei wat la ha ki skul pule um shym ioh jinghikai eiei shaphang ka niam, ka la kyrsoi ha ka dohnud une u khynnah ka jingthngan bad jingthrang ia kiei kiei kiba kynja-

(U martyr u long u briew, ne ka briew, kiba shah pyniap namar ka jingshisha).

mynsiem kaba ki jingpule jong u ba skul bad skul-bah kim lah ban pynhun ia u. U la bna shaphang ka niam Khristan bad suki suki u la sngewthuh ia ka bor bad jingdawa jong ka, haduh ba ka jingkynduh baskhem ia ka jingshisha ka la bat ia ka jingmut jong u. Katba u nangwad ban sngewthuh shaphang jong ka, katta u nangshem ba ka pynhun ia ka mynsiem basliang jong u, tad haduh khadduh u la iohi tang kawei ka lynti ba u dei ban iaid—ka *lynti* kaba khim bad kaba wit.

U Kartar u la kut jingmut ban iaid na kane ka *lynti* bad kumta ka la long ba u la jied ia ka jingjied kaba um lah ban kylla shuh ha ka jingim jong u. U la phla paidbah ba u la long u Khristan, ka jingphla kaba la pyndap ia ki kur bad kiba ha ïing ha sem jong u da ka jingkhuslai bad jingbitar kaba jur. Shibun ki lad la leh ban pynkylla noh ia u na kane ka jingkut jingmut jong u. Hynrei haba la shem ba ym don kaei kaei ruh kaba lah ban pynkhih ia u, u kpa jong u u la phah da ka samla kaba u la mut ban pynshongkurim bad u Kartar. Kane ka samla bapli ka la wan ryngkat bad la ki ummat kthang ban dem ha ki kjat jong u Kartar, bad ban kyrpad ia u ba un kylla noh na kata ka jingkut jong u kaba long ka jingduh bakhraw ia ka. Haba u peit ia ka ha kata ka jinglong ba isangsot jong ka, ka dohnud jong u ka la um da ka jingisynei, hynrei wat ha kata ka por ka ijngialeh bajur jong u ia kane ka jingpynshoi bamehding, U Blei hi U la aibor ia u ban ieng skhem, bad haba u la shim ia ka na ka kti u la pynieng ia ka, bad u la ong artad ba u don tang kawei ka dohnud ban ieit bad ia kata u la lah ailut phar ha U Nongpynim jong u, U Jisu Khrist. Kata ka samla da ki ummat bad ka jingpait dohnud ka

la leit phai sha ka ïing-uta u ban sa dei u kthaw kurim jong ka ban iathuh ba katno ka long kaba lehnohei ban iasaid bad u Kartar namar u hi u la phla ba u la lah ai ia la ka jingieit Shawei pat !

Ym slem hadien kata ba la beh noh ia u na ïing u kpa jong u. Te tang ban ioh jakpoh bad jaiñ ban phong u la leit trei shipor kum u nongbylla sngi ; khlem sngewlehraiñ bad khlem jingduh jingkyrmen une u khun ka lak ka putit u la trei ia ki kam kiba eh bad bapoh kiba wat ki shakri u kpa jong u ki ñiewpoh. Shen shen u Kartar u la sdang ban trei ia ka kam sha kaba la khot ia u hapdeng la ki briew, u da ialap ia U Jisu ha ki nongbah bad nongrit jong ka Patiala, u da iaid ia ka lynti u shiah u tram, hynrei pynban dei kata ka *lynti* ka ban pynbit bad pynkhreh ia u na ka bynta ka lawei ba kham eh bad kham shitom shuh shuh kaka ap ia u. Hadien ba u la iaid ialap ha ki bynta baroh jong ka Panjab u la phai la ki khmat sha ki ri lum kiba ieng hapdeng jong u bad ka Tibet—ka ri badum bad bakynjah. Hadien katto katne taiew ka jingiaid lynti bajlan bad bathait, u Kartar u la poi sha kata ka ri kaba ka dohnud jong u ka la thew ban leit ban pynbna ia la U Nongpynim.

Ka niam Buddhist jong ka Ri Tibet kam don jaka ia U Khrist, bad tang ka kyrteng jong U hi ka la biang ban pynmih ka jingiapyrshah kaba kthang tam. Ym don jingthoh ban pyni ba u Kartar u la iashem ka jingpdiang sngewbha hangno hangno, lane ba ia ka khubor jong u la pdiang hangta, hynrei la kumno knmno ruh ka jingpyrkhat ban phai kylla kam rung ha ha jingmut jong u. Kaba don ha ka jingmut jong u ka long tang kane, ba kine ki briew ki long khlem U Khrist bad namarkata

ki donkam ia U, bad kumba U Khrist U la aiti ia la ka jingim, kumta u Kartar ruh u la kloi ban aiti ia la ka jingim kum ka jingkñia tang ban ioh pynpaw ba u la sakhi ia la ka jingieit ia U Nongpynim jong u ha khmat ki nongpynshitom beiñ jong u. La la don shisha kiba ia ki dohnud jong ki la ktah bad pynkynduh haba ki peit ia ka khmat ba dang samla jong u bad ia ka khubor bashitrhem jong u, pynban ym don banud ban iasnohkti lem bad u, bad dei tad hadien ka jingiap jong u ba paw ki soh ka jingtrei jong u.

U Kartar u la iohi kumba U Nongpynim jong ngi U la iohi, ba ka *lynti* ka Diengphna ka kut tang ha ka jingiap. La hapdeng bun ki jingbyrngem byrsit ba u dei ban mih noh na kata ka ri, u la trei la ka trei ia ka kam ialap ha kiba bun ki jaka katto katne por, tad ha kaba khadduh la kem bad la tian bishar ia u ha khmat u rangbah ki *Lama* jong ka shnong Tsingham, bad la rai pynrem ba u dei ban iap namar ba u la rung ha kata ka ri khlem hukum bad ba u ialap ia ka niam khyllah. Ka jingkut kaba u la iohi lypa mynta ka la poi, bad da ka jingshlur bymlah pynkhih u la tur khlem kynran dien da kaba shaniah tylli ha U Blei ba Un ai ha u ka jingaiei bad ka bor ba un lah ban sakhi ia U haduh kaba kut. U Sundar u la iohsngew hadien ba u Kartar u la pdiang ia ka rai khlem jingkhynñiuh bad da ka jingskhem ka jingngeit u la leit sha ka jaka ba la buh ban pyniap ia u. Hynrei hapdeng ba u dang iaid ha lynti ruh u la pyrta ia ka khubor bakhadduh jong u da kaba kyntu jur ia u paidbah ba bud ia u na shadien ba ki dei ban wad ia ka jingpynim bad pdiang ia U Jisu Khrist ; bad uwei napdeng uta u paidbah uba la

iohsngew ia u, u la bat.kynmaw ia ki ktien jong u bad hadien u la pdiang ia U Jisu kum U Nongpynim jong u.

Ynda la poi ha ka jaka pyniap, ki la law noh ia ki jaiñ phong u Kartar, bad la kli ia ka met jong u hapoh ka snieh u masi-prut kaba sngem, bad nangta ki sa suh pynskhem bha ia ka, bad ki sa thad habar ha ka sngi. U paidbah barkhie-beiñ u ialum sawdong ban peitkai ia u ha kata ka jingkordit jong u, u da iarisa haba ki iohsngew ba ki shyieng jong u ki bthei thriab-thriab bad ki pait da ka jingkhñiot kata ka snieh katba ka nangring tyrkhong suki suki haduh ba un da iap. Ha syndah jong u don ka Testament Bathymmai kaba long tang maka ka jingpyntngen ia u baroh ki sngi ba u la iaid ban phla ia la U Kynrad bad U Nongpynim. Khlem don ba ktah ia ka ka sah hangta hi haduh ka sngi kaba lai, ynda haba u Kartar u la sngewthuh ba ka bakut jong u ka la jan, u la kyrpad ba kin law ia ka kti ka mon jong u shipor. Ia kane la leh, hynrei tang kum ban peitkai un leh aiu, bad ym dei namar ka jingisynei ia u. U Kartar hangta katba don la ka bor u la pynmih lut, bad u la thoh ia kine ki ktien ha ka sla kotsada ba la suh lang ha kata ka Kotbah jong u :—

Hato dei kane mo ka jingthiah jong ka jingiap ha kaba u Khristan u thiah ?

Hooid. hynrei ym dei ka jingiap jong u ; dei ka Jingiap hi kaba iap hangta.

Yn shym don jingud tang khyndiat ruh na ki rmiang shyntur jong une u 'riewshlur, hynrei katba ka premmiet ka nangwan, u Kartar u la ainguh eh da ka jingpyrta jam ia U Blei Uba la ai jingsuk wat ha kata ka khyllipmat.

ba un sa dkut mynsiem bad haba u la pyrta, 'Mynta, ko Trai Jisu to pdiang ia ka mynsiem jong nga' u sa dkut mynsiem de artad.

U Sadhu Sundar Singh u tip ba u kpa jong u Kartar u dang im, kumta ynda u la wanphai na Tibet u la leit wad ia uta u tymmen. Katba u dang iathuh ia u tymmen shaphang kumno u khun bashlur jong u u la im, u la trei bad u la iap, bad shaphang ka jingieit U Khrist kaba la pynlah ia u ban iap kumta, uta u tymmen u la sngap da ka jingshoh-mynsiem kaba khraw, bad u Sadhu u la ioh ka jingkmen kaba khraw ban iohsngew ia u tymmen ba u ong, 'Nga ruh nga ngeit ha U Jisu.'

Kumba la ong shaneng, hapdeng uta u paidbah uba peit-kai ia ka jingshahiap u Kartar kum u martyr, la don ruh u sikretari rangbah jong u rangbah ki lyngdoh *Lama* ka Tsingham. U la iohi ia kata ka Kotbah na kaba une u martyr jong ka Diengphna u la thoh ia ka khubor bakhadduh jong u, u la shim u la rah ia ka sha la ïing bad u la pule bniah ia ka. Haba ki ktien bad ka rukom iap jong u Kartar ki dang tyngkreiñ ha ka jingkynmaw jong u, ka dohnud jong u ka dang ang bha ryngheng ban pdiang ia ka khubor kaba kata ka Kot ka ai ha u, bad haba u la pule bad iaipule ia ka, ka jingshai bad jingkmen baphylla ka lashat ha ka dohnud jong u. Katto katne u la pusonia kine kiei kiei kiba phylla ha ka dohnud kiba mynta u la ngeit, hynrei katba ka jingshai jong ka jingshisha ka la pyndap ia ka dohnud jong u, um lah shuh ban set ia ka, kumta ha kawei ka sngi u la leit bad u la iathuh ha u kynrad jong u, u *Lama*, ba u la ai ia la ka dohnud bad ba u la ngeit ha U Jisu. Uta u *Lama* u la rai ba ma u ruh u dei ban iap. La bishar ia u khlem

jingisynei bad khlem jingmap bad la rai ba u dei ban iap kajuh ka jingiap kum u Kartar. Khnang ban pynshyrkhei ia kiwei pat ioh kin iaid na kane ka lynti, nalor kaba kli ia une u briew hapoh ka snieh 'si-prut kaba sngem, la dung ruh ia ka met jong u da ki narsaw ban nangpynkhraw shuh shuh ia ka jingpynshitom ia u. Ym tang katta, imat kumba ki nongpynshitom jong u kim lah shah ban ap tad haduh ba kata ka snieh sngem kan da tyrkhong ha ka sngi, ki la law noh ia u napoh kata ka snieh, bad ki la teh ia ka met jong u da u tyllai bad ki la patom bad ring syngkhud ia ka ha ki surok shnong hadien ba ki la sieh da ki speh kiba nep shapoh ki tyrsim kti bad tyrsim kiat jong u.

Ynda ki la ngiah kaba ring ia u kumta ki la leit bred ia ka met jong u ha jaka theh synrum ka shnong ki da mut ba u la lah iop, bad ki sa iapra noh. Slem slem u la thiah bymtipbriew ha kata ka jinglong. Hynrei suki suki u la kyndit bynriew pat, bad mian-pa-mian ka bor jong u ka la wan pat haduh ba u la lah ban par nangta sha la ïing. Ynda haba u la koit bah khlaiñ pat na kita ki jingmong bad jingmynsaw jong u, ka jingsheptieng kaba khraw ka la ngat ha ki briew baroh ha kata ka shnong ban iohi pat ia uta nba ki la ngeit u la lah iap, hynrei u la im pat bad u i kum bym leilei na kita ki jingpynshitom baroh, kumta ba haduh kane ka sngi ym don shuh ba nud ban ktah kti ia u. Ka jingsheptieng basngewtriem ka la ngat ha ki ba ki da ngeit ba u don ka bor phylla bakynja-blei aiu-re-aiu kaba kim lah ban shemphang bad kata ka la khang ia ki na kaba ki pyrshang ban shim ia ka mynsiem jong u, kumta ba haba u Sadhu Sundar Singh u la iohsngew na ka shyntur jong u

hi shaphang kumno u Kartar u la iap, u la iohsngew ruh kumno U Blei U la iarap ha ka rukom baphylla ia une u 'riewshlur ka Jingngeit ban iaitrei ia ka kam ialap ia U Khrist ha ki briew jong ka Tibet khlem jingtieng bad jingkhynñiuh.

Kum kine bad kiwei kiwei de ki jingiathuh u Sadhu u la lum ha ka por jong ki jingleit ialap jong u ha ki phang badum tam jong ka Tibet bad kiwei kiwei ki jaka ha kiba ka jingshai ka Gospel kam pat rung. Dei sha ki briew jong kiba kum kine ki jaka ba ka dohnud jong u Sadhu ka tuid da ka jingsngewsynei bad ka jingthrang bajylliew ban iarap, bad ka jingshitrhem jong u na ka bynta U Khrist bad ka jingangnud jong u ban pyntip ia U Khrist ha ki, ka la shon jur ha ka dohnud jong u ba hangne ka shong ka jingtrei u. U ong, 'Kane ka long ka lyngkha sha kaba U Blei U la khot bad ai ia nga ban trei. Nga la iohsngew, bad nga la kohnguh, ia ka jingkhot jong U ban shakri ia U ha kine ki jaka kiba isih bad kiba shun ia U Khrist da ka jingshun kaba palat liam. Ngam sheptieng ia ki jingma, nga la kloi ban pha ia lade. Nga dei ban ioh ia ka pansngiat u martyr da kaba aiti noh ia la ka jingim ha kine ki jaka na ka bynta jong U'.

Shisha, ka jingduwai jong kito kiba ithuh, kiba ieit bad kiba burom ia u ka long ba U Blei Un pyndonkam ia u Sadhu Sandar Singh ba u lah ban leit rah ia ka jingshai ka Gospel sha kito ki ri bad ki jaka badum. Pynban baroh kiba duwai kumta kim lah khlem da iasaid jur bad U Blei ba Un isynei ban ri ia ka jingim baphylla jong une u shakri barit jong ka Diengphna ba, 'ha ki jingtrei minot khamtam shikaddei'

un lah ban kham shakri ia la U Kynrad bad ia la ka pateng khambha ban ia kane kaba aiti ia lade kum ka jingkñia ba ha khlieh tam.

U Sadhu Sundar Singh bad u pukir-blei Maharishi jong ka Kailash

Shisien kawei ka kotkhubor ha North India ka la shon ia kane ka khubor :—

'U para jong ngi u Sundar Singh, uba la iehnoh ia ka pyrthei, uba la aiti lut ia lade sha U Blei bad uba 'riew-blei u la shem ia uwei u pukir Khristan, u Maharishi jong ka Kailash. uba da ki snem u la sah hapdeng u thah bad ka ior jong ki Lum Mangkashang u da duwai bad u da iasaid bad U Blei na ka bynta ka pyrthei ...Phi la pynpaw sha ka pyrthei ia ka jingtrei barieh jong uwei napdeng jong ngi, u Maharishi jong ka Kailash.'

Ha ki jingiaid pilgrim jong u sha ki thaiñ sepngi jong ka Ri Tibet, u Sadhu Sudar Singh u ju leit wad barabor ia kito ki 'riewkhuid bad 'riewblei kiba la len ia ka pyrthei bad leit shong sha ki kliar jong ki lum Mangkashang ha ki krem. hangta ban pynleit ia ki sngi kiba sah jong ka jingim jong ki ha ka jingpuson bad jingduwai. Jngai bah na shnong briew, ha ki jingjarjar jong u thah bad ka ior, ki lynter lum Kailash kiba long ki bynta jong u lum Mangkashang ki pyiar. Ka wah Indus bakhraw ka mih na kine ki lum, bad ruh ka tnat jong ka ka Sutlej. Kane ka wah Sutlej ka tuid lyngba ka ri ha kaba la kha ia u Sundar Singh, bad ha kawei ka bynta ba ka iaid nalor ki lhuh mawsiang ka long ka jaka kaba long kawei na ki jingphylla ha ka pyrthei ha ka jingitynnad jong ka mariang.

Ha kliar jong uwei na ki lum uba don ha ka lynter lum Kailash, don kawei ka templ ki Buddhist kaba la sah ïingjah, bad mynta ym don briew shuh ba leit shata. Kham ha pajih na kane ka templ don uwei u 'riewkhuid uba khraw ia uba la tip kum u Maharishi jong ka Kailash uba shong ha kawei ka krem kaba jrong kumba khadlai hajar phut na sla duriaw. Baroh kane ka thaiñ ka long ka ïing-shongblei jong ka Ri-India ha kaba ki tharai ba shong ki blei Hindu, bad ka kyrteng jong kane ka jaka ka paw ha kiba bun ki kotniam Hindu ha ka jingialei bad ki jingiathuhkhana shaphang ki 'riewblei jong ki por barim bajah. Ha kawei ka krem hangne u Sadhu u la shem ia ki shyieng jong uno ma-uno u pukir uba la iap imat ha ka por ba u dang duwai.

Baroh sawdong jong kane ka jaka dap tang da ka jingitynnad jong ka mariang bymlah ban batai, bad kaba phylla eh ka long ba napdeng jong kine ki lum thah don ka um khluit kaba mih kum ka umpohliew. Kumba lai sngi lynti na kane ka jaka ka don kata ka pung bapaw-nam kaba ki khot ka pung 'Mansarowar', (na kaba mih ka wah Brahmaputra), kaba long ka jaka bakhuid jong ki Hindu. Halor jong kane ka pung ki radha khlaw ki iajngi bad ha kliar ki lum ba ishongkun pat dem kynjoiñ ki ïingmane bad ki ïing-shong ki pukir-blei jong ki Buddhist. U Sadhu u batai ia kane ka jaka kum kawei kaba itynnad tam na kiba u la iohi baroh, bad u ong ruh ba ha kine ki thaiñ ki shong ki jaitbynriew-kyntiap-jaka kiba runar tam bad kiba shu pyniap kai ia ki briew tang namar ba sngew-tynnad ban pyniap kumta, bad kumta ki pynlong ia kane ka thaiñ kaba ma tam ia ki nongleit pilgrim ban iaid.

Ha ka por lyiur jong ka snem 1912 u Sadhu u la leit weibriew sha kine ki thaiñ, bunsien u shem jingtngen na ka jingitynnad jong ka jaka, bad bunsien pat ruh u ju thait ka bymlah ong ha ka jingiaid jong u ban wad ia kita ki pukirblei kiba u mut ban iakynduh hangto. U ong ba un nym klet ia kawei ka jingjia kaba u la shem ha kane ka jaka. Kata ka long ba ha kawei ka sngi namar ba u la shu iaipeit eh ha ka jinglieh baphyrnai jong ka ior bad u thah, ki khmat jong u ki long kumba thaba sah bad um iohi iaei iaei ruh lem bad la ka thait ka lwait kum ban iap U shu tur ruma rutit shane shatai halor ka ior bad ki maw khohruh khohram, bad ha kaba khadduh haba um lah shan shuh, u la ur bad tyllun sha riat ha ka jingiapler. Ynda u la kyndit bynriew nangta u la iakynduh ka jingjia kaba phylla tam ha ka jingim jong u, namar ynda u la peit u shem ia lade ba u la hap ha khmut jong kawei ka krem kaba heh ha kaba shong une u Maharishi jong ka Kailash uba ngam tang sha ki thwei jong ka jingduwai bad puson Blei.

Kaba shoh nyngkong eh ia ki khmat jong u haba u peit ka long kaei kaei kaba ingiew bad pynkhaweit katta katta kat haduh ba u thap ban iapler biang. Suki suki u pyrshang ban peit bha ia kata kaei kaei kaba don ha khmat jong u, bad hangta u sa shem ba dei pynban u briew uba dang im, hynrei uba la tymmen bha katta katta bad ia ka khmut ka khmat bad ka met jong u la tap da u shñiuh uba jrong haduh ba lada peit ia u shisynpeit, u i kum u mrad khlaw. Hangta u Sundar u sa sngewthuh ba pleng ha kaba kut u la lap ia uta u riewkhuid, u pukirblei ba u la wad, bad ynda u

la lait ban kren u sa kren ia uta u tymmen 'riewkhuid. Ynda haba la pynkyndit ia u na kata ka jingpuson bajyllew, uta u 'riewkhuid u la peit ha u Sadhu da ki khmat kiba i kum ban sam lyngba ia ka dohnud, bad u la pynkyndit thred ia u Sadhu da kaba ong 'To ngin iaduwai'. Hangta la tuid ka jingduwai Khristan babang bad bashitrhem tam kaba kut ha ka Kyrteng U Jisu. Ynda u la dep ka jingduwai, u Maharishi u la plied ia kawei ka kot-bakli kaba khia bad baheh kaba kynthup ia ki gospel ha ka ktien Krik, bad u la pule khyndiat ki dkhot na ka San lynnong ka Gospel u Mathaios.

U Sundar u la iohsngew da la ki jong ki shkor na ki rmiang shyntur jong une hi u tymmen ka jingiathuh shaphang ka jingim baphylla jong u. U kubur ba u la im bun bun snem. Kata ka kot-bakli ba u la pule, u batai, ka long kaba u la ioh na u Francis Xavier, (Phransis Sebiar) bad u Sadhu u iohi ba la thoh ia ka ha ki dak Krik kiba heh, bad kumta ka lah ban long kaba kordor shibun ia ki 'riewstad 'riewpule lada ki lah ban ioh ia ka. Uta u 'riewkhuid u ong ba la kha ia u ha Alexandria na ka ïing Musalman, bad ba la pynsan pynrangbah ia u kum u nongbud bashitrhem shibun jong u Mohammed. Ynda u la dap laiphew snem karta u la iehnoh ia ka pyrthei bad u la leit shong ha ka ïing-niam ki pukir Musalman khnang ba un lah ban aiti lut ia lade sha ka niam. Hynrei u ong, katba u nangpule ia ka Koran ki Musalman bad ka duwai artad katta ka mynsiem jong u ka nangshitom, Ha kita ki sngi ha ka jingpisa mynsiem ba 'riewblei jong u, u la iohsngew shaphang uwei u Nongialap Khristan

uba la wan na Ri India ban ialap na Alexandria bad dei na uta ba u la iohsngew ki ktien ka jingim kiba la pyndap ia ka mynsiem basliang bad bathngan jong u ia U Blei da ka jingkmen. Hangta u sa mih noh na kata ka ïingniam Musalman ban bud ia uta u nonghikai jong u ha ki jingiaid ialap jong u. Hadien katto katne por ba u la iaid ryngkat bad la u nonghikai, la shah ia u ba u lahban leit ialap hi da lade kat shaba U Blei U phah ia u. Bad kumta une u 'Riewkhuid u sa sdang ka jingiaid ialap kylleng, bad u la iaineh bun bahki snemha kane ka kam.

Ha kaba khadduh ynda habaka met ka la noh la jrem da ki jingtrei shitom jong u baroh, une u 'Riewkhuid u la kut jingmut ban pynlut ia ki sngi ba dangsah jong ka jingim jong u ha kata ka jaka bakynjah bad ba marwei ha kaba u Sadhu Sundar Singh u la shem ia u. Hapdeng ki snem ba u la im ha kane ka jaka, une u tymmen u la ithuh ia ki kynbat bapher bapher jong ki lum bad ki khlaw kiba don sawdong ka jaka shong jong u bad da kita u la lah ban im haduh kane ka sngi. Ha kata ka sngi ba u Sadhu u la lap nyngkong ia une u 'Riewkhuid, u Sadhu u la ioh ka khriat kaba jur kaba ngam haduh ki shyieng jong u Uta u tymmen u la ai ia u khyndiat ki sla jong uwei u jait kynbat ba un bam bad tang shu mar iabam, u Sadhu u sngew ka jingsyaid bad jingrhem hai ha ka met bad ka khmat jong u ka la saw snam pat lem bad ka jingsngewsuk jai.

U Sadhu u la iakren slem slem bad une u tymmen shaphang kiei kiei kiba khuid bad bahok, bad u la iohsngew bun kiei kiei kiba phylla na ka shyntur jong u. Katto kane ki jingiathuhkhana badkinuksa kiba bha tam kiba u Sadhu u ju pyndonkam ha ki jingkrenbad jingialap

jong u, u ioh na une u tymmen. Une u Maharishi u dei-na kata ka seng ne kynhun ki pukir kaba khot kyrteng ia lade ka, "Sanniasi Mishon". Ki jingithuhpaw baphylla kiba une u tymmen u la iohi bad kiba u la iathuh ha u Sadhu, lada thoh ia ki, kin long kum kawei pat ka Kitab-Jingpynpaw, ki long kiba sngewphylla bad maian katta katta kat ban ym sngewlah ngeit ia ki, bad u Sadhu ruh da lade u maham ia ki briew kiba la iohsngew ia ki ba-kin sumar ba kim dei ban batai stad ia kine ki jingithuh-paw, namar ki long ki bymlah ban batai bad wat une u tymmen hi ruh haba u iathuh shaphang jong ki u pyndon-kam ki ktien kiba rieh bad bamaian. U Sadhu u la leit peit la laisien ia une u Maharishi, bad u kyrmen ba un dang leit pat ha kiwei ki por haba un leit biang sha Tibet.

LYNNONG V

U Sadhu Sundar Singh Bad Ka Sanniasi Mishon

Ka la long shisha ka jingpyniaid baphylla jong U Blei haba U la khot ia u Sundar Singh ban long u Sadhu Khristan. Hapdeng ki Khristan, ka riam pukir jong u ka buh ia u ha ka jaka kaba bha tam ba ki nong-India kin pdiang ia ka khubor ba u ialap. Wat tang kum u briew hi uba don ka khubor kum ka jong u, ka la biang ba un jop ia ka mynsiem jong ka Balang Ri India. hynrei ka jinglong Sadhu bashisha jong u naduh ka riam haduh ka mynsiem ka la nangpynkhraw ia ka jingtrei bad ka bor jong ka jinghikai jong u.

Ka jinglong bad jihgsngewrit ryngkat bad ka jingsngur bashisyrtap mynsiem jong u Sadhu ka long kaba la pynlyngngoh ia kiba bun ki Khristan ha kylleng, bad wat u Sadhu hi u sngewphylla shibun haba ki briew ki iaieng bad ia ang lyngngoh tang ban peit ia ka khmat jong u.

Hynrei ki soh bapaw jong ka jinglong sadhu jong u ki kham paw ha ka jingim bad jingtrei jong u hapdeng ki bymlong Khristan. Ban im hapdeng jong ki bad ban ialap ha ki u ñiew kum ka jingkhot ba ha khlieh tam eh jong u. Kumba ka dei ban long hi, ki jaiñ pukir jong u ki ai ka kabu ia u ba u lah ban rung hangno hangno bad ban leit shano shano shaba u mon. Ha ka jingiaid ialap jong u kylleng kylleng u ju iakynduh ia ki har rukom ki jait sudhu-India bad kane ka ai ia u ka lad ban pynpaw ha ka pyrthei ia ka jingkhih baphylla kaba don hapdeng ki 'riewniam bashisha jong ka Ri India ha ka jingiadei jong ki bad ka niam Khristan.

U Rev. J. J. Johnson, na ka Sosaiati Ki Mishoneri (Church Missionary Society), uba la iap ha ka snem 1918, u la long uwei na ki 'riewstad uba nang bha ia ka ktien Sanskrit. Ha ki snem kiba hadien jong ka jingim jong u, la pynbeit kyrpang da ka Seng jong u ba u dei ban trei ha kane ka kam kaba u tbit eh, bad kata ka long ba un trei hapdeng ki pandit bad ki 'riewnang 'riewstad jong ka Ri India. Ka jingiathuh shaphang ka jingtrei jong u ka long kum ka jingiathuhkhana-puriskam ba dang dei ban thoh. Ha ka jingleit khadduh jong u shaphang shathie jong ka Ri India, kum sha Madras, Mysor bad kiwei kiwei ki shnong, u ong ba u ngeit skhem ba don kyrhai ki khar khraw-jait ka Ri India kiba ap ban kylla Khristan. U ong ia kane hadien bun ki snem jong ka jingshem da lade hi bad ka jingiadei lok bajan eh shibun bad bun ki rangbah 'riewniam ha Ri India.

Hynrei ka la hap ha u Sundar Singh ban weng ia ka jingkah bad ban pynshisha ia katei ka jingong jong utei u saheb mishoneri. Kata ka la long kumne. Shajan bakut ka snem 1912 u Sadhu u la leit sha ka shong Sarnath (ka jaka ha kaba u Buddha u la ialap nyngkong ia la ka niam) bad hangta u la iakynduh ia ki briew kiba riam kum ki pukir. Ynda u la ia kren bad ki u shem ba ki dei pynban ki Khristan, bad ki don ka seng barieh ha kaba ki iadon kumba arphewsawhajar ngut kylleng ka Ri India. Ia kine la pynbynta ha ki ar jait ia kiba la khot ki 'Shishias bad Swamis' kaba mut 'Ki Lok' bad 'Ki Nongialap'. Kine ki 'Lok' ki long ki dkhot paidbah jong kane ka seng bad ki trei ia la ki kam ki jam bad ki im kum kiwei pat ki parabriew. Kine ki 'Nongialap' pat kiba don kumba hynñiew spah ngut, ki riam kum ki pukir bad ki trei ei

kum ki nongialap bad nonghikai hapdeng kitei ki 'Lok' kat haba ki lap ia ki.

Ki pyndep ia ki niam ki rukom jong ka Jingbaptis bad ka Jingkhawai U Trai. Ki kynhun jong kine ki 'riewngeit barieh lah ban shem ha kylleng ka Ri India, bad ha ki jaka kyndong bad bympoi pyrkhat. Dei da ka jingiarap basbun bad jingsumar jong kine ki briew ba shisien ia u Sundar la khyllie na ka jingiap hadien ka jingshahset byndi bad jingshah lehbeiñ ha Nepal. U ong ba kine ki parabangeit ki ju iaseng ha ka por ba la pynbeit bad haba dang saw ka bneng ha ki 'ïing Jingduwai' kiba haba peit nabar i kum ki templ ki Hindu, hynrei ym don bleithaw ne dur ei ei ruh hapoh jong ki

Ki ju pule bad ia batai ia ka Baibl. bad ki pynphriang ruh ia kiwei kiwei ki kot niam Khristan. Ia ka rukom mane Blei jong ki nong-mihngi la bud pyrkhing bha, kum kaba dem pyllup la ka met haba duwai. Ki don ka jingngeit kaba skhem ba lada ki briew ki duwai da ka jingngeit kaba sngur kin ioh ka jingithuhpaw ia la U Kynrad man ka por

Ki dkhot jong kane ka Seng Khristan barieh ki long ki sadhu bad ki pukir kiba ka shnong ka thaw ka tip bha ia ka jinglong 'riewblei jong ki, bad kham bun na ki ki long ki briew kiba la nang la stad bad kiba riewspah ruh napdeng ki khraw-jait ka ri, kiba ai kylluid ban kyrshan ia kane ka seng. U Sadhu Sundar Singh u ju don bunsien ha ki jingiaseng jong ki, bad bunsien la ju shim ia u ba u long kum uwei napdeng jong ki hi. U ju iai-kyrpad jur ia ki ba ki dei ban phla ia U Khrist ha kaba paw, bad ka jingkular jong ki ka long ba ynda ka

por ka la ih kin sa leh kumta namar kata hi ka long ka jingthmu jong ki.

Ha kawei ka khen katba u Sadhu u dang ialap ha ki rud jong ka wah Kanjis, ki nongsngap jong u ki la ong ba, la ki burom ia u kum u pukir, kim lah ban pdiang ia ka khubor jong u, kumta da kaba kyrpad ki la phah ia u sha uwei u nongialap bakhraw uba, shisynpeit i kum u Hindu, uba shong hangta hajan bad shibun ki paidbah ki iasop ha u. Haduh lai sngi u Sadhu um lah ban iashem ia u namar ka jingbun u paidbah. Ha kawei ka sngi da kaba eh u la lah ban iashem ia u para marwei bad hangta u la sngewthuh ba u dei u Khristan. Uta u nongialap hangta u la piam ia u Sadhu bad u da ong ia kine ki ktien. "Ko para, ngi iatrei ia kajuh ka kam". Da ka jingsngew-phylla u Sadhu u la ong ba um ju iohsngew ba un ialap ia U Khrist. Uta u briew u la jubab —"Don ma u nongrep u ban bieit katta katta kat ban shu btep ia u symbai khlem da tih da kynroi, bad pynjem shuwa ia ka khyndew ? Nga ialeh shuwa ban kyrsiew ia ki dohnud jong ki briew sha kiei kiei kiba kordor jong ka mynsiem, bad ynda haba nga la iohi ba la don ka jingthngan bad jingsliang bashisha ia ka hok, hangta nga sa buh ia U Khrist ha khmat jong ki. Ha ki rud jong kane hi ka wah mynnymwei nga la pynbaptis khad-ar ngut ki Hindu khraw-jait kiba la nang la stad". Hangta u sa pyni ia ka Baibl kaba u rah barabor kat shaba u leit.

Ha kawei na ki shnong bakhuid jong ka Ri India katto katne na kine ki riewngeit barieh ki la ialam ia u Sadhu sha kawei ka templ Hindu kaba la rim bha, bad hangta ki la pyni ha u ia ka jingthoh ha ka ktien Sanskrit

kaba iathuh shaphang u Pandit Biswa Mitra, uba, ki ong, u long uwei na ki laingut ki Riewstad uba la leit sha Bethlehem ha ka por ba kha ia U Jisu. Ki ong ba hadien ba u la iohi ia uta u Khunlung, u la wanphai pat sha Ri India, bad hadien u sa leit biang sha Palestain ha ka por ba U Khrist U la mih ban ialap ia ka Hima U Blei. Ki ong ruh ba dei une uba ki synran U Jisu ki la leit mudui ha U Kynrad ba u beh noh ia ki ksuid bad ki la adong ia u 'naba um iabud lem bad ngi' (Louk.. 9:49). Kata ka kot Sanskrit ka iathuh ruh ia ka jingtrei jong kane ka Seng ha ki sngi kiba hadien.

Kane ka Seng 'Sanniasi Mishon' 'kam shym roi shibun tad haduh ki sngi jong u Carey, haba kine ki pukir Khristan ki la iohsngew ia ka Gospel na ka shyntur jong u hi bad kata ka la ai mynsiem thymmai ia ki. Bad kumta haba la pynkhie im ia ka jingngeit jong ki naduh kata ka por ki la trei shitrhem ia la ka kam bad ki la nangioh nangioh shibun ki nongbud.

Ha kawei na ki shnong kiba heh ha Shatei ka Ri India la ialam bad pynithuh ia u Sadhu bad uwei u nongialap Hindu uba long ruh u briew uba stad ha ka jingnang jingtip ia ki *Bedas* ki kot niam ki Hindu'. U la iohsngew ia u ba u ialap bad batai shaphang kine ki jingthoh bakhuid jong ka Niam Hindu bad ha ka bakut u ong, 'Ki Bedas ki pynpaw ha ngi ia ka jingdonkam ia ka jingsiewspah ia u briew na ka pop, hynrei hangno U Nongsiewspah ?' U ong ruh ba *'Uta U Prajapathi'* shaphang uba ki *Bedas* ki kren dei U Khrist Uba la: aiti noh ia la ka jingim kum ka kuna namar ki nongpop'. Ynda haba kiwei ki Hindu ki la kem daw ia u ia kata, u la jubab, 'Dei ma nga uba ngeit ia ki *Bedas* bad ym dei

ma phi, namar nga, nga ngeit ha Uta uba ki *Bedas* ki pynpaw, Uba long U Khrist'.

Haba u kren shaphang kane u Sadhu u kren shai ba ka jingdonkam ba ha khmat eh jong kane ka juk ka long ba ka Balang ka dei ban peit jngai katba lah ; ba u Khristan u dei ban kynting ia lade shajrong jong ki kynroh ka jingpyniakhlad ka jait bad ka jingngeit niam ba iapher, bad ba u dei ban ithuh ia U Mynsiem U Blei haba U pynpaw ialade ha kano kano ka dur ruh. U ong ruh ba u ngeit skhem ba kane ka Sanniasi Mishon ka la ioh ia ki jingkyrkhu jong U Blei, bad la ka rukom trei bad rukom phla jong ki kam iadei bad ka jong ngi, ka sah ha ki nongialam jong ka ban leh ia kiei kiei kiba khraw ha bad na ka pynta ka Ri India.

'*Yisu Narsi Nath ki jai*' kaba mut 'Ka jingjop U Jisu U Trai Ka Nasaret' ka long ka jingong kaba kum u shabi da uba kine ki 'riewngeit barieh ki pynithuh ia lade hapdeng para ma ki, ha kylleng ka Ri India.

LYNNONG VI

U Sadhu Sundar Singh Ha Ki Phang Shathie Ka Ri India

"......*kiei kiei ruh kiba Nga Nga la iohsngew na U, ia kita kein Nga ong ha ka pyrthei..... Kumba U Kpa jong Nga U la hikai ia Nga, ia kita kiei kiei ruh Nga iathuh . .* " (*Ioan. 8:26,28*).

"*To kohnguh nga kyrpad ia me, ia ka Ktien U Trai kumta ka mynsiem jong me kan im.*" (*Jer. 38.20* .

U Sadhu um shym pyrkhat ei ei ba ka jingleit lane ka jingiaid ialap jong u ha ki phang Shathie ka Ri India kan long kaba jrong U la leit poi sha Madras ha kaba sdang jong ka snem 1918, u da thmu ban leit tang sha ki katto katno tylli ki shnong shuwa ba un mih ban leit sha Tibet. Hynrei ka nam jong u ka la lah phriang bad leit ha shuwa jong u, bad kumta ki jingkhot sngewbha ia u ki la wan na kylleng sawdong bad ka jingtyrwa mon sngewbha jong uwei u rangbah na Madras ban long kum u dubasia (nongpynkylla-ktien) ka la pynlong ia u ban kylla noh ia la ka plan ba u la thmu mynshuwa, bad ban pdiang ia ka prokram ia ki jaka ialap kaba kynthup ia ki thaiñ Trabankor bad Silon.

Man ka sngi ki la nangwan ki jingkyrpad na baroh sawdong, ba un leit sha ki de bad kumta kaba mih na kane ka long ba ka jingiaid ialap jong u ka la khraw shibun kat haduh ba ka kynthup ym tang ia ka Phang Shathie jang ka Ri India bad Silon hynrei ka kynthup ruh ia ki ri Burma, ki Hima Malaia, Shaina bad Japan.

Ka kynhun bakhraw ki Khristan kaba la don lypa ha ka Phang Shathie ka Ri India ka la plie ka lad kaba khraw ia ka jingtrei jong u, bad kumta u paidbah da ki hajar khlem da kheiñ shuh la uba khraw jait ne la uba pohjait, ia uba long ne u bym long Khristan, baroh ki la iatyllun ban sngap ia u la hangno hangno. Ka jingtrei jong u ha kito ki sngi ka bun bha, ka khia bad ka pynthait ruh shibun ia u. Ki don ki sngi kiba u dei ban sdang ia la ka kam dang ngir, bad ban trei haduh ban da synñia ngaiñ haduh ba teng teng um don por wat ban bam ia ka ja, lane ban shongthait wat tang ban pule ia ka Kotbah ruh. Ha ki jaka ba u Sadhu u sah bun sngi ki briew ki ju leit phai sha la ïing ban shong thait ryngkat bad ka jingsngew-hun bad jingsngewkdang kum u briew uba dang lah ieng na ka pliang hadien ka jingbam kaba bang, hynrei ha man la ki jaka ym imat ba ki briew ki pyrkhat ba u Sadhu u donkam jingshongthait.

Hadien ba u la pynlut baroh kawei ka sngi ram ha ki jingkren, jingiathuhkhana lane jingiakynduh bad ki briew, u la dei pat ban leit sha kiwei pat ki jaka shimiet shimiet da ka lieng, da ka kali masi lane da ka rel katba shah. Bad kum lashai pat mar iamih ka sngi u la dei ban sdang pat ia la ka kam haduh ban da miet ngaiñ. Ia ki jingiaseng paidbah la ju kham pynlong mynstep bad mynmiet, bad da ki kynta hapdeng kane ka por u Sadhu u pdiang ia kiba kwah ban iashem bad u ha kaba ai jingmut bad jingshai ia kiba kwah ban ioh jingmut na u, u iarap ban pynshai pynjem ia ki jingeh bakynja-mynsiem kiba la buh ha khmat jong u, lane u jubab ia ki jingkylli kiba ki briew ki kylli katba u lah ei. Ki briew kiba wan iakynduh bad u ha kane ka rukam teng teng ki

poi sha ki phew bad ki spah. Ia ka jingkordor jong kine ki por bad jong ki jingiaseng khamtam la sakhi da kito hi kiba leit sha ki, bad ruh da kawei ka jingshisha kaba paw ba, katba u Sadhu u nangsah slem ha kano kano ka jaka, katta u paid leit jingiaseng u nangbun man ka sngi.

Ha kawei ka jaka haba ki briew kiba kwah ban ioh jingshai bad jingialam bakynja-mynsiem na u Sadhu ki la bun than, uwei u khynnah skul ha ka hostel ha kaba u Sadhu u sah u la aiti mon sngewbha ia lade ban pynbeit ia ka jingrung jingmih jong kito kiba kwah ban iashem bad u Sadhu. Une u khynnah u pynrung pynmih ia ki briew, bad u don u shabi jong ka kamra u Sadhu ha la ka kti. Kumta ba ha kane ka rukom u Sadhu u kham iohpor ban shongthait, ban bam ban dih bad ban pynleit ha ki jingduwai bad kaba pule ia ka Ktien U Blei.

Ha ki nongbah ha kiba don shibun ki skul bad ki skulbah u Sadhu u ju leit kren hapdeng ki khynnah skul mynsngi, kata, ha ka por kaba hapdeng ki jingiaseng mynstep bad mynmiet. Ka jingpdiang sngewbha jong u ia ki jingkhot sngewbha sha ki ïing ki parabangeit ban iashem bad iakren bad ki, ka la long kawei pat ka daw ka jingpynbun kam bad jingpynthait ia u hadien ba u la trei shitom baroh shisngi. Ka jingbymiasngewthuh ktien ruh ka long kawei pat ka jingeh ha kine ki thaiñ Phang Shathie jong ka Ri-India ha kaba kham bun ki kren ia ka ktien Drabid. Haba long kaba lah U Sadhu u ju iakren bad ki briew lane ha ki jingiaseng paidbah ha ka ktien phareng, hynrei kaba kham bunsien eh u hap hi ban kren lyngba u dubasia, bad kata ruh, ka jingkylla-

ktien kam da long kaba bha bad pynhun ia u. Ia u briew uba shitrhem kum u Sadhu bad uba dap da ka khubor kum ka jong u, ryngkat bad ka jingthrang jingsliang ban ioh shibun ki mynsiem sha U Khrist, kane ka jingbymiasngewthuh ktien ka long ka jingeh kaba da khraw shisha shisha, hynrei haba peit ia u kum ha kita ki por, ym don uba lah ban spel ia ki jingsngew jong u.

U Sadhu um ju ong ne pynbor iano iano ban long ki synran jong u bad ban im kum ma u. U ngeit skhem ba u briew u dei ban ioh ka jingkhot kaba shai kdar na U Blei shuwa ba un rung sha kaba kum kane ka jingim Ka jingai jingmut jong u ia baroh ka long kaba shai, kaba stad, bad kaba iadei ia ki briew baroh. Ka nuksa babha kaba ka kmie bariewblei jong u ka la seng ha u ia ka jingieit bad jingburom ia ka niam, ka long barabor ka dur kaba u ju pyndonkam ha ki jinghikai bad jingkyntu jong u ia ki kmie ha ka Balang. U ju ong bunsien: 'Lada ka kmie bym long Khristan ka lah ban leh haduh katne ia la u jong u khun, katno tam ma phi ki kmie Khristan phi lah ban leh ia la ki jong ki khun'? U Sadhu hi u ieit eh katta katta ia ka Ktien U Blei, hynrei u ong ba ki Khristan ki dei ban kham ieit ia ka ban ia kaba u ieit ma u, namar ki kim pat la ju tar bad thang ia ka kumba u, u la leh shisien, hynrei la hikai ia ki ban burom bad ban ieit ia ka. Haduh katno kine ki ktien ki la ngam bad la pynkynduh ia ka jingiatiplem jong kito kiba iohsngew ia u um tip!

Kam long kaei kaei kaba sngewphylla ba ha ki por ba u Sadhu u sah ha ki thaiñ phang Shathie ka Ri India shibun ki Hindu ki wad bad ki wan sha u ha ka por bajar-jar jong ka miet, ha kaba, kum u Paul, u

dei ban 'pynlut bad u pynlut khoit ia lade' na ka bynta jong ki katba kiwei pat ki iohthiah lyngngai. Nalor kine baroh, ban jubab ia ki shithi ba u ioh na ki briew na ki jaka kiba u la leit ialap, ki la ktah jur shuh shuh ia ka por bad ka bor jong u, bad ruh ki jingkyrpad ia u ba un duwai na ka bynta kiwei ki long da ki spah bad ki hajar.

Ki Khristan da ki hajar ha kylleng, kiba la iohi ia u Sadhu Sundar Singh, ki iohi ha u haduh katno ka long kaba lah ia U Blei ban pynkylla ia u briew uba aiti lut ia lade met bad mynsiem ha la u jong U Nongpynim, bad katba u dang don hapdeng jong ki bad dang lah ban iohi ia u. ki briew kim thait ban peit ia u. Ki la pdiang ia u bad ki la shahshkor ia ka khubor jong u kat shaba u leit da ka jingkmen bad jingsngewbha bakhraw ; kaba pyndiaw khyndiat ka long tang ba um lah ban sah slem ha kawei ka jaka ban bud dien bad pynneh skhem ia la. ka jingtrei. Haduh katno ka jingtrei jong u ka la ngam bad ka la seisoh, tang U Blei Uba tip, hynrei ia kane kawei ba u la mih ha ka por kaba biang bha bad ba la phah shisha ia u da U Blei, ym don ba lah ban len. U pynpaw bad buh ha khmat ki briew baroh ia ka nongrim bashisha jong ka jingim 'riewblei da kaba aiti lut ia lade ha U Khrist bad ka jinglen lut ia kiei kiei baroh ha ka Jingshakri ia U.

U SADHU SUNDAR SINGH HA JINGIASENG-BAH KI PAID KHRISTAN

Ka JINGKHOT.-"Ko ki Samla, khie joit na kaba iohthiah bad khmih katno tylli ki mynsiem ki iap ei

noh man la ka sngi sawdong jong phi. Hato kam dei ka kamram jong phi ban pynim ia ki? Long ki shipai bashlur jong U Khrist. Tur shaphrang kiba la kieng atiar bad ba la syngit ia la ka syngkai; thom ia ka kut ka jingdum bad ia ki kam u soitan te ka jingjop kan long ka jong phi.

Ka Burom sha U Blei. U la ai ia phi ka kabu ksiar bakordor ban ioh lait im bad ban pynim ia kiwei de. Lada phi leh bymsuidñiew mynta, phin ym iohlad pat hadien, namar phim lah ban rung sha ka madan thma ha kaba arsien. Ka sngi ka la nangjan ha kaba phin iohi ia ki martyr ha ka burom bakhaw jong ki, hooid, ki martyr kiba la aiti lut khoit ia la ka jong ka jingkhlaiñ kum ki samla, ka spah bad ka jingim hi khnang ban pynwan ia ki mynsiem sha U Khrist. Ki la nud ban leh shibun Ah! ki lok sumar ioh phin sawkyrang ha kata ka sngi da ka jingsngew-lehraiñ.

Sundar Singh"

Kane ka jingkhot ieit bajem kum ka jingriew ka turoi ka sawa ha kylleng ki phang Shathie jong ka India. Ka da pynkhih ia ki dohnud ki briew baroh; hynrei ym don hangno hangno hawei pat ba ka sawa kham jur bad da ka bor kumba ka la sawa ha ka jingialang paidbah ki Khristan ha Trabankor bad Silon. Ha ki jaka ba don bun u paid Khristan, kiba kum kine ki jingialang paidbah na ka bynta ban iatei ia ka jingim bakynja-mynsiem ba kham jylliew ki long kiba da sngewtynnad katta katta bad kiba shoh mynsiem ruh. Kum kata ka Jingialang paidbah bapawnam ha Keswick—(ha Bilat) ha ka snem 1922—hangne ruh la pynbeit lypa ia ki jingiaseng baroh shitaiew bad ia ki

nongkren ruh, bad bun bah u paidbah Khristan ki ialeit sha kiba kum kine ki Jingiaseng. Shibun ki jingialang Paidbah Khristan kum kine kiba la long ha Ri India ki la myntoi da ka jingiadon lang jong U Sadhu, hynrei kaba heh tam bad kaba bun briew tam dei kata kaba la long ha Trabankor.

Ka Kynhun Balang ba ki khot ka Balang Sirian (Syrian Church) ha Malabar ka kam ia lade ba ka la im naduh kita ki sngi mynba la ngeit ba u Apostol Thomas u la wan shane sha Ri India, bad u la seng ia ka Balang Khristan kaba nyngkong eh ha ka Ri India. Ia kane ka Balang ba la rim bha la bynta ha ki lai kynhun : ki Roman Katholik, ki Jakobait bad ki Mar Thoma Syrian.

Ha shiteng u bnai February 1918 u Sadhu u la leit sha ka Jingialang Paidbah ki Khristan jong ka Balang Jakobait Syrian ha ki phang Shatei jong ka Trabankor. ha kaba kumba arphew hajar ki briew ki la iaseng bad u la pynlut ka por kaba sngewtynnad bad kaba myntoi shibun hapdeng jong ki. Ha ka bakut jong ujuh hi u bnai pat u leit sha ka Jingialang Paidbah jong ka Balang Mar Thoma Sirian ha kajuh hi ka jaka, kata, ha ka phang Shatei jong ka Trabankor. Kane kaba hadien ka la long ka jingiaseng kaba phylla eh kaba pynsah jingkynmaw ia kaba yn ym lah ban klet shen shen. Hangne la tuid kawei na ki wah kaba heh tam bad baitynnad tam ha Trabankor. Ha ka por tlang kane ka wah ka tuid tang tang na bajylliew eh napdeng wah, bad ha kawei ka khongweng jong ka don ka madan shyiap kaba heh shibun, bad hangta man la ka snem ki ju sher-dara ban shong ki nongwan jingiaseng kaba ngiam palat arphewsan hajar briew.

Baroh shitaiew la pynlong jingiaseng mynsngi mynsngi Bad man la ka sngi shuwa ban kynjat shai la mih u sangot u ba heh tyng-am bha bad u pyrta sawdong kata ka jaka shong ki nongwan jingiaseng u da ong. 'Iaroh eh ia U Blei ! Iaroh eh ia U Khun U Blei !' Shen hadien kata, ka jingsawa jong ka jingduwai ka kiew shalor na baroh sawdong. Kane ka jingsawa jong ka jingduwai ka iatuid lang ha ka sur jingrwai-rim ka Balang Sirian kaba shoh mynsiem bad kaba nangjam nangjam katba ka nangkiew arted ka sur, ki ong ba ha kane ka rukom la pynlong ka jingkyrpad jur ba U Blei Un theh ia la ki jingkyrkhu shuwa ban sdang ia ki jingiaseng man la ka sngi. U Sadhu u la ring kham bun bah u paidbah wan jingiaseng ban ia kaba ju long man ka snem kumta ba shuwa ban kut ka taiew la donkam ban pynbeh shuh ia kata ka dara, bad ha ka sngi ba la long jingiaseng khadduh eh ki briew ki la wan ym duna ia ka laiphewar hajar ngut ban sngap ia ka jingiathuhkhana bakhadduh jong u.

Ka jingiphylla jong kata ka rukom pynbeit ia kane ka jingialang paidbah ha kita ki sngi ka long ka bymlah ban batai. Ki tei ka rynsan kaba jrong kumba shiphut-shiteng ne ka kynjang bad shajan bakut ka rynsan ki buh artylli ki shuki ha kaba arngut ki Bishop jong ka Balang Mar Thoma Sirian ki shong. Kine ki Bishop ki wan man la ka sngi bad la ka riam phyrnai bathaba ha ki jaiñ satin saw bad saw-bthuh bad la ki panpoh ksiar bad la ki tupia jrong kynjreng ha ka khlieh. Kham ha khmat jong ka rynsan pat ha tbian ki padri ka Balang ki shong kyllaiñ-myngor ; kham ha

khmat shuh shuh shong sa u Sadhu—u ruh u shu shong kyllaiñ-myngor.

U paidbah pat u shong halor u shyiap, ki kynthei ha ki riam balieh sha ka diang, bad ki shynrang ha khmat bad sha ka kamon. Haba peit na rynsan nalor ki khlieh ki briew phi lah ban iohi ia ka wah baphyrnai bad ki lieng rit bad lieng heh ha ki dur baphylla har rukom ki iaking shaneng shaneng sharum sharum. Kum uta u paid 'riewblei ym ju kham lah ban iohi koit shijaka. Man la ka sngi la ju sdang ia ki jingiaseng da ka jingiaduwai lang. U Bishop uba pyniaid ia ka jingiaseng u ai kano kano ka sobjek kaba u paidbah un pynlong ka jingduwai lang bajar-jar, bad katba ki khlieh ki dem bad ki khmat ki khapbrip ha ka jingduwai, iohsngew sa tang ka jingsawa kumba khñium katba u paidbah u duwai kumta, bad kane ka jingsawa ka nang-kiew nangkiew haduh ba ka long kum ka jingkyrhuh ki jingatphyllung ka duriaw haba ki shoh ia ki mawsiang harud—kaba phylla shisha shisha.

Ka jingshit kyrang i kumba ka duhbor hapdeng ka jingkynjah bad jingjarjar kaba don haba u Sadhu u ieng ban kren. Katba u dang don ha ki Phang Shatei ka Ri India u Sadhu u la ju iohsngew shaphang ka jingbun u paid Khristan ha Trabankor ; bad mynta haba u la iohi da la ki khmat ia uta u paidbah ha khmat jong u, u la sngewthuh haduh katno u bun shisha bad ka mynsiem jong u ka la dap da ka jingsngewlyngngoh hato balei keiñ ka shim por katne ia ka Gospel ban poi sha kiwei pat ki mynsiem bakham bun jong ka Ri India ?

Da ki ktien baeh bad bashynrang u la pynkynmaw ia

uta u paid Khristan ba da ki spah snem U Blei U la pynkhamti ha ka Balang Syrian kum ka nongbat bad nongphla ia ka Jingshisha jong U, hynrei namar ka jingtlot jong ki ba kim shym la lah ban sam lem ia kata ka jingshisha ha la ki parari, ka la pynbor ia U Blei ban khot ia ki briew na Amerika bad na Bilat ban shimti ia ka kam kaba ki la iehnoh khlem trei. Te haba u la kren shaphang ka jingkhih bakhraw kaba don ha kane ka Balang rim ban pynthymmai bor ia lade, u la kyrpad jur ba ki dei ban shahshkor ia ka jingkhot-kaba kim shym la iohsngew baroh shikatta-bad ban pynshai ia ka jingshai U Khrist ha ki milian ki mynsiem kiba dangsah ha ka jingdum bakhraw.

(*Ka Balang Sirian ha Trabankor ka la iohi ia kane ka jingdonkam bakhraw bad ka la sdang ban phah shibun ki nongtrei sha kiwei pat ki bynta jong ka Ri India*).

Ia kane kajuh ka jingkyntu la iaikyntu ha man la ki jaka naduh kata ka por, bad ia ki dohnud ki briew la pynkhih jur ba ki dei ban pyrkhat ia kane ka jingkhot. Ym ju don jingkyntu kaba donbor kum kane mynshuwa. U Sadhu u iohi shai kdar ia ka kamram bad ka kabu kaba U Blei U plie ia ka Balang India ba ka dei ban rung shapoh kane ka jingthmu bakhraw jong U, bad ban pynwan sha U ia ki hajar bad ki phewhajar ki mynsiem jong ka ri kiba dangsah ha ka jingdum. Da lade da ka jingim jong u hi bad da la ki ktien u iaikyntu jur ia ki khun samla ka Ri India ba ki dei ban bah la ka Diengphna bad ban bud ia U Khrist na ka jingjop sha ka jingjop khlem kheiñ ia ka dor.

HA SILON

'...Men ioh long u *nongphla na ka bynta jong U ha ki briew baroh shaphang kita kiba me la iohi bad ba me la iohsngew...'* (*Ki Kam. 22:15*).

Ha u bnai May 1918 u Sadhu u la jan dep ka jingiaid ialap jong u ha ki Phang Shathie ka Ri India. Shuwa ba un leit pat sha la ka ri ha kaba la kha ia u, u la ryngkang ia ka duriaw ban leit sha Kolombo ka nongbah jong ka Ri Silon bad u la sah hynriew taiew hangta. Hapoh kine ki taiew ka jingshitrhem kaba la don ha ki thaiñ Madras bad Trabankor ka la bud ia u sha Silon ruh, bad ka nangkhraw nangkhraw katba nangmih ki sngi. Ka la long lehse kaba nyngkong eh ha Silon ba ki mishoneri. ki pastor, ki tymmenbasan bad ki rangbah Balang na baroh ki kynhun balang baiapher ki la iasnohkti kawei ban pynbeit ia ka jingiaid ialap u Sadhu khnang ba u lah ban poi ha man la ki jaka baheh bad badonnam ha kane ka Hima Dewlynnong, bad ka jingiatylli bad jingiaryntih jong ki ha kane ym tang ba ka la pynsuk shibun ia u Sadhu, hynrei ka la long ruh ka dawbah jong ka jingiaid shaphrang bad ka jingjop ka kam jong u. La leh baroh kaba lah khnang ba un lah ban leit jngoh shibun ki jaka, bad ki kot-khubor ha Kolombo, Kandi bad Japhna ki la thoh ter-shi-ter ia ka jingiaid jong u katba u dang iaid na kawei ka shnong sha kawei pat.

U Saheb Wilson uba long u nongpynbeit jong ka Komiti kaba dei peit ia ka prokiam u thoh kumne :

"Ki jingiaseng ha kiba u Sadhu u dei ban kren ki dap bad ki shlei da ki nongwan sngap. Ki briew ki la wan lypa naduh lai baje haba ka jingiaseng ka sdang hynriew

baje janmiet. Kiba long Roman Katholik, kiba long Hindu bad kiba na kiwei kiwei ruh ki niam ki wan da ki phew bad ki spah, bad ki briew ki wan na ki shnong kiba jngai kumba sawphew mer na Kolombo tang ban sngap ia u. Ha man la ki shnong ym don ki ïing ne ki dara kiba heh kat ban ngiam lut ki paid wan jingiaseng man la ka sngi. La pynlong ruh ki jingiaseng-ïing ha bun ki jaka. Ym pat ju don lehse mynno mynno ruh ka jingialap Khristan kaba la lah ban ring bad ban pynkhih ia u paidbah kum kane ka jingtrei jong une u pukir Khristan jong ka Ri India. Kaba sngewdiaw khyndiat ka long ba ym lah pan pynkylla ia ki jingkren-u Sadhu sha ka ktien Sinhalis, la la pyrshang ban leh kumta hynrei khlem jinghun."

Uwei u rangbah badonburom napdeng ki Hindu uba ju pule bad tip bha ia ki kot kiba thoh shaphang ka jing-khie-im pat ka niam Hindu ha kine ki sngi, u la kwah eh ban thep ha ka synduk-thep-jingkylli ia kawei ka jingkylli kaba iadei shaphang ka jingduwai. Da ka jingjia ryngkhat ha kata hi ba miet u Sadhu u la kren shabhang ka jingduwai. Uta u rangbah u la sngap bha dngong bed ynda la wai ka jingiaseng u la ong : 'u dei u *guru* (nonghikai) bakynja-mynsiem uba shisha bad nga ngeit ngan ioh jingshai na u'."

Ha Japhna, kawei pat ka nongbah baheh ha Silon Shaphang Shatei, la don ka jingkhih-mynsiem kaba khraw. Haba thoh shaphang u Sadhu, u Rev. G. G. Brown u ong :

'U la mad bad u don ka jinglong-mynsiem kaba pher bad baphylla, la um ju mon ban kren paidbah shaphang kata ; ym don ruh ha u kano kano ka dak ka ban lam

ban pyni ba ka jinglong-mynsiem jong u ka long kaba baroh ki dei ban don ; lymne um ju ong ba kiwei pat ki dei ban bud ia ka rukom im jong u, Ka bor jong u ban ring bad ban bat ia ka jingmut jingpyrkhat jong u paidbah ka long kaba mih hi na ka jinglong-mynsiem jong u, bad ngam pat ju shem ha kano kano ka jingiaseng-bah kum ha Japhna ha kaba ki briew ki shahshkor bha kumba ki shahshkor ia u Sadhu. Ka maia bad ka bor jong u ka shong ha kane ka jingshisha ba u pynpaw ia ka jinglong jingim bad rukom pyrkhat basngur jong u nong-India, bad ha u ngi iohi ia ka dur bad ka nongrim jong ka jingim Khristan kumba u nong-India u long bad u im'.

La phah ruh kylleng ka jingkhot sngewbha ia ki bymlong Khristan bad shibun ki Buddhist, ki Musalman bad ki Hindu ki iawan namar la pynsngewthuh ia ki ba lada ki wan hi 'da ka jingmut kaba sngur kin nym leit phai noh suda'. Ha kiba bun ki jaka, khamtam eh ha Japhna hadien ba u Sadhu u la mih noh, la don ka jing-thoh jingkyntu ha ki kot-khubor ia ki nonghikai ha ki skul-bah ki mishoneri bad ki pastor ba kin ialeh ban bud dien ia ka jingtrei u Sadhu katba ki mynsiem ki briew ki dang ang rynghong ban diang ia ka Khubor jong ka Jingpynim.

U Sadhu u ju kren haduh kumba laitylli ki jingiaseng shisngi shisngi nalor ba u iakynduh ia kiba bun ki briew kiba wan iashem bad u ; u la shitom ruh shibun na ka jingshit bad ka syep, bad shisien haba u thoh sha uwei u lok uba shong ha ka thaiñ khriat Shaphang Shatei, u pynsyriem ia lade kum ka shilynglun ka mluh ba dang pynum, u da ong artad ba u 'la kloi ban um noh kum ka

mluh tang lada ia ki jaka baroh ha ki Phang Shathie jong ka Ri India yn pynthiang pynbang da kata ka mluh'.

Ka jingiaid ialap u Sadhu ha kine ki thain ka la long kaba sah jingkynmaw. Ha Kolombo man la ka sngi bun spah ki ap shabar ka jingkhang jong ki jingiaseng, bad naduh dang step haduh ban da miet da ki spah ruh ki ap ban ioh iashem bad u khnang ban ioh jingshai bad jinghikai bakynja-mynsiem, kumta ba baroh shilyntei ka jingim jong u shato u la im tang hapdeng u paidbah. Ki kot-khubor ki thoh shaphang jong u, bad ka kyrteng jong u ka la saphriang bad la iaikynmaw bad iaiialap ia ka da ki hajar ki ïing Khristan sha kito ki thaiñ, Hynrei ka jingiaroh ki briew lane ka jingsaphriang ka nam jong u kam mut bad kam don dor ei ei ruh ia u Sadhu nalor kane ba, ka plie ia u ia ka lad ban ialap ia U Khrist bad ban ioh ia ki mynsiem ki briew. Haduh katno ka long ka dor jong kane ka jingtrei tang u Sadhu hi uba lah ban ong. Ka jinglong-jaijai jong u hapdeng kat uta u paidbah uba iabeh iatur sha u ha ki por baroh ka sakhi shai kdar ba um don kano kano ka jingsngew-wit ne ka jingsngew satia kaba rieh ne kaba paw. ia ki

Ynda u la wanphai pat sha Kolombo hadien ba u la iaid kylleng kane ka dewlynnong u la pynlong shibun ki jingiaseng ha kiba ia ki jingiathuhkhana jong u la pynkylla na ka ktien Urdu sha ka ktien Phareng da u Canon Goldsmith, uba la leit khnang na Madras tang na ka bynta kane ka kam.

Ha Silon ka jingriewspah ki briew bad ka jingieit jong ki ban pynpaw ia ka ha ki rongphong jong ka jingim ka la ktah jur shibun ia u Sadhu. Kat shaba u leit u kren bunsien ha ka rukom kaba shai hynrei kaba sian,

haduh katno kine kiei kiei ki lah ban pynwit ia u briew ban im ka jingim Khristan kaba shisha bad basngur, bad u kyntu jur ba ki rangbah nongialam kin khmih bha ba kine kiei kiei kin nym pynwit ia kiwei pat ki parabangeit ba kham duk bad kham rit ban rung sha ka jingim Khristan ba kham halor namar, u ong, kine kin sngeweh bad kin tyngkun ban rung sha ki ïing-mane ha kiba la pynjur eh da ki rongphong.

U Sadhu u shem hangne, kumba u shem ruh ha ki Phang Shathie jong ka Ri India, ba ka mynsiem kheiñ jait-poh jait-khraw ka dang ieng hi kum ka kynroh pdeng kaba khang ia ka jingiaid shaphrang jong ka jingim bakynja-mynsiem, bad da ki ktien bad ka sur baeh um map haba u kren pynrem ia kane ka mynsiem, bad u iaikyrpad ruh ba ia kane ka mynsiem kaba long u maw jingthut dei ban weng noh shisyndon napoh ka Balang U Khrist

Ha la ka rukom baitynnad eh u Sadhu u kren ha ka pharshi ha kabi u pynsyriem ia ka Ri India kum u Ramhah, uba ka kulieh jong u long ki Lum Mangkashang bad ki kjat jong u pat ka ri Phang Shathie ka India, u ong 'dei da ki kjat jong ki Khristan kiba ha ka Phang Shathie ba ka Ri India ka lah ban iaid. Hynrei, ah ' kaba sngewsangsot ! La ki kjat shisha ki don bad kiba isngaid itynnad khmum khmum pynban kim lah ban iaid. Balei ? Na kano ka daw ? Ka long kum uto u briew uba nga iohi ha Koshin, une mlen mlen hynrei haba peit bha, u don ka jingpang-at-hati ha ki kjat, bad ha kajuh ka rukom kane ka jingkheiñ ia ka jingiapher ka jait ka long kum ka jingpang-at ia ka Balang hangne haki Pheng Shathie ka Ri India.'

Don ma uwei pat uba lah ban kren shaphang kane da ka bor bad ka iktiar ka ban kham khraw nalor u Sadhu hi? Kum u Paul uba dawa ia lade 'u Hebru na ki Hebru' kumta ruh u Sadhu u lah ban dawa ia lade 'u Sikh na ki Sikh'—kawei na ki jait bakhraw tam ha Ri India; hynrei pynban ka jingim jong u ka sakhi shai kdar ia kine ki ktien, 'Hynrei nga da lei lei ngan'ym leh thaw burom hynrei tang ha kata ka diengphna U Jisu Khrist Uba U Trai jong nga, da uba la sahnarphna ia ka pyrthei ha nga bad ia nga ha ka pyrthei' (Gal. 6 : 14).

Haba u iaid lyngba ia ka Silon bad ia ka Ri India hi u Sadhu u la iaikyntu ia kane. Bad u don eh ka hok ban ong, 'To long phi ki nongpyrthuhbud jong nga' ha kane ka bynta bakhraw. Tad lano ba ka Balang ha Ri India kan pdiang badleh ia kane ka jinghikai jong u kaba u ai nuksa da la ka jong ka jingim hi, ba kan bred noh ia ki saikhum saiteh jong ki spahsnem ba la leit noh kumta ba ka lah ban rung sha ka 'jingdap kyrhai jong ka jingim' shaphang kaba u Sadhu u iai-ialap bad u im ruh. Dei da kata ka lad bad tang da kata hi ba ka Balang ka lah ban rung sha ka jingshakari badap kyrhai bad ba donburom da kaba ka lah ban khot bad wallam ia ka Ri India sha ki kjat U Trai jong ka.

Katto ka jingiaid ialap jong u Sadhu ha Silon bad ha ki Phang Shathie jong ka Ri India ka la kut. U la pyndep ia la ka kam hangta, bad u la phai sha kiwei pat ki ri bad ki jaitbynriew. Ka khubor bad ka maiñ 'riewblei jong u ka la ktah ia ki hajar ki mynsiem ki briew, bad u la im shisha ia kata kaba u ialap, u la pynkhih ia ki dohnud ki briew ha man la ki jaka ba u la leit. Lehse ym pat don uwei pat u briew uba la lah ban ring ia ka jingmut

bad jingburom ki briew kum ma u naduh ba ka Niam Khristan ka la wan sha Ri India.

Ha ki jingiaid ialap jong u ki briew ki iawad bad ia-kyrpad eh ia u ba un duwai na ka bynta jong ki; ba un leit jngoh ia ki paralok bapang bad ban iaduwai lem bad ki bad ban kyrkhu ia ki khynnah ; bad wat tang ban ioh ktah ia ki rmiang ka jaiñ jong u ka wallam jingtngen ia ki babun. Katba u Sadhu u nangiaid lyngba ki jaka ha ki Phang Shathie ka Ri India kiba kum kine ki jingkyrpad ki iaituid, bad ka jingbna ka la leit kylleng ba u la pyn-koit ia kiba pang tang da kaba shu ktah lane da ki jing-duwai jong u, kat haduh ba u la dei ban kyntait ban nym leit shuh sha ki ïing ki briew, ioh ba kan pynmih pynban ia ka jingngeit bieit ha ki ba u long tang u nongleh kambah. Haba ki briew ki kyrpad ia u ba un kyrkhu kyrdoh ia ki, ka jubab jong u khlem lehraiñ ka long: 'Kumno kine ki kti ki lah ban kyrkhu iano iano—kine keiñ ki kti kiba la tar ia ka Ktien U Blei bad kiba la thang ia ka ha ding?'.

Ym da kiei kiei kiba kum kine ba u Sadhu Sundar Singh u ialeh ban pynwan ia ki briew sha ki kjat U Kyn-rad jong u ! Hynrei da ka jingialap badonbor bad da la ka jong ka jingim kum ka nuksa u pyni kumno kiwei pat ki lah ban iaid na kajuh ka lynti, bad da ka jingkhroh bajaijai u wad ban ialam ia ki sha U Nongpynim jong ka pyrthei. Hato u Sundar Singh un shu leit noh bad un iehnoh shadien tang ka khubor bapynpluh mynsiem bad ka jingkynmaw bakordor ?

Kham khraw shikaddei eh ban ia ka jingkyrkhu ki kti jong u, kham khraw ruh ban ia ka maiñ 'riewblei jong u, u Sadhu u don ka jingkwah bad jingangnud

bajyllıew ba kı Khristian ha Rı India bad Silon kin pdiang ia ka jingshakri jong u, kin bud ia ka, kin im da ka bad ryngkat bad u, kin long ki nongbud bashisha bad baiaineh jong U Khrist.

To ngin khie joit, bad, 'Ha ka Jingaiei baiaineh jong 'U' ban bud ia u Sundar Singh kumba u ruh u la bud ia U Khrist !

LYNNONG VII

Kham Sha Mihngi Shuh Shuh

Nga im da ka jingngeit.

'Nga im da ka jingngeit keiñ kaba ha U Khun U Blei' (*Gal.* 2:20).

Ha u bnai July u Sadhu u wanphai pat sha Ri India ynda u la dep la ka kam ha ki Phang Shathie, bad u phai ban leit shaphang Sepngi sha Bombay ha kaba u dei ban iadon ha kawei ka jingialang, bad nangta pat u phai shaphang shatei sha Korkata. Hangne u la kem pangshit kaba jur kaba la sar ia ka Korkata ha kata ka por. Haba u thoh shaphang kane hadien u ong, 'Da ka jingpang U Blei U la ai ia nga ka por ban shongthait bad ka por ban duwai ia kaba nga la duh mynba nga don ha ki Phang Shathie ka Ri India'. Ynda u la koit pat u la leit-shong shipor ha Bolpur bad uta u Khraw-pyrkhat jong ka Ri Mihngi, u Rabindranath Tagore, u da wanphai pat sha Korkata haba u la ioh ia ka jingkhot ban leit sha Burma bad sha Malaya. Ki khubor ieit kiba u ioh man la ki por na Silon ha kita ki sngi ki la ai jingsuk shibun ia u.

Katba u dang don ha ka lieng halor duriaw ha ka jingleit jong u sha Burma u thoh kumne, 'Nga la ioh por shikaddei ban duwai bad ban pule ia ki jingphylla bad jingmaian jong ka mariang', bad baroh kiba tip ia u ki sngewthuh haduh katno u la pynroi ha lade ki jingsneng bad ki nuksa kiba u ioh na ka mariang hi ha kata ka por. Ynda u la poi ha Rangoon u la ioh shuh shuh ki dubasia ban iarap ia u bad kumta u dang lah ban ialap bad

iathuhkhana ha ka ktien lajong—ka ktien Urdu, hynrei ha kajuh ka por u iaikyrmen ba un lah shen shen ban kren ha ka ktien Phareng kumta ba u lah ban pyllait na ka jingpynkylla-ktien ia ki jingiathuhkhana jong u haduh arsien, bad teng teng haduh laisien ruh, kaba pyntlot shibun ia ka khubor jong u, bad kaba long ka daw jong ka jingsngewdiaw jong u. Ha ki por ba u lait u ialeh ban pule bniah ban nang ia ka.

Hangne, kumba ha kiwei de ki shnong. la ju beh nadien ia u Sadhu da uwei u nongtrei niam Hindu jong ka kynhun Ariya Samaj uba ia leh ban pynpra ia ka jingtrei u Sadhu da kaba tim ba khoh ia ka niam Khristan, hynrei ki briew kim patiaw ia u, bad kumta da ka jingsngewbitar u la keiñ noh kaba leh kumta. Ha kawei na ki jingiaseng heh u Sadhu u la kyrpad ia ki briew ban iapynmih pisa na ka bynta ka phon jong ka Indian *National Missianary Society*, bad ka jingainguh ka la mih haduh sanspah tyngka.

Kumba la long ha Silon bad ha ki thaiñ Madras, Trabankor bad shawei shawei, hangne ruh ka kam kyrhai ka ap ia u. Da ka jingleit lypa jong u Bishop Lefroy ha Rangoon shuwa ka jingleit u Sadhu, ka la ai ka lad ia ki parabangeit hangto ban pynkhreh ka jingpdiang sngewbha ia u kaba dap da ka jingkmen. Ha kawei na ki jingiaseng paidbah u Bishop jong ka Rangoon hi u la ialam ia ka jingiaseng, bad ki briew ki la ai kylluid sha ka jingkynshew jingainguh ban pyndap ym tang ia ki jingdonkam jong ka jingim ia u Sadhu, hynrei ban pynbiang ruh ia ka bai-lynti rel bad jhaj ba un leit sha Shaina bad Japañ da ka phast-klas.

Baroh shilynter ka jingim sadhu jong u, u Sundar

Singh u la ngeit bad shim ia U Blei kat kum ka Ktien jong u 'Wat khuslai ia la ka jingim kaei ba phin bam... lane...kaei ba phin kup', bad U Blei ruh U la pyndap ia u nadong shadong. Ban pyrkhat ban mih na la shnong bad ban leit lyngba ka Burma, Mandalay, Perak, Singapor, Penang bad shaduh Shaina bad Japan khlem pise ha la ka pla bad tang da ka ktien nongwei ban iakren bad ki briew kiba pher bapher, kan pyndap ia nga ia phi da ka jingshaiong bymlah ong. Hynrei kajuh ka jingngeit kaba la pynlah ia u ha kaba sdang ban mih na la ïing, bad kaba la ialam ia u wat haba u dang long tang u khynnah, sha ki jaka khlaw jong u thah bad ka ior jong ka Tibet. ka la pynlah ruh ia u ban leit da ka jingkhot jong U Blei sha kine ki ri kiba jngai khlem jingsngewartatien wat tang shi khyllipmat ruh, bad kata ruh hamar ka por kaba, kumba ong u Mr. K. T. Paul, 'ka Balang India ka don ha ki kjat jong u bad u lah ban ioh kat kaba u ang'. U long u briew uba da kohnguh mon sngewbha shisha ia la U Blei ba u nüd ban mih bad ban tur pyrshah ia ka lawei bymthikna khlem eiei ruh em ha la ka met, hynrei ha khmih ! ki rel ki ap lypa ia u, ki lieng bad ki jhaij ki sangeh ha la ki jakarieh ban pdiang ia u bad ki briew kiba iapher ha ka jait, ha ka sniehdoh bad ha ka ktien, ki kner ia la ki kti ban iarap ia u shano shano shaba u leit. Kane te da shisha ka long kata kaba im da ka jingngeit kaba ha U Khun U Blei' ! (Gal 2 : 20).

Ha ki sorbah kum ka Rangoon, ka Singapor bad ka Penang u paid ba wan sngap ia u u long uba iakhleh katta katta ha ka jait, ka kyrdan bad ka ktien kaba ym pat ju don lehse ha ka pyrthei. Ha kine ki jaka u Sadhu

u iakynduh har rukom ki jait bynriew-ki Shaina, ki Japan, ki Malaian, ki Phareng bad bun jait ki nong-India, bad ia ki jingkren bad jingiathuhkhana jong u bunsien la dei ban kylla da aıngut ki dubasia, na ka Urdu sha ka ktien Burma, Bengali, Tamil, Telegu, Shaina bad Phareng katba ki nongialam jingiaseng pat ki long napdeng jong ki nongkhaï, ki shakri sorkar, ki rangbah shipai bad kiwei kiwei de.

Namar bym don kot-khubor Khristan ban thoh shaphang ka jingtrei jong u, bad kumba ma u hi ruh um da kwah eh ia kata, ka jingtip shaphang ka jingiaid ialap jong u ha kine ki thaiñ ka long kaba eh ban lum, hynrei na ki shithi kiba ngi ioh na ki lok kiba la iakynduh lane kiba la khot shong ia u, ngi lah ban tip katto katne. Haba u Sadhu u la poi ha ka shnong Memio (Maymyo) u la sngewtynnad shibun namar ka jingitynnad ka jaka bad ka jinglong bapyngad ka shnong. Dei ha kane ka shnong ba u la iakynduh ia katto katne ki khar Punjabi kiba long ki parashnong jong u, kiba, la kim long Khristan, ki la pynbor ia u ba un leit bamja ha ïing jong ki. bad katno ka jingkmen jong u ka long ba ki la khot sngewbha ia u ban iabam na kajuh ka pliang bad ki. Uwei u mishoneri uba thoh nangta u ong kumne :

'Nalor baroh ki jingaiei ba u la ioh na U Blei. kaba paw eh dei ka mynseim jong u, ka mynsiem kaba la ioh bat khak ia ka Khubor kaba u la ai lem sha kiwei de. Ha man la ka shnong ba u leit u da iehnoh shadien u simpyllieng ka jingshai.'

Na ka shnong Ipoh kaba ha Perak la ioh ia kane ka khubor basngaw-myllung :

'U la hikai ia ngi ban duwai, namar mynta ki jingduwai jong ngi ki la pher bak-lybak. U pyrsa jong nga, u khun jong ki kmie ki kpa bymlong Khristan, u la ju ong ba un ym treh ban long Khristan lano lano ruh, hyntei un iaineh ha ka niam rim ki longshuwa manshuwa jong u bad ba un leh baroh ki niam ki rukom ha kaba thang ia u kpa jong u. U Sadhu u la wansah ha ïiñg jong ngi, bad u la wengnoh ia ki jingartatien jong uneu samla baroh kumta ba mynta u la kwah eh ban ioh jingbaptis noh.'

Uwei pat u doktor ha Singapor u phah ia kane ka khubor :

'Ka jingiaid ialap jong u ha kylleng ka Ri-Malay, kaba long kumba shibnai, ka la long baroh shilynter ka Pentekost.'

Katba kawei pat ka khubor na Strait Settlement ka ong .

'Ka jingialap bashitrhem jong u ia ka niam Khristan ka la kem ia ki dohnud jong ki nongsngap jong u baroh.

Ha ka shnong Basseiñ pat u la sngewsuk shikaddei eh haba u shem ba katto katne ki 'riew-donburom napdeng ki Hindu bad ki Musalman ki iashim bynta lang ha kaba pynkhreh ia ki jingiaseng, bad kumjuh ruh u la ioh ka jingshem baphylla ha Penang kaba la ai jingsuk ia u. U la leit kren ha Empaiar Thiatar (Empire Theatre), bad ia ka jingiathuhkhana jong u la kylla sha ki ktien Tamil, Malay bad Shaina Ka jingiaseng hapdeng ki Sikh ha kaba u kren ha ka ktien Hindusthani la pynlong ha ka ïingmane St. George ha kaba ka ïing-mane ka dap shoiñ da ki nongwan jingiaseng. Ynda la wai ka jingiaseng la

ieng uwei u Sikh bad u la khot sngewbha ia u Sadhu ban leit kren ha ka templ ki Sikh. Ha Penang u Rangbah-duh jong ki pulit u la ialam ia ka jingiaseng bad u da ai shuti shiteng sngi ia ki pulit baroh kiba hapoh jong u khnang ba kin iohlad ban leit jingiaseng ban sngap ia u.'

Kam long kaba sngewphylla ba don kiba sheptieng ioh ba kane ka jingroi bad jingmanbha jong ka jingtrei jong u kan ring noh ia u suki suki na ka jingim synlar jong u kum u sadhu, hynrei ym don uwei pat uba kham sharai bad ri kyndong ia lade na kum kata ka jingpynshoi lait na u Sadhu hi ia lade.

Kawei na ki jingiada bakhraw eh ia u Sadhu na kum kine ki jingpynshoi kiba khia dei ka jinglong-sngur jong u, kata ka jinglong-sngur kaba u Fenelon (Phenelon) u batai ba ka long 'ka jinglong beit bad sngur jong ka myn-siem hi kaba la wai bad la iap ia ka lade bad ia ki jingleh jong ka baroh" hynrei kaba kiei kiei baroh kiba ka leh ki long na ka bynta U Khrist bad kaba ñiew ia ka 'manga tang kum ka synrum.

Ia ki jingshon jingmut jong u hi u thoh kumne :

'Ki nong-Burma ki long na ka jait Mongolian bad ki dei ki Budhist, bad na kane ka daw kim don satia ka jingmut kaba shai shaphang U Blei Ka long kaba eh ban pynsngewthuh ia ki, namar ha ka ktien jong ki, imat ym don ktien ka ban batai shai bha U Blei u mut aiu ? Hynrei ki ki long ki briew kiba lehrit bad kiba sngur, bad ia ki templ jong ki ki plie kat ia kiba mon ban rung. Kim long kiba shitrhem bieitia la ka niam kum ki Hindu ne ki Musalman ha Ri India namar kiba long Hindu hangne ym tang ba ki wan jingiaseng

ia lade hynrei ki wallam ruh ia la ki khun ki tnga bad ki.'

Nangta pat u ong shuh shuh:

'Nga shisha ngam lah ban iohi lut kumba kiwei pat ki iohi haduh katno ka jingkhraw ka kam ba la leh hapdeng kine ki jaitbynriew'.

Kaba sdang jong ka snem 1919 ka la long ko jingkylla bakhraw ha ka jingim u Sadhu, namar ym tang ba u la leit sha Shaina bad Japan hynrei ha ka 2 tarik u bnai January, u la leit poi sha Singapor hapdeng ki briew kiba iakren tang da ka Phareng bad ym don mano mano ruh ba lah ban kylla ia ki jingiathuhkhana jong u na ka ktien Hindustani. Kumta kumta hi u la kut jingmut ban kren noh la ka kren ha ka ktien Phareng bad naduh kata ka sngi baroh ki jingkren jong u ki la Iong ha ka Phareng. Dang tang khyndiat bnai mynshuwa la dei ban pynsangeh noh katto kane ki kam ha Madras tang namar bym don ba nang ban kylla ia ki jingkren jong u, bad kumta kam long kaba sngewphylla ba kito kiba duwai ba ka jingtrei jong u ha kine ki thaiñ bajngai kan long kaba donbor, ki sngew ba U Blei U la jubab ia ki jingduwai jong ki haba ki iohsngew ba u Sadhu khlem jingsheptieng bad khlem sngewlehraiñ u la kren ha ka ktien Phareng

Na Singapor u la leit sha Shaina, u la sah shipor hangta, namar u Bishop Maloney u la ai ka shithi pynithuh ia u ha u Bishop uba ha Japan, bad hadien katto katne tylli ki jingiaseng u la mih noh na Shaina u da kular ba un sah kham slem ha ka por ba u wanphai, bad kumta u la kiew lieng ban leit sha Japan. Haba u la poi ha Japan u la shem ba ki briew ki nang ban kren Phareng bad u

la kham sngewshlur namar ka jingeh ha kaba iasngewthuh ktien kaba long kawei na ki daw kiba la pynwit bad pyndiaw ia u ha kylleng ka duna hangne, bad u ainguh ia U Blei Uba ailad ia u ba u lah ban sakhi ia la u jong U Nongpynim ha kiba kut jong ka pyrthei ha ka rukom baphylla eh.

Ba La Khot, Ba La Jied bad Ba iaineh !

Kita kiba don lem bad U, ia kiba la khot, bad ia kiba la jied, bad kiba iaineh (Jingpynpaw 17:14).

Kaba la shoh eh ia u Sadhu ha Japan ka long ka jingieit ki briew ia kiei kiei kiba kynja doh bakynja pyrthei. U sngew ba ka jingbymsuidñiew jong ki briew ia kiei kiei kiba kynja-mynsiem bad bakynja-niam, ka long kaba shong tynrai bad jylliew ha ki, bad ban kren lane kyntu ia ki shaphang kiei kiei kiba kynja-mynsiem imat kumba kam snoh ei ei ruh em ha ki, katba ha kajuh ka por, ka ieit-spah, ka ieit-burom bad ka jingim kangar awria ka synshar donbor ha ki kat ban pynsuhjer ia ka dohnud jong u da ka jingsngewshyrkhei kaba khraw. Ka Niam Hima lane ka niam trai-ri hi ka ishong sting shibun ha ki, bad u iohi ba ki ïingmane-blei jong ki ki kham dap pynban da ki nongleit jngoh kai ban ia ki nongmane-blei, bad ka huri-hura jong ka jingim ka la pynshitom jingmut shibun ia u Sadhu.

Uwei u lok na Yokahama u thoh :

'U la kren shisien hapdeng ki bymdei ki nong-Japan bad ki nuksa kiba u la ai ki la shoh shibun ia ki jingmut jong ngi, bad haba ngi la lah ban pynbor ia u ban iathuh ha ngi ia ka jingkylla kaba mut jong u ngi sngew kumba u dei uwei pat u Paul jong ka juk mynta.'

Uwei u Mishoneri uba na Tokio (Japan) pat u thoh kumne:

'Ki jingkren jong u ia kiei kiei kiba kynja-mynsiem ki long kiba shoh bad kiba dung shibun. Ki ktien jong u ki kup ia ka bor bakynja-mynsiem. U la shong la sah bad ngi hangne bad u la leit ruh bad ngi sha Peking.'

U Rev. Takaharu Trkamatsu, U Pastor Japan ha Okasaki u thoh kumne:

'U la ai mynsiem ia ki shibun ki mishoneri Amerika kiba shong ha Kioto, hynrei khamtam eh ki pastor Japan hi ki la ioh mynsiem shikaddei eh da ka jingwan jong u Sadhu.

Uwei u samla Japan uba la pule ha ka klass kaba shaneng ha kawei na ki shulbah (college) ha Kioto u ju wankai barabor sha ïing jong nga ha ki sngi shuwa ba un wan u Sadhu shane. U pule shaphang ka jingstad kaba dei ia kiei kiei ki jong ka mariang bad u long uba ngeit eh ha la ka jong ka jingpyrkhat khlem ka Ktien U Blei. U ju wad barabor ban ioh jingshai hynrei u iohi tang byrngut byrnget. Um shym la lah ban ioh leit sha ki jingiaseng jong u Sadhu, hynrei u la wan sha ka Skul Pynpaw jong nga bad hangta nga la iathuh ha u shaphang u Sadhu. U la sngap jar bad u la dem ia la ka khlieh. Hadien khyndiat sngi u la wan sha ïing jong nga ha ka por hynñiew shiteng mynstep ha ka por ba u leit Kolej artad. Nga iohi ba u sop ia ka kti kamon jong u. U la iathuh ha nga ba hynne mynmiet u la mad ia ka bor baphylla jong U Blei.

U ong ba u la kyndit ha ka por lai shiteng mynstep hadien ka jingphohsniew kaba shai bha, u la phohsniew

ba u kpa joug u u la pynbor ia u ban leh ia kawei ka kam kaba long pyrshah ia ka mon jong u. U la khie na jingthiah, bad u la sngew hapoh lade ia ka bor-mynsiem kaba trei bad synshar ia ka jingmut jingpyrkhat jong u kumjuh kumba ka bor u kpa jong u ka synshar ia ka bormet jong u. U la ialeh ban kyndat ia ka, hynrei katba u nangialeh katta ka la nangtrei jur haduh ba u la dei ban pyndem ia lade. Khlem jingtipbriew u la kham skhak ia la ki kti, bad u la kyiuh baroh shirynieng. haduh ba baroh ka bor-pyrkhat bad bor-met jong u ka la dap da ka jingkmen bakhraw bymlah ong shuh. U la lynniar kliang haduh ba ki lok jong u kiba thiah ha kawei pat ka kamra ki la kyndit bad ki la iawan mareh ban jngoh la jia aiu.

Uta u samla u la ialap shitrhem haduh katta katta bad u la tied miej haduh ba ka kti kamon jong u ka la mynsaw.

Haba u la iathuh ha nga shaphang kata nga la ong bad batai ha u ba U Khrist U la khot ia u, bad u dei ban phla ia U bad ban iathuh ia la ki jingshem ha kiwei de.

Ha kata ka janmiet, haba u la wanphai na Kolej bad arngut kiwei pat ki paralok shong-skul, uwei na ki uba shong skul doktor bad uwei pat uba la phaidien noh na ka niam Khristan, u la kren shitrhem shibun shaphang U Nongpynim, bad shibun ki briew ki la ialum ban sngap ia u. Uta u nongphaidien haba u la iohsngew ia ki ktien jong une u samla u la iam bad kylla kaba mut namar la ki pop, bad u la ong ba kane ka long kaba nyngkong ba u la sngewthuh shaphang ka niam Khristan bad ba naduh kata un bud ia U Jisu. Ha kane ka rukom

ka jingwan jong u Sadhu la ka long tang shipor ruh, ka la pynmih ki soh hapdeng ki briew jong ngi'.

Ia ki Khristan Japan u khot ba kin long kiba khlem jingarsap bad kiba sngur ha ka jingialeh jong ki ban ioh ia U Blei ; bad u hikai ruh ba ka jingduwai kam long tang kaba pan ban ioh jingmyntoi ia lade. hynrei ka long ban rung sha ka jingiasyllok bad U Blei ; bad ba ka jingaiti khoit ia lade sha U Khrist ka mut ka jingmonsngewbha jong ki hi ban leh bad ban shah ruh namar ka mon jong U, wat lada kata ka lam shaduh kaba dei ban kñia ia lade. Don uba ong:

'Namar ba u hi da lade u la im bad u la leh kumba u ialap u lah ban kren da ka bor bad ka iktiar kum u nongialap jong U Blei'.

Kawei ka kynthei Japan, hadien ba ka la iohsngew kumno u Sundar u la shem ia U Khrist ka la kyang:

'U paralok jong nga namar ba ki jinghikai barim bajah jong ka niam jong u kim ai jinghun ia u u la ialeh shitom shibun ban ioh jingshai, hynrei haba um lah ioh u la leit nohiap ha kawei ka kshaid haba u dang long tang khadphra snem ka 'rta. Wow ! ka jingsngewsynei, u bapli, um tip ei ei ruh shaphang U Khrist, bad ym don uno uno ruh sha uba u lah ban leit ban ioh jingiarap hapdeng ka jingdum kaba kat kata ; ka nongrim ha kaba u ieng ka la twa bad kumta u la pynkut noh ia la ka jingim.'

Ban iarap ia kiba kum kine u Sundar Singh u la leit sha Japan.

Ha Shaina u Sadhu u la shem ba ki briew ki ieit bad burom shibun ia la ka niam uba rim uba jah, bad haba ka long kumta, u ong ba ki long ka jaitbynriew kaba lah

ban kiew shibun ha ka jinglong jingim bakynja-mynsiem. Ha baroh ar kine ki ri, ha Japan bad Shaina, u la kyndit ban iohi kumno ba haba ym don ka jingiakheiñ jaitpoh jaitkhraw kum ha India, ka jingpdiang ia ka niam Khristan ka khamjem bad khamsuk shibun na ka liang ka imlang-sahlang.

U mishoneri na Peking u thoh kumne:

'Ka jingwanpoi u Sadhu Sundar Singh ha Peking ka la long hamar ka por babiang bha, bad nga ngeit skhem u la khyllie-im bad kyntiew mynsiem pat ia ka jingiaseng ha ka ïing-mane bah ha Peking. Ka la long kaba sngewbha shibun ban iohi ia u Khristan na ka Balang Methodist ba u pynkylla ktien ia ka jingkren jong u Sadhu. Ka ïingmane ka dap shoiñ da ki briew ha ka Sngi U Trai ban ia kaba ju long mynno mynno—bad ha ka Sngi lah Sngi U Trai ha ka jingiaseng ba la pynbna kyrkieh ka ïing-mane ka dap hi kumjuh. Ka jingkren jong u ha ka ktien Phareng ka long kat kum ka dur bad ka sur ba la ai ha ki Gospel hi.

Ha ka janmiet Sngi U Trai u la ialap hapdeng ki Phareng na Iurop bad Amerika ha kawei ka ïing-mane. Na Peking u thoh ba u don ha ka jingkoit jingkhiah bha bad u sngew iadei ia ka jinglong-khriat ka jaka.

Ha ka shnong Hankow ha kata ka por don ka jingpangshit (Influenza) kaba jur shibun, hynrei u la lait na kaba kem pang bad u la lah ban trei kam khlem jingpynwit. U khun jong uwei u mishoneri bapawnam u Hudson Taylor, u la pynkylla sha ka ktien Shaina ia ka jingkren jong u. Nangta u la leit sha ka jylla Shansi ha kaba, ha ka snem 1900 shibun ki mishoneri bad katto katne ki Khristan Shaina ki la shah pyniap. Haba u

la iohsngew kumno ki la shahiap da ka jingshlur bad ba wat ki khynnah rit ki ieng skhem katba dang pyniap ia ki kmie ki kpa jong ki shuwa ba ki ruh kin shahshitom, ia ka mynsiem jong u la pynkhih naduh tyllong hi.

U la poi kyndit ha Nanking, kumta ba ym shym don jingpynkhreh lypa eiei ruh na ka bynta ka jingleit jong u hangto. U Rev. J. G. Magee u la leit sha steshon rel ban shaw ia uwei u paralok jong u, u la lap pynban ia u Sadhu bad u la ialam ia u sha la ïing: U Mr. Magee u ong:

'U la ialap ha kawei ka ïing-mane ba dang shu lah tei bad ia ki briew la ktah shibun da ka jingkren jong u khamtam eh namar ki nuksa bashai bad basngewtynnad ba u ai. Haduh mynta ruh ki dang ialap hi shaphang jong u. Wat dang mynhynne hi uwei u samla Shaina u ong, (haba ngam shym ialap ei ei shaphang kata ha u) ba, ki dkhot ka Balang ki ngeit ha u Sundar Singh. Kaba u mut ka long ba u Sundar Singh u im ka jingim Khristan kaba dap biang ban ia kaba u la ju iohi hano hano.

Ha ka por janmiet u la kren hapdeng kiba dang shu lah wan long Khristan shen, bad ynda miet pat hapdeng ki mishoneri shaphang *Kaba Sakhi*. 'Ym da donkam ban thoh shaphang kumno ki ktien jong u ki la ktah ia ki nongsngap kiba kum kita', la ong u nongthoh.

Ka jingsakhi jong u hi da lade ha kito ki thaiñ ka la kut, bad shen u la wanpoi pat hapdeng ki parabangeit ha Madras.

LYNNONG VIII

Ka Jingleit Biang Sha Tibet—1919

Namar ba ka por ban leit sha Tibet ka la nangiaid u Sadhu u la wan pynstet na Madras beit sha Simla namar dei nangta bakham suk bad ba ka lynti ruh ka jan ban ryngkang ia u pud na India sha Tibet. Nangta u la leit beit sha Sabathu bad sa shisien u la leit sah biang ha kata ka kamra ha kaba, khadsaw snem mynshuwa, hadien ka jingduwai bajur u la shim ban phongia ka riam pukir, bad u la smai ban bud ia U Khrist kat shaba Un ialam. Nangta u sa leit sha Kotgarh bad u la hap ban shong shipor namar ka jingmynsaw na ka kjat, kaba la pyndier ia ka jingleit jong u sha Tibet. Hynrei ha ka 4 tarik u bnai July u la koit pat, bad sa shisien u la phaidien na ka suk ka saiñ bad na la ki lok ki jor, marwei ban leit biang sha ki ri lum u thah bad ka ior kiba long ka jaka trei ba u la jied, bad hangta hapdeng ki lum batap ior jong u Mangkashang u la ioh ki jingiasyllok bakordor bad la u jong U Blei.

Kane harum ka long ka jingiathuh jong u Sadhu da lade hi shaphang kane ka jingleit hadien ba u la wanphai pat ha ka snem 1919.

"Ha kaba sdang jong u bnai July, nga la mih na Kotgarh bad uwei u parabangeit nong-Tibet uba kyrteng u Thaniyat. Ka khappud jong ka Ri Tibet ka long kumba shispah laiphew mer na Kotgarh. Hadien ba ngi la iaid ialap artad artad ha ki shnong Hirat, Rempur, Bushaher Koura, Sashan, Shaura, Tranda, Pounta, Hashar, Kodon, Karsha bad Kempheran, ngi la poi ha Iangpa kaba long ka shnong banyngkong eh jong ka Tibet. Nangne haduh

kumba sawphew mer eiei ka long ka jaka khlaw sudabad ym don shnong ne iingbriew hangno hangno ruh lait hangne hangtai lah ban iohi ia ka kynhun ki langbrot bad ia u nongap. Ngi la sah ha kane ka jaka khlaw san miet; ha kawei ka miet ngi la sahmiet ha trai jong ka dieng bad ha kawei pat ka miet hapoh kawei ka krem; naduh nangne ter-ter ym don dieng don siej shuh namar ka jingkhriat palat jong ka jaka bad ka jingjrong jong ka, ym don wat tang u phlang ruh uba lah ban mih ne ban san. Katba dang lah kot ka khmat ym don ei ei ruh hynrei tang ki lum synlen.

Ka jingkhriat ha ki lum

Ha ka jaka bajrong kumba khadhynriew hajar phut ngi hap ban thiah ha lum, bad ka jingkhriat ka la long kaba katta kat haduh ba ka met baroh shirynieng ka shu rben bad thyllan. Ha kawei ka miet sa bad u slap ba theh sei baroh shimiet khlem sangeh, bad ha ka jingdaitthah kum ban dait bniat ngi hap ban rieh hapoh ka shatri. Kane ka jaka ka long kaba ma bad bamynsaw shibun, bad shibun ki briew ki la iap khriat hangta na ka ior.

Ha ka 15 tarik u July ngi la poi ha ka shnong Hangpu-La-pass kaba jrong kumba khadkhyndai hajar phut, bad hangta ngi iohi laitylli ki metiap jong ki briew kiba la iap na ka jingkhriat bashyrkhei. Ha ka jingjrong kaba katta ngi la shitom shibun eh wat ban ring bad pynhiar mynsiem bha, ka khlieh ka suh, ka shadem ka dap, ka jingtied u klongsnam ka sawa haduh ki shkor jong ngi. Hangne don ruh ka lyngkha thah kaba heh ha kaba shibun ki briew ki la ngam jyllop bad ym lap shuh

ia ki met jong ki haduh kane ka sngi. Ka jingnguh ia U Blei namar ngi la lait iap na kane ka jaka bama da ka jingsuk. Ha ka 16 tarik u bnai July ngi la poi ha kawei ka nongrit jong ka Tibet, ka Mudh, bad hangta u rangbah shnong u la pdiang sngewbha ia ngi sha la ïing bad ha kata ka miet u la khot bam ryngkat bad ngi ia uwei u *Lama* bapawkhmat uba sngewthuh ia ka ktien Hindustani, bad hangta ngi la ialap ia ka Gospel. Uta u *Lama* u la shahshkor dngong ia lade bad um shym khang ia kiwei ruh ban sngap. Kum lashai ngi la leit sha Taling bad Sangnam bad ter ter sha Inamb, Kbeling, Kuring bad Saling haduh ban da poi ha Sideng, Sara, Kose bad Rangrik, ngi da ialap ia U Jisu Khrist ha man kaweipa-kawei ka shnong ba ngi dei iaid lyngba.

Nangta ngi poi ha Koo Kunra ha kaba don kawei ka templ kaba heh, bad ha ki ïing kiba syndait bad ba la shong sawspah ngut ki *Lama*, ia u *Lama* Rangbah uba hangta la phah na Lhasa. U *Lama* Rangbah u don jing-iadei bad ka Lhasa bad la thung ia u lyngba u *Lama* Tashi. Bad u ngi la sah ar sngi : u la pyndik khyndiat ia ngi, wat la u pynpaw kumba u kwah eh ban iasyllok bad ngi shaphang kiei kiei kiba kynja-niam.

Ka jingma na ki wah

Ha Tibet don bun jait ki jingshitom bad jingeh. Ym don surok, bad la la don shibun ki wah rit bad ki wah bah ba dei ban ryngkang, ym don jingkieng ban iaid bad ka um ka khriat kum u thah hi. Ha ki jaka kiba ka wah ka jyndong ngi lah ban jngi sha shillang, wat la katta ruh ka latlat ka khlaiñ bad ka jingdon bun ki mawlong ka pynwit ban jngi suk. Ha kawei ka sngi haba nga jngi

ia ka-wah Morang nga la lah ban poi sha shiliang wah da kaba eh namar ka um ka khriat katta katta kat haduh ba ka met jong nga ka la eh kum u dieng Ha Thaniyat nga la hap bad ngop ha wah laisien bad da kaba eh nga la lah ban lait na kata ka wah, ka wah ha kaba shibun ki la ngam jyllop khlem lah mih shuh.

Ka bam ruh ka long kawei pat ka jingeh ha Tibet. Ha ki bun ki jaka ym don ei ei ban bam lane um ban dih lait u kynja kew ba la sdieh tyrkhong bad ka sha ba dei ban dih bad ka mluh bad ka makhon. Bunsien wat une u kew tyrkhong u long uba sniew katta katta ba wat u kulai ne ka kada ruh kim treh ban bam. Hynrei hapdeng katta ka jingeh don kane kawei ka jingpyntngen, ba kane ka dei ka Diengphna U Khrist kaba ngi dei ban bah na ka bynta ka jingpynim ia ki mynsiem. Namar jong nga U Khrist U la iehnoh ia ka Bneng bad u la shim ha lade hi ka jingkit jong ka Diengphna, kumta ba haba nga la mih noh na India ban wan sha Tibet na ka bynta jong U ban pynwan ia ki mynsiem sha U, kam shym la long ka kam kaba khraw ban leh; hynrei lada ngam shym la wan, kan da long kaba shyrkhei tam, namar kane ka long ka hukum Blei ba dei ban kohnguh.

Ka pop tang namar ba sait jain

Ki ïing ha Tibet ki long kiba rit shibun bad kiba jakhlia sat. La tei ia ki da u maw bad da ka ktieh, bad ka jingiwkhong na ki briew kaba katta katta haduh ba ym sngewlah shah. Ha kawei ka nongrit, ka Lara, nga la iohi ia uwei u briew uba la sop jaing haduh ba u la iong hi ngaiñ bad imat um shym sum la kumba khadsan snem

eiei. Ia ki sopti ki briew hangto la ki la thaiñ da u saiwul uba lieh-stem hynrei na ka jingjakhlia ki kylla long kum ka snieh iong, namar ba kim ju sait jaiñ. Ha ka nongrit Kiwar ngi la ia leit saitjaiñ ha kawei ka wahduid bad baroh ki briew ki la iawan peitkai ia ngi Ki la dapda ka jingsngewphylla bad jinglyngngoh kata katta katta ban iohi ia ngi ba ngi nud ban leh kum kata ka kam. Uwei u *Lama* bapawkhmat u la ong: 'Ka long kaba dei ia ki briew kiba pop ban sait la ki jaiñ, hynrei ia ki. briew kiba bha ban leh kumta ka long kaba sniew.'

La la don shibun ki jingeh ha kane ka jingleit jong ngi, pynban ngi la kham suk ban iapyrshang bad kiwei pat. Ki *Lama* ha ki katto katne tylli ki jaka ki la pdiang sngewbha ia ngi bad ki la ai sha-mluh bad u kpu barli ba la sdieh. Ha kawei ka sngi ki la iohi ia nga ba nga leh pisa namar ba la jrong than u ñiuh-khlieh. Te namar ba ngam don khanshi ban khap ia u, sawngut ki *Lama* ki la wan ki da rah bad ka tiar da kaba ki ju mlien ban ot ia u shñiuh laugbrot, bad da kane ki la khap ia u shñiuh jong nga.

Ka jingma na ki nonglute.

Na ka shnong Kiwar ngi la leit sha Shikan bad nangta sa sha Skite, Hause, Sasar bad Pangre bad ngi la ioh shibun ki kabu ban ialap, Hynrei la don tang khyndiat eh ki shnong briew, bad ki jaka ki long kiba jyllei da ki nongtuh bad ki nonglute. Uwei u rangbah u la ong ia ngi. 'Phim lah ban leit khlem ka suloi ne ka wait ha ka kti lyngba kane ka jaka namar shibun ki briew ki la shah pyniap hangne. Nga la jubab, 'Nga don tang ka kymbor

blangket bad kane ka Baibl—kaba long ka waitlam U Blei—bad U Trai jong ka Jingim hi u don ryngkat bad nga ; ma U keiñ Un pyllait im ia nga'. Ka jingnguh ia U namar ngi la iaid lait ia kata ka jaka bama .bad batieng ngi da ialap ia ka Gospel hapdeng ki nongshohnoh bad ki nonglute hi bad ngi da trei ia ka kam jong U, pynban ym shym la don kano kano ka jingshitom ka ban ngat ha ngi. Ha kane ka jaka la don ki briew kiba la shah-ot noh ia la ki kti bad ki kjat da ki nongtuh-nonglute, hynrei U Blei da ka bor bakhraw U la ialam suk ia ngi khlem jingmynsaw.

Ki Rukom Leh Niam jong ki Nong-Tibet.

La ki nong-Tibet ki la long ki briew kiba lehsih bad bad bajakhlia shikaddei bad kiba bieit kum ka sniang pynban ki la long kiba ieit niam. Ha ki katto katne tylli ki shnong ka ju long ka dustur ba u khun nyngkong un peit ia ka ïing ka sem, ka kamai ka kajih, ka spah ka phew, katba ki para shynrang jong u baroh ki dei ban leit long *Lama* ne lyngdoh. Shibun ki briew ki ju thoh halor ki kotsada lane ha ki jaiñ ia ki dkhot na ki kotniam jong ki (kiba don haduh 108 tylli kiba ki khot *Khangıryur tangiryur*) bad ki sdien ia ki kum ki lama halor tnum ïing. Kumjuh ruh ki thoh ia kine ki ktien kiba ki ñiew kyntang OM MANE PADME HUM bun bunsien ha ki kotsada bad ki thep ia ki ha ki shalyntem tama ia kiba ki khyrwait pyntyllun bun bun kylla. Don pat kiba teh ia ki ha ki shalyntem jong ki kor kiba pyniaid da ka um, bad don kiba thoh ia ki ha ki maw ia kiba ki kyn- ton shijaka bad ki sa iaid sawdong sawdong ia ki bunsien. Ia kine ki kheiñ ba ki long ki jingduwai

jong ki, da kiba ki lah ban ioh jingmap ia la ki pop bad ioh jingkyrkhu.

Shaphang U Blei bashisha kine ki briew kim tip ei ei ruh em, hynrei ha ka jingngeit niam jong ki ki don ka kynja Lai-ha-Uwei kaba ki khot (i) Sangi Kunshek, lane u Lei Buddha ; (ii) *Lama* Kunshek lane U 'Lei Lyngdoh bad (iii) Khho Kunshek lane u 'Lei Kotniam.' Ka niam Budhist ka la rung ha Tibet ha ka snem 629 H.K. ha ka por jong u syiem Shang Taing Sngaupo bad ia ka rukom Lyngdoh-*Lama* la seng ha ka snem 749 H.K da u Padmasambhabe, uba la tei ia ka ïingniam kaba nyngkong eh ha Lhasa.

Ha ka snem 1640 H.K., u syiem Mongolia uba kyrteng u Gusari Khan u la jop thma ia ka Ri Tibet bad u la pynkup la u Rangbah-duh ki *Lama* jong ka ïingniam Drepung da ka nam Dalai kaba mut Duriaw, bad une u sa kylla long u Syiem bad u Lyngdoh uba nyngkong eh bad ia uba la tip da ka kyrteng *Dalai Lama*. Ka kyrteng jong u ka long U Magwan Lobang. Namar ba u long u briew uba kwah nam kwah burom shibun, bad u da kwah ban pyniasoh ia ka kam Niam bad ka kam Synshar hima u la pynbna ia lade ba u dei ma u u Khenresing Abalokitesbara, u 'lei nongda jong ka Tibet uba la wanpaw mynta ha ka doh kum u briew. Te ki nong-Tibet khlem artatien ki la kmen shibun ban ioh u nongsynshar uba kum uta uba shim ia ka longbriew jong ki blei, bad kata ka buit jong u ka la trei kam, hynrei khnang ban nym pynsngewsih bad pynthut ia u *Lama* ka Troshi Sumpho uba long uba kham rangbah bad kham halor ia u, u la pynbna ba une u *Lama* ka Troshi Sumpho pat u dei na u 'lei-Amitabha ba la wanpaw ha ka doh

kum u briew. Ha kane ka rukom u *Dalai Lama* u pynbna ia lade ba u long u 'lei-Abalokitesbara, bad ba u Tashi *Lama* pat u long u blei uba kham ha khlieh, hynrei uba long u blei u bym-pynwit ia lade da ki kam pyrthei ia kiba u la iehnoh ha u khun-mynsiem jong u u Abalokitesbara, ia uba la mihkhmat da u *Dalai Lama* jong ka Tibet.

Ki Pukir Ka Tibet.

Ka jingim jong shibun ki pukir Tibet ka long kaba phylla shibun. Ki ju khangkut ia lade ha ki kamra kiba dum tliw tliw. Don kiba setkut kumne ia lade'da ki bnai bad da ki snem bad don pat kiba leh kumta baroh shijingim. Ki set ia lade kumta haduh ba kim ju iohi wat ia ka sngi ruh lymne kim ju mih shabar, hynrei ki shu iaishong hapoh badum bad ki shu pyntyllun ia kita ki shalyntem jingduwai jong ki kumba shong hapoh thliew jingtep hi. Hapoh kine ki kamra kiba rit don ki thliew na kiba kiwei pat ki phrung jingbam ia kine ki pukir. Nga la pyrshang ban iakren bad ki hynrei ngam ju ioh lad. Kaba nga lah ban leh ka long tang ban shu pashat ia ki jingthoh na ka Ktien U Blei lyngba kata ka thliew (da ka jingkyrmen ba kin pule lada hangta ne haba ki mih noh nangta.)

Ka jinghikai kaba nga ioh na ki ka long kane : lada kine ki briew ki ngeit ba da kaba shahshitom kumta khnang ban ioh ia kata kaba ki ong ka 'Nirbana' ha kaba ym don jingim lawei. lymne ka jingsuk ka bneng, lymne jingkyrmen eiei, bad ki ngeit ba ka jingpynim ka shong tang ha kaba ki lah ban pyniap troiñ khoit ia ki jingkw-ahbrai ka doh bad ia ka mynsiem bad ka jingim ; kaba

katno tam ka dei ia ngi ban bah ia ka diengphna da ka jingkmen na ka bynta U Khrist—ka jingkmen ban ioh rung sha ka jingim bymjukut bad ka jingkmen ha ka jingshakri ia U Uba la ai bad U ban dang ai ruh ia ngi ia kiei kiei baroh ?

Ha kane ka ri, namar ka ior bad ka jingjur palat jong ka jingkhriat, don tang kawei ka aiom rep ha ka shisnem ia kaba ki bet ha u bnai May bad ki ot ha u bnai September. Ha ki katto katne ki jaka ki thung kew bad ha kiwei pat ki jaka ki thung tyrso. Ha ki jaka khlaw dap da ki syntiew baitynnad har rukom bad don ruh teng teng kaba ngi shem ia ki piat bad ki shana khlaw, Hynrei kaba sngewsih sat ka long ba ka jingsniew bad jingrunar har rukom ka jyllei ia kiba yn jer kyrteng hangne ruh ym sngewnud.

Ha ki Jingleit Bunsien.

Ngi la leit sha ki bun kiwei pat ki jaka ngi da ialap bad sakhi ha khmat ki briew, bad ngi wanphai na kawei pat ka lynti lyngba ka Kiamo, Hal, Maling, Khurik, Sumling, Phiti bad Boldar. Ka jingangnud jong nga ka long ban leit 'weibriew hi sha Kailash bad Rasar hynrei ka jingleit jong nga sha Tibet ha kane ka snem ka la dier shibun. Hapdeng ka 30 tarik u July bad ka 9 tarik u August kata ka liang jong ki lum Mangkashang ka rben da u thah bad ka ior bad don ruh shibun ki wah, la shisha don ki wah ia kiba la pun jingkieng da u thah hi uba tap rben ia ki. Hynrei don bun kiwei pat ki wah kiba ym don jingkieng ei ei bad ka long kaba ma bad mynsaw ruh ban jngi lyngba ia ki, kumta ka long kumba la khang lynti na baroh sawdong bad ym don lad

da kumwei pat hynrei tang ban phai kylla noh, Ah, ban da U Blei Un ai lad ia nga ha u bnai April u ban wan ba nga lah ban leit sha ki jaka baroh. Lada nga la sah haduh u bnai September ka ior kan jin da la khang lynti ia nga ban wanphai bad ha u bnai October leilei ka long ka bymlah syndon ban poi sha Ri India.

U Soh Nyngkong jong ka Jingot ka ban sa Wan.

Ha kane ka kynti nga la poi sha Tibet hadien ba nga la shongthait ha ki sawphewphra tylli ki jaka, shisngi shisngi nga iaid kumba shiphew mer. Nga la kwah eh ban iathuh bniah ia ki jingshem jong nga ha kawei-pa-kwei ka jaka ba nga la poi hynrei ym don por ne jaka nalor kane kaba nga lah ban ai lyngkot hangne. Kito ki lok parabangeit kiba shong ha Tibet hi bad ha ki khap-pud jong ka, da ka jingaiei bad jingisynei U Blei, ki iashait iakoit bha katba nga lah ban shem bad ioh jingtip. Don uwei u samla ha Tsering uba nang bha ban kren Hindustani bad u la kwah eh ban wan sha Ri India bad nga hynrei i kmie jong u i la khang ia u Nga ngeit bad kyrmen ba ha ka snem ka ban bud lehse un lah ban wan bad nga, bad hadien ba u la ioh jinghikai kham bha u lah ban long u nongtrei bad u nongialap uba bha shibun hapdeng la ki jong ki briew ha Tibet, kumta ba u symbai bha ba nga la btep da kane ka jingleit jong nga u lah, da ka jingaiei U Blei, ban im bad seisoh ha la ka aiom kat kum ka jingibit U Trai—Amen.

—"Sundar Singh".

LYNNONG IX

Katto Katne Shaphang Ka Jinglong Jingim Jong U Sadhu

Ka Jinglong 'riewblei bamaian jong u Sadhu.

Ban pule ia ka jinglong jingim kum ka jong u Sadhu Sundar Singh khlem artatien kan long kaba sngew-tynnad bad kaba ai jinghikai, namar ha ka juk kaba jyllei da kiei kiei kiba kynja-pyrthei, u long u briew uba ka pyrthei kam lah ban pah ne ktah ia u. U Mr. K. J. Saunders ha ka kot jong u ka "*Adventures of the Christian Soul*" (Ki Kamshlur jong ka Mynsiem U Khristan) u ong :

"Ka jinglong 'riewblei bamaian u briew ka long kata ka jingwad Blei bahir-hir jong ka mynsiem kaba ka jingieit Blei ka la teh ia ka, bad kaba lah ban ong ha lade ba ka la ioh ia kata kaba ka wad,...Ka jingshem mynsiem jong uba kum uta u briew ka long kaba sngur bad kaba shai......Tang ban ioh ia U Blei u la hun ha ka pyrthei......Ka jingieit bajylliew ia kaba la bsuh ha ka dohnud jong u da U Khrist ka batai ha kiwei pat ia kata ka jingiohi rngai bashai, bad ka jingtip bad jing-sngewthuh bajylliew bad bajanai jong u ia kiei kiei kiba kynja-mynsiem, bad ia ka jingiaineh skhem jong u ban wad bad tan kohnguh ia kiei kiei kiba haneng."

Uba kum uta u briew long u Sundar Singh—u 'riew-blei Khristan bashisha—u la pule bniah haduh katta katta ia ka jingim U Khrist kumba la thoh ha ka Testament Bathymmai, bad u la iai-im bad pyrthuh-

bud ia ka nuksa ka jingim jong U, haduh ba u la im shisha ha ka lyer bad ka jinglong kaba khyndiat eh na ngi ki Khristan ngi la mad ia ka.

Ka jingim jong u kum u pukir uba iaid kylleng kylleng ha ka jinglong duk ha ka ri kaba kum ka Ri India, ka ai ha u bun ki lad bad ki kabu ban iohi ia ka kti basbun jong U Kpa jong u ha kiei kiei baroh, kumta ba bunsien ha kaba kiwei pat ki iohi tang ia ki jingisynei U Blei kumba ka ju long ha ka jingpyndap pynbiang ia ki ha ka jingim kaba man ka sngi u Sadhu u don daw ban ainguh bad iaroh ia U Blei namar ki jingiarap bakyrpang ha ki por ka jingdonkam bakyrpang jong u. U la mad ia ka jingpisa mynsiem bajylliew tam kumjuh kumba u la mad ia ka jingkmen mynsiem bakhraw tam. Bun ki miet ba u la pynleit tylli lut ia lade ha ka jingduwai, bad hadien kata bud kylliang sa ki sngi ka jingtrei shitom jong u na ka bynta la u jong U Kynrad. Ka jingpule bniah jong u ia ka Testament Bathymmai lem bad ka jingduwai ka iaiaid ryngkat ryngkat bad ka jingiaiasyllok jong u bad U Khrist. Ka jingangnud bad jingkwah bajur ba u don ban pynim ia ki mynsiem ba la jot ka bym aithiah aidem ia u ba un ioh shongthait khyndiat na la ka jingtrei ka iabiang jingthew bad ka jingshitrhem bad jingieit kaba u don ia la U Kynrad, bad kane ka pyndap ia u da ka jingsuk, bad ka tyngshaiñ ruh ha ka khmat jong u. Kiei kiei ki jong ka jingim ba kynja -mynsiem ki kham long kiba shisha ha u ban ia kiei kiei ki bymneh jong ka pyrthei. U la im hajan katta katta ha ka pyrthei-mynsiem katba ha u ka jingmaian jong ka jingshakri ki angel kam long shuh kaba sngewphylla. U Shim bad u pdiang ia ka beit kum ka jingpyndap

pynbiang U Blei na ka bynta kano kano ka jingdonkam bakyrpang, bad haba u shem ha la ka jingim ia kano kano ka jingjia bakhyllah, shisyndon u ngeit ba kata ka jia namar ba U Blei U kheiñ kordor ia kawei-pa-kawei ka mynsiem kat haduh ba U kloi da lade hi ban wan iarap ia ka ha ka jingdonkam jong ka Ki jingmaian ka jingim bad jingiap bad jong ka lawei kim ju pynshitom jingmut lane pynartatien eiei ia u, bad ruh um ju pynkulmar ia ka jingmut kiwei pat haba u kren shaphang kine kiei kiei. Kine kiei kiei ki ioh la ka jaka kaba biang ha ki khyllai ka jingmut bad ka mynsiem jong u bad ki long ka thymmei bah jong ka jingsuk bad jinghun mynsiem jong u.

Bunsien ki jingiathuh shaphang ki jingshem bapher bad baphylla jong u Sadhu ki ju leit ha shuwa jong u ha kano kano ka shnong kaba u leit. Ki 'riew-wad-dong kim pdiang ba kita ki jingshem ki long kiba shisha katba ki 'riew-shong-shit pat ki khmihlynti ia kiei kiei kiba phylla bad ki khmihlynti ruh ba un leh kambah. Hynrei baroh kine, shisien ba ki la iohi bad iohsngew ia u, ki la sngewshon ha la ki mynsiem da ka jinghikai bashongnia bad ka bor-pyrkhat shongkun jong u.

Ki jingiathuh jong u da lade hi ia ki jingpyllait baphylla kiba u la shem ha la ka jingim ki shu tuid hi na ki rmiang shyntur jong u, katba shisynsngew, sngew, kum ki jingjia ba la iathuh ha kawei pat ka kitab kaba AR jong 'Ki Kam Ki Apostol'. Haba u Sadhu u kren shaphang kine ki jingshem baphylla jong u u ong ba dei U Blei hi Uba la kner ia la ka kti ban iarap bad ban pynim haba ki lad u briew baroh ki la kut. Dei kane ka

jingngeit bad ka jingsngew jong u kaba pynshai ha kiwei pat kumno u la lah ban im bad ban trei ha ki shnong adong-niam jong ka Tibet bad Nepal hapdeng kiba katta ki jingeh bad jingma kiba u la iakynduh.

Ki jingjia phylla kum kane ba la iathuh harum ki pynpaw ha ngi ia ka mynsiem kumno u Sadhu u pdiang ia kine ki jingpyllait im ia u. Ha kawei ka por u la ialap ha kawei ka nongrit ha Nepal kaba kyrteng ka Khantsi ha kaba ki briew ki la pynpaw ia ka jingiapyrshah kaba jur. Ki trai-shnong ki la kynrup ia u, ki la song ia u ha ka byrni bad ki la bred sha rudnong ba un iap, hynrei uwei briew uba um ju ithuh u la wan bad u la pyllait ia u na kata Kumta kum lashai u la leit biang ban ialap ha kajuh hi ka jaka. Kane ka la nang pynbitar shla shuh shuh ia ki trai-shnong bad sa shisien ki la kem ia u bad ki la leit teh ia u bad kti bad kjat ha trai jong uwei u dieng. Kumta u la sah baroh shisngi, te namar ba u la tlot khlem bam khlem dih u la peit da ka jingjawdūd ia uwei u soh uba don halor uta u dieng hynrei um lah ban kynjoh ban kheit ia u. Ha kata ka jinglong ba la tlot 'bha da ka jingthngan u la iohthiah namar ka jingshoh thait bajur. Ynda lashai mynstep u la kyndit pat, hynrei ka jingphylla jong ki jingphylla, u shem ba ia ki saiteh saikhum jong u la law. U dang thiah hi ha trai jong uta u dieng bad ha syndah jong u la don khyndiat ki soh. U la iaroh bad ainguh eh ia U Blei namar kane ka lad ba u la ioh ban shahshitom na ka bynta U Khrist, u la bam ia kita ki soh da ka jingshlei ka jingainguh ha ka dohnud, bad u la leit pat la ka jingleit u da iohbor bad mynsiem thymmai ban ialap ia ka Gospel ha kita ki bym pat shym la iohsngew ia ka.

Ha kawei pat ka khen haba u la don ha kawei ka jaka kaba kyrteng ka Teri la wan katto katne ngut ki briew ki ban shukor ia u da kaba ong ba ki briew ha kawei ka shnong ki kwah eh ban iohsngew ia ka jingialap jong u, bad ki la batai ia ka lynti ba u dei ban iaid khnang ban poi sha kata ka shnong. U la ngeit ia kata bad haba u la bud thik ia ka jingbatai lynti jong ki u la leit, hynrei la u iaid katno katno ruh um man lap shnong briew satia, bad kat shaba u phai tang ka lawbah lawsan bad ka ktieh ka ahor suda. Katba u nangiaid, ka khlaw ka btap ka nangrben bad shenshen u la shem ia lade ba u la jah lynti hapdeng lawbah lawsan na kaba ym i don lad shuh ban lait im. Haba u la poi harud kawei ka wah rit u la tharai ba da kaba ryngkang ia kata ka wah lehse un sa lap lynti pat, hynrei u bapli ynda u la ngam ha wah ba u da mut ban jngi ia ka u shem ba ka latlat ka khlaiñ than, bad ba lada u ialeh pyrshah ia ka, kan rong ia u bad un iap. Ka miet ka la nangwan, bad ha ka jingnoh-mynsiem kaba khraw u la shong pyrkhat harud kata ka wah kumno un leh. Katba u sngap ia ki jingud basngewngiew jong ka khlaw, bad ba u peit ia ka iongreiñ ka miet kaba nangtap suki suki ia u, ka mynsiem jong u ka la dap da ka jingsngew-phieng, namar u pyrkhat ba shen shen ki mrad khlaw kin sa mih ban wad jingbam bad ka jingim jong u ka don ha ka jingma kaba khraw.

U la duwai jur ha U Blei, bad hamar kata hi ka khyllipmat u la iohi kum u briew uba iaid shatai sha shilliang jong ka wah, bad u la iohsngew ia kine ki ktien "Ap, ngan wan ban iarap ia me". Te u la iohi ia u briew ba u noh ha um bad u wan jngi sha u, bad ynda poi hajan u la shim ia u sadhu na ka kti bad u la bah ia u halor

ka met bad u sa jngi pat sha shilliang wah. Ynda u la poi sha shiliang ka wah u lap ia ka'ding ba la thang rhem bha ha kaba u la syang pynrkhiang ia la ki jaiñ ba la jhieh, hynrei wat haba u dang leh kumta, uta'u nongiarap jong uu la jah noh nangta, te u Sadhu u la shong pyrkhat jylliew ia kata ka lad baphylla kaba U Blei U la wan ban pyllait im ia u ha kata ka rukom kaba u hi um lah ban sngewthuh ne batai.

Nangta sa kawei shuh shuh ka jingjia kaba sngew dei ban iathuh hangne. U Sadhu u dang lah ialap ha kawei ka jaka kaba kyrteng ka Kamian ha kaba ki briew ki la pynpaw ka jingsngewpyrshah bad jingshun kaba kthang shibun. Baroh kawei ka sngi ka la leit hynrei u khlem lah satia ban ioh jingbam ei ei ; kumta, ha ka jingthngan bad ka jingthait kaba jur, u la poi sha ka jaka khlaw bakynjah ha kaba ym don jaka wat tang ban rieh ka khlieh ruh bad ka jingtap jong ka jingdum ka miet kane la ngong ngong. Ha ka jingtlot kaba khraw bad ka jingsngewkordit khait u la thiah ha trai jong kawei ka dieng bad shen shen u la leit ka khmat Ynda la kumba shiteng-synñia ne, u sngew kumba don ba kyrsiew ia u ba un khie bam jingbam, bad ynda u la khmied la ki khmat u la iohi arngut ki rangbah kiba ieng hajan bad ka jingbam bad ka um de. Da ka jingtharai ba dei ki briew na kata ka shnong kiba la sngewlem bad sngwsynei ia ka jinglong lanot jong u, u la khie bad da kaba sngewnguh eh u la bam la dih ia kata ka jingbam ba la buh ha khmat jong u. Ynda la dep thet u la phai ban iakren bad kita ki briew kiba la wallam jingbam ia u, hynrei la u peit shano shano ruh ym don mano mano hangta. Kumno kita ki briew ki la leit noh nangta, um

lah ban ong, hynrei sa shisien pat u la ainguh bad kyrkhu ia U Blei na ka bynta kata ka jingpyndap basbun jong U ha kata ka por ba u donkam eh.

Khlem artatien ki jingjia kiba kum kine ki kynrei, namar ha ka jingim kaba kum ka jong u Sadhu Sundar Singh u la shem shibun ki khen ha kiba u pdiang ia ka kti badonbor U Blei kaba la pyllait im ia u, bad khlem da pyrshang ban batai ia ki, u Sadhu u la pdiang ba kita ki jingpyllait im baroh ki wan beit na U Blei bad u pdiang ia ki da ka dohnud badap jingsngewnguh ia la U Kynrad. U shu ong tang kumne, 'Nga tip ba dei U Trai hi Uba la kner ia la ka kti basbun ban pyllait ia nga', bad la ka jingpyllait ka long da ki briew ne da kumwei pat, khlem jingartatien eiei u shim ba ki jingpyllait im ia u baroh ki wan na U Kpa jong u Uba ha Bneng.

Ka Jingieit U Sadhu Ia Ka Diengphna.

"*La sahnarphna ia nga lem bad U Khrist.........Uba la ieit ia nga bad Uba la aiti noh ia lade na ka bynta jong nga*" (*Gal. 2:20*) "*Hynrei nga da lei lei ngan ym leh thaw burom hynrei tang ha kata ka Diengphna U Jisu Khrist Uba U Trai jong nga da Uba la sahnarphna ia ka pyrthei ha nga bad ia nga ha ka pyrthei*" (*Gal. 6:14*).

Ka sobjek bakongsan tam ha ka jingialap u Sadhu Sundar Singh ka long U Khrist bad tang U Khrist hi. Ka Diengphna U Khrist ka long ka sohpdung sha kaba u ring ban pynwan ia ki briew baroh, namar dei tang ha ka hi ba u ia lade ruh u shem ka jingsuk, bad u lah ban kren da ka iktiar bad ka bor shaphang ka Bor jong ka Diengphna ban pynim ia ki briew. Ki ktien kiba ju mih

barobor na ka shyntur jong u ki long kiba mih na ka jingshem bad jingmad mynsiem jong u hi. "Nga lah ban ong da ka jingsngewskhem bha ba ka Diengphna ka lah ban bah ia kito baroh kiba bah ia ka 'Diengphna', haduh ba kata ka Diengphna kan kyntiew ia ki sha khmat U Nongpynim jong ki".

Kumba uwei u Musalman u la ong ia uwei u mishoneri uba la ialap ha u shaphang ka Diengphna, "Lada phi la iathuh ia kane ka jingiathuhkhana ha ka Ri India kumba phi la iathuh ia nga, ka Ri India kan pdiang ia ka". Ha ka Diengphna, u Sadhu Sundar Singh u la shem ia ka dohnud jong ka Ri India, bad u la ai ha ka ia kata kaba tang ma ka hi kaba lah ban pynjah ia ka jingthngan ka mynsiem jong ka—U Jisu bad ka Diengphna jong U. U la ai ia ka ha ka dur jong ka Testament Bathymmai bad ka jingim jong u hi kaba len bad aiti lut ia lade ka pynlong ia ka jingialap jong u ka ba donbor, nalor ba ka jingkmen bakhraw kaba u iaidon ha la u jong U Nongpynim ka kren ha kiwei ha la ka dur badonbor jong ka. Ka Diengphna ka mut ka jingshahshitom bad ban long kum la u jong U Kynrad ka long tang ma ka ka jingkwah bajur tam jong u Sadhu. U thoh shisien ha i kot-lyngkdop jong u :

> Kaba katta long ka jingkmen ba nga ioh na U Jingshai,
> Katba ka pynkylla thiang ia baroh ki soh Jingkhuslai !

Uwei u mishoneri ha Japan u la kylli ia u Sadhu la u dang iaid hi ha Ri India mynta uba thngan bad uba khlem ïing kumba u la iaid ha ki por bamynshuwa, u la kyndit haba u la ioh kaba kum kane ka jubab : "Em, mynta ka Ri India ka lá ithuh ia nga bad kat shaba nga

leit haki nongbah jong ka. da ki hajar ki wan ban sngap ia nga ha ki Iing-mane baheh bad baitynnad. Kata kam long te ka lynti jong ka Diengphna. Ban iaid ia ka lynti ka Diengphna nga dei ban leit sha Tibet".

Bad katba la kerkut ia u da u paidbah byllien uba imat kum ban mane syiem ia u ha Tribandrom, u la don kawei ka jingkhuslai sat ba kiei kiei ki la suk than ia u bad ba um iohlad satia ban shah na ka byntala u jong u Nongpynim kumba u kwah. Teng teng lehse hadien haba u hap ban leit kyrkieh na kawei ka jaka sha kawei pat ban ialap bad ban kren ha ki jingialang bad jingiaseng bymlah ñiew shuh ha ka shit ka syang jong ka ri-thor-ka jingshit kaba um pat ju mad mynshuwa (namar naduh ba u dangrit u la im ha ka suk ka saiñ bad u ju pynlutia ki bnai liyur ha trai ki lum Mangkashang), bad ba u hap ban leit da ka lieng, da ka kali bordi lane da ka rel mynmiet, bad ba u dei pat ban sdang ia la ka kam dang ngir khlem ioh shongthait, u la lah ban sngewhun khyndiat namar kumne u ioh ban shah shitom. Haba u kren shaphang kane ha la ki lok u ong tang kumne, 'Ka long ka mon U Blei'.

Haba la thep bad la set ia u ha ka phatok bajakhlia ha ka shnong llom bad haba u shem ba la kerkut ia u da ki nongkam sniew bad nongpyniap briew har rukom, u la thoh ha i slakhmat jong ka Kotbah Rit jong u ia kine ki ktien :

"Nepal—June 7, 1914.

Ka jingdon ryngkat U Khrist bad nga ka la pynlong ka bneng bahun ia ka phatok hi : kumno te kan long ha bneng hadien kane?"

Kumta, kum kita kiba la leit ha shuwa jong u, u Paul bad u Silas, ka ïing-byndi ka la long ka jaka ban iashem bad U Khrist, bad ban don ha dujok bad U Khrist ka kham bha bun shah ia u ban ia kaba don ha bneng hi khlem ma U.

U Sadhu u la sngewskhem bad sngewshisha katta katta ia ka jingiaidon ryngkat jong U Khrist bad u kumta ba um sngewphylla ei ei haba kane ka jingjia harum ka la jia ia u. Shisien haba u dang iaid ia ki raieh raidam ka Ri Tibet bad haba ym don ba khot basa ia u namar ka jingiapyrshah bajur jong ki briew ha kata ka jaka, u la phet sha rudnong bad u la leit rieh ha kawei ka krem. Tang katto katne hadien kata u la iohsngew ia ka jingsawa hum hum ham ham, bad u la iohi shibun bah ki briew ki la wan sha u bad la ki dieng, ki wait bad ki maw ban shoh ia u. U Sadhu u la sngew ba katto te ka sngi jong u ka la kut, kumta u la duwai da kaba aiti ia la ka mynsiem ha U Blei. Hynrei u la iphylla namar kita ki briew ki la sangeh kynsan ha khmut jong ka krem na kaba tur sha u, bad ki da kynriah dadien shijam arjam bad ki da iakren pasiaw para ma ki hi. Nangta, bad ka jingtieng artad ki sa wan suki suki sha u Sadhu bad ki la kylli ia u, "Mano uto uba ieng ryngkat bad phi uba phong ki jaiñ baphymai, bad shibun shuh shuh ruh kito kiwei pat kiba ker sawdong ia phi ? U la jubab ba u don tang marwei bad ba ym don mano mano ruh bad u, hynrei da ka jingsheptieng burom kaba khraw kita ki briew ki la kubur skhem ba ki iohi ia u paidbah babun ha ki jaiñ baphymai kiba ieng baroh sawdong kata ka krem. Kumta ki la kyrpad kylla ia u Sadhu ba un leit lem bad ki sha ki ïing jong

ki, bad u la leit u da ialap ha ki shaphang U Khrist bad ki ruh namar ka jingsheptieng bad jingsngewphieng ki la ngeit ia ki ktien jong u. Hangta u la tip pleng dei U Jisu hi Uba la ieng ryngkat bad la ki angel ban iada ia u na kata ka jingma bad ba U la plie ruh ha u ia ka lad ban ialap ha kine ki briew.

Dang shen u Sadhu u la thoh kumne :

'Nga ainguh eh ia U Blei ba U la jied ia uba kum ma nga une, ha ki sngi ka jinglong samla jong nga ba nga lah ban ai lut ia ki sngi bad ka bor jingkhlaiñ ka met jong nga kum u samla na ka bynta ka jingshakri ia U. Wat naduh shuwa ba yn pynbaptis ia nga ka jingduwai jong nga ka la long ba U Blei Un pyni ia nga ia ka lynti bad kumta ma U, Uba long ka Lynti ka Jingim bad ka Jingshisha de, U la pynpaw ia lade ha nga bad U la khot ia nga ban shakri ia U kum u sadhu bad ialap ia ka Kyrteng Bakhuid tam jong U. Mynta la nga la shah ia ka thngan ka sliang, ka shit ka khriat, ka byndi, ki jingshah-krenbeiñ, ka lanot bad ka shipa, ki jingshah-pynshitombeiñ bad ki jingsniew har rukom, bynban nga ainguh bad nga kyrkhu ia ka Kyrteng bakhuid jong U ba da ka jingaiei jong U ka dohnud jong nga ka iaidap bad iaishlei da ka jingkmen bymlah ong. Na ki shiphew snem ki jingshem bad jingmad mynsiem jong nga nga lah ban ong da kaba shai kdar ba shisha ka Diengphna ka bah ia kito kiba bah ia la ka 'Diengphna'.

Mynta ruh u Sadhu u dang phla hi ia kane kajuh ha I nongthoh jong kane ka kot. bad u ong shuh shuh ba u kyrmen ba U Blei Un dang ri ia u sa katto katne snem, kumta ba ka por bad ka bor jong u kum u rangbah kan long lut khoit ka jong U ban trei ia ka kam jong U ha

kaba ialap ia ka Gospel bad ha kaba shahshitom na ka bynta U Trai kat shaba U mon ban phah ia u.

U Khrist U la phah ia nga ban Ialap ia ka Gospel

"U Khrist U la phah ia nga...ban ialap ïa ka Gospel." (*1 Kor. 1:17*)

"Nga la ialap biang biang ruh ia ka Gospel U Khrist. Kumta ruh nga da iapyneh khnang ban ialap ia ka Gospel ym ha kaba la lah pyntip ia ka kyrteng U Khrist keiñ...kumba la thoh : Kita ha kiba ym shym la ialap shaphang jong U, kin iohi ; bad kita ki bym shym la iohsngew, kin shemphang keiñ" (Rom 15:19-27).

Ka long kaba shisha ba katto katne tylli ki jingiathuhkhana ki kham sngewtynnad bad kham sngewdonbor haba la shon ia ki ban ia ha kaba la kren ia ki nalor ka pulpit. Hynrei khongpong ia kata ka long pynban kaba kham shisha, namar shibun ki jingiathuhkhana kiba donbor don-mynsiem shisha ha ka por ba la kren ia ki, ki kylla long kiba tlot bad bymshoh haba la shon ia ki. La don ka jingkwah na kylleng ba ia ki jingiathuhkhana jong u Sadhu yn shon ha ka kot, bad kaba kum kata ka kot ka la mih ha ka ktien Tamil. Hynrei kito kiba tip bad ithuh bha ia u bad kiba la mad ia ka jingkordor ki jingkren jong u ki artatien shibun la kata ka kot ka iathuh ne pynpaw hok shisha ne em ia u kumba u long.

U Sundar Singh u long u nongialap uba nang shibun; um ju shitom ha kaba wad ktien ban kren, bad um ju pynlut por ban wad ne kren tang ki 'tien-pynbang 'tien-pynthiang suda. U kren beit ia kaba u don ban ong, u kren shai bad lyngkot um ju bun ktien bieit. Shisynong,

u pynleit lut khoit ia lade ha kaba u kren, bad ym don uwei ruh na ki nongsngap jong u ki ban sah ha ka dum lane ki ban ym sngewthuh shai kdar ia ka jingkren jong u. Um ju thlun ne artatien haba u kren bad um ju kren kyllaiñ kyrjaw ia kaba u don ban kren. Ym don kawei ruh ka khen ka ban pyni ba um donei ei ka khubor kaba wan beit na U Blei hi, bad ia ka ryndang bajam bad bashai jong u lah ban iohsngew wat da kito kiba shong shadien eh jong ka jingiaseng, wat la u paid nongsngap u bun katno katno ruh. Ka jingkynjah bad ka jingshahshkor ki briew ia u ka sakhi ba u kren da ka bor bad ka mynsiem. Ka jingjaijai bad ka jingilui-lui jong u haba u ieng bad la i Kotbah Urdu ha la ki kti, kumno-re-kumno ka shoh lyngngoh ia ki nongsngap haba ki iohsngew pat ba ki ktien kiba mih na ka shyntur jong u kiba shitrhem bad kiba donbor katta katta. Ym don kawei ruh ka khyllipmat ha kaba ka jingkhriat jong ka jingkren kan rung kat ban ailad ia kito ki bym da shahshkor bha ban phai ne peitkai shane shatai—baroh ki khmat ki neh tang ha u na sdang ha kut.

Kaba shoh eh ia ki briew ka long ka jingnang jong u ban kren bad pyndei ia ki pharshi lane ia ki jingshem kiba u la iakynduh bad mad ha la ka jong ka jingim kiba iahap bha sbiak bad ka jingkren jong u bad kiba ktah jur ruh ia ki nongsngap. Haba u kren hapdeng ki bymlong Khristan u kubur skhem ba ka niam kam shong lane kam long ha ka jingnang iatainia, hynrei ka long ka jingshem-mynsiem jong u briew da lade lade hi, bad u pynshisha ia kata ha ka rukom kaba baroh ki hun shuwa ba un pynkut ia la ka jingkren. La u paid nongsngap u long uba bun bad bakhleh katno katno na ki jait niam baroh,

ym don ki ban leit phai suda sha la ïing khlem da sngewshoh ha la ka mynsiem ba ki la sngap bad iohsngew ia ka jingshisha. Ia ki 'riewngeit bashisha bad kiba ieit hok ia U Khrist la nangpynskhem ha la ka jingngeit, katba ia ki 'riew leh —bymsuidñiew bad kiba kynriang la pynsangeh khek ba kin pyrkhat jylliew hangno ki ieng. Kito ki 'riewpyrkhat bym pat long Khristan kiba la wan sngap ia u da ka mynsiem bad ka dohnud ki la hap ban pyrkhat ia kane ka jingkylli, haduh katno shisha U Khrist U dawa ia ka jingim jong ki, bad ka jingmih na kata ka la long ba shibun na kiba kum kita la pynwan sha ki kjat U Nongpynim.

Ka bor bashisha jong ka jingialap jong u Sadhu ka shong eh ha ka jingjop bad jinglah jong u ban pynieng ia ka jinglong bashisha jong kiei kiei kiba iaineh bymgukut kiba iadei ia ka jingim bakynja-mynsiem. Ka bor bad ka jingshohmynsiem jong ka khubor jong u ka la ai jingim bathymmai ia shibun ki Khristan kiba, mynshuwa ba kin iohsngew ia u kim pat ju la mad ia ka bor baphylla jong U Khrist ha la ka jingim, bad kiba la ju sngew mynshuwa ba ka niam ka long tang kaei kaei kaba tang ka kyrteng bad kaba khlem jingim. Na kine long kita ki Khristan kiba ka jingshitrhem bad jingieit kaba nyngkong jong ki ia U Khrist ka la ngen noh, bad ia kiba ka jingringpah bad jingban khia jong ka pyrthei ka la pynjngut ia ka jingiohi jong ki ia kiei kiei kiba kynja-bneng.

Hynrei u Sadhu Sundar Singh, haba u la mih beit na ka jingiai-iasyllok baim bad la u jong U Trai, u ieng marwei hapdeng ki briew ha la ki jaiñ pukir, uba la dap da ka khubor badonbor, bashoh mynsiem bad babang. u da pynsngew pat ha ki nongsngap jong u ia ka bor bad

ka jingthiang jong U Nongpynim ia Uba ki la thap klet. U ring ia ka jor ke jingim jong u na ki umpohliew ka jingkmen baiaikyrsoi na U Blei hi, bad u sam lem ia kata ka jingkmen ha kito kiba iohi bad iohsngew ia u, kat haduh ba ma ki ruh ki la pluh mynsiem da ka jingsliang ban ioh dih lem na kata hi ka umpohliew bad ban mad ia ka jingsuk bad jingkmen kaba ki iohi ha u.

Ka khubor kaba u don ia ki Khristan ka long kaba khla'ñ bad kaba shoh mynsiem. Kaba khia bad ka bymaithiah aidem, ka kdew sha kiei kiei kiba shaneng bad kiba donburom jong ka jingim, ia kiba kito kiba iohsngew ia ka ki dei ban shahshkor lym kumta kin long kham sniew ban ia kaba ki la long mynshuwa ba kin wan long Khristan.

Haba u kren ne ialap hapdeng ki bymlong Khristan um ju beiñ pyrshah ia ka niam jong ki lymne um ju kren ki ktien pynmong ia ki. Hynrei khlem lehraiñ bad khlem riej u phla tang ia la ka jong ka jingbymlah bad jingrem hadien ka jingialeh bajur bad ka jingwad kaba slem ban ioh ia ka jingsuk, ka jingkmen bad ka jinghun jong ka mynsiem nangno nangno nawei pat lait na ka jingpynpaw U Blei ha U Jisu Khrist Ym da ka jingiasaidnia ne da ka jingstad pyrkhat, hynrei da ka jingpyrsadmynsiem kaba mih hi na ka jingsakhi jong u kaba la ka long kaba beit synlar, pynban ka long kaba donbor ban pynpaw ia ka bor U Blei ban siewspah ia u briew na ka pop ; bad dei da kane ka rukom ba u ring ia kito ki bym pat ngeit sha ki kjat U Khrist.

U Sadhu u ktah na u thiedbah jong ka nongrim jong kiei kiei baroh : ka jingieit U Blei ; ka jingsakhi U Khrist ia kata ka jingieit da ka jingim, ka jingiap bad ka

jingmihpat jong U ; ka bor baphylla jong kata ka jingieit ban pynim ia kito baroh kiba pdiang ia ka ; bad khamtam eh ia baroh, U Khrist bad ka Diengphna jong U ki long ka khleiñ jong ka jingialap jong u. U kren shaphang Uta ia Uba u ithuh bha eh ; Uta Uba ia ka bor baphylla jong U um ju pep ban mad ha la ka jingim man la ka sngi naduh ba U la paw ha u kum u khynnah samla ; Uta Uba long u lok baiaineh hajan eh jong u mynsngi bad mynmiet, bad Uba na ka bynta jong U u la iehnoh shadien ia kiei kiei baroh kiba kane ka jingim ka lah ban ai. Ki nongsngap jong u ki sngew ha la ki mynsiem ba hangne shisha u ieng u briew uba la IM ia U Khrist kumjuh kumba u ialap ia U.

Ka maiñ jong u Sadhu Sundar Singh hi ka kren jam kumjuh kum ka khubor jong u. Ha kawei ka jingiaseng ha ki phang Madras, ynda u la dep kren u la shong noh katba dang pynkylla ktien ia ka jingkren jong u, hynrei uta u dubasia u bapli um lah ban bat ia u paidbah nongsngap namar baroh ki ia khih ba ki wad ban iohi ia ka khmat jong u Sadhu, Hadien kane ka jingjia ha ki jingiaseng kiba hadien u la dei ban shu ieng thik haduh ban da dep ka jingpynkylla ktien ia ki jingkren jong u, bad ha kata ka rukom ki briew baroh ki shong khop bad ki khmat baroh ki neh ha u. Dei ka maiñ jong u hi ryngkat bad ka khubor jong u kiba ktah jur shibun ia kito baroh kiba wan ban sngap ia ki ktien jong u.

U nongthoh jong ka kot '*Ecce Homo*' u ong :

'U mawkyrdon banyngkong eh sha ka jinglong babha ka long ba u briew u dei ban ialeh ban pynioh ha lade ia kata ka jinglong ka ban ring ia kiwei pat sha lade. Ai ba ka daw jong kata ka jingring ia kiwei kan long ma u

hi da la ka jinglong babha kaba paw...U dei ban don barabor ha khmat ki khmat jong u ka nuksa bajanai sha kaba u hi u dei ban iabeh ban iohkot. Ka nuksa jong ka jingim babha ka long kata ka bor jinglong u briew kaba lah ban ring bad ban saiñdur ia kiwei pat.'

U Sadhu u don ia kane ka sap. bad namarkata, kat shaba u leit u lah ban pynkhih ia ka dohnud ki briew ban ring ia ki sha lade hi, bad ia kane ka bor u la pynd-onkam lut khoit ha kaba pynwan ia ki briew sha U Khrist U paidbah babun uba ap hadien ba ki jingiaseng ki la wai tang ban ioh peit bha ia ka khmat jong u, bad ki nam ki kyrteng kiba ki briew ha kylleng ki jaka ki kwah ban pynkup ia u (kum, Mahatma lane Swami kiba pyni ba u long u briew uba don ka jinglong Blei ha u) ki sakhi shai kdar haduh katno u lah ban ring ia kiwei pat sha lade. Ki Khristan ba'riewblei ha kylleng ki sngew ba lada tang u Sadhu ruh u lah ban pynkhih kum kane ka mynsiem kaba katno tam ka mynsiem pyndem ieit bad mynsiem shakri ka lah ban mih da ki jingkren bad jingkyntu U Trai Jisu Khrist hi da lade. Ha kane ka rukom u Sadhu, da la ka maiñ 'riewblei u ialam ia ki briew ban peit sha Uta Uba long ka tyllong jong ka jingim hi.

Shibun bah ki samla ha ki Phang Shathie ka Ri India ki la kwah eh ban long ki synran jong u' hynrei ka jing-sneng jong u Sadhu ia ki ka long ba ki dei ban shakri ia U Blei ha ka jaka ba ki don bad hapdeng ki briew kiba baroh sawdong ia ki.

Ka kam bakongsan jong u, ka kam keiñ kaba u pdiang ba U Blei U la pynkhamti kyrpang ha u, ka long ban trei sha palat ki pud jong ki balang kata sha kito

kiba ka bor lane ka jingtrei jong ki balang kam kot. 'Hapdeng ki balang u wan ban bsuh ia ka jingrhem jong ka jingshakri kaba kham jylliew bad ban pynkynmaw ia ki ia ka jingthmu ba kham ha khlieh hynrei khlem da khmih ne buh jingkheiñ ia u soh ka jingtrei joug u, u iaid lait da kaba iehnoh shadien tang ka khubor bapynpluh mynsiem bad ka jingkynmaw ban ym lah klet shuh. Ka jingim babeit bad ka jinglong-sngur jong u ha kiei kiei baroh ka long ka jingbeiñ pyrshah ia ka jingkhwan bad jingieit pyrthei baroh, bad ia ka rukom ialap jong u ia U Khrist la ñiew da kiba bun kum ka jingpynbeit ia kata ka jingsngewthuh ba bakla ba ka niam Khristan ka long ka niam kaba iadei tang ia u nong-Sepngi ha kaba ka Ri India kam lah ban ioh bynta.

LYNNONG X

KA KHUBOR BABHA IA KA PYRTHEI SHITYLLUP—I

"Phin long ki nongphla ia Nga...haduh bakut ka pyrthei" (*Ki Kam 1:8*).

U kpa bad u khun

Ynda u la wanphai na Tibet U Sadhu u la nangiaitrei ia la ka kam ialap ha kylleng ka Panjab. U la wanpoi ha Ludhiana ha u bnai October 10 tarik, hangta u la iashem bad iasyllok bad u Dr. Wherry, uba ha ki sngi kiba sdang jong ka jinglong Khristan jong u, u la long u lok bashisha bad uba la iaineh kumta haduh mynta. U la leit khmih ia la ka shnong, ka Rampur, bad u la pynlut khyndiat sngi ban shong ha la ïing bad la u kpa ba la tymmen. Hangta la pdiang ia u da ka burom bad ka jingieit kaba khraw, bad hadien khadsaw snem jong ka jingshakri bapyndem aiti lut khlem kynran dien jong u ia U Jisu Khrist, u la ioh ka jingkmen bymlah ban batai haba u kpa jong u u phla ia ka jingñgeit jong u ha U Nongpynim Uba la lah ban pynkylla bak katta ia u khun jong u.

U Sirdar Sher Singh u la kwah eh ba u Sundar un pynbaptis ia u, hynrei u Sadhu namar u la ngeit ba ka kam jong u ka long ban ialap bad ym ban pynbaptis, um shym la lah ban leh ia kata ka jingkwah u kpa, khamtam haba ia kata kajuh ka jingkwah na kiba bun ha kylleng ka Ri India u la kyntait.

Kawei na ki jingriam jingpah u kpa jong u Sundar

Singh ha ki por ba la leit noh, ban pynkylla ia la u khun na kaba bud ia U Jisu bad ban wanphai sha la ïing bad sha la ka niam, ka long ka jingkhroh jong u ba un shongkurim. U ong kumne, "Ngam kwah ban kylli ia me me sngew kumno shaphang kane, hynrei ka long ka hukum jong nga kum u kpa ba me dei ban shongkurim shisyndon. Balei mem lah ban shakri ia uta u nonghikai jong me, U Khrist, haba me la shongkurim ?......Hato ka niam Khristan ka hikai ia me ban pynlah ia la ki jong ki kmie ki kpa ?" Nalor nangta u la mai u la kynteit ia u Sundar ba u im duk im shitom, bad u la pynthymmai pat ia la ki kular ban ai ia u ka spah, ka nam bad ka burom katba u mon tang ba un kylla noh.

Ha kaba jubab ia la u kpa u Sundar da kaba sngewburom u la pynkynmaw ia u kumno ba u la kut jingmut bad u la jied ban im ka jingim pukir ha kaba ym bit ia u briew ban shongkurim, bad kumno ba haba u la jied ban long u Khristan u la kheiñduh ia kiei kiei baroh ki jong ka pyrthei bad u da ong ruh, "Phi la long u 'riewtymmen bad phi sngewthuh bha ia kiei kiei baroh phi lah ban leh katba phi sngewbit, hynrei nga, shisien ba nga la buh ia la ka kti ha ka lyngkor, ngan nym kyrtiang dien da leilei ruh."

Hadien bun bun ki snem jong ka jingshah pynshitom, ka jingiakhlad bapynpang ia ka met bad ka mynsiem bad hadien ka jingduwai bajur, u Sadhu u la ioh-ot ia ka nong kaba khraw tam ha la ka jingim ban shem ia lade bad ia la u kpa ba la pyniasoh kawei ha U Khrist, bad u la mih pat na ïing u kpa, uba dap da ka jingkmen kaba khraw ban buddien ia la ka kam ka jingialap shaphang Shathie bad shaphang Sepngi.

U LEIT SHA RI SEPNGI

Ha kaba kut jong ka snem 1919 khyndiat ki lok jong u Sadhu ki la iohsngew ba u thmu ban leit sha Bilat, hynrei kyndit kyndit, ha kaba sdang ka snem 1920 haba u la ong ia ki ba u dei ban mih noh shisyndon, ki la kyndit kumba tied u pyrthat. Hangta la iohsngew ba u kpa jong u u kwah ban pynpaw ia ka jingiasoh biang pat bad la u jong u khun da kaba u la bei tyngka ba un leit sha Ri Sepngi bad hangta ban pynhun ia ka jingkwah ka dohnud jong u ban sakhi ia U Khrist ha ki hima bad ki jaitbynriew ka Ri Sepngi.

Ka jingpynbeit na ka bynta kane ka la long kaba kyrkieh katta katta, katba shibun na ki lok jong u kim tip ei ei ia ka jingthmu jong u tad haduh ka por ba un mih. Kawei na ki daw jong kane lehse ka long ba u Sadhu u kwah ban leit sha Ri Sepngi khlem jingpynbna lypa—lane khlem da put ronsing bad tied ksing ha shuwa. U ngeit skhem ha la ka dohnud ba haba U Blei U la khot ia u ban leit shata, U la tip hi ban plie ia ka lynti ka lad ia kaba ki rukom leh ne pynbeit briew kiba kham ni kin ym lah ban plie. U la ioh ia la ka jingangnud, namar ha ka por ba ki lok jong u ki la thoh sha Bilat ban pyntip ia ka jingleit jong u shato, U Sadhu u la lah don lypa ha lynti.

Katba bun ki Phareng hi ki ap da kaba khuslai ban ioh tiket ban leit sha la shnong, u Sadhu u la ioh khlem shitom ei ei bad u la ioh ruh kawei ka kamra ha ka jhaj ia kaba la ai kyrpang tang ia u marwei hi. Kumta ba ha ka jingkynjah hangta marwei u la ioh por ban kham pynleit ia lade ha ki jingduwai bad ban ioh jahthait na ka jingiaid lynti kaba u la iaid baroh shikatta.

Ha ka miet shuwa ban un mih kum lashai, la pynlong ka jingiaseng khublei ia u ha Bombay. Uwei na kiba don ha kata ka jingiaseng u ong kumne :

"Ha u luk u lak ka jingpyrkhat shaphang u 'riewblei ka long kaba kim lah ban peiphang. Hynrei ha kito kiba iohsngew ia u ba u kren ki ioh kawei ka jingshon mynsiem kaba iaisah bad kata ka long ba ki iohi ha u ia ka mynsiem kaba la iohi bad kaba la iashem bad U Khrist markhmat, bad kaba don tang kawei ka jingthmu ha ka jingim kaba long—U Khrist bad tang U Khrist hi. Khyndiat ngut eh kiba sngap ia ka jingiathuhkhana shaphang une u samla Sikh uba la wad shitom da ka jingsliang kaba jur ban ioh ia ka jingshisha, ki ban ym khih bad kyndeh ka mynsiem da ka jingsngewshon bajylliew eh. U Apostol Paul uba la mad ia ka jingithuhpaw bneng kum kane u lah ban sakhi shaphang jong ka

"Mynta ym tang ba nga tip shaphang U Khrist ; nga la iohi ia U da lade hi", la ong une u sadhu jong ka spahsnem kaba arphew ; bad katba u dang iathuh ia la ka jingshem phi sngew kumba phi ruh phi mad ia kata ka jingphylla kaba u la mad, kumno ba hadien ka jingduwai bajur......kyndit kyndit U Khrist U wan bad U ieng ha khmat jong u ha ka jaka ba un iohi ia u Krishna (u blei Hindu) kumba u la khmihlynti.

U Sadhu u la mih na Bombay da ka Jhaj kaba kyrteng 'City of Cairo' ha ka 16 tarik u bnai January 1920. Kata ka Jhaj ka ju sangeh ha ki katto katne tylli ki kadlieng ha lynti. Ha ki Sngi U Trai la ju khot ia u ban ialam ia ki jingiaseng hapdeng kito kiba don ha ka lieng, bad ha ka 10 tarik u bnai February u la poi ha

Liberpool bad hangta la pdiang sngewbha ia u da ki lok kiba la wan ap lypa ia u. Hadien arsngi u la shem ia lade ba la pynbeit ba un sah ha ïing u Dr. Rendel Harris ha shnong Manshestar.

Ki Daw balei u leit sha Ri Sepngi

Ka long kaei kaei kaba ju jia ba shibun na ki nong-India ki ialeit iawan sha Bilat bad ki briew na baroh ki jait ki la ju leit shata namar bun ki daw, bad lajan baroh ka daw ka jingleit jong ki ka long kaba iadei bad kiei kiei kiba kynja-pyrthei, kum ka kam ka jam, ka khaïi ka pateng. Ia ka Ri India la ju ong ba ka dei ka kmie mynsiem jong shiteng ki jaitbynriew ha ka pyrthei, bad ka pyrthei Ri Sepngi ka dang ap ban mih na India ruh u ban iashim bynta lem ha kaba kyntiew nam bad pynshai ia ka jinglong jong Uta Uba long Ujuh U Trai jong ka Mihngi bad ka Sepngi ; hynrei haduh mynta ym pat mih uwei ruh napdeng ki nong India uba don ka bor bad jinglongmynsiem kaba khlaiñ ban leit sha Ri Sepngi bad ban khot ia ki ban phai pat sha ka jinglongrit bad jinglongluilui kaba ha U Khrist Jisu. Ha Ri India kumjuh ruh ha Bilat la don ka jingsngewphylla bad jingartatien balei ba u Sadhu Sundar Singh u la iehnoh ia la ka ri ban leit ialap ha Bilat Kaba sngewtynnad ban pyrkhat ba u Sadhu hi na lade bad ruh na ka bynta ka jingthmu U Blei num shym la iasyllok bad ka doh ne ka snam shap-hang kine kiei kiei kiba khraw. U hi la slem u la tip ia ka jingmaian jong ka jingialam bym lah ban bakla jong U Blei ha kiei kiei baroh, kumta ba haba ki nongthoh kotkhubor ha Bilat ki la wan ban kylli na u shaphang kane u la don lypa ka jubab kaba shai. "Ha kawei ka

miet katba nga dang duwai nga la iohsngew ia ka jingkhot ban leit ialap ha Bilat. Nga sngewsuk ha kane ka ri, la shisha ka long ka ri ha kaba ka sngi kam ju kham mih koit bad ha kaba ia U Sngi ka Hok imat kumba la kahdum bunsien". Kawei pat ka daw imat ka long ba u kwah ban peit bad bishar hi da lade haduh katno ka long kaba shisha ka jingong ba la ju ong da ki nong-India ba ka niam Khristan ka la jan duhbor ha ki Ri Sepngi. La shisha u Sadhu u shem shibun ka jingieit pyrthei ka don ha Bilat bad ki briew imat kumba ki bun kam than bad kim don por ban pyrkhat shapang ka niam, u ong, "Haba nga rung ha ki rympei jong phi bad nga la ia ithuh-ithaw bad phi, hangta nga la shem ba pleng phi dang kheiñ kordor hi ia ka niam".

Kan long shisha kaba sngewtynnad ban tip kumno ka Ri Bilat ka la ktah ia u, hynrei ka long kaba kham donkam ban tip pynban kumno ka jingim bad jinglong jong u ka la ktah ia ki briew jong ka. Ban sngewthuh shaphang kata kan bha lada ngin iapeit khyndiat ia ki jingjia kiba la jia ha ka khyndiat taiew kiba nyngkong ba u poi ha kata ka ri.

Hapdeng ki Kwekars (Quakers)

Ha ka jingkyrpad ba kyrkieh jong ki Kwekars (kaba mut, ka "Seng ki Lok") u Sadhu Sundar Singh u la mih na ïing u Dr. Rendel Harris bad u la leit hiar sha Birmingham u da sah bun sngi ha ïing u Mr. Hoyland, u Principal jong ka Friends Missionary College ha Selly Oak. Ka jingbymnang bha jong u ia ka ktien phareng ka la pyndik ia u katto katne, hynrei ym slem, u la klet noh ia lade bad ia la ka jingduna shisien ba u la ang ia la

ka shyntur ban ai ia la ka khubor. Utei u saheb Hoyland u ong ba. "U kren stet shibun, thik kum u briew uba la ju mlien ban pyrkhat ha ka ktien phareng hi bad uba long kumta baroh shijingim. Imat ka long ka jingioh sap bapher jong u. Ka jingkren jong u shaphang ka Jingduwai ka long kaba shai, kaba pynkynduh bad kaba donbor shibun. Uwei u khynnah skul u phla ba u Sadhu u la pynshai kdar ha u ia ki jingartatien bad jingbymsngewthuh jong u shaphang ka Jingpynksan kaba da ka Snam U Khrist kaba la pynsoitom jingmut shibun ia u. Kawei ka jingong u saheb Hoyland ka long kaba dei ban thoh bad buh jingkynmaw. U ong : "U Sadhu, ym tang ba u long u briew ha u bym donshuh kano kano ka jingsngewpher jaitbynriew, hynrei kam don shuh kano kano ka jingsngewpher jait-balang—u long u briew uba im bad pyrkhat kham shajrong ban ia kine baoh. Um ju sngewtynnad ban iakren shaphang ki rukom balang ne jingngeit ba iapher. U ong ba ki kyrteng ba iapher jong ki jait balang Khristan kim don jingmut eiei ha u". Kum la u jong U Kynrad, u ruh u im khlem da pynkhuslai bad bishar shaphang kine kitai ki jait bad kyrteng balang bad kj jinghikai ba iapher jong ki. Khem pep ka jingim basynlar bad bajanai jong u Sadhu kum ka jong U Khrist hi kan ktah ia ka Ri Bilat, namar u long u briew uba wat hapdeng ki jingiapait bad jinghikai ba iapher, u long hi u shakri ia baroh, bad khlem manthait u iai-khot bad iai-kyntu ia ki briew baroh ban phai khmatsha U Khrist ban ioh ia kata ka jingiohipaw kaba palat liam ia ki jingiapait bad jingiakhlad bakynja-briew, bad ba kata ka ding jong ka jingieit bad jingshakri bashisha kaba uwei-pa-uwei u don ia U Khrist kan thang duh ia ki jingiapher

baroh kiba phiah bad pharia ia ka balang kaba paw. Dei tang da kaba long kumta ba ka Balang ka lah ban kup ia ka bor bakynja-mynsiem, ym ka jong ka hi, khnang ba kalah ban pynwan ia ka pyrthei ba la mong bad la jot da ka pop sha Uta Uba ka Diengphna jong U ka kren ia kiei kiei kiba kham khraw mynta khamtam ban ia ha ki 'rta ba la leit noh.

Hapdeng ki Kawli Phadar (Cowley Fathers)

(Kine ki dei kiba na ka Balang Oxford)

Shuwa ba un leit sha Bilat u Sadhu u la shem ba ki Kowli Phadar (Cowley Fathers) jong ka Oksphord ha Poona ki long kiba ia sngewtynnad bad sngewlem bad u, bad kumta ki la thoh sha u Rangbah jong ki ha Oksphord ki da kyrpad ia u ban iarap lem ia u Sadhu ha ka jingialap jong u ha Bilat. Kumta ka la jia ba na Birmingham u Sadhu u la leit hiar shaduh Oksphord bad hangta kumba ha London hi u la long u lok jong kine ki Phadar bad u la shong la sah ryngkat bad ki. Ha Oksphord u la iathuhkhana ha ka Iingmane U St. John, u la kren ruh ha Mansphild Kolej (Mansfield College) ha ka Kolej jong ki kynthei, ka Somarbil Kolej (Somerville College), bad ruh ha kata ka Hall bapawnam jong ka Bali-ol Kolej (Balliol College), kaba la dap shoiñ da ki samla shongskul suda kida la sngap shahshkor bha ia u.

Nangta u la leit sha London bad hangta u la sah ha ïing jong u Mr. Barbar, bad ia ka jingiathuhkhana banyngkong eh jong u ha kane ka Sorbah London u la kren ha ka Iinmane Blak-hiet (Black-heath) jong ka Balang Kongkreshonal (Congretional Church) kaba baroh shikatta ka iasoh lang ka skulbah bakyrpang na ka bynta ki khun

jong ki Mishoneri kiba na ki balang kiba pait na ka Church of England.

Ha kata ka por kine ki Kowli Phadar (Cowley fathers) ki la dep lut ka jingpynkhreh na ka bynta jong u. Ki la shon iwei i kot notis da iba ki khot sngewbha ia ki briew ki ban wansngap ia u, bad hangta la thoh ia kine ki ktien, 'Ha ki jingiaseng kiba u la kren dang shen ha Oksphord ka la ktah jur shibun ia ki briew da ka jingieit sngur kaba u don ia U Khrist bad da ka jingdonbor bad jingsngur synlar jong ki jingiathuhkhana jong u."

Hynrei ki jingpynbeit na ka bynta ki jingkren jong u ki long kiba stet bad kyrkieh katta katta, haduh ba ha kiba bun ki jaka kiba khamheh jong ka London ym lah satia ban ioh khubor lut shaphang ka jingtrei u Sadhu.

Ha ki khyndiat sngi kiba bud u paidbah babun u la sop ia ki lingmane St. Mathew, Westminster bad St. Braide ha Phliid Strit (Fleet Street). Ki kot-khubor London ki la thoh shibun shaphang ka jingtrei jong u bad ia ka dur jong u la shon ha bun ki kot-khubor-dur. Uwei na ki nongwan jingiaseng uba la iohsngew ia u Sadhu ha St. Braide u ong ba 'u Sadhu u long u atiar ba la khreh janai na ka bynta ka jingthmu bakhraw', bad u ong shuh shuh, 'Lehse kane ka long kaba nyngkong ba ka Sorbah London ka la iohi bad iohsngew ia u nongialap na ka Ri Mihngi uba la wan ban ai um ai mynsiem thymmai ia ka niam ha Ri Sepngi. Ym ju don jingkynrum kynram hapdeng ba u dang iathuhkhana, lymne ym ju iohi dak ba ki briew kin khih kynther shit mynsiem, hynrei la jan baroh ki iadem khohsiew lang ha ka jingduwai ynda haba la wai ka jingiaseng—kaei kaei ka bym

ju kham jia koit ha ki jingiaseng bah kiba kum kine—bad jarjar ki briew ki ia mih noh shabar'.

Ka Westminister Kajet (Westminster Gazette), ka kot-khubor ba pawnam ha Bilat ka shon kumne hapoh ka shata-khlieh (caption) "U Nongwanjngoh ia ka London uba pawnam":

"Khlem da mut ban kren bym-ñiew briew ñiew-Blei, lah ban ong ba u Sadhu Sundar Singh uba dang don mynta ha ka pyrthei Khristan jong ka Ri Bilat u long ka jingiasyriem bajan eh ha ka doh ia ka dur U Jisu. Ka jingwiatsamrkhie jong u ka pyntyngshaiñ ia ka maiñ rangbah bashisha jong u Nong Mihngi, bad haba u la wiat lut lei lei, kum haba u don hapdeng ki khynnah rit ka mih lut ka 'mat-ieit 'mat-jemnud kaba shisyndon ka kem ia ka jingieit bad jingshaniah ki khynnah ha u. Hynne mynstep haba u tang shu rung ha ka kamra nga la pyrkhat ba ngam pat ju iohi ka maiñ bad ka rynieng u Nong Mihngi ka ban kham ikhia bad ishongkun kum ka jong u. U ñiuhkhlieh bad 'ñiuhmoh jong u kiba iong—iong jem bad jlih phyrnai—bad ka sniehdoh jong u kaba stem kait. Ka jaiñ ba u phong ka long ka jaiñ-pukir, bad ka rynieng bajrong jwaiñ jong u ka nang-pyniphuh-iphieng shuh shuh ia kane ka sopti kaba jynsur haduh ki kjat. U phong ki khulom ha la ki kjat, hynrei ia kine um ju phong haba u don ha la ka ri. 'Ngi don ki jait baiapher ha Ri India,' u la batai ha nga, 'ki jait-poh bad jaitkhraw, bad ki briew kin ym sngewthuh ia phi lada phi batai ha ki ba haba phi la kylla Khristan phi dei u jong kane ne katai ka jaitbalang. Kin tharai bad shim beit ba ka dei kawei pat ka jait. Nga ia lade te nga lait na kine ki jingsngew baroh, bad ym don pud jait ne pud balang ia nga".

Haba u don ha Bilat u im u iaid ha la ka jong ka jingsngewthuh kum u 'riewrangbah 'riewdonburom. Ki 'riewradbah jong ka niam Khristan kum ki jong u Phadar Bull bad u Rev. Syril Barkseley ki ia snohkti lem ha kane ka jingleit ialap jong u. U Bishop ka London u ialam ia kawei ka jingiaseng kyrpang jong ki Phadri ha London ha kaba u Sadhu u kren. Ha kajuh ka por u leit kren ruh ha Iingmane Westminster na ka bynta u Dr. Jowett bad ha Metropolitan Tabarnakl jong ki Baptist. Kat shaba u leit u hikai ia ki nong Sepngi ia ka jinglong kawei bad shityllup jong ka niam Khristan bad u kren ia kata da u thylliej jong u Nong Mihngi.

Hapdeng ki Bishop

Ha u bnai March 9 tarik u Sadhu u la iakren haduh shikynta bad u Bishop Rangbah-duh jong ka Kanterbury, bad ha ka sngi kaba bud u la kren ha ka Church House, Westminster ha kaba la don kumba hynñiewspah ngut ki phadri jong ka Balang Church of England ryngkat lang bad u Bishop Rangbah-duh jong ka Kanterbury bad hynriew ngut kiwei pat ki Bishop, kaba long lehse ka sien baba nyngkong eh ha kaba ki 'radbah jong ka Balang na ki balang baiapher-iapher ki la ialum lang ban sngap ia une uba ka jingiapher ki balang ne ki rukom jingngeit kam don jingmut eiei, hynrei ha uba U Khrist U long baroh tang ma U hi.

Ka kot-khubor *Church Times* jong u March 12 tarik ka ai ka jingiathuh kaba sngewtynnad shibun shaphang kane ka jingiaseng kaba kham pher na kiwei. "Naduh shuwa ban sdang ia ka jingiaseng la don ka lyer jong ka jingkhmih-lynti kum ia kaei-re-kaei kaba phylla ka ban sa

jia. Khyndiat shuwa ban poi ka por ba la buh u Sadhu Sundar Singh u la rung ha la ka dur bad ka riam baphylla. U i kum u briew uba wan na kawei pat ka pyrthei. Ka jingiathuhkhana jong u ka ngam shaduh ki thiedsnam jong ka dohnud ki nongsngap. Ia ki briew la ai ka kabu ksiar ba kin sakhi ia U Jisu Khrist. Ki angel shisha ki lah ban pynpaw ia ka jingshisha, ka lah ban pynshai ia ki jingmaian ba la buhrieh ; hynrei kim lah ban sakhi ; dei tang u briew hi na la ka jingmad da lade ia ka jingieit bad ka jingisynei U Blei uba lah ban leh ia kata. Kumta ka la long shisien, u Angel u la paw bad la kren ha u Kornilios, hynrei dei u nongpop kum u Petros uba la sakhi ia U Jisu Khrist ha u". U nongthoh jong katei ka kot-khukor u ong shuh shuh: "Ym don kaba nga thoh hangne kaba lah ban batai ne pynshai ia kaei ka jingshem kaba nga kwah ban ai ne ban ong shaphang u briew uba la kheiñ synrum ia baroh kiei kiei kiba kordor jong ka pyrthei kiba dei ki jong u, hynrei uba shadkmen eh ha ka jingaiei ba ai jingim jong u Kynrad jong u, bad uba kren da ka jingsngewrit kaba palat liam. Ka jingbymsuidñiew eiei jong u ia ka "lade" ka la pyni thamula bad sammut haba peit ia ki rong ki rup ki 'sai ksiar' sai rupa baphyrnai ba la pynpur ha ki sopti jong ki Bishop hi".

Kiwei Kiwei pat ki jingtrei jong u

Nangta u Sadhu u la leit sha Kambridge (Cambridge) bad kumba u la leh ha Oksphord, (Oxford) hangne ruh u la kren hapdeng ki khynnah skul jong ka Trinity Kolej (College). Ynda u la leit phai sha London, u la kren bungien hapdeng ki dkhot jong ka Y. M. C. A., u la kren

iuh ha ka Jingialang Kutsnem jong ka London City Mission bad ha ka jingialang paidbah jong ki Mishoneri ka Ri Bilat, u la leit sha Braitton (Brighton) bad nangta u la ryngkang sha Phrans ha kaba u la kren ha ka jingiaseng bah jong ke Edanjelikal Mishoneri Sosaiati ha Paris (Paris Evangelical Missionary Society).

Ha ka shitarik u April u la ieng ha ka pulpit jong u Dr. Jowett ha Westminster. U Dr. Jowett haba u pynithuh ia u Sadhu ha ki nongsngap u ong, "Nga sngew ka long ka burom ba kham kyrpang ia nga ban ioh ha ka pulpit jong nga ia u Khristan na Ri India, uba la ioh shibun ka jingkyrkhu ha ka kam jong u kum u Khristan". Uwei uba don ha kata ka jingiaseng u ong :

"Kum u Dr. Jowett hi, u Sadhu u pynpaw ka rukom bad ka bor iathuhkhana kum uba la kha hi ban long kumta. Ha ka shiteng kynta ka jingkren jong u ym don kawei ruh ka khyllipmat kaba un sangeh wad ktien, la u la kren hi kumto na lade khlem thoh. Wat u 'riew eh dohnud bymsuidñiew katno katno ruh khlem pep un sngewphieng ban iohsngew ia ka jingbatai bashitrhem bad badonbor u Sadhu shaphang ka Jingshisha."

Ha ka sngi kaba bud, dei ka Good Friday, u Sadhu u la kren ha ka jingiaseng kaba dap shoiñ da ki khynnah bad ki samla ha ka Iingmane Metropolitan Tabernakl— Ka Iingmanekaba don ka jingiadei bajan eh bad u Charles Spurgeon. Ka kot-khubor '*London Daily Chronicle* ha ka ba kynthoh shaphang kane ka jingiaseng ka ong kumne :

"Ka long kaei kaei kaba sngewphylla kumno u Sadhu tang ha i por balyngkot eh, hynriew taiew, u la lah da ioh lut ia ka mynsiem niam ki briew baroh ?...Ka jingbuhrieh ka bor jong une u briew ka shong eh ha ka

jinglah jong u ban len lut khoit ia lade na ka bynta ka jingthew bakhraw bad bajanai tam jong ka jingim...Ka long kaba bha shisha ia ngi ki nong Sepngi, kiba ha kane ka juk ieit-spah ieit-burom ngi im sngi bad thiah thai ha kiei kiei ki jong ka pyrthei, ban iakynduh bad une uba ieng skhem ha la ka jingngeit ba ka spah mynsiem ka long tang ma-ka hi kaba kordor bad kaba ha khlieh tam eh."

Hadien kata u Sadhu u la ryngkang ia ka duriaw sha Aiarlan (Ireland) ban iadon lem ha ka jingialang paidbah hangto bad ban kren ha ki katto katne ki jingiaseng ba la pynbeit kyrpang, bad nangta u leit sa sha Scotland u da kren ha Edinburgh bad Klaskow ha bun ki Iingmane Presbyterian. La khot bamja ruh ia u bunsien da ki 'riew pawkhmat jong ka Scotland kiba bun na ki ki long ki trai jong shibun ki lieng bad jhaj khaï.

Haba kynmaw ia ki jingdon u Sadhu ha Scotland, U Dr. Maclean u ong :

"Ka long kaba sngewphylla kumno ba ka histori ka pynpaw pat ia lade sa shisien. Ka niam Khristan ka la iaid khlem dkut lyngba bun ki jingtyllun jong ka jingiap bad ka jingmihpat. Slem slem bah ka niam Khristan ka la long kum ka lyngkha ba la sah shrah bad ba la iap tyrkhong. Ki balang u Siprian (Cyprian) u Tertulian bad u Augustin ki la jah la dam ; ki ïingmane-bah bad ïingmane-rit ki la kylla long ki ïing shong shipai. Pynban ka niam Khristan ka long ka bym lah ban iap— ka shu dang sah mynsiem hi bad na Ri Mihngi kan khielung biang. U Sadhu lehse u long uba nyngkong na ki apostol kane ka juk jong ngi u ban tbeh bad pynmeh pat ia ka ding ha ki duwan ba la jan lip.

Ban jop thiaw ia ka pyrthei, u briew u dei ban kheiñ synrum ia ka. Hangne la mih u briew u bym pan ne kwah eiei ruh na ka pyrthei, pynban ka pyrthei bad ki hajar ki briew ki dem ha ki kjat jong u. Ngi la klet...ka Balang ka dang dei biang ban nang ia ka jinghikai ba dei tang kito kiba kheinduh ia ka pyrthei kiba lah ban jop ia ka. Ka lah eh ban long ba ia u Sadhu Sundar Singh la phah khnang da U Blei hi ban shon jylliew ia kane ka jingshisha badonkam tam ha ki dohnud bad jingiatiplem jong ngi".

U bnai May u long u bnai babun kam than ia u Sadhu. La lah teh lypa ia u da ki kam ban leit kren ha ki jingialang bad jingiaseng jong bun jait tylli ki seng kiba khraw kiba ju ialang man ka snem ha London kum ha kane ka por. Ym pat ju don mynno mynno ruh ki jingiaseng ne jingialang paidbah ki ban dap briew kumne. Ka Seng ki Mishoneri kaba heh bha ka la pynlong jingiaseng ha Albert Hall bad hangta ki briew kiba iohrung hapoh ki palat ia ka shiphew hajar katba bun hajar bun spah pat ki ieng shabar ; kumjuh ruh ha ka Seng ki Mishoneri kiba ha London kiba la pynlong jingiaseng ha Queen's Hall, da ki spah bad ki hajar ki ap shabar bym ngiam jaka. U Dr. Garvie uba ialam ia kane ka jingiaseng ha kata ka sngi u la ong shaphang ka jingialap u Sadhu kumne, u da pyndonkam ia ki ktien Kotbah, "Khlem pharshi um shym la kren ei ei ha ki", bad ki briew jong ka Ri India ki dei ban sngewsarong ba ki pharshi bad ki jingiathuhkhana Ri-Mihngi kiba u Sadhu u kren ki don ka jingsngewbang bad jingsngewtynnad kaba pher ha ki shkor jong ki nong-Sepngi". Iwei i

khynnah rit iba la iohsngew ia u i ong: "U kren ha ki pharshi kum U Jisu hi".

Ia u Sadhu hi ka jingiaseng kaba u sngewtynnad tam ka long ka jingiaseng jong ka Baibl Sosaiati (British & Foreign Bible Society). Baroh ki sngi jong ka jingim jinglong Khristan jong u u la sngew kitram bad pyrto shibun eh ia kane ka Seng kaba khraw, bad haba la ong ia u ban kren ha ka Jingiaseng Kutsnem jong ka u la mynjur bad da kaba kmen eh u la phla ia ka bor jong ka Baibl ban pynwan ia ki briew sha U Khrist. U la sngew-burom kaba khraw haba la pynlong ia u u dkhot shirta jong kane ka Seng.

Ha Amerika

U Dr. Jowett bad kiwei de ki la pynithuh ia u Sadhu ha ki lok na Amerika. Kaba sngewphylla ka long ba, haba la iohsngew ba un sa leit sha Amerika, katto katne ki lok bariewblei ki la pyrkhat artatien shibun shaphang u soh jong ka jingleit jong u shato. Namar da ka jingsn-gur-mynsiem ki sngew ba ioh kumno-re-kumno ka jingleit jong u kan kham pynmih pynban ia ka jingsngew kwah tip kaiki briew shaphang jong u ban ia kaba kan pynmih ki soh mynsiem, kumta kine ki lok ki la iapynlong ka jingduwai bajur ha New York da kaba kyrpad eh ia U Blei ba Un pyniaid bad pynbeit ia kiei kiei baroh ban poi sha ka jingthmu kaba u Sadhu u don.

Namar ka jingkhim por ym shym la lah ban pynbeit ryntih ia kiei kiei baroh shuwa ba u Sadhu un poi shato. Kawei ka seng ki nongkhaï, ka Pond Lyceum Bureau, ka la bahkhlieh ban pynbeit lut ia ka prokram na ka bynta

u Sadhu ka ban kot kylleng ka Ri Amerika, bad ki da pyrkhat ba lehse ka jingiohnong jong ki kan long kaba kham khraw ban ia kaba la long ha ka por ba u Rabindranath Tagnre u la leit shisien. Ki la khreh ban shon ia ki jingpynbna, hynrei u Sadhu u tang shu tip ba kata baroh ka long ka jingpynbeit kaba khmihlynti ban iohnong, u la kyntait bad u ong ba um kwah ban don jingiadei eiei ruh kum bad kata ka seng. Te, ka National Bible Institute ka sa shimti noh ia kine ki jingpynbeit kaba kynthup kumba ar bnai shuwa ba u Sadhu un leit sha Australia.

Ha ka 30 tarik u May u Sadhu u la don ha ka Skul-Niam ha New York (Union Theological Seminary) U la leit kren ha kine ki jaka harum : Hartphiord. Baltimore, Pittston, Prinston University, ïingmane ka balang Brank Presbyterian ha New York; bad ha ki ïingmane ka balang Marble Collegiate ha Brooklyn, Philadelphia, Boston, bad ruh ha kiwei kiwei de ki nongbah. Ha ka 25 tarik u June u la leit sha ka jingialang paidbah ki khynnah skul ha Silver Bay ha kaba u la kren hapdeng kumba phraspah ei ei ki khynnah skul bad ki nongialam jong ki. Ha kaba sdang jong u July u la don ha Shikago. nangta u la leit ter ter sha Iowa, Kansas bad kiwei de ki jaka, bad ha kaba khadduh u la wan poi sha San-Phransisko ha kaba ka jingleit jong u ha Amerika ka la kut artad. Don ki parabangeit ha kitei ki jaka ia kiba la pynkhih ban ai jingiarap ia ki katto katne ngut ki samla ia kiba u Sadhu u tip bad ithuh, kiba la kloi bad kiba la pynkyntang da kaba pyndem ia lade kum ki martyr U Khrist ban ialap ia ka Gospel ha Tibet.

Ha shnong Lake George kane ka jingjia harum ka la

jia. Ha ka ben kaba ha khmat eh la shong iwei i khynnah rit iba dang lai snem shiteng ei ei. Baroh shilynter katba u dang kren ine i khynnah i la peit hi shlip ia u Sadhu khlem da pynphai ia la ki khmat shane shatai. Te ynda u la dep kren bad shong noh, ka jingiaseng baroh kawei ka la long kumba shoh tyndep haba ki la iohsngew ia ka sur khynnah kaba shai bad bajam kaba kylli ia la ka kmie 'Mei, une dei u Jisu ?'

Katba u dang don ha Amerika u Sadhu u la iakynduh bad shibun ki rangbah niam bapawnam, bad hapdeug jong ki ia u Dr. Phosdick bad Dr. Robert Speer. U la leit iadih-sha ruh ha ïing ka Mrs. Stokes ka kmie jong u lok bad u para sadhu jong u ha ki sngi kiba mynshuwa.

Kumba ha Bilat, ha Amerika ruh ki kot-khubor ki la thoh shibun shaphang ka jingtrei jong u, bad shaphang ka jingai jingmut jong u haba u iohi ia ka spah, ka jingleh lutphut bad ka jingieit pyrthei jong ka Ri Amerika. Uwei u nongthoh jong ka kot-khubor *New York Evening News* u ong :

"Une u samla bajrong rynieng bad ba ikhlaiñ u la wan na Ri India ban hikai thymmai ia ka pyrthei shaphang ka niam Khristan. U kup ia ka khmat u samla bad ka khmat u 'riewtymmen ha kajuh ka por-ka khmat kaba pyni ia ka jingkmen, ka jingkhlaiñ bad ka jingstad...Kat shaba u iaid ka syrwet jingkmen ka ker sawdong ia u. Ki ong ba u iasyriem shibun ia ki tusbir jong U Khrist, bad u long shisha kumta; hynrei u kham ikhia bad kham iphuh iphieng ban ia ki tusbir U Khrist ba la shon ne dro ha ka kotsada. Lehse kine ki tusbir ki la bakla ha kaba pyni ia ka dur, ka rynieng bad ka jingbhabriew-

bashisha U Khrist, U Sadhu u ngeit ba ka long kumta.

U wan ban sakhi da lade ia kata ka bor baphylla bad ka jingkmen bym lah rngat shuh ka jong U Khrist kaba u la ioh. U wan ban iathuh kumno u la phai na ka niam Hindu sha U Khrist bad kumno da kaba u leh kumta u la ioh ia ka jingsuk ka mynsiem. Ia u nong-India ym don kawei pat kaei kaei ka ban kham kordor nalor ka jingsuk bad jingsngur jong ka mynsiem, kumba ka dei ban long lehse ia ngi baroh lang. Um don jingsngew-pher eiei ban wan sha Ri Amerika ban ialap shaphang U Khrist, wat la shibun ki leit nangne sha Ri India ban leh ia kata kajuh baroh kine ki phew snem ba la dep. U sngew ba ki Khristan ki dei ban phla ia la ka jong ka jingshem-mynsiem bad ia la ka jong ka jingkmen kaba ki ioh na kaba ngeit ha U Khrist tang katta ka la biang. Ka jingiapher ki rukom hikai niam lane ka jingiapher ha ki kyrteng balang ki long kiei kiei kiba khyllah ha u Sadhu. Don tang Uwei U Blei ; te banlei katne katne ki jingiapher ha ka rukom jingngeit bad jingmane lane ha ki kyrteng balang ? Ka jingsuk bad ka jingjaijai ka mynsiem ki wan na kaba tip ia U Khrist. Kan donkam aiu ban ia pynpait ne pharia ia U ? La katta ruh, u ong ! Ka pyrthei te ka pyrthei bad u kren ia kine ki ktien da ka mynsiem pyndem rit hynrei khlem ka jingkmen. U ong ruh, 'Lada baroh kine ki jingiapher bad jingiapait ki duh ki dam noh bad baroh ngi ialong kawei, te yn ym don pyrthei shuh. Hynrei kan long ka bneng hi !"

U Saheb Phrank Bushman jong ka skul Theologiikiba ha Hartphord uba la ia leit ha kti ha kjat bad u Sadhu katto katne taiew u thoh kumne shaphang jong u :

"Nga iahap jingmut bad ki nongthoh kotkhubor ha Amerika haba ki ong . 'Ym don uwei pat u briew u ban kham isyriem ia U Khrist la ha ka dur ne ka jingim nalor u Sadhu'. Baroh ki kot-khubor badonnam ka Amerika ki ai jaka shibun ban thoh shaphang u Sadhu. Ia ki dur jong u la pyni ruh ha ki ïing baioskop kumta ba ki briew ha kylleng wat ki bym da salia eh ia ka niam ruh ki lah ban tip shaphang jong u. U long u briew uba la ioh jinghikai beit na U Mynsiem Bakhuid bad u don ka sap kaba pher bad baphylla ban sngewthuh kloi shaphang ki briew ne kino kino ki jingjia.

U wallam ka khubor kaba na bneng hi kaba kane ka juk jong ngi ka donkam eh. Ki briew ki ia tuid ban leit sngap ia u haduh ba um don por wat ban bam ja ruh. Nga dang shu ioh kawei ka shithi na ka Nonghikai barangbah jong kawei ka skul kaba pawkhmat. Ka ong ka iohi ia ka khmat bashai sngur ha uwei-pa-uwei na ki khynnah skul jong ka haba ki tang shu wan na ki jingiaseng u Sadhu. U la kren ia kaba dei eh haba u iathuhlypa ba ka Ri Amerika kan ym ioh ki nongialam bakynja-mynsiem sa sanphew snem hadien nangne lada ka im kumba ka im mynta. U don shisha ka khubor kaba kyrpang ia ka Amerika".

Ha kaba thoh sha ki Pastor jong ka Hartphord, U Bishop Brewster u ai kawei na ki daw balei ba u Sadhu u wan sha Amerika. U ong :

"U Sadhu u long u briew uba phylla bad uba donkam shibun ha ka pyrthei Khristan mynta ki por. Ka jingkwah bakyrpang eh jong u ka long ban ialeh pyrshah ia ki jinghikai ba bakla jong ki nonghikai niam Hindu kiba la par kylleng ka Ri-Iurop bad Amerika ban

ringpah ia ki katto katne ki briew sha ki jinghikai ba u briew u lah ban ioh ia ka bor Blei hangne hi ha ka pyrthei ban ruh ia ka jingngeit bamaia ka niam Hindu".

La phah khubor da ka lyer na San Phransisko sha Honolulu ban pyntip ia ki briew ba u Sadhu un sangeh lieng hangta ha ka jingleit jong u sha Australia, bad ha ki khyndiat kynta kiba ka jhad ka la shongthait, u la leit sha rynọkew ban ialap.

Ha ka 30 tarik u July u Sadhu u la mih na Amerika ban leit sha Australia.

Ha Australia :

Ka jhaj ka la sah shisngi ha Honolulu bad kiba shong hangto, ki Shaina, ki Philipinos, ki Japan, ki Phareng bad ki Amerika ki la ialang kumba sawspah ngut eiei ban sngap ia ka jingialap u Sadhu. Ha ka 10 tarik u August u sa hiar lieng ha Sydney, bad kumba shitaiew eiei u la pynlong jingiaseng ha ki Iingmane bad ha ki skul-bah. Ka kot-khubor ha Sydney haba ka thoh shaphang kawei na kita ki jingiaseng ka ong kumne :

"Ym don uba lah ban klet ia ka sngi Hat Majai (Tuesday) jong ka step 10 tarik u bnai August haba u Sadhu u la rung ha ki phyllaw jong ka Iingmane-bah St. Andrew ban kren hapdeng ki 700 ngut ki phadri nalor kiwei pat. Kan long ka jingmut-dur kaba jan eh kaba uwei u lah ban mutdur shaphang kumno U Trai U la long mynba U iaid ia ki surok jong ka Jerusalem ha ki por hyndai namar ka jingdon jong u Sadhu hi ka wallam ryngkat ia ka lyer jong kiei kiba iadei bad U Khrist... bad ha ki arphew minit kiba u la kren, ka Iingmane ka

kynjah jak. Te mynta u la leit phai sha la ka ri, hynrei shuwa ba un leit u la iehnoh shadien ha ki briew ia ka jingiohi bathymmai ia U Nongpynim ki Khristan".

U la pynlut ia ka sngi lyngkhuh Sngi-kha jong u ha ka 31 tarik ha Adelaid. Ha Melbourne u Bishop Langley u la shimti ban pyniaid ia ka jingiaseng ha ka Iingmane Congretional Chapel bad ki briew ki la iathuh ha u Sadhu ba kane ka long kaba nyngkong ba u Bishop ka Balang Church of England u la iashim bynta ban ialam ia ka jingiaseng jong kito ki bym iadei ka rukom pyniaid balang kum ka jong u ha kata ka nongbah, Ki briew na ki jait balang baiapher ha baroh ki nongbah ba u Sadhu u la leit ha Australia, ki la iasoh lang kawei bad imat kumba ki klet ia la ki jingiapher baroh bad ki la ai ia U Sadhu ka jingpdiang sngewbha kaba khraw.

Ha Perth pat la shim ia u Sadhu kumba da ka bor bad la pynbeit ba un leit da kawei pat ka jhaj kaba bud. Ki jingiaseng ha ka Iingmane-bah bad ha ka Victoria Hall ki la long kiba heh shibun bad u Archbishop jong ka Perth hi u ialam ia ki. Ym don ki Iingmane ne ki hall kiba heh kat ban biang ban ngiam lut u paidbah nongwan jingiaseng bad la don ki jingiaseng kawei hadien kawei kumta ba ka la donkam ia u Sadhu ban iathuhkhana arsien ha kajuh ka sngi.

Haba u la mih noh na Phremantil ban leit sha Ri India u Sadhu u la ong :

"Ha Australia nga la ioh ka jingpdiang sngewbha kaba pynkmen shibun kat shaba nga leit. Ki Khristan na ki jait balang baiapher ki la long kiba bha bad sbun shibun ia nga, bad ki la pynbeit ki jingiaseng paidbah ha kaba baroh ki iawan lang kum kawei. Nga la dei ban kham

thoh bniah shaphang kane hynrei sngewsih ba ngam don por. Wat haba nga don halor ka ɉhad ruh, nga bunkam shibun namar la kwah ia nga ban pynlong jingiaseng. Baroh ki rangbah nongpyniaid jong ki lieng ruh ki leh ieit leh sbun shibun ia nga".

Ha ka 25 tarik u September u Sadhu u la hiar lieng ha Bombay. Ka jhad jong u ka la sangeh shipor ha Kolombo bad u la ioh lad ban iathuhkhana hangto ha kawei ka ɉingiaseng, hynrei da ka ɉingbymbanse u la hap ban kyntait ia ka ɉingkyrpad jur ki briew hangto ba un dang iaisah bad ki sa katto katne sngi.

Ha Ri-India—Ka jingshongthait.

La u Sadhu u la dei ban kren ha ki ɉingiaseng babun paidbah, kumno-re-kumno u long u bym sngewtynnad ia ka ɉingbun briew than, bad na kane ka daw ka ɉingieit bad ɉingwad ki briew ia u ka long ka jingtynɉuh kaba khraw shibun. Dei na kane ka daw bad ruh shiban na kaɉingsngewdonkam ɉong u ban ioh shongthait, u la hap ban kyntait ia ka ɉingkhot sngewbha ki lok ia u ban sah ha Silon, namar lada u la mynjur un hap ban iaid biang ia ki Phang Shathie ka Ri India kumba u la leh ha ka snem 1918. Namar kata ka daw u la leit noh sha Bombay bad nangta u la leit beit sha Sabathu ban ioh ka por ban shongthait bad ban iasyllok bad la U Kynrad.

Shuwa ba un mih biang ha ka jingleit mishoneri tlang ɉong u, u la thoh palat arspah tylli ki shithi ha ka por ba u la shongthait. Kaba sah na ka snem u la pynleit ha kaba ialap ha ki nongbah bad nongrit ha ki thaiñ Unaitted Probinsis (United Provinces), Shota Nagpur. Bengal bad Punjab.

'Ha ki kjat la u jong U Kynrad'

Shibun na ki lok u Sadhu ki la ju iohsngew bunsien ia kine ki ktien jong u 'Mera kam munadi karna hai', kaba haba kylla Khasi ka mut, 'Ka kam jong nga ka long ban ialap'. Ia kane ka jubab u la ju ai barabor ha kito ki briew kiba pyrshang ban pynphai ia ka jingmut jong u sha kiwei pat ki kam, kiba ha ka jingpyrkhat jong ki ki long hi kiba donkam shibun, hynrei ym don ba lah ban pynphai ia u kumta. Hynrei la katta ruh, namar ba u la khreh ban leit biang sha Tibet ha ka snem 1921 ki lok jong u ki la kyrpad ia u ba ka long kaba sngewdonkam shibun ba shuwa ba un mih na la ka Ri un buh eiei kyndiat ha ka jingthoh ; kumta u la leit sha Sabathu ha kaba sdang jong ka snem na ka bynta kane. Shuwa ba un leit u la leit jngoh ia la u kpa, bad u la ioh na u ka jingai jingiarap sngewbha na ka bynta ka kam U Blei ha Tibet.

Ha ki sngi ba u dang sdang ia la ka kam ialap u Sadhu u la thoh khyndiat ki kot-lyngkdop, bad ha kawei na kita u la iathuh shaphang ki jingshem bapher ha ki jingiaid ialap jong u. Ha ka jingshisha um da lah ban pynleit shibun ia lade ha kane ka rukom trei da kaba thoh kot, namar lehse u pyrkhat ba ki jingthoh jong u *Sadhu* u bym da pawnam'eiei kin ym lah ban trei kam shibun. Hynrei ng im dei ban sngewthuh bakla bad ban ong ba um kheiñdor lane ba u ñiewsting ia ka jingthohkot, hynrei namar u ngeit ha kita ki snem, kumba u ngeit mynta ruh, ba ka jingtrei da lade bad ka jingiakynduh bad ki briew marmet ka long ka rukom ba kham bha ban pynkynduh bad pynkylla ia ki briew.

Ha ka snem 1918 haba u dang don ha ki Phang Shathie jong ka Ri India la pynbor ia u ba un nangkren katba uwei pat u nangthoh ia ki jingiathuhkhana jong u, bad ia kine la shon ha ki kot ha ka ktien Tamil bad la pule da bun ki briew ha kito ki thaiñ. Bad hadien ka jingshem-mynsiem ba u la shem baroh kita ki snem bad ba la nang kham pyniar shuh shuh ia ki da ka jingiaid ialap jong u ha ki thaiñ Ri Sepngi, ki lok jong u ki sngew ba ka jinghikai jong u shaphang kiei kiei kiba kynja-mynsiem kan long ka jingiarap kaba khraw shibun ym tang ia ka Ri India hi hynrei wat ia ki Ri Nongwei ruh lada un thoh ia ka. Kumta hadien ka jingduwai bad jingpyrkkat bajur u la mynjur ban leh ia kane ka kam. Te ki bnai ha kaba sdang jong ka snem 1921 u la pynlut ha kaba thoh ia ka Kot jong u kaba u ai kyrteng 'Maktab-i-Masih' lane 'Ka Shlem jinghikai U Khrist'. Kawei-pa-kawei ka lynnong ha kane ka kot ka kynthup ia ki jinghikai kiba kordor bad bakhraw kum kine – 'Ka jingpynpaw ia ka jingdon U Blei ha ka mynsiem', 'Ka pop bad ka jingpnim', 'Ka jingduwai', 'Ka Diengphna bad ka jingmaian jong ka jingshahshitom', bad kiwei de, bad kine baroh kum ka jingialap jong u, (kumba u hi u ong), la thoh ha ki ktien kiba kren da ki nuksa bad ki jingia- thuh kiba u la mad bad iakynduh da lade hi.

Namar ka jingleit noh jong u sha Tibet um shym la lah ban pynbeit pynryntih ia ka shuwa ban phah sha press, kumta ym shym la lah ban pynmih ia ka tad haduh kaba kut jong ka snem 1921, ha kaba la shon ia ka ha ki lai tylli ki ktien—ka ktien Urdu, ka ktien Roman-Urdu bad ka ktien Hindi. Ka jingkylla ia ka sha ka ktien

phareng ka la ailad ia ki briew kiba nang phareng ban pule ia ka ha kylleng: ka kyrteng jong kane ka kot ka long "At The Master's Feet" kaba mut, 'Ha ki kjat la u jong U Kynrad.

Hadien ba la dep thoh ia kane ka kot u Sadhu Sundar Singh u la iaid ialap kylleng ki phang Shatei ka Ri India, u da leit ha u bnai May sha ka Iew-bah ha Khandesh ban ialap ha ka jingialang paidbah ki Khristan hangto. Kane ka la long ka jingtrei bakhadduh jong u shuwa ba un leit biang sha Tibet.

HA TIBET 1921

Kane harum ka long ka jingiathuh jong u Sadhu ia la ka kam ha Tibet ia kaba u la thoh shen shen hadien ba u la wan phai na Tibet. Ha ka shithi ba u la thoh sha I nongthoh jong kane ka kot (Mrs. Parker) u ong kumne.

"Ngi la mih na Kotgarh ban leit sha Tibet ha kaba sdang jong u bnai May, ngi da iaid da ka lynti kaba leit lyngba ka Simla bad Sabathu. Ka Tibet ka don kumba 150 mer na Kotgarh. Ha ka shong rit Kulu ngi ioh lad ban ialap ia ka Gospel bad ban sam ia ki kot-lyngkdop ba la shim na ka Baibl ha ki nongleit jingleit bad ruh ha ki trai shnong hi shilynter lynti.

Ki Umpohliew-Umkhluit.

Don ki umpohliew-umkhluit ha Kulu; don kiba dang biang bha ban sum bad don kiwei pat kiba khluit than, haduh ba ka um ka long kum ka um thnam hi. Ki nongleit jingleit ki ju song ia u khaw ha ka jaiñ bad ki wieh ha kine ki umpohliew, tang hapdeng khadsan minit ka ja ka la ih. Shisien uwei u khynnah u la hap

ha kawei na kine ki pung umkhluit bad tang hapdeng khyndiat minit la sei ia u uba la iap.

Ka Lynti Khaplum Kaba Ma.

Kumba 160 mer eiei na Simla don kawei ka lynti khaplum kaba kyrteng ka Rotang pass, kaba jrong kumba 14,000 phit. Ka long ka khaplum kaba ma shibun bad ki nongleit jingleit kim ju nud ban iaid lyngba ia ka shuwa ka 15 tarik u bnai May. Ka surok nangne kam long iaid da ki bnai (kumba 7 bnai ha ka shisnem) namar ka jingtap ior, bad hadien shiteng sngi ka 'eriong 'erngit ka ju beh kyrthep hamar kane ka jaka ka da rong ia ki briew bad ka bret ia ki sha trai riat-bah riat-san. Da ki spah ki briew bad ki mrad ki la iap hangne ha kane ka rukom. Tang khyndiat mer nangne don ka tyllong jong ka wah Beas, kaba long kawei na ki san tylli ki wah ki-ba heh tam jong ka Panjab. La ong ba u 'riewblei Hindu uba la thoh ia kata ka kotniam Hindu, ka Bedas, u la pynlut bun bun ki snem ha ka jingduwai bad puson ha kawei na ki krem kiba don hajan kane ka jaka.

Ngi la shem shitom shibun ha kaba iaid na kane ka khaplum ha ka 30 tarik u bnai May. Ka ior ka hap bad ka long kaba khriat shibun, bad wat ha ka por ba ngi dang iaid ruh ka ior ka hap khlem sangeh. Ka jingdaitthah na ka lyer kaba beh ka long kaba katta katta haduh ba ka sniehdoh jong ngi ka shu phler hi, hynrei ka jingnguh ia U Blei ngi la lait lyngba jong ka khlem don ba mynsaw ne ba iap napdeng jong ngi. Ki jingtwa ior leilei ki long kiba mynsaw shibun ha kane ka jaka. Shisien ka jingtwa ka la tyllep ia kawei ka shnong bad ym don iwei ruh ba la lait

im. Ynda ngi la iaid lyngba ia kane ka khaplum ngi poi ha ka shnong Khaksar bad ngi la ialap ia ka Gospel ha Sissu, Kandhal bad kiwei kiwei de ki nongrit, ngi sa poi ha Kallang kaba long kawei na ki laitylli ki jaka shong ialap jong ka Morabian Mishon hajan Tibet. La don kumba 40 ngut ki nong-Ladakh bad nong-Tibet hangne kiba la long Khristan. Kane ka jaka ka jngai kumba 200 mer na Simla. Bad ym shym la don mishoneri phareng hangne hadien ka Thma Bah. Ngi la ioh ka jingiaseng kaba sngewtynnad shibun ha kaba la iadon kumba 30 ngut ki briew.

Ka Jingkñia Briew

La don uwei u dieng hangne ia uba la lah pom noh mynta. Ha trai jong une u dieng ki shnong ki ju kñia da u briew man ka snem Kane harum ka long ka jingiathuh shaphang kumno kane ka jingkñia briew ka la duh. La don kawei ka 'riewkynthei kaba don tang uwei u khun shynrang uba dang phra snem ka 'rta. La dei sa ka pali jong ka ban ai khun ban shah kñia. Uwei u *Lama*, lane u lyngdoh Buddhist, u la iohsngew ia ka ba ka iam ka lynñiar,' u la leit sha ka bad u la ong, "Wat iam, hep, ngan leit ma nga ban shah kñia ha ka jaka u khun jong phi." Ynda la dei ka por une u *Lama* u la leit shong ha trai uta u dieng bad u la ong ia ki briew kiba don hangta, "Wat ktah ia nga; ai kita ki blei, lada ki long kiba shisha, kin wan hi bad kin pom ia nga lyngkhot lyngkhai." Kita ki briew ruh ki la ia-ap slem jlang; ynda haba ki iohi ba ym shym jia ei ei, ki la duh noh ka jingngeit bad jingshaniah ha kita ki blei jong ki, bad naduh kata ka por ki sa keiñ noh kane ka rukom kñia briew.

Ha Ki Jingtrei Minot Khamtam Shikaddei,

Ma nga, bad arngut kiwei pat ki lok, uwei na ki u nong-Tibet uba la long Khristan, ngi la rung ha Tibet na kawei pat ka lynti. Ha ki thaiñ Phang Sepngi jong ka Tibet ngi la ioh ki lad bad ki kabu kiba bha ban ialap ia ka Gospel bad ban sam ia ki Gospel bad ki kot-lyngkdop lane ki Trak. Ngi la leit sha ki 37 tylli ki shnong heh bad shnong rit kiba kynthup ia ka Shuphrang, Knanama bad Rukshak. Wat la katto katne ki *Lama* ki la pyrshah ia ngi, ki trai-shnong ki shahshkor sngewbha ia ngi. Ngi la ia rung ruh ha ki ïing-shong ki pukir Buddhist bad ha ki krem. Ki lyngdoh Buddhist bad ki pukir kiba shong ha kine ki jaka ki la kular ia ngi ba kin pule ia ki Jingthoh Bakhuid ia kiba ngi la sam ha ki, wat la kim sngewbha ia ngi ban sah bad ki palat ia ka khadsan mimit.

Ha Ki Jingma Bunsien

Ka long kaba ma bad kaba shitom shibun ban iaid leit jingleit ha Tibet. Ym don surok bha eiei bad ki shnong ruh ki ñiar bad khyndiat briew. Phi lah ban iaid haduh 60 ne 70 mer khlem lap shnong eiei ; ki jaitbynriew kiba shong ha kine ki ri-khlaw dei tang kita kiba ngi khot ki Jipsis, ki briew ki bym ju shong shijaka hynrei ki kyntiap kylleng nawei shawei bad ki thiah ki shong ha ki ïing-jaiñ bad ha ki krem, bad ki im da kaba lute. Kynrei ruh ki suri bad ki masiprut, bad shibun ki la shah pyniap ha kine ki mrad khlaw haba ki iaid lyngba kine ki khlaw ki btap. Ha kawei ka sngi nga la nang leit kham sha khmat na la ki lok bad nga la iohi ia uwei u masiprut ba u wan mareh ban tur ia nga. Nga la sniewbok ba ym don dieng eiei ha uba nga lah ban

kiew hynrei hangta hajan la don uwei u mawsiang uba heh bad bajrong, nga la kiew hangta bad nga la shong khop da ka jingsheptieng. Uta u masiprut u la her sawdong sawdong ia uta u mawsiang u da pyrsad kynphia ka bym lah ban ong, hynrei nga la lait mynsaw bad nga la ainguh eh ia U Blei namar kane ka jakarieh ba nga la ioh. Haba nga kynmaw ia 'U Mawsiang na Mynhyndai' nga la ioh ka jingsuk kaba phylla hapoh la ka dohnud. Ynda ki lok jong nga ki la iohi ia uta u masi ki la kynha, ki la kynkaw, bad haba ki Jipsis ki la iohsngew ia kata ka jinghylla ki la mih na ki krem ki kroh bad ki la iabeh ia uta u masi da ki maw. Ngi la thmu ban sahmiet bad kita ki Jipsis hynrei don sa kawei pat ka jingma namar kine ki 'riewkhlaw ki long kiba kham runar bad kham dakaid ban ia ki mrad khlaw. Kine ki nonglute ki la lute lut kat kaba ngi don hynrei ka jingnguh ia U Blei ba kim shym la shim ia ki mynsiem jong ngi. Nga la kren ha ki bad nga ong, 'Phi la knieh lut khoit kiei kiei kiba ngi don hynrei ngi dang don ei ei shuh shuh ban ai ia phi,' bad nga la sdang ban ialap ha ki. Ki la shah shkor dngong bad imat ki la shem jingkynduh haba U Mynsiem Bakhuid U la sdang ban trei ha ki kohnud jong ki. Ki la kyrpad ia nga ban map ia ki ba ki la lute kumta ia ngi, bad ki la pynphai pat ia kiei kiei baroh ba ki la shim.

Nangta mih sa kawei pat ka jingeh. Kine ki Jipsis ki iakhreh sha ia ngi kaba khleh da ka mluh bad ka makhon ha ka jaka ka dud ka shini; haba uwei na ki u la sdang bad theh ia ka sha ha ka pela kaba u mut ban ai ia nga, nga la ong ia u, 'hato shah ngan da sait shuwa ia ka pela' U la jubap bad u ong, 'Kumno kumta ? phi dei u lok ba

ngi burom eh, ngim lah ban shah ia phi ban wan sait pela hangne ; to, ngan sait ma-nga na ka bynta jong phi", Hangta u la sei ia la u thylliej uba jrong imat hynriew inshi eiei bad u la jliah ploiñ ia ka bynta kaba shapoh kata ka pela ! U thylliej jong u uba jrong bha kumta ba u lah ban kot shaduh trai ka pela Ynda u la dep u sa theh sha bad u ai ha nga. Nga pat nga sait ia ka pela da kata hi ka sha, nga sa theh noh ia ka shabar bad nga pan da kawei. U la iphylla shikaddei eh ia kane ka jingleh jong nga, hynrei uta u paralok jong nga, u nong-Tibet, u la batai ia ki ba ka ju long ka rukom ki nong-India ban da thet ia la ki kti bad sait ia ki khuri ki pliang shuwa ba kin bam jingbam. Une u Jipsi u la ong 'kata te ka kam kaba bieit shibun, namar haba ka long kumta te la dei keiñ ban da sait ruh ia ka 'nier-bah man la ka sngi' !

Hangta ngi sa iadih ia kata ka sha bad u kpu barli ba la sdieh, bad ynda ngi lah iaduwai ngi sa iathiah noh, namar ngi la iathait shibun. Ynda lashai mynstep hadien ba ngi la ialap shuh shuh shaphang U Nongpynim bad ba ngi la iapynlong jingduwai bad ki, ngi sa mih ban leit sha kawei pat ka 'nongrit kaba jngai kumba 30 mer nangta.

Ki Khubor Basngewsih

Katba ngi dang ialap ha ki katto katne ki shnong, nga la iakynduh ia ki nongkhaiï kiba la iathuh ia nga ba uwei u parabangeit uba kyrteng U. T. Wangdi, ia uba nga la pynbaptis da lade katto katne snem mynshuwa, u la lah iap, bad hadien ka jingiap jong u kiwei pat ki Khristan ha kato ka jaka ki la sakma noh. Ka long shisha ka

khubor kaba sngewsih shibun, hynrei ka long ka mon jong U Blei. Nga ngeit ba ha ka ïa kaba biang Un sei shibun kiwei pat ki 'riewngeit bashisha na kito ki thaiñ ban pynwan ia kane ka Ri badum tliw tliw sha ki kjat jong U. Nga duwai ba U Blei Un kyrkhu bad Un sei ki soh kiba dei biang ha kane ka kam kaba la leh na ka bynta ka burom jong U bad ban long ka jingpynim ia kiba bun. *Amen*—Sundar Singh."

Ka Khubor Babha Ia Ka Pyrthei Shityllup—II

Hadien ka jingwanphai jong u na Tibet u Sadhu u la pynlut ia ki bnai tlang jong ka snem 1921 ha ka kam ialap kylleng ka thaiñ Panjab bad Unaitted Probinsis (United Provinces). U la dei ruh ban leit bunsien wat sha Sabathu ban pynkhreh na ka bynta ka jingleit kaba arsien sha Ri Sepngi. U la leit ruh ban iarap ia ki arngut ki samla kiba dang shah hikai hangto ha ka kam sadhu.

Ka jingleit bakyrkieh jong u Sadhu sha Ri Sepngi lyngba ka Bilat, Amerika bad Australia ha ka snem 1920 ka la pynlong ba u hap ban leit biang shato ha ka snem 1922. Ki jingkhot sngewbha na kylleng ki ri bad na ki jaitbynriew baiapher lehse kim da lah eh ban pynlong ia u ban leit biang, hynrei imat ki ktien jong u Dr. Hunter ki la shoh tyngeh ia u ban pyrkhat haduh katno ka jingdonkam ka long ba u dei ban iehnoh biang ia la ka Ri kum ha kane ka por kaba ka jinglong ka niam ha kylleng ka long kaba ima. U Dr. Hunter u thoh kumne :—

'Ka jingdonkam bakhraw tam jong ngi ka long ka jingkhie-im thymmai (revival) jong ka niam, ym ha ka jingmut bakhim syier mynsiem kaba dap da ka jingshep-

tieng bad jingsngewkyiuh ba kwah eh tang ban shu lait im noh na kano kano ka jingma kaba don hajan, lane ym ha ka jingmut ba kham iar kaba kiba stad bad kiba shemphang ki batai pynshong-nia ia ka da kiei kiei kiba iadei bad ka jinghikai niam thio-loji ; hynrei ka mut – kaba pynkhie-im thymmai pat ia kita ki bor-mynsiem bashapoh, ba haba la plaid ia ki kum ia ka jaiñ ba la khylliap, lane haba la khyndiet ia ki kum ia ka jingtap ba la tap, hangta keiñ yn sa pynpaw ia ka bor jong ka jingtrei bakynja-Blei bashisha ha ki dohnud ki briew.'

Na la ki jong ki jingshem hi ha ka Ri Sepngi, U Sadhu u iohi ia ka jingshisha kaba don ha ki ktien jong u Sir Philip Gibbs :

"Ngam iahap jingmut bad u Anatole Phrans ba ka Ri Iurop ka la sdang ban iap mynta. Nga tharai kan don shisha ka jingialeh bashitom bad bapynpisa mynsiem lymda don ka jingkylla jong ka dohnud, ka jingkhie-im thymmai keiñ hapdeng ki briew jong ka Ri Iurop".

Kumta u la kut jingmut ban leit biang sha Ri Sepngi shuwa ba un leit sa shisien pat sha Tibet lada U Blei U ri pynim bad U wallam pat ia u ha ka jingkoit jingkhiah.

Ynda haba u kpa jong u, u Sirdar Sher Singh, u la tip ia kane ka jingkut jingmut u khun jong u, u la ai biang da kaba kmen eh ia ka jinglut jingsep* ba un leit sha Ri Sepngi. Ha kaba sdang jong ka snem 1922 u Sadhu Sundar Singh u la pol ha Bombay ban pynbeit thikna ia la ka jingleit. U la ioh ka jingkmen kaba khraw haba u la shem ba la ai jingbit ia u ban leit bad sha Ijipt bad Palestain

* Ia kine ki tyngka Ia siew pat da ki lok na Switsealand-R.P.

halor ka Ri Iurop, bad ka jingkhot sngewbha jong u Sir William Willcock, KCMG, ia u ban leit sha kine ki jaka kum u lok jong u, ka la nang-pynkhraw shuh shuh ia ka jingkmen bad jingsuk jong u Sadhu. Hamar shuwa ba un sa mih da ka jhaj u la ioh por ban pdiang sngewbha ia ka jingkhot u Mahatma Gandhi ban leit sah bad u shipor ha ri-khlaw (ka jingleit ka bym don jingiadei eiei bad ki kam saiñ pyrthei). Ha ka 29 tarik u 'January u la kiew lieng da ka jhaj kaba kyrteng ka Kaledonia bad haba u la hiar lieng ha Port Said (Sed) u la leit noh kumne kumne sha Palestain.

Ha Ri Kanan

Ia ka jingangnud bakhraw tam jong ka dohnud jong u ha ki khadhynriew snem ka jingim Khristan jong u, mynta u Sadhu u la ioh, bad mano ba lah ban batai haduh katno ka jingkmen bad jingshem-mynsiem jong u ka long haba u ioh ban iaid ha ki dienjat jong 'U Khun U Briew' ! Katba u nangiaid na kawei ka jaka sha kawei pat baroh ki jingjia ba u la pule shaphang U Trai ki la wanpaw tyngkreiñ ha ka jingmut jong u. Ki jingkylla lyngba ki spahsnem hapoh ka jingsynshar jong ki mynder kiba runar kim lah ban pynkylla ha u ia ka jingshisha bakhraw ba dei hangne ba U Trai bad U Kynrad jong u U la im, U la trei, U la shah, U la iap bad U la mih pat U da jop thiaw ia ka jingiap hi. Ha u hi ka lyer mynsiem basngur khlir khlir ka beh hir hir ha man la ki lynti bad ki lad ba u iaid, kumta ba ka dohnud jong u ka shlei da ka jingkmen bad ka mynsiem ka jingduwai bad jingiaroh.

U la pynlut da ki kynta ha ka jingduwai halor u lum

Olib bad ha ka Kper Getsemani, bad ha ka kata ka por u Sadhu u la sngew ia ka jingkylla bakhraw ha ka mynsiem jong u ban nang iai-aiti shuh shuh namar la u jong U Kynrad, U sngew kumba U Khrist hi da lade U ieng hangta, bad ba U kren ha u kumba U la kren ha ki synran jong U "Long ka jingsuk ia phi ! Kumba U Kpa u la phah ia nga, nga ruh nga phah ia phi," bad haba u la ieng na la ka jingduwai u la tip ba la phah ia u ban sakhi haduh ki bakut jong ka pyrthei baroh.

Baroh shilynter jong kine ki sngi baphylla, haba u la iaid lyngba ka Jerusalem, ka Bethania, ka Jeriho, ka Duriaw Baiap, ka Wah Jordan (ha kaba u la sum la sleh), ka Bethlehem, ka Hebron, ka Rama, ka Bethel, ka Nasaret, ka Tiberias, ka Magdala, ka Kapernam, ka Duriaw Galilaia bad kiwei kiwei de ki jaka bakhuid, u Sadhu u la sngew ia ka jingiaidon ryngkat jong U Khrist bad u. 'U iaidon ryngkat bad nga kat shaba nga leit ; U iaid ha syndah jong nga shaphang ka mon'. Kam long te da shisha kaba sngewphylla ba ki ummat ka jingsngewnguh ki tuid na u bunsien ha kita ki sngi bym lah shuh ban klet jong ka jingiasyllok baphylla bad la u jong U Trai, bad ba ynda u la phai sa shisien ban ai ka jingkhublei iakut bad kata ka ri, u la rah ha lade ym tang ki jingkynmaw bym lah iap shuh shaphang ka jingkyrkhu ba u la iob shimet, hynrei ka la don ruh ka jingsngewthuh bajylliew jong ka jingaiti lut ia lade kaba kham halor bad ba kham khraw kaba iathuhlypa hapoh jong u shaphang ka jingshakri bad ki jingshahshitom ia kiba u dang dei ban iaid lyngba ha ki sngi kiba hadien.

U la iathuhkhana ha ka Iing-Mane-Bah ha Jerusalem, bad u la kren ruh ha kiwei kiwei de ki jingiaseng. Ha

Kairo u la iathuhkhana ha ka Iing-Mane ki Amerikan bad ruh ha ki Khristan na ka Balang Koptik kiba don ha kairorim. U la leit jngoh ia kita ki jingtei Mot baphylla tam ha ka pyrthei ia kiba la tei da ki nong-Ijipt kiba ki khot ki Piramids, bad la ialam ia u sha kawei ka ïngmane kaba ki ong la tei ha ka jaka kaba la don ka ïng ba U Jisu bad la ki kmie ki kpa U la shong mynba ki la phet sha Ijipt.

Ha ka Sngi U Trai kaba bud u la iathuhkhana ha Marseilles, kaba ha Phrans, bad kumne la sdang kawei na ki jingiaid ialap bakhia tam na kiba u la ioh baroh.

Ha Switserland

U Sadhu u la poi ha Lausanne ha ka 27 tarik u Februar bad tang ha ka sngi kaba bud la sdang ka jingtrei jong u ha kawei ka nongbah kaba kyrteng ka Bienne, ha kaba la don ka jingiaseng kaba heh shibun. Hynrei ha ka liang ka jingbun briew kane kam pat long eiei ban iapyrshang bad ka jingiaseng ba la pynlong ha madan ha kawei pat ka sngi ha Tabannes Ki briew ki la wan na kylleng ki nongrit kiba don sawdong, haduh jin laihajar tam. Bun na ki ki iakiew halor ki dieng ban kham iohi bha ia u Sadhu, bad ynda la wai jingiaseng don kiba ong, "Kane dei ka niam thymmai wat la ka dei ia ujuh U Nongpynim." Ha ka sngi kaba bud la hap ior, hynrei kata kam shym la pynwit ia ki briew ban wan da ki phew bad ki spah ban ialang ha kawei ka nongrit hapdeng ki lum thah, khnang ban sngap ia ka jingiathuhkhana barim ba la iathuh ha kawei pat ka dur bathymmai.

Ha Jeneba (Geneva) u Sadhu Sundar Singh u la iathuhkhana arwat ha ka Rephommeshon Hol (Reforma-

tion Hall) ha kaba ka Synjuk ki Hima Bah (League of Nations) ka la ju pynlong jingialang, bad la ka Hol ka long kaba da heh shisha, da ki hajar ki briew ki la wan bad bun bun na ki ki la dei ban leit phai noh bym ngiam jaka. U la kren ruh ha ka jingiaseng ba la pynbeit kyrpang tang na ka bynta ki phadri ha kaba palat arspah ngut na ki ki la wan ban sngap ia u. Na Jeneba pat u la leit sha Nushatel, ha kaba la kheiñ kumba shiphew-hajar ki la wansngap ia u, bad la don shibun kiba la kylla kaba mut. Hadien ba u la ialap ha shibun ki nongbah u la rung ha ka Switserland ba shong ki Jerman bad u la ialap ha Basle, Berne, Thun, Surich, St. Galle bad kiwei de ki nongbah, bad, ha ka 29 tarik u March u sa pynkut ia la ka jingtrei bakhia ha kato ka Ri.

Ha Jermani (Germany)

Katba u dang iaid na Switserlend ban leit sha Jermani u Sadhu u la thoh kumne : "Mynhynnin nga la leit sha Wittenburg, ka shnong na kaba u Martin Luther u la sdang ia ka jingthaw thymmai ia ka Rukom Mane Khristan pyrshah ia ki jinghikai jong ka Balang Rom. Nga la iohi ia ka ïing ha kaba u Martin Luther u ju shong bad ia ka ïingmane ha kaba u ju iathuhkhana. Ha ka jingkhang ïingmane u Martin Luther u la thoh khyndaiphew-san tylli ki jingthoh kiba dei shaphang kane ka rukom jingngeit thymmai, bad la tep ia u ha kata hi ka ïingmane. Mynta ka janmiet nga dang iathuhkhana ha kane hi ka ïingmane". U la kren ruh hapdeng ki nonghikai bad ki khynnah skul thioloji jong kata ka shnong barim bajah. U la ialap ruh ha Berlin, Hamburg, Kiel bad ha kiwei de ki nongbah haduh ba um

ioh por wat ban thoh ki shithi kiba donkam eh ; hynrei u la iathuh ba baroh ki jingiaseng ki long kiba heh bad kiba la ioh jingkyrkhu.

Ha Sweden.

Ha ka 13 tarik u April, u la poi ha Tairinj (Tyringe) ban sdang ia kawei pat ka jingiaid ialap kaba khlem sangeh shibnai kynthih ha kylleng ki nongbah bad ki nongrit jong ka Ri Sweden. Katba u dang leit shata u la sangeh shipor ha Kopenhagen, bad u la leit bam jastep bad u Bishop hangto Hadien ba u la kren ha ki jingiaseng kiba heh ha Helsingborg, ha Lund bad ha kiwei de ki jaka, u Sadhu u la leit sha Upsala, bad hangta u la sah bad u Archbishop jong kato ka jaka. Une u Archbishop u la iarap pynkylla ktien ruh ia ki jingiathuhkhana jong u ha ka ïngmane Skul Bah bad hawei hawei de. Khyndiat shuwa ba u Sadhu un poi hangto, u Archbishap jong ka Upsala u dang shu dep thoh kawei ka kot kaba u ai kyrteng '*U Luther bad u Sundar Singh,*' ka kyrteng kaba la pynkyndit bad pynlyngngoh ia ki briew jong kata ka Ri ba ia ka kyrteng. u Sundar Singh yn pynieng ryngkat bad ka kyrteng jong Luther ia uba baroh ki nong. Sweden ki da ñiew bad kyntiew burom eh. Katto katne ki kyntien bashoh mynsiem ia kiba la shim na ka jingthoh jong u Archbishop kaba u la thoh na ka bynta ka '*International Review of Missions*' shaphang ka Jingmaia-Blei Khristan ha ka Dohnud u nong-India ki paw ha ka bynta kaba kut jong kane ka kot.

Ha Stokholm u Sadhu Sundar Singh u la sah ha ïing u Syiem khynnah Oscar Bernadotte, u para jong u Syiem

ka Sweden, u briew uba la bna nam kylleng na ka bynta ka jingsbun, jingkylluid mynsiem bad ka jingtrei shitom ha ki kam babha baroh. Haba u iathuh shaphang ka jinglong jong une, u Sadhu u ju ong, "hynrei nga ju im barabor bad U Syiem ka jingsuk," bad u ban shuh, "U Syiem Bernadotte u long briew uba 'riewblei shikaddei eh, bad nga da sngewkmen shisha haba nga sah bad u bad ruh bad kiba ha ïing ha sem jong u".

Ynda u la mih na ka shnong Stokholm baitynnad u Sadhu u la leit ruh sha kiwei kiwei pat ki jaka bakham rit. "Nga la iathuhkhana ha shibun ki nongrit kiba itynnad jong kane ka Ri bad ki briew ki iawan na shaduh hynriewphew mer lynti sha kine ki jingiaseng. Na ki shithi ba ioh na ki lok kiba na sha kito ki thaiñ ngi iohsngew kumno ba la dei ban pynbeit ki rel kiba kyrpang ban kit ia ki briew na kylleng ki jaka kiba kwah ban wansngap ia u Sadhu, bad uwei u nongthoh u ong kumne ; "Ngim pat ju mad ki por kiba kum kine mynno mynno ruh". Ha Stokholm bad ha kiwei kiwei ruh ki jaka bakham rit, ki ïing ne ki jingtei kiba heh tam kim biang bad ngiam lut u pait wan jingiaseng, bad bunsien ki briew ki wan lypa bun kynta bad ki ap da ka jingiaishah,—teng teng ki sngi haba ka jinglong ka suiñbneng ka sniew—haduh ban da long jingiaseng.

Kane ka la jia ruh ha Switserland khamtam eh ha Jeneba. Hapdeng u paidbah uba wansngap ha kawei na kine ki jingiaseng la don kawei ka tymmen kaba la phraphewsaw snem ka 'rta, kaba la kwah eh bad la kut jingmut ban iohsngew bad ban iohi ia u Sadhu. Ha ka

sngi kaba nyngkong ka la ieng thik ar kynta haduh ba kan da iapler bad ki sa rah noh ia ka nangta. Ha ka sngi kaba bud ruh ka la leh kumjuh bad ka la iapler biang, hynrei ha ka sngi kaba lai ka la ioh ia ka jingkwah ka dohnud jong ka, bad kham hadien ka la thoh kawei ka shithi kaba jrong bha sha u Sadhu ha kaba ka iathuh ia u shaphang la ka jingkmen bad ki jingkyrkhu ba ka la ioh na kaba sngap ia ki jingkren jong u. "Ka la iohi ia nga, hynrei nga ngam shym lah ban iohi ia ka", u la ong da kaba diaw haba u iathuh hadien shaphang kane ka jingjia.

Ha Switserland kumjuh ruh kumba ha Sweden shibun bah ki briew ki bym pat ju la ai ia la ka jingim sha U Blei wat tang khyndiat ruh, hadien ka jingtrei jong u Sadhu ki la aiti ia lade sha U Khrist, bad la don ym tang ka ribaibal jong ka jingim-mynsiem hapdeng ki 'riew bymsuidñiew, hynrei la don ka jingkha-thymmai jong ka jingngeit ha kiba bun shaphang ka bor jong ka Gospel ban pyndap ia ka jingdonkam ki jait bynriew baroh. Kane ka la paw na ka jingai jingainguh na ka bynta ka kam ialap da kito kiba la sangeh noh ban leh kumta, bad kiwei pat ki la iohsngew ha ka dur bathymmai ia ka jingkhot U Blei ban leit rah ia ka Gospel ka jingpynim sha kiwei pat ki ri ki bym pat ju la iohsngew shaphang U Khrist.

Uwei u rangbah na ka ïing Syiem Russia u thoh kumne: "Ki khubor badonbor jong u Sadhu ia kiba nga la iohlad ban sngap, la pynkylla sha ka ktien Russia bad ki la long ka jingkyrkhu ia shibun. Ngi duwai na ka bynta jong u man la ka sngi bad ngin iaibud ia u ha ki jingduwai jong ngi barabor".

Ha Norway, Denmark bad Holland

Na Sweden u Sadhu u la leit sha Norway, hynrei namar ka jinglyngkot ka por u la lah ban sah tang shiphew sngi hangto. U la leit sha Hurdal, kaba jngai kumba hynriewphew mer na ka nongbah, bad u la pynlong ka jingiaseng kaba heh hangto.

Ha Khristiania u la pynlong shibun ki jingiaseng, kawei na kita ka long tang ia ki samla pule ha ka skulbah. Palat lai hajar ki la sngap dngong ia ka jingiathuhkhana badonbor jong u ha kawei na ki jingiaseng baheh bha ha ka nongbah. Ynda u la leit sa sha kiwei kiwei de ki jaka ha kane ka Ri, u la mih ban leit sha Denmark ha ka 24 tarik u May.

Wat naduh shuwa kane ka por u Sadhu u la iohsngew ia ka jingthait kaba jur ha ka liang ka met bad ha ka liang ka bor-pyrkhat, naka daw ba u hap ban kren khlem sangeh ha ka ktien nongwei nalor ba u hap ban leit khlem shong thait na kawei ka jaka sha kawei pat, bad kata ruh hapdeng ki tyngew bad ki jaka kiba pher bapher. Kumba ha ki phang Shathie jong ka Ri India ha ka snem 1918. imat ym don ba sngewthuh ba u Sadhu u la thait palat bad ba u donkam ka jingshangthait, bad ba ka jingtrei lynter jong u khlem sangeh ha ka ri kaba pher ka jinglong ka jaka kumjuh kumba pher ka ktien nongwei, bad hapdeng ki jaitbynriew baiapher ka la ktah ban pyntlor ia ka bormynsiem jong u. U la thrang eh ban ioh ym tang ka jingshongthait ka met, hynrei khamtam eh ia kito ki por jong ka jingiasyllok bad jingduwai bajarjar kiba long ka lyer na kaba u ring-mynsiem bad kiba long ruh ka thymmei bah jong u. Kane ka jingdonkam jong u ka la long kaba khraw katta katta

katba u la dei ban kyntait lut ia ki jingkhot sngewbha na Bilat baroh, lait tang ban leit kren ha Keswik ia kaba u la kular la slem. Kumjuh, u la hap ban kyntait ia ki jingkyrpad bajur ban leit sha Phinland, Russia, Itali, Grees, Portugal, Serbia, Roumania, West Indies, Amerika bad Niwsiland, bad la pynbeit ba un wanphai kyrkieh noh sha Ri India tang shu dep ka Jingiaseng-Bah ha Keswik.

Haba u la poi ha Denmark, u Sadhu u la pynlut lai sngi ha Kopenhagen bad nalor ba u la kren ha shibun ki Jingiaseng u la ioh ruh ka jingkhot sngewbha na ka Mahadei u Patsha Russia, ba la iap, ban leit iakynduh bad ka ha ïing-Syiem, bad u la leit kumta ha ka 27 tarik u May. Ynda la kut ka jingiashongkai, shuwa ba un mih noh, ka Mahadei ka la kyrpad ia u ba un kyrkhu kyrdoh ia ka. Da kaba sngewrit eh u la jubab ba um long uba bit ban kyrkhu iano iano ruh namar ki kti jong u shisien ki la tar bad la thang ia ki jingthoh Bakhuid bad ba dei tang ki kti ba la Sahnar jong U Jisu hi ki ba lah ban kyrkhu ia ka, ne iano iano.

Nangta u sa leit sha Liselund, Odense, Aarhus, Herning bad Tingleb. Ha kawei ka jaka kaba kyrteng ka Slagelse u paidbah u bun katta katta haduh ba la dei ban pynlong jingiaseng ha kawei ka kper kaba heh, ha kaba ki briew da ki spah ki la ap lypa da ki kynta shuwa ban sdang ka jingiaseng. Shibun ki la kiew halor dieng, kiwei pat halor tnum jong ki ïing kiba hajan, bad katba u Sadhu u dang sakhi shaphang ka bor U Khrist ban pynim ia ki briew u da ai nuksa na la ki jong ki jingshem, ki ummat ki la tuid khlem sngewthuh na ki khmat jong ki shibun ki nongsngap.

Ka la jia kumjuh ha ka shnong Nyborg ruh, ha kaba kaba ki mynsiem ki briew shapoh ki kyndeh da ka jingkynduh kaba jur katba ki sngap bad ki pdiang ia ki jingsakhi da lade hi jong une uba la ieit eh ia la u jong U Trai nalor kiei kiei baroh

Ha ka 2 tarik u June la don ka jingiaseng madankaba heh bha ha Herning kaba la pynkynmaw tyngkreiñ ia u Sadhu ia ka jingiaseng-bah ka Balang Sirian ha ki phang Shatei ka Trabankor ha kaba u Sadhu u la kren myn saw snem ba la dep. Palat khadsan-hajar ki briew ki la wan na sha jngai bad najan, bad hapdeng ka jingjarjar bakhraw ki la pdiang ia ka khubor U Blei, kaba la hap ha ki shibun bah ki mynsiem ia kiba la pynkhreh lypa da U Mynsiem Bakhuid ban pdiang ia ka. Ka jingiaseng bakhadduh ha Denmark ka la long ha Tinglebha kaba u la kren hapdeng kumba khyndai hajar ki briew bad hangne kumjuh kumba ha kiwei de ki jaka, shibun ki la phla shaphang la ki jingkyrkhu bakynja-mynsiem kiba ki la iohdiang da ka jingialap jong u Sadhu.

Ha ka 5 tarik u June u Sadhu u la mih noh na Holland, bad haba u la iaid lyngba ia ka Hamburg la khot sngewbha biang kaba arsien ia u da ka Phrau Bauer, ka briew kaba na ka ïing-Syiem Austria bad kaba long ka Khristan bariewblei shibun. Ha Holland u Baron Bon Boetalaer ym tang ba u khot sah ia u ha la ïing, hynrei u la pynbeit ruh ia ka jingtrei jong u hangto. La pyn-long ki jingiaseng kiba heh ha ki shnong De Bilt. Gron-ingen, Arnheim Lunderen, Rotter-dam, Hague bad Amsterdam. Ha Utresh ki khynnah skul na ki saw tylli ki skul-bah ki la pynbeit kawei ka jingiaseng kyrpang ban sngap ia u.

Kawei ka jingiaseng bakyrpang ba une u Baron u la pynbeit ka la long kaba sngewtynnad shibun namar, la ka long kaba khyndiat briew, tang kumba shispah ngut, hynrei ka kynthup ia ki heh-khlieh jong ka Holland, ki riewsaiñ pyrthei, ki nonghikai Skul-bah, ki nongkhaiï bariewspah bad ki rangbah niam na kylleng ka ri.

Ha kane ka rukom u Sadhu u la pynkut ia kawei na ki jingleit ialap niam kaba shitom tam na kiba u la mad baroh.

Ha Ki Jingleit Bunsiem

"Ha ki jingma ha ka nongbah...........ha ka jingtrei minot bad ka jingtrei shitom" (2 Kor. 11 26-27). "U Trai U la ieng hajan jong nga, bad U la ai bor ha nga ; khnang ba da nga yn ioh pyndep biang ia kata ka jingialap bad ba ki Jentil baroh kin iohsngew" (2 Tim 4 :17)

Haba u Sadhu u la poi ha Bilat ki lok barim jong u ki la ithuh shisyndon ba u la thait shisha bad met bad mynsiem. Lada u la lah ban mih noh marmar ban wan sha Ri India kan jin da la bha shibun eh ia u hi, hynrei u la sngew kitram namar u la kularla slem ban kren ha ka jingialang-bah ha Keswik, te ka por ba u ap ia kane ka la nang-pynthait shuh shuh ia u. U la dei ban kyntait shibun ki jingkhot sngewbha ki lok ban leit shong leit sah bad ki. Kawei ka jingkhot sngewbha kum kata na kawei ka mem, ka bym pat ju iohi ia u, ka la ktah jur ia u Sadhu. Ka ia lade ka don ka jingshitom kaba jur ha la ka met ba kumta kam lah ban khih ban iaid kylleng. hynrei haba ka la iohsngew ba u Sadhu u la thait palat bad ba u don jingshitom na u pdot, ym tang ba ka la tyrwa ha u ka jaka shong kaba kynjah tam,

hynrei da lade ryngkat bad la ka jingshitom ka la leit haduh 360 mer tang ban wad u doktor uba stad shaphang ka jingpangpdot lada ka lah ban ioh jingiarap eiei na ka bynta jong u. Ka jinglut jingsep na ka bynta kata ka jingleit lane ka jingshitom jong ka met jong ka kamkheiñ bad ka shah sngewbha tang ba kan ioh ban leh eiei ia u.

Katba kawei ka taiew ka bud ia kawei pat katta ka la nang kham pawshai ba ki hynriew bnai ba u la pynlut ha Ri Sepngi hapdeng ka jingbunkam bad ka iaid lynti lynter khlem jingioh shongthait, ki la long ka jingtynjuh kaba khraw ia u ha ki bynta baroh. Ia ka dor jong ka jingtrei bad kaba im ia ka jingim kaba kum kata ym don ba lah ban kheiñ, lei lei da kito na ka bynta jong kiba u trei.

Ki briew kiba la iashem markhmat bad u Sadhu ki sngewthuh shai kdar ba ka jinglong ka jaka ne jong ki briew hapdeng kiba u don, ka ktah shibun ia u briew uba kum ma-u uba la im bad trei synñia sngi ha ka pyrthei bakynja-mynsiem. Palat khadhynriew snem u Sadhu u la mlien ban im ha ka jinglaitluid bad jingkyll-uid jong ka por ne ka jaka. U ieit ban im habar mynmiet bad sha lum mynsngi, ha ka jaka ha kaba ym don ba iohi ia u u lah ban don paramarwei tang bad la u jong U Trai. Ha kaba kum kata ka lyer u la im bad u kynshew ha lade ia ka dor met bad mynsiem, bad ka jingsuk, kiba kiwei ki ju iohi ha u.

Ha ka huri-hura jong ka Ri Sepngi um ju ioh kum kita ki por ne ki jaka bajarjar wat tang khyndiat ruh. Haba la rah jyndat ia u na kawei ka ri sha kawei pat khlem sangeh ha kaba ka suiñbneng ka iaidum sah khlem

sngi, bad ha kaba ia ka kam niam ka la long syriem kumba trei ia ka kam pyrthei, hapdeng ki jingpynbeit ba bat pyrkhing ia ka por, ki la pynlong ia u ban sngew ia lade kum u sim khlaw ia uba la set ha ka rūhnar kaba pyniap op ia u bad kaba kjap ia ka bor met bad mynsiem jong u. Ha baroh kine ki bnai um shym la lah ban 'don marwei' wat tang shikhyllipmat ruh wat la u la sngew ba'ka bor ka la mih noh na u baroh shilynter. Um ju ud da lade ia kane, hynrei katba ki bnai ki nang her u la nang sngewthuh ha lade ia ka jingsngewduh kaba khraw, bad ia ka jingsngewthait sngewjrem kaba jur, kiba pynmih ha u ia ki jingsngewkwah kat ban ym lah shah shuh ban don biang hapdeng ki dieng-kseh bad ki lyer bapyngngad jong ki ranab lum Mangkashang ha la ka jong ka Ri. Namar dei tang kumta ba u lah ban ioh pat ia ka lyer mynsiem, naba khlem ma-ka un ym lah ban ri ia ka bor-mynsiem kaba ka jingtrei jong u ka dawa. Lehse um pat ju sngew kumba u sngew mynta haduh katno ka j ingiapher hapdeng ka Ri Sepngi bad ka Ri Mihngi shaphang kiei kiei kiba iadei bad ka rukom bad ka jingpynshongdor ia ka jingim ; bad kane ka la pynmih ha u ia ka jingsngewnoh mynsiem ba da la ka mon jong u hi un ym leit shuh sha Ri Sepngi lano lano ruh. Kaba u la leit ha kane ruh ka long namar u la ngeit ba ka long ka jingkhot U Blei, bad ia kane ka jingkhot la sakhi shai baroh shilynter ba ka long kaba shisha, hynrei u la sngewphylla ba hapdeng kane baroh u shem ba don ka diengphna kaba khia katta katta ba un bah kaba wat ki jingshahshitom ba u la shah ha ki sngi ki snem bamynshuwa jong ka jingtrei jong u kim long eiei haba ianujor.

Kumno-re.kumno da kaba diaw u sngew kumba don kiba peit khmat bad kiba kren siar ia u kat shaba u leit. La don kiba iai-ong ia u bun bunsien ba katba u dang don sha Ri Sepngi kan bha lada un shu riam phareng noh (lait tang haba u ieng ban iathuhkhana) dad da kata lehse u lah ban lait na ka jingbymsngewtynnad haba ki briew ki peitshin ang-lyngngoh than ia u. Ka riam pukir, kaba ha ki sngi banyngkong jong ka jingshakri jong u, ka la long ka daw jong shibun ki jingwit bad jingeh, mynta sa shisien ka la long biang ka daw jong ka jingshahshitom jong u. Namar ka jingkhriat la ju pynbor ia u ban phong da ka kynja barandi nalor ka riam pukir jong u bad ha kane ka rukom u kham lait na ka jingpeitshin ki briew.

Haba u la don ha kawei ka ïing bajarjar ha ka dewlynnong 'Isle of Wight' u la lah ban pynioh pat ha lade katto katne ka jingsngew phngaiñ mynsien, hynrei wat la katta ruh um treh ban leitkai sha lum sha wah ban pynkhlaiñ ia la ka met namar ba um ioh leit marwei. U la leit sah shi taiew ha ka Ri Wales ba Shaphang Shathie ban ialap bad nangta u sa leit sha ka jingiasengbah ha Keswik hajan kaba kut ka taiew kaba ar jong u bnai July.

Ha Bilat

Tang arsien ha ki artylli ki jingdonkam u Sadhu u la mih na la ka jaka rieh bajarjar ha kaba u iai-iasyllok bad la u jong U Kynrad, bad kita ki long ban leit kren ha ka jingiasengbah ha Keswik ha ki tarik 19 haduh 22 jong u bnai July bad ban pyndep ia ka jingkular ba u la kular la slem ben leit sha Porth ha ka Phang Shathie ka-

Ri Wales. Kawei ka sngi U Trai ha kaba la ioh laitylli ki jingiaseng kiba sngewtynnad shibun ka la pyndep pynhun ia ka jingkular jong u ia ki nong-Wales, bad u Sadhu hi u la dap da ka jingsngewkmen kaba khraw ban iadon ryngkat lem bad ki shipor.

Ha Keswik u la kren bunsien, bad ia ka jingpaw banyngkong eh jong u ki kot-khubor ki thoh kumne :

"Kaba kham paw bad sngewtynnad eh na ki jingjia baroh kiba la jia ha ka sngi Balang ka long ka jinggiaseng hapoh ka ïing-jaiñ. Kane ka la long kawei na ki jingiaseng kaba heh tam bad ba sah jingkynmaw tam na baroh ki jingiaseng ba la pynbeit da kane ka Jingiaseng-Bah (Convention). Ka jingbna ba une u 'riewblei na Ri India, u Sadhu Sundar Singh, un kren, ka la ring shibun bah u paidbah. La pynbna ba ka jingiaseng kan sdang ha ka por 3 baje janmiet, hynrei naduh shibaje ki briew ki la poi ir-shi-ir bad tang ha ka por 2-shipawa la dap shoiñ, bad ym don jaka shong shuh tang kawei ruh...u paidbah u nangpoi ter-shi-ter bad ha ka por 3 baje imat kumba lai hajar ki briew ki la don hapoh bad shabar ka ïing-jaiñ.

U Sadhu, bad la ka riam pukir stem-shynrai u la long ka dur baiphuh-iphieng haba u la ieng ban kren. Shiteng kynta u la bat ia u paidbah khlem khih bad katba u nangiathuh ia la ki jingshem bad jingiakynduh naduh ba u la long Khristan, ki dohnud ki briew ki la pluh hapoh jong ki. Ka long kaba artatien la la ju don ne em ka jingiaseng ka ban heh bad bun briew kum kane !

U Sadhu u la seng nongrim ia la ka jingkren na Rom 1 : 16 "Ngam sngewlehraiñ ia ka Gospel U Khrist : naba

ka long ka bor u Blei ia ka ban pynim ia uwel uwei baroh uba ngeit".

Na ka bynta kito ki bym shym la iohlad ban iadon ha kata ka jingiaseng, bad ruh wat na ka bynta jong kito kiba la don ha kata ka jingiaseng ia kane ka jingiathuhkhana jong u la pynmih bad la pynphriang shuh shuh hadien ruh. Ha ka jingiaseng kaba dei ia ki Phadri u Sadhu u la kren shaphang kaba Tong Briew ha kaba u la kren ia ki ktien ki ban sah jingkynmaw :

"U pynkynmaw ia ki nongsngap ba haba U Trai U la khot ia ki katto katne ki briew ban long ki Synran jong u, ki la long napdeng ki nongtong dohkha, bad U la pynkylla ia ki ban long ki Nongtong Briew. Hynrei hadien ka jingshah sahnarphna jong U ki la leit phai pat sha ka kam ka jam barim jong ki bad ynda haba U Khrist U la iakynduh biang ia ki U la shem ba ki la lah sangeh noh ban long ki nongtong briew, bad ki la long biang ki nongtong dohkha. Bad kumta ruh ka la long bad katto katne ki phadri jong ngi ha kine ki sngi ha ka jaka ba kin long ki nongtong briew ki la long pynban tang ki nongtong dohkha !"

Shibun ki jingkyrkhu ki la bud ia kane ka jingtrei jong u. Shibun ki briew ki la aiti ia lade sha ka kam ialap bad shibun kiwei pat ki la ioh kyrhai ka jingim bad jingpyrsad mynsiem bathymmai.

Na Keswik u la leit ban sahmiet bad u Bishop Welldon ha ka ïing-Bishop ha Durham, bad hangta u la thiah ha ka kamra kaba shisien ha kawei ka por U Syiem Bilat, u James uba Nyngkong, u la thiah. Haba u thoh ka shithi na kata ka kamra u Sadhu u ong, "Kane kam long ka jaka kaba dei ia u *sadhu*, hynrei kat shaba U Trai U

phah ia nga nga dei ban leit; teng teng ha ki ïing pakidulan bad kham bunsien ha ki ïng-trep bad sha lum.

Nangta u sa leit hiar sha London ban sah khyndiat sngi, bad ha ka Sngi Thohdieng, 28 tarik July, u la kiew lieng ban wan phai sha Ri India da ka Jhadj "*P. and O. S. S. Plassey*" kaba thew leit sha Bombay.

Ka Jingiathuhkhana

Ba la iathuh ha ka Jingiaseng-bah ha
Keswik ha ka snem 1922.

"*Ngam sngewlehraiñ ia ka Gospel U Khrist: naba ko long ka bor U Blei ia ka ban pynim ia uwei uwei baroh uba ngeit*" (*Rom 1:16*)

U Apostol Paul um sngewlehraiñ ban ialap ia ka Gospel U Khrist, namar u la mad ha lade ia ka bor jong U Khrist Uba im. Lada ki briew jong kane ka pyrthei kim sngewlehraiñ ban leh pop, balei kin sngewlehraiñ ia ka jingpynim? Ka pyrthei ka la kylla khongpong. Ki briew ki sngewlehraiñ ban leh bad ban im katba kum ka mon U Blei, hynrei kim sngewlehraiñ ban leh pyrshah ia ka mon jong U. Ki briew kim sngewlehraiñ ban kren beiñ bad tihnia ia ka Gospel, hynrei ki sngewlehraiñ ban ialap ia ka. Ki tip bha shaphang U Khrist hynrei kim tip eiei ia ka bor jong U kaba ai jingim. Ha ka akher ka sngi Un ong ha kiba kum kita ki briew, "Ngam ithuh ia phi, namar ba phim ithuh ia Nga, bad namarkata phi la sngewlehraiñ ban phla ia Nga bad ia ka Gospel jong Nga." Ha kito kiba ithuh ia U, U long ka bor U Blei, la ki long ki Jiw ne ki Grik, lane, nga lah ban ong, la ki long ki Hindu, ki Musalman ne ki Buddhist.

Ka jingshem da lade hi jong ki babun ka la pynshisha

ia kane. Kumba lai snem mynshuwa nga la iohi ia u Sadhu Hindu hajan ka shnong Hardwar ba u thiah halor ki speh. Haba nga iakren bad u nga shem ba u long da shisha uba wad ia ka jingshisha. Nga la kylli ia u, 'Balei phi pynshitom sat ia lade da kito ki speh ?" U la jubab, "Nga sngew hapoh la ka dohnud ia ka jingthar ki shiah banep jong ka pop, bad nga kyrmen ba da kaba nga leh kumne yn weng noh ia kata ka jingpang kaba shapoh ; hynrei nga shem ba ka jingpang ha ka dohnud jong nga ka kham thar kham btiar. palat ban ia ka jingpang ha ka met jong nga". Hangta nga sa iathuh ha u ia Uta Uba na ka bynta jong ngi U la kit ha lade hi ia ka jingdung ki prek-sawdong ha ki kti bad ki kjat jong U bad kumta U la lah ban weng noh ia ka jingthar jingbtiar jong ka pop ha ki dohnud jong ngi Nga la nangiathuh shuh shuh ha u ia la ka jong ka jingshem ia ka bor U Khrist, bad nga la ai ha u kawei ka Gospel. Hadien katto katne por, nga la iashem biang ia u, bad ha kata ka por u la shong hapdeng shikynhun ki briew u da ialap ha ki ia ka bor U Khrist, Uba la weng noh na u ia ka jingpang ka dohnud jong u. bad Uba la ai ha u ia ka jingpynim bad ka jingsuk.

Shisien, katba nga dang ialap ha Ilom, kaba ha Nepal, uwei u Hindu khraw jait u la bitar shla bad u la sdang ban pynwit ia nga. Nga la ai ha u ia ka Gospel U Markos, hynrei u la tar ia ka bad u la leit mudui sha ki pulit. Uwei u rangbah pulit u la wan bad u la kem ia nga, bad la rai phatok ia nga hynriew bnai. U nongap ka ïingbyndi u la buh ia nga ha ka kamra bad kiwei pat ki para-koidi, bad nga la sdang ban ialap ha ki ia U Khrist. U nongap kata ka ïingbyndi haba u iohi ba ki

koidi ki iasngap bad shahshkor bha ia nga, u la hukum ia nga ba nga dei ban sangeh shisyndon ka jingialap, hynrei nga la jubab ia u ba nga dei ban kohnguh ia ka hukum U Kynrad jong nga ban ialap ia ka Gospel jong U wat la ka dei ia nga ban shah-shitom katno katno ruh. Nangta u phai sha ki koidi bad u la maham ia ki ba kim bit ban sngap ia nga, hynrei ki la sdang ban iasaid bad u, bad ki ong ba la thep phatok ia ki khnang ba kin dup kylla kaba mut bad ban long ki briew kiba kham bha, bad une u briew, da ka jingialap jong u, ha ka jingshisha u iarap ia kata ka jingthmu jong ka Sorkar. "Te, kumno kan long kaba beiñ ne leh pyrshah Sorkar da kaba sngap ia u ?" Hangta uta u nongap ïingbyndi ha ka jingkulmar jingmut u la leit iathuh ha u Lat Saheb, bad ynda u la batai ia kiei kiei baroh u la ioh hukum ban pynkynriah noh ia nga sha kawei pat ka kamra tang marwei hi. Namar ba ki don tang kawei ka kamra kaba heh ha kaba baroh ki koidi ki iashong iasahlang, u la buh ia nga ha ka sem masi kaba dei ka jong u hi, hangta ryngkat bad ka jingjakhlia bad ka jingiwkhong na ki masi ka bymlah ong 'nga la sah, ym don jingkhangïit hynrei tang kawei ka jingkhang bah ia kaba la khang noh mynmiet'mynmiet. Hangta la teh ia nga bad kti bad kjat bad ia ki jaiñ jong nga ruh la law noh.

Te kum ban nangpynkhraw shuh shuh ia ka jingshitom jong nga la don mano-re mano ba la leit tam shikad-dei ki thliem na khlaw bad ia kine la pyllait halor jong nga, mar kumta hi kine ki jingthaw baisaitmet ki la snoh ha ka met jong nga bad ki la sdang ban kjit ia ka snam na nga. Hynrei nga la khmied la ki khmat ka dohnud jong nga ha ka jingduwai sha U Blei, bad U la phah ka

jingsuk baphylla ban synshar ia ka dohnud jong nga, bad nga la sdang ban rwai ki jingiaroh ia U, la shisha ngam long u nongrwai uba bang. Uta u nongmudui jong nga, uba iaieng lang bad kiwei pat ha khmat ka jingkhang jong kata ka sem masi u la sngewphylla ka bym lah ong haba u iohi ia nga kumta, bad u la kylli ia uta u nongap ïingbyndi, "Phi mut kumno shaphang une u briew ? U isuk sat wat la u shah shitom katne katne." Uta u nongap ïingbyndi u la jubab, "U dei ban long uba lamwir". Hangta uta uwei pat u la ong biang, "Lada ka jinglamwir ka lah ban ai ka jingsuk kat kane te nga ruh nga kwah ban long uba lamwir, bad ym tang ma nga, hynrei nga kwah ba ka pyrthei hi baroh kawei kin long kiba lamwir, namar ka jinglamwir kaba kum kane kan pynkylla ia ka pyrthei hi sha ka paradais."

Hangta u nongap jong ka ïingbyndi u la leit biang sha u Lat Saheb bad u la ong, "Ka jingthmu jong ngi kam trei kam eiei du. Ngi nangpyrkhat ba da kane ka jingpynshitom une u briew un sngewsih bad un keiñ noh kaba ialap, hynrei imat kumba ngi nang pynkhraw pynban ia ka jingsuk jong u". Hangta u Lat Saheb u la ong, "U dei u lamwir; pyllait noh ia u." Kumta ki sa pyllait noh ia nga, bad la nga la tlot shibun na ka jingduh ka snam ba kjit ki thliem, bad na ka jingpang jingbtiar bajur, pynban nga dang lah hi ban ialap ia ka Gospel ha kata ka shnong baroh kawei. Uta u Hindu khraw jait uba la long u nongmudui jong nga u la long uwei napdeng ki nongsngap, bad u la kyrpad ia nga ban ai da kawei pat ka Gospel ha ka jaka jong kata kaba u la tar noh. U la kylli ia nga la ngam don jinglehraiñ mo ban ialap ia kane ka Gospel kaba la pynwan ha nga

katta ka jingshahshitom, hynrei nga la jubab, "Ngam shym sngewlehraiñ ban tar ia ka Kotbah mynba nga dang long u Hindu bashitrhem pyrkhing kum ma phi, te balei ngan sngewlehraiñ ban ialap ia ka mynta haba nga la mad ia ka bor jong ka ha la ka jingim ?"

Hynrei shisha ngam shym lah ban iohsngew ia kane ka bor U Khrist ha lade man la ka por, nga dei ban shem ban mad ia ka da la ki jong ki jingiakynduh. Mynba nga la ai ia la ka dohnud ha U Khrist bad nga la tip ba ia ki pop jong nga baroh la map phar, nga la ioh ka jingsuk kaba khraw ha la ka dohnud. Hynrei shen shen nga kynmaw pleng nga dei ban phla ia U da kaba ioh jingbaptis. Haba nga la pyrkhat shaphang kata, nga la iohi shai ba da kaba leh kumta khlem pep ngan iakynduh shibun ki jingeh bad jingshah pynshitom, ngan shah beh noh na ïing bad na la ki lok ki jor, bad ngan duh noh kiei kiei baroh kiba nga don bad ka jingsuk jingsaiñ kaba nga la ioh ha la ïing. Kumta hadien ka jingpyrkhat bad ka jingiasaid bajur hapoh lade nga la kut jingmut ban kohnguh ia ka hukum U Trai bad ban leit sha ka jaka kaba jngai na ïing ban ioh jingbaptis, bad hadien pat ngan sa wanphai sha la ïing ban im ka jingim Khristan bajarjar ha ka jingduwai bad jingpule bniah ia ka Ktien U Blei. Da kata ka rukom nga la mut ban dang iohlad hi ban im suk im saiñ ha la ïing bad hapdeng ki lok ki jor khlem duh ei ei ia ka spah ka phew ka jong nga.

Hynrei katba kine ki jingpyrkhat ki nang thnam ha ka jingmut jong nga, baroh ka jingsuk ba nga la ioh ka la jah noh, bad ngam shem jingsuk shuh ha ki jingpyrkhat shaphang U Khrist. Hangta nga sa iohi shai kdar ba

nga dei ban bah ia la ka diengphna, khlem kheiñ ia ka dor Kumta ha bapaw kdar khlem riej iano iano ruh, nga lapdiang ia ka jingbaptis bad nga la duh noh baroh na ka bynta U Khrist—ka ïing bad ki jingdon jong ka, ki kmie ki kpa bad ki lok ki jor baroh la knieh noh na nga : hynrei nga la ioh pat ia ka jingsuk ka mynsiem bad ka jingkmen bakhraw katba kine baroh kim don dor eiei shuh ha nga. Nga la mad, da kaba bah shisha ia la ka diengphna, ia *kata* ka jingsuk kaba U Khrist U la kular, bad ka bym ju la iehnoh ia nga lane duh noh na nga haduh mynta. Ha ka jingtlot jong nga nga la sngew-lehraiñ ban kren shaphang U Khrist, hynrei shisien ba nga la bah ia la ka diengphna ka wallam ryngkat bad ka ia ka bor bad ka jingshlur ban bah ia ka ; bad mynta ha ka jaka ba ngan sngewlehraiñ ia ka, ka la long pynban ka burom bakhraw ia nga hi ban ialap ia U Khrist.

Shisien haba nga la kren ha kawei ka jaka shaphang ka bor ba la ai ha nga da U Khrist bad ka jingsuk kaba bud ia ka, uwei u 'riewstad 'riewnang u la kylli ia nga kumno nga lah ban pynsabut ne pynshisha ba kane ka jingsuk ka long ka jingaiei bashisha jong U Khrist, bad ba kam dei tang ka jingmih na ki jingpyrkhat ne jing-mutdur jong nga hi. Haba jubab ia u nga la ong, lada kane ka long tang ka jingmih na ki jingpyrkhat jong nga hi, te kito ki briew, kiba la pule bad nang pha shaphang ka jingstad kaba dei ia ka jingmut jingpyrkhat u briew, kin long ma-ki kiba nyngkong ban mad ia kane ka jingsuk, hynrei kata kam shym long kumta.

Ka la pynkynmaw ia nga shaphang uwei u nongkhrong uba matlah ha kawei ka jaka ba u dang shong syaid sngi habar, bad haba la kylli ia u kumno u pyrkhat shaphang

ka sngi, u la ong ba ym ju don kaba kum kata kaei kaei. Baroh ka jingong ba don kaba kum ka bol ba la sdien ha suiñbneng ia kaba la khot ka sngi, ka long tang ka jingkren bieit suda. Ka jingsyaid kaba u iohsngew ka long kaba mih na ka snam bashit jong ka met jong u hi, bad ym dei kaba wan nabar. Nga la kylli ia uta u 'riewstad u mut kumno shaphang une u briew, bad haba u la jubab ba u dei u matlah bad u bieit, nga la ong ba u hi ruh u long u matlah ha kiei kiei bakynja-mynsiem bad u 'riewstad uba bieit, ba un shu len noh ia ka jingshisha jong ka jingsuk kaba wan na ka thymmei kaba um lah ban iohi, kaba long U Syiem ka jingsuk. Kane ka jingsuk shaphang kaba nga kren ka long beit u soh jong ka jingpynim namar ka beh noh ia ka jingsheptieng na ka dohnud bad ka wallam ha ka jaka jong ka ia ka jingsuk ka mynsiem.

Nangta pat, don ki nonghikai kiba len ia ka jingdonkam, lane kiba ong ba kane ka bor U Khrist kam da donkam na ka bynta ban ioh jingpynim. Ia kata, ki ong, lah ban ioh da ka jingpyrshang la jong hi. Kata ka lah ban long katto katne kaba dei, hynrei ka jingshem jong ki 'riewngeit ka sakhi shai kdar ba kata ka long ka bym lah ban long.

Long kum ka sim hapoh ka rūh ; ka don ki khmat bad ka lah ban iohi ia ka pyrthei laitluid sawdong, bad ka don ka dor ha ki thapniang jong ka ban her shata, hynrei ynda haba ka pyrshang ban her kam lait namar ka jingker ha ka rūh ka khang ia ka ; kumta ruh ki borpyrkhat jong ngi ki lah ban ialam ia ngi ban mut ha lade ba ngi lah ban ioh ka jinglaitluid bakynja-mynsiem, hynrei ynda ngi pyrshang bah ioh ia ka ngi shem ia lade ba

ngi long ki koidi hapoh ki saîteh saikhum jong ka pop bad ki jingmlien basniew. Ka dohkha ka lah ban iohi lyngba ki 'sai-syrwiah jong ka jar ia ka duriaw baiar bad balaitluid sha lyndet ka jar, bad ka lah ban mut ha lade ba ka lah ban jngi shata, hynrei ka shem ia lade ba ka sahkut hapoh ka jar. Bad ruh, ngi dei ban kynmaw ba ym dei ka jar kaba pyniap ia ka, hynrei dei ka jingsei noh ia ka na wah ban iap halor ryngkew. Ha kajuh ka rukom ka jar jong ka pop ka ring noh ia ngi na ka jingiaidon ryngkat bad ka bor ba ai jingim jong U Blei, bad ha kaba kut ka ñiat ia ngi shapoh sha ka jingiap met bad mynsiem.

Ki 'riewngeit kim dei ban sngewshitom jingmut da kum kine ki rukom jinghikai ba nga la pyni. Kiba kum kita ki jinghikai ki la don bad ki la trei shipor, hynrei ki la duh bad iap noh. Ki la trei don bor shisha shipor, hynrei hadien hadien ki la dei ban ai jaka sa ia kiwei pat ki rukom pyrkhat. Hynrei U Khrist U iaisah bad iaineh U bym kylla hapdeng bun ki jingkylla jong ki jinghikai pyrthei bad U dang long Ujuh mynta, namar U la long Ujuh mynhynnin, mynta bad sha bymjukut.

Don ki samla, khamtam ki samla shong-skul, kiba sngew-shitom jingmut shibun namar ba ki 'riewnang 'riewstad kiba lông ki nonghikai jong ki kim ngeit satia ia U Khrist. Ki ia ong, "Kumno ngan ngeit ha U Khrist haba ki 'riew-khraw 'riew-heh khlieh ki kyntait ia U ?" Ka jubab ia kata kaba suk shibun. U Khrist shisien U la ong shaphang kito ki bym nang ban pyndonkam ia ka jingai kaba la ai ha ki. "Na kita ki bym don yn shim noh wat ia kata kaba ki don," Te kumno keiñ yn shim noh na ki ia kata kaba kim don ? Ka jubab ka

long ba kano kano ka jingai kum ki sap ne ki bor ia kiba kim nang ban pyndonkam ban pynroi, da shisha yn shim noh na ki ; bad ruh ia kata ka bor ban jied ia kaba bha na kaba sniew, kaba dang sah ha ki, kin duh noh wat ia kata ruh. Kine ki briew ki la ioh ia ka jingnang jingstad bad ka jingtip akor lyngba ka niam Khristan. hynrei ki kyntait pynban ia ka thymmei jong kata hi ka jinghikai na kaba ki la ioh ia ki jingkyrkhu babun. Ki pynkynmaw ia ngi ia ki ktien ba U Khrist U la kren shaphang u Judus Iskariot, "Uta uba bam jingbam lem bad Nga u la rah ia la ka khongdongjat ban ialeh ia Nga". Ha kata ka rukom shibun ki 'riewnang' riewstad ki la die kylla ia U Khrist mynta. Ka jingleh u Judas kam shym la pynmynsaw ia U Khrist, hynrei ka la wallam ia ka jingiap u Judas hi da la ki jong ki kti jong u. Kumta ruh kito ki briew kiba pyr shang ban pynmynsaw ia U Khrist, ki don ha ka jingma ioh ba kin sdien phasi ia lade ha u dieng ka jingnang jingstad jong ki hi !

Hynrei ha kawei pat ka liang kito ki 'riewngeit bashisha kiba tip bad mad ia ka bor jong U Khrist kim dei ban shun ia kiba leh ia kitei kiei kiei, hynrei ki dei ban sngewlem ia ki. Ki dei ban wad ki lad da ka jingduwai bad ka jingshakri ban ring ia ki sha U Khrist. Lada ki leit ban lynthem maw ia ki, kin pyniap pynban ia ka jingthmu babha kaba ki don. Kin duh noh ia la ka jingthmu, bad kin kyndat noh pynban ia ki kham sha pajih na Uta sha Uba ki mut ban ring ia ki.

Ngim donkam ban sngewlehraiñ ia ka Gospel. Ngi la mad da la ki jingshem ba ka long ka bor U Blei, hynrei ngi dei ban pyntip ia ka sha kiwei pat ym tang da ka ktien,

hynrei da ka jingim jong ngi, bad da kaba pyni ha ki ia ka mynsiem ieit bad mynsiem shakri aiti ia lade kaba don ha U Khrist hi.

Shuh Shuh Ki Jingleit Iaid Ialap

Ynda u la wanphai sha Ri India ka jingshongthait ka long kaba um bit ban duh, bad ynda u la shong katto katne taiew u la sngew ba u la khlaiñ bad jahthait ban pyrkhat sa kawei pat ka jingialap. Ka lyer bapyngngad bad ka jingjarjar jong ki lum Mangkashang ka la pynthymmai bor pat ia ka met bad ka jingmut jong u, bad u la long biang kumba mynshuwa, bad kham palat ruh ban ia kaba u ju sngew mynba u la don shabar 'na la ka Ri.

Ki bnai kiba khadduh jong ka snem 1922 u la pynlut ha kaba leit sha ki jingialang bad jingiaseng-bah bad ha kaba iaid ialap ha ki nongbah jong ki Phang Shatei ka Ri India : ka Delhi, Ambala, Ludhiana, Allahabad, Benares, Montkomeri bad Lahore, ki long katto katne na ki nongbah ba u la leit poi, nangta u sa leit phai pat sha Sabathu ban pynkhreh na ka bynta ka Khristmas bad ban shongthait. Ha u bnai November u la ioh ka jingkhot na New Siland bad kawei de na Itali ba ki kyrpad eh ia u ba un leit sha kito ki jaka, hynrei ia kine u la hap ban kyntait.

Ha u bnai January 1923 u Sadhu u la leit sha Karashi bad u la pynlong shibun ki jingiaseng, ha kawei na kine ki jingiaseng u Komishnor Saheb (Judicial Commissioner) u la pyniaid ia ka. Nangta u la leit sha Mainpuri bad sha Saharanpur bad kiwei kiwei ki nongbah. Ha u bnai April u la ioh khubor ba u kpa ba la tymmen eh

jong u um don shuh. U la donbok namar khyndiat por shuwa kane u la don ha Rampur bad u la pynlut ka por kaba sngewtynnad shibun ha la ïing, ha kaba la pdiang sngewbha eh ia u ym tang da u kpa ba la tymmen jong u, hynrei da baroh ki kur ki jait. Ha ka 10 tarik u April u la thoh : "I pa jong nga I la iap ha Rampur. Ngam sngewsih eiei namar ngan sa iashem pat ia I ha ka burom, I la iap u Khristan. Ka jingiakhlad jong nga ka long tang ha kane ka met bad ka long ruh tang shipor".

Shen shen hadien kane ka jingjia, ka Bank kaba kyrteng Alians Bank ("Alliance Bank") kaba ha Simla ka la duh, bad ki jingaisngewbha ki lok na ka bynta ka jingtrei jong u ha Tibet ba la kynshew ha kata ka Bank ki la duh lajan baroh phar. Shaphang kane ka jingjia basngewsih u thoh kumne : "Ngam shym buh ia la ka jingshaniah ha ka spah. Nga ainguh ia U Blei Uba la ai ia ka, bad nga iaroh ia ka Kyrteng jong U haba U la shim noh pat ia ka. "KA JINGSHANIAH JONG NGA KA LONG HA KA BANK BNENG JONG U KA BAN YM LAH BAN DUH JUNOM".

Ha ka taiew kaba ar jong u bnai May u Sadhu u la thoh ki shithi ai khublei ia la ki lok kylleng shuwa ba un mih ban leit biang sha Tibet, nangta la don ka jingkynjah jar shaphang jong u, ia kaba la pynsawa pat da ka jingthoh ha kawei ka kot- khubor ha Bombay kaba ai ka khubor kaba thikna bha bad ia kata la pynphriang ha kiwei kiwei de ki kot-khubor ha Ri India, bad nangta ka sa phriang de sha Ri Iurop bad kylleng ka pyrthei, ba u la iap. Ka kot-khubor Bilat kaba kyrteng ka "*Daily News*" ka thoh kumne :

"ba ka la ioh jingtip kaba thikna bha ba ia u Sadhu Sundar Singh, u 'riewkhuid bad u pukir Khristan na India la pyniap da ki shit-khlieh ka niam Buddhist" Ki khubor telekrap na suiñ bad na um kim lah ban pynioh ka khubor kaba thikna bha katto katne sngi, bad la don ka jinglyng-a sahnud kaba jur ha kylleng ban tip ia ka jingshisha. Shibun ki skul ha Assam la pyllait shuti kum ka dak ka jingiambriew ia u. Nangta sa ioh ka telekrap na Kotgarh kaba ong ba u don hangta, bad ia kane la bud sa da ka shithi kaba u thoh hi da la ka jong ka kti u da pynpaw ia ka jingsngewsih bakhraw namar kane ka khubor thok. bad u la batai ba ki daw kiba iadei bad ka niam bad ki jingeh kiba iadei bad ka saiñ-pyrthei ki la pynlong ia u ban wan phai noh Ka jingduh jingkyrmen haba u dei ban phai kylla noh kam shym lah ban pynkhriat ne pyntlot ia ka jingkut jingmut jong ka jingim jong u ban rah ia ka Gospel sha Tibet, namar u ong shuh shuh, "Wat lada u Angel hi na bneng un khang ia nga ban leit sha Tibet, ngan dang leit hi".

Hadïen kata ka por u Sadhu u la leit biang ban ialap ha bun ki jaka, bad u la thoh ruh kawei ka kot ha ka ktien Urdu kaba kyrteng "*Ki Jingpuson bad Jingduwai*" ia kaba la kylla ruh sha ka ktien phareng. Sa kawei ka khubor telekrap ka la wan na Niw Siland ha u bnai October, hynrei ia kata ka jingkhot bajur ruh u la kyntait. "Ngam kwah shuh ban iehnoh ia ka Ri India ban leit sha ki ri-nongwei, lait noh tang sha Tibet". Sa ia kawei ka jingkyrpad ba kyrkieh ba un leit biang sha Maraman ha Trabankor ba Shaphang Shatei ban kren ha ka jingiaseng-bah jong ka Balang Sirian Mar Thoma, u la kyntait da kaba sngewsih namar ba u la lah ai ktien

lypa mynshuwa ban leit sha Assam ha kata hi ka por.

U Sadhu ha ka Thoh-ka-Tar.

Katto katne snem la mih shikaddei ki kot ki sla bun jait ba la thoh shaphang u Sadhu ha la ka ri bad kumjuh ha kiwei de ki ri. Bun snem shuwa eh ba ka kyrteng jong u kan saphriang shabar ki pud ka Ri India, ki nong-India hi ki la sdang ban thoh shaphang jong u. La shem ha u ia ka jinglong—'riewkhuid Khristan badap biang kat kum ka jingthew ki nong-India, kumta ba baroh kaba la thoh shaphang jong u ha kawei ka ktien kumne kumne la pynkylla sa sha kiwei kiwei de ki ktien, bad la pule ia ki da ka jingsngewbang bad jingsngewtynnad kaba khraw ha kylleng ka Ri India.

Katba ka nam jong u ka nang-phriang kylleng ka Ri India, ka rukon jingim bad ka rukom trei jong u ka la long ka daw jong ka jingkren wohnia bad jingkrenbeiñ waddong, khamtam na ki nongwei bad haba bishar na ka jingim jong u katba ka nangpaw hadien la shem ba baroh kine ki jingkren waddong ki mih namar ki nongwei kim lah ban iohkem ne sngewthuh ia ka jingthew bashisha jong ka jingim u nong-India. U Sadhu u pdiang ia kine ki jingkrenbeiñ da kine ki ktien, "Lada ka pyrthei kam don eiei ban kren pyrshah ia nga, nga dei ban sngewthuh ba don eiei kaba bakla bad bym dei ha nga hi ?"

Kiei kiei kiba phylla, kat ban ym sngew lah ngeit kiba la jia ha ka jingim jong u, ki la pynngeit ia shibun ki briew kiba khmihlynti ia ki kambah bad kiba pdiang ba kine kiei kiei ki long ka sakhi bashai kdar bad ki bym bakla ba u long u briew "Ba la khot da U Blei," katba

kiwei pat kim nang shuh ban pyrkhat da kumno kumno-ruh, ki sah ha ka lyngngoh, bad kumta ka la mih ka jingiapher ha ka jingsngew ki briew shaphang jong u. U Rev. C. W. Emmet jong ka Ridley Hall ha Oksphord, u la kren shibun ha ka kot-khubor *Hibbert Journal*, jong u bnai January 1921 shaphang kaba u ong "Ki kambah U Sadhu Sundar Singh" u da kham pynleit jingmut ha kito ki jingiohlait im bamaian bad baphylla kiba u Sadhu u iakynduh ha la ka jingim ha ki por jong ki jingma-bakhraw. Ha kine ki jingjia u Mr. Emmet u iohi artylli ki lynti ne ki rukom da kiba ngi lah ban pyrkhat kumno U Blei U trei. Hato U iarap U iada ia la ki jong ki shakri da kaba U phah ia 'u angel' ne da ka jingtrei jong U Mynsiem jong U hi ha ka dohnud ki briew ? Ka jingiarap kyrpang kaba wan teng teng da ka lad kaba na sha lyndet ka bor pyrkhat briew, shisynpyrkhat ka long kaba ki briew ki kham sngew-kloi ban pdiang, hynrei hato kam long kaei kaei kaba kham sngewdei ban shim ba dei U Mynsiem U Blei hi Uba trei lyngba u briew uba kum u Sadhu Sundar Singh, bad da kata ban ring bad bad pynkhih ia kiwei pat sha ka jingsngewthuh shaphang U Blei ? Baroh ngi ngeit ba don "U-Ei-re-U-Ei hangta". U Mynsiem U Blei U da rung ha ki dohnud jong ki "riewkhuid ban pynlong ia ki-ki lok U Blei bad ki nongiathuhlypa," da kaba trei kat-kum ka bor pyrkhat jong u briew uba long hi u jingthaw jong U. U lah keiñ ban pynkhih bad ban ktah ia ki ba-kin sngewthuh shai ia ka jingiaidon ryngkat jong "Uta Uba Na Sha Lyndet Uba don hapoh"

Hynrei shaphang ki kambah ne ki dak khyllah kiba la ong ba ki long ba la leh da u Sadhu hi, u Mr. Emmet

um shym kren eiei. U Sadhu hi ruh da lade um ju ong eiei shaphang kine la ha kajuh ka por um shym len ruh ba ki long kiba lah ban long. Hynrei bunsien u ju sakhi ia ka jingshisha ba "ym don ka bor eiei ha kine ki kti," (haba u kdew sha la ki jong ki kti) bad u kubur barabor ba dei ka jingjubab U Khrist ia ki jingduwai jong u kaba la long ma-ka hi ka kambah.

La kham slem ka la paw shai ha u Sadhu ba ki 'kambah' ki pynphalang noh ia ka jingmut ki briew ha ka jaka ba kin ring ia ki sha ka khubor ka Gospel ka jingpynim Na kata ka daw ha ka snem 1918 haba u dang iaid ialap ha ki phang Shathie ka Ri India, um ju ailad ba ki briew kin peit ha u tang kum u nongleh kambah

Ka jingleit jong u sha Ri Shaina, Japan bad sha Ri Sepngi ka la pynlong ia ki briew ha ki ktien baiapher ban thoh shaphang ka jingim jong u ia kaba la pule ha kylleng ka pyrthei ri shai. Ia ki jingiathuhkhana jong u ha ka ktien Phareng bad kiwei de ki jait ktien la shon ha ki kot-lyngkdop bad ki kot-khubor ha bun ki ri ha kiba la kren la tai shaphang jong u na ki dong baroh. Hynrei la ki jingkren shaphang jong u ki long kiba bha ne ki bym dei, u Sadhu jaijai u iaid la ka lynti, kaba long ka lynti U Blei ; khlem jingsngew-wit ne sngew-salia, namar um tieng ia u briew bad u ithuh bha ia Uta ha Uba u la ngeit.

Ha kaba u dang leit nyngkong eh sha Ri Sepngi ha ka snem 1920, bun jait ki rukom pyrkhat kiba iapher baklybak na ka jong u ki la mih ha kaba ki briew ki iakren bad ki iasaid shaphang jong u kum u briew, shaphang ki jingshem jong u, shaphang ka rukom pyr-

khat bad jingtrei jong u, bad ruh shaphang ba ka maiñ bad ka jinghikai baphylla kum ka jong u ka lah ban ai eiei ia ka Ri Mihngi bad Ri Sepngi. Namar ba ka niam Khristan ka la mih na Ri Mihngi, ka la long kaba dei hi ban long ba ki Khristan bashisha jong ka Ri Sepngi kin phai pat sha Mihngi da ka jingkyrmen ba na ka kan tuid biang ka wah ba ai ka jingim Blei kaba lah ban wallam pat ia ka ribaibal ka jingim-mynsiem ha ki hajar bad ki phew hajar ki briew ia kiba ka Thma Bah, kum ka jaiñkup iong, ka la tap-op ban sah ha ka jingklet ia u Blei.

Ka Balang ha Ri Sepngi ia kaba U Blei u la kyrkhu ba kan ioh nyngkong ma-ka ia ka jingiohi-paw ia U Nongpynim ka Pyrthei, ka dang dei ban iambriew namar la ka jong ka jingbymlah ban sakhi bad ban shakri hok ban pynbiang ia ka jingdonkam jong kita kiba na ka bynta jong ki U, U la iap. Ka khubor basngur synlar jong ka jingpynim. haba ka la iaid lyngba ki jingmut jyngpyrkhat briew da ki spahsnem, ka la lam ban kem ia ka rong bad ka dur jong kiei kiei kiba kynja-briew, bad kumta ka la duh shibun ka bor ha ka jingtrei jong ka ; namar ym da, lane, lyngba ki jinglehniam lehrukom kiba ktah ia ka jingsngew ki briew lane da ki seng bad ki kynhun bakhlaiñ ba lah ban ioh ia ka jingkha-arsien. Ki spahsnem babun jong ka niam Khristan Sepngi kim myntoi eiei lymda ki pynkylla ia ki Khristan sha ka jingim kaba iasyriem ia ka jingim kaba ha U Khrist, naba tang kaba kum kata ka jingim keiñ kaba lah ban ai jinghun bad ym don shuh kawei pat nalor jong ka. Ka jingdawa ka long—"Pyni ha nga ia u briew uba kum U Khrist". U Archbishop na Sweden u kdew sha u

Sundar Singh bad u ong, "Ka Gospel kam shym la kylla la ka rong ne ka dur ha u......Ha ka histori jong ka niam Khristan u Sadhu Sundar Singh u la long uba nyngkong ban pyni ha ka pyrthei kumno ba ka Gospel jong U Jisu Khrist ha ka jinglongsngur bym lah kylla jong ka ka phalang ne shat ia ka dur jong ka ha ka mynsiem barit jong u nong-India."

Ha u hi shimet ym don kawei pat kaei kaei ka ban kham kordor ban ia kane "u jingthaw bathymmai ha u Khrist Jisu". Ha u, baroh ki jingiapher ha ka rukom pyniaid balang ne ha ka kyrteng balang, kim don jingmut eiei, ha ka jingshisha "kan long ka bneng hi ha ka khy-dew" u ong, "lada kine kiei kiei kim don." Bad katba ki briew ki peit bishar ia u, ki pule ia ka jingim jong u, lane ki thoh shaphang jong u, baroh ki ia mynjur lang ba dei tang da ka jinglong sngur bad jinglong synlar jong ka dohnud kum ka jong u Sadhu Sundar Singh ba ia ki briew lah ban pynkhih ba kin im ka jingim kaba da kat ka jingim shisha.

"Ka niam Khristan ka long ka bym lah ban iap". la ong uwei u nongthoh, "bad dei na Mihngi ba kan khie-im pat U Sadhu u long lehse uba nyngkong na ki apostol thymmai jong ka juk jong ngi uba lah ban pyrsad pyn-rhem pat ia ka ding ha ki duwan ba la jan lip."

U Archbishop Soderblom, ha kaba kren kynthoh halor ka kot u Canon Streeter kaba kyrteng "U *Sadhu*", u ong kumne ; 'katba nga tip ym don kawei pat ka nuksa ha ka histori jong ka niam shaphang u briew uba da ka jingim 'riewblei bajanai bad baitynnad kum ka jong u Sadhu, ka jingim kaba la ker tawiar da ki bor bamaian jong ka jingngeit baphylla, uba ha ka por ba u dang im,

u la shah ia ka jingït bishar bniah da uwei u nongïtbniah bastad tam—ka jingït bniah kaba dap da ki jingpyninia bad jingbishar bashongnia ba la tai ni bha khlem da don kano kano ka jingshahshiliang". U Cannon Streeter u wallam ha khmat ka pyrthei ia "u 'riewblei uba lah ban ring shisha ia ka jingmut ki briew jong kane ka juk, uba namar ki jingshem-mynsiem bakhia bad bajylliew jong u hi ki la pynkhih bad pynlah ia u ban im thik kumba u la ngeit".

Shibun ki kot ba la thoh shaphang jong u, ki la leit ha shuwa bad ki la bud ia u Sadhu sha baroh ki ri ba u la leit poi, bad ia ki jingpynkylla ia ki sha kiwei pat ki ktien la phah sha Russia, sha Itali bad sha kiwei pat ki jaka sha kiba um lah ban poi. U Archbishop ka Upasala, nalor ba u la thoh shibun ha ki kot-khubor bad ruh ha ka kot jong u kaba u ai kyrteng' *U Luther bad u Sundar Singh*' u la ai kawei ka jingthoh badonkam shibun ha ka International Review of Missions kaba u ai kyrteng "*Ka Jingriewblei Khristan ha ka Dohnud U Nong-India*" (April 1922). Une u long u briew uba ka pyrthei ka ñiew ba u long u iktiar ha kaba pule-bniah bad ba thoh shaphang ki niam baiapher, ha kata ka jingthoh u ong kumne.

"Aiu ngi la ioh jinghikai na une u 'riewblei Khristan uba la mih na ka ri ki 'riewblei'. Ngi la ioh ka jinghikai baphylla bad kaba la pynlehraiñ khait ia ka jingpyrkhat stad jong ngi baroh shaphang ka Baibl bad ka bor jong ka ha Ri India. *Ka Gospel kam shym la kylla la ka rong ne ka dur ha u*, hynrei hato kane ka juh ka khubor babha kaba ngi la tip, ka long kajuh kaba lah ban iathuh eiei ia ngi ym tang shaphang ka Ri India hynrei shaphang

ka Gospel hi, kaba baroh shikatta ka Ri Sepngi ka la kam kum la ka jong bad ia kaba ka la pynkylla dur ruh katto katne. "Ha ka histori jong ka niam Khristan u Sadhu Sundar Singh u la long uba nyngkong ban pyni ha ka pyrthei kumno ba ka Gospel jong U Jisu Khrist ka shat ia ka dur basngur bym lah kylla jong ka ha ka mynstem barit jong u nong-India. Kaba phylla ha u ym dei kata ka jingkhñiot lang ia ka niam Khristan bad ka niam Hindu hynrei ka long ka jingpynpaw bathymmai ia ka jinglong batynrai bad bashisha jong ka niam Khristan kaba kat kum ka jinghikai ka Ktien U Blei."

Uwei uba la ithuh bha ia u Sadhu da ki bun snem u thoh shaphang jong u :—

"Uwei u nongkren ha Sweden, ha ka por ba u dang pynithuh ia u Sadhu ha ki nongsngap, u ong, 'Ngi la ju sngewtynnad shibun ban pyrkhat ia ki lai ngut ki nong-India bakhraw—u Gandhi, u Rabindranath Tagore bad u Sadhu. Ia kitei ar ngut kiba nyngkong ngi shem ki long ki briew kiba ia ka jingim jong ki la ktah lane la saiñdur shibun da ka jinghikai U Khrist : u Sadhu pat ia uba ngi iohi mynta hapdedg jong ngi *u long uba la aiti lut ia lade* sha U Khrist.

U Sadhu u long u nongkit-'tien-Syiem jong ka Balang Khristan ha Ri India, bad u pyni ha lade hi ia ka sakhi bashai kdar ia ki bor bakynja-mynsiem jong ka. Tang khyndiat eh u la ioh ka jingda jingker na ki nongwei, hynrei eiei ruh em um shym ioh ka Jingiarap Jingkyrshan na ki, bad kumta u la lah ban ring lut ban pynshong tynrai ha lade hi ia ki jinghikai bajylliew bad badonbor tam jong U Khrist, bad u la pynpaw ia ki ha kiwei pat ha ka dur kaba itynnad, kaba skhem bad kaba phylla.

U la leit phai pat sha la ka Ri ban shong thait bad ban tei ia la ka met da kawei pat ka rukom trei kaba pher. Ka lyngkha trei jong u ha Tibet ka iai-khawoit ia u. U pyrkhat ba ka jingtrei jong u ha Ri Sepngi ka la dep la kumno kumno mynta shipor, hynrei don da ki hajar ki ban sngewsih ba kan long kumta".

Ban sakhi da la ka jong ka jingim ia ka bor jong U Khrist kumba la pynpaw ha ki Gospel, ban kumba la pynskhem ia ka ruh ha ka dohnud jong ki 'riewngeit bashisha, u Sadhu u la wan sha Ri Sepngi, bad mynta u pyrkhat ba kata ka kam jong u ka la dep. U sngew ha la ka jong ka mynsiem ba ka long ka jingkitram jong u na la u jong U Trai ban sakhi kumne khlem kheiñ ia ka dor bad u la pyndep ia kata. Hynrei ha man la ka shnong bad hapdeng ki briew ha kiba u la sakhi kumne, u iehnoh ia ka jingkylli ba uwei-pa-uwei bad kawei-pa-kawei ki dei ban jubab *'katno phi kitram ha U Trai ?'* Kiei kiei ki jong ka jingim kim lah ban sah ne ban long kumba ki la long shuwa ba un wan. Ki briew ki dei ban shahshkor lymda kumta kin long kham sniew ban ia kaba ki la ju long bad dei ia kiba kum kita ba U Trai shisien U la ong, 'kin ym ngeit ruh wat lada mihpat uwei na ki nongiap'. Ka jingdonkam bakhraw tam jong ka Ri Iurop mynta hi ka long ka ribaibal bashisha, bad ka jingkhot U Khrist ka dang iaikren jur mynta hi kumba ka la long mynba u la ong, "Bah ia la ka diengphna bad bud IA NGA." Ha u Sadhu Sundar Singh ka bor pynthymmai iong U Khrist ka la trei ha ka jingjanai jong ka baroh, bad da kaba kohnguh ia la U Trai, u bud nadien jong U, u da bah ia la ka diengphna.

Ki briew baroh kiba don la ki rukom pyrkhat baiapher shaphang ka niam ki la iohsngew na une u shakti barit jong U Khrist ia ka khubor jong Uta ia uba la ong shaphang jong U, 'Ym ju don u briew uba la kren kat une u briew', ha ka jingsngur bad ka jingsynlar jong ka ; bad kumba ka kot-Khubor *Westminster Kajet* ka ong, bad ka ong ia kaba dei ruh, "na ki rmiang shyntur jong ka Mihngi u hikai ia ki briew jong ka Ri Sepngi ia ka mynsiem ka Jingialong salonsar kawei".

Sa shisien pat hapdeng ki jingma bunjait, hapdeng ka khriat bad ka jingit, un leit rah ia ka khubor kaba long u dohnud jong ka jingim jong u hi sha ka ri ha kaba um don ka jaka wat ban buh ia la ka khlieh, hynrei ba la shlei da ka jingieit sliang kaba jur na ka bynta la u jong u Kynrad, bad na ka bynta ki mynsiem kiba dangsah ha ka kut ka jingdum, un sa leit biang ban par da ki khohsiew ia ki ranab bad ki lum tap-ior jong ka Tibet. Une u briew bamarwei um ju iaid jngai na U Khrist kumba ngi ngi iaid, namar da shisha U Khrist U iaid ha syndah jong u. U iakren bad u U iatrei bad, U iashahshitom lang bad u. Nangto na kliar ki lum bajrong jong ka Tibet kine ki ktien kin iaisawa jam barabor. 'Katno ngin sawkyrang da ka jingsngewlehraiñ haba ngin iashem lang ha bneng ha khmat U Blei bad ha khmat ki 'riewkhuid bad ki martyr jong U, lada ngim im ka jingim Khristan bashisha hangne'. Kine kim long ki ktien kiba dang thymmai hynrei kumba u Mr. Stokes u la ong shisien, 'Haba ki mih na u briew uba la shahshitom slem ha ka thngan, ka khriat, ka byndi bad ka jingshahpynshiton beiñ na ka bynta la u jong U Kynrad, ki hap ha

ki shkor jong ngi da ka jingsngewkhia bashyrkhei bad ka bor."

Ah Trai, Me long doh bad snam jong nga hi !
Oh u Briew, jingiap hi kam lah pynsniew,
Kjat jong Me iaid raieh raidam jong ngi,
Rmiang jong Me dih jinghaw mynsiem ki briew !
Wan, ioh nga bajot barem ngan iap ei,
Sh'wa ba Men rung ban khawai lem bad nga.
Ioh khmat bym ju iohi 'Me ha pyrthei.
Kin duh ban peit burom Syiem baphylla.

KA JINGTHOH BYNRAP—I

U Sadhu Sundar Siugh Ha Ri Khasi

Ka Ri Khasi ka la shadkmen ha u bnai March 1924 naba ka la iohi da la ki khmat ia u Sadhu Sundar Singh, bad ka la iohsngew da la ki shkor ia ki ktien bakordor na une u shakri bakhraw jong U Trai bad U Nongpynim jong ngi U Jisu Khrist, bad naba ka la khmihlynti la kham slem ia kata ka sngi babha ban iohi ia u. Shisien ka la long ka jingbuhkhoh kaba khraw mynba la pynbna ha ki kotkhubor ba u la iap ha Tibet: hynrei kata ka jingpynbna ka la long kaba bakla, bad U Blei U la wallam ia u shane hamar ka por kaba biang, ha ka Assembli ha Mairang, kaba la long ka Assembli bakhadduh na ki Assembli rim ha kaba u paid babun, khamtam na ki nongmihkhmat ka Khristan Presbyterian ka ri Assam, ki iawan.

U Sadhu u la poi ha Shillong ha ka 6 ne 7 tarik u March 1924 bad u la sah ha ïing i Babu Joab Solomon, Tymmen Basan ka Balang Mawkhar. U la don hangne ha ka Ri jong ngi kumba 15 sngi bad ha baroh kita ki sngi u la kren bad iathukhana ha kiba bun ki jaka. Ha ka 7, 8 bad 9 tarik u la iathuhkhana ha ka Ïingmane Mawkhar; ha ka 10 tarik u la leit sha Laitkynsew bad ha ka 11 pat u la leit sha Sohra. U wanphai sha Shillong ha ka 12 tarik bad u sa leit sha Mairang ban kren ha ki jingiaseng Assembli naduh 13 haduh 16 tarik. Ha ka 17 tarik u la iathuhkhana ha Ïingmane Laban bad ha ka 18

tarik pat ha iïngmane Laitumkhrah. Ha ka 19 tarik u la leit iathuhkhana ha Mawphlang Hadien kata u sa leit phai noh.

Kane ka jingwan u Sadhu ha kata ka por ka la long ka jingpynkhih kaba khraw ha Mawkhar bad ha Shillong hi ; ki briew ki dap ha ki ïingmane bad hawei de kat haba u dei ban kren. Kaba shoh ia ka khmat bad ka jingmut jong uba long bad ban dang long Khristan ka long "u 'riewblei uba da kat u 'riewblei bashisha" kat kum ka jingmut jong kata ka ktien, bad don kiba peit ha ka shalangmat jong u haba u shong harud ka miej bad ki ong, ka shat-phalang ia ka dur ka burom ba long kynjabneng.

U don ka por man ka sngi, ha ki kynta ba la buh, ba un pdiang iano iano ruh kiba kwah ban wan iashem bad iasyllok bad u, hynrei kaba kham bun ka por u pynleit ha kaba iasyllok bad U Blei.

KA JINGTHOH BYNRAP—II

Katto katne ki Khana-nuksa (illustrations) U Sadhu.

Ki jingiathuhkhana u Sadhu ki ngam shaduh ka tynrai jong kiei kiei kiba shisha ha ka jingim u briew, kum ka jingkylla kaba mut, ka jingngeit, ka jingsngewrit, ka jingkheiñduh. Lajan ha kawei-pa kawei ka jingkren u la kren ha ka dur ki pharshi ba u la ring na ka mariang lane na la ki jong ki jingshem. *Ka Jingsngewrit* : Uwei u khar metor na ka jait-poh u la kylla Khristan bad uwei pat u khar Hindu khraw jait uba ithuh ia u u la iphylla ka bym lah ban ong haba u la iohi ia ka jingkylla ha u katba u la ong. "Me wan man ka sngi ban sar bad

pynkhuid ia ka ïing jong nga, mem don jingnang jingstad eiei pynban ngam lah khlem da sngewburom ia me. Kaei kaba la pynkylla ia me kumne" ?

Uta u khar metor u la pyrshang ban batai ia ka jingim thymmai kaba la wan ha u, hynrei uta u khraw-jait um man sngewthuh satia. Khamtam eh u la sngewphylla ia kawei kaei kaei, 'Me long uba bha shibun, pynban mem long uba sngewsarong,' u la ong !

"Ngam don daw ban sngewsarong" la jubab u khar metor. 'Mynba u Khrist u la shong halor u khun kada bad U la rung shapoh Jerusalem, ki briew, ki la wallam ia ka jaiñ rong bad ki la siang halor ka surok kaba U iaid. Pynban ki kjat U Trai kim shym la iuh halor kita ki jaiñ dei ki kjat u kada keiñ kiba la iuh bad iaid halor jong ki. Mano ba ju iohsngew mynno mynno ba kat kata ka burom yn leh ia ki kjat u kada ? Ka long baroh tang namar ba u kada u kit ia U Khrist ha la ka met. Ynda U Khrist u la hiar noh uta u kada u la sah hi u mrad bad ym don ba ñiew eiei shuh ia u. Kumta nga ruh ngam long uba dondor eiei ; nga long uba idondor kumba lehse phi phi iohi, ka long tang: namar ba nga kit ia U Khrist, bad dei ia: U keiñ ba phi phi ñiewburom. Lada U, U la iehnoh ia nga, ngam long eiei ruh em".

Ka Jingiasoh bad U Blei bad ka Jingim kaba ha U : Na la ki jingshem jong ngi hi ngi sngewthuh ba ngi don ka jingiasoh bad U Blei, pynban ngim long Blei. Lada ia u nar uba long bad daitthah yn thang ha ding un kylla saw namar ba ka don ka ding ha u. Hynrei ngim lah ban ong ba uta u nar u long ka ding lane ba kata ka ding kaba ha u ka long u nar. Kumta ruh ha U Jisu

Khrist ngi ngi long la ka jong, ma U ha ngi bad ma ngi ha U, hynrei ngi long la ka jong.

Kumjuh ruh ngi ring bad pynhiar mynsiem ia ka lyer pynban u briew um long ka lyer lane ka lyer kam long u briew. Kumta ruh ngi ring bad pynhiar mynsiem da ka jingduwai ia U Mynsiem Bakhuid jong U Blei, hynrei ngim long Blei. Shisien nga la iohi artylli ki nongrit hapdeng ki lum Mangkashang ia kiba la pyniakhlad da u lum bah ia uba ym don ba lah ban kiew. Ka jingjngai hapdeng kine ki shnong haba shim beit kam long kaba jngai shibun, hynrei ka shim da ki taiew ia ki nongleit jingleit ban iaid tawiar ia uta u lum. Uwei u briew u la kut jingmut skhem ban tih da ka krem lyngba uta u lum, u da ong ba u kloi ban pha ia la ka jingim ruh ban leh ia kata ka jingmut jong u lada donkam. U la sdang ban trei ia kata ka jingkut jingmut jong u, bad shen shisha u la duh noh ia la ka jingim ha kata ka jingtrei. Haba nga la iohsngew ia kata nga la pyrkhat shaphang une u lum ba u long kum ka kynroh jong ka pop jong ngi kaba pyniakhlad ia ngi na U Blei. U Jisu Khrist U la wan bad U la thaw ka Lynti ka jingim da kaba U la aiti noh ia la ka jong ka jingim. U la aiti noh ia la ka jingim da la ka mon sngewbha hi, bad U la plie ia ka Lynti kaba baroh ki lah ban iaid lada ki la kloi khlem buh pud eiei ban pdiang ia U kum U Nongpynim jong ki.

Kata ka bynta bakhambha : Shisien haba nga dang iaid ia ki lum nga la iashem ia kawei ka khynnah samla. Ka dei na ka ling binong-bishon bad ka da iaid wad Blei, ki kjat jong ka ki la pdang snam. Ka la ong kumne haba ka la jubab ia ka jingkylli jong nga ; "Nga wad ia ka

jingsuk bad jingjahthait ka mynsiem bad nga kyrmen ban ioh ia ki shuwa ba ngan poi sha kaba kut jong kane ka jingwad jong nga. Lada ngam ioh ia ki ngan noh-iap ha um". Nga iohi ba ka da mut shisha ia kaba ka ong. Nga la pyrkhat sngewphylla kumno ka lah ban long ba ki briew kiba la kha hapoh ka niam Khristan, bad kiba la ioh ia ki jingaiei bakhraw khlem da shitom ei ei kin leh sting katne katne ia kine kiei kiei, haba kane ka khynnah bariewspah bad badonburom ka la iehnoh ia la ka ïing ka sem, ia la kiba ieit bathoiñ bad ia ka spah ka phew ban wad ia ka jingpynim. Kam shym la ioh ia ka jingsuk ba ka la wad da kata ka jingiaid wad Blei jong ka, hynrei ka la iakynduh ia uwei u mishoneri uba la iathuh ha ka shaphang U Khrist. Nga la iashem pat ia ka hadien bad ka la iathuh ia nga ba ka la shem baroh bad palat ruh ia kaba ka la wad ka da ong, 'Ki briew ki lah ban pyniap ia nga lada ki mon. Nga la shem ia kata ka bynta kaba khambha ia kaba yn ym don mano mano ba lah ban shim noh na nga.'

Phi long ka Jingshai Ka Pyrthei—U sai-sharak u dei ban ing khoit khnang ba ka jingshai kaba na u kan tyngshaiñ. U 'sai-sharak u don hapdeng ka umphniang bad ka ding kaba meh. Lah ban don shidap ka umphniang ha ka sharak hynrei lada ym don 'sai-sharak yn ym don jingshai. Kumta, khnang ba ngi lah ban ai jingshai ia kiwei ngi dei ban long kiba la kloi ban aiti noh ia lade.

Phi Long Ka Mluh Ka Pyrthei—Lada ka mluh ka dei ban long kaba larkam ka dei ban um. Katba ka dangsah rew bad rkhiang kan ym lah ban pynbang mluh ia ki jingbam jong ngi, hynrei lada ka um, wat shisymboh

ne shikham ka ja kan bang mluh bad ka jingbam kaŋ long kaba bha. Kumta ruh ka long bad ki Khristan shimet shimet ; ki dei ban long kiba-kheiñduh ia lade. Ki dei ban um noh kum ka mluh. La ka lah ban i kumba kim don shuh bad ki la jah noh, pynban kam long kumta. Kum ka mluh ki im ha ka jingim jong kito kiba na ka bynta jong ki, ki la aiti noh ia lade bad ka jingbang jong ki ka iaisah.

Suk kynjai ha U Khrist—Ngi long kiba rit, ka jingring jong ka pyrthei ka khraw. Hynrei la ka bor jingring jong ka pyrthei ka khlain katno katno ruh, lada ngi kham ia kaei kaei ha ka kti jong ngi ka jingring jong ka pyrthei kan ym lah ban ŕing ia ka na ngi. Kumta ruh lada ngi don ha ki kti U Jisu kiei kiei ki jong ka pyrthei kiŋ ym lah ban ring ia ngi na U, namar hapoh ka jingbat jong U ngi suk kynjai.

U Blei ha U Khrist—Ki Hindu ki ju sngewtynnad eh ban ong ba U Blei U don ha kiei kiei baroh. Shisien ngala poi harud jong kawei ka wah kaba nga dei ban ryngkang sha shilliang. Ym don lieng hajan kaba lah ban khawa ia nga sha shilliang bad nga la pyrkhat lyngngoh kumno ngan leh. Hangta uwei u lok u la kdew ia nga ia kawei ka pla snieh kaba la synjap bym don lyer bad u la ong ba dei tang da kata ba ngi lah ban ryngkang ia kata ka wah. Kumta ngi la iapyrsad ia ka haduh ba kan da dap da ka lyer bad da kata nga la khawa ia lade sha shilliang wah. Hangta ka la wan siat jingmut ia nga ba la ka lyer ka dap ia ka pyrthei ka mariang sawdong jong ngi pynban kam lah ban iarap eiei ia ngi haba ngi don ha ka khim ka eh tadynda la set khop ia ka hapoh ka pla snieh. Kumta ka long ka bym

shongnia ban len ia ka jingdonkam ka jingwan longdoh. U Blei ha U Khrist, kumba ka long ka bymshongnia ban ong ba ka pla snieh ba la dap lyer kam larkam ban iarap ia ngi ban ryngkang ia ka wah.

Ka Jinglong bakhlembor jong ngi—I khun syiar hapoh shynrong pylleng i im ha la ka pyrthei bakhim bad ba la set-op ia i hangta. I ioh ia ka jingsyaid bad jingsumar na la ka kmie katba i dang hapoh, hrnrei im tip eiei ia kata namar ba im lah ban iohi ia ka ne wat ban tip ruh ba ka don. I don ki thapniang, hynrei la kli khop ia ki bad im lah ban pyndonkam ia ki. Kumta ruh ka long bad ngi tad haduh ba U Blei Un da khot ia ngi shabar sha ka jingim badap kyrhai jong U.

Ka Jingim Badap Kyrhai.—Shisien nga tip ia uwei u briew uba pangkhrew shibun bad um lah wat ban khie na jingthiah. Ka ïing jong u ka la pluh, bad u la ialeh ban phet shabar, hynrei um donbor. U la pyrta briew u la lynñiar katba don la ka bor bad u la ialeh ban mih shabar na kata ka kamra ba la pluh. U don shisha ka jingim ; hynrei kam biang kat ban pyllait im ia u bad kumta u la iap ing-ding hangta. Uwei pat u la wan shuwa ban lip ka ding, bad u la lah ban pynlip ia ka ding namar u don ka bor kaba khlaiñ ; hynrei u la wan dier por bad um lah ban pynim ia uta uba-khrew. Uwei pat u briew nga tip uba la pang slem bad u la duh ia ka bor jingmad jong u thylliej. La la khreh ki jingbam bang jingbam thiang har rukom, um kwah bam ia ki, bad kumta u la nangtlot nangtlot ka met. Shibun ki Khristan ki la duh noh ka bor jingmad bad jingbang ia kiei. kiei kiba kynja-mynsiem. Ki don jingim, hynrei kim don

ka jingim badap kyrhai. Ki niam Hindu bad niam Buddhist ki hikai shaphang kiei kiei kiba bha, hynrei dei tang U Khrist uba tyrwa ia ka jingim badap kyrhai, dei tang da la ka jingim bad jingshem da lade hi ba u briew: u lah ban shemphang bad ban sngewthuh ia ka jingiapher hapdeng *'ka jingim'* bad kane *'ka jingim-badapkyrhai'* kaba long ka jingaiei U Khrist.

Ka Jingdonkam ia ka Jingshahshitom. U 'ñiang-rusom u ialeh ban mih na ka sop, bad uwei u briew u bym tip ei ei ruh shaphang ki khñiang haba u iohi ba uta u 'ñiangrusom u iaksaid bad kyrthat ban mih na ka sop, u la shim ban iarap ban pyllait ia u na kata, hynrei kumne kumne uta u khniang u la kyrthat bad u la iap. Kiwei pat ki 'ñiangausom kiba la ialeh ban mih hi na ka sop da lade khlem da don mano mano ba iarap ban sei ia ki, ki la shitom shisha, hynrei ki la im bad ki khlaiñ bha ha ka bor jingim badap pura ryngkat bad la ki thapniang baitynnad ba la pynkhlaiñ ban her da ka jingialeh bad jingshahshitom jong ki ha ka por ba ki mih na ka sop.

Ka Um ka Jingim. Shisien shikynhun ki briew ki la ialeit jingleit ha Tibet. Ia uwei na ki la lap ka jing-sliang kaba jur hynrei ym don um satia ha lynti. Ynda ki la ia iaid katto katne ki la lap ia ki pung rit ba la kerkut da ka ahor bad uta u briew u la kut jingmut ba la kumno kumno un pynjah ia la ka jingsliang hangta. Kito kiba tip bha ia ka jinglong kata ka jaka ki la iakyr-pad jur ia u ban nym leit sha kita ki pung hynrei ban ap haduh ba kin da poi ha ka jaka kaba kham bit; hynrei um sngap, bad u la ong ia ki ba un da leh sumar. U la ryn sied sha kawei na kita ki pung bad u la kyndup

um ha la ka kti bad u la dih ha ban da ngiah shoiñ. U la pyrta ia la ki lok ban iathuh ia ki ba u la ioh ia ka jingkwah ka dohund jong u, hynrei hamar ba u dang kren kumta u la sdang ban ngam jyrsieh ha ka ahor. Tang kumne kumne u la ngam haduh syngkai, bad ym don ba nud ban leit tur shajan ban iarap ia u, bad ki lok jong u ki la shu ia peit isynei ia u katba u nangngam nangngam haduh ba un da jyllop syndon khoit. Kumta ruh ka long ia kito kiba dih ia ki um jong ka pop jong kane ka pyrthei.

JINGTHOH BYNRAP—III

Ka Jingkylla-niam u Sadhu.

U Sadhu u la ai da lade ia kane ka jingthoh lyngkot shaphang ka jingkylla-niam jong u bad u kwah ba kan long kum ka jingthoh bynrap hadien jong kane ka kot khlem da ktah ia ki jingthoh shaphang kane kiba la don ha ka sla kaba 26/27.

Ha ka kot-khubor *Hibbert Journal* jong u bnai January 1921, u Rev. C. W. Emmet, u Vice Principal jong ka Ripon Hall, Oxford, ha ka jingthoh jong u 'Ki Kambah u Sadhu Sundar Singh' u pynpaw ba ka long ka jingkwah kiba bun nalor jong u hi, ban don jingthoh kaba kham shai bad kham bniah shaphang kane ka jingjia bakhraw. Kane harum, namarkata, ka long kaba u Sadhu hi u thoh shaphang jong ka.

"Nga la long u nongshun uba khraw tam jong ka niam Khristan haduh ba ym tang ba nga krenbeiñ, krensniew bad pynshitombeiñ ia ki saheb mishoneri; hynrei bunsien ruh nga la ju tar bad thang ia ka Baibl narmar nga da ngeit ba ka niam Khristan ka long kaba

shukor bad ba tang ka niam Hindu hi ka long ka niam kaba shisha. Ha kawei ka sngi ha khmat u kpa jong nga hi nga la theh umphniang sharak halor ka Baibl bad nga la thang ia ka ha ding. U kpa jong nga u la pyrshang tyngeh ban khang ia nga na kaba leh kumta hynrei nga la long shitrhem bieit katta katta ia la ka niam kat haduh ba nga la beiñ pyrshah ia u da ka jingbymkohnguh, nga da mut ba da kaba leh kumta ngan pynsngewbha ia U Blei.

Hadien ba nga la thang ia kane ka Baibl nga la pisa bad shitom jingmut shibun bad nga la don ha ka jinglong kaba lanot khop. Lai sngi hadien ba nga la thang ia ka Baibl, bad haba nga la shem ba ka niam Hindu kam lah ban ai jingsuk bad jinghun ia nga, nga la kut jingmut ban pyniap noh ia lade namar ngam sngewlah shuh ban im ha kat kane ka kordit mynsiem. Te, la dang saw ka bneng (ka por lai baje mynstep) nga la khie, bad nga la sum la sleh da ka umkhriat, bad hadien kata nga la sdang duwai. Ha ka jingduwai nga ong kumne : 'Lada don U Blei ai Un pynpaw ia lade ha nga ban pyni ia ka lynti ka jingpynim : lada ym don, ngan pyniap noh ia lade da kaba shah tylliat ha ka rel'

Haduh saw-shiteng ym man wan jubab ei ei ruh. Hynrei kyndit kyndit hadien kata, ka jingtyngshain bakhraw ka la dap ia ka kamra jong nga. Ha kata ka jingtyngshaih nga la iohi ia ka Khmat baphyrnai bad bapeit ieit isynei jong U Khrist bad U da pyni ha nga ia la ki kti ba la mong bad ki dien prek ha ki, U ong, 'Balei me pynshitom beiñ ia nga ? Ha khmih, nga la aiti ia la ka jingim halor ka diengphna na ka bynta jong me, bad na ka bynta ka pyrthei ba kan ioh jingpynim'. Haba nga la

iohsngew ia kane, ki ktien jong U ki la ngam kum ka leilieh shapoh ka dohnud jong nga, bad kumta kumta hi nga la dap da ka jingkmen bad ka jingsuk kaba ngam lah ban batai, bad la pynkylla ia nga ha kaba shikyllipmat junom-la-junom shaduh ki bymjukut.

La U Khrist U la jah noh hadien ba U la kren kumne ha nga, ka jingsuk kaba U la ai ka la neh bad kan iaineh bad nga junom. Kane baroh kam long kaba mih na kaba nga shu mutdur ha lade da ka jingpyrkhat. Lada u Buddha lane u Krishna ki la paw kan jin da la long ka jingmutdur da ka bor-pyrkhat namar dei ia ki ba nga mane ; hynrei ba U Khrist hi Un paw da lade, U Khrist Uba nga isih eh ha kata ka por, ka long shisha ka kambah, bad ka long ka sakhi kaba shai kdar ba U long U Khrist Uba im. Lymne kam dei ruh ka jingphohsniew, namar kumno u briew u lah ban phohsniew hadien ba u dang shu lah sum um-khriat, bad ruh, ka jingphohsniew kam lah ban pynkylla baklybak ia ka jingim u briew. Kane baroh ka long ka JINGSHISHA BAKHRAW.

KA JINGTHOH BYNRAP—IV**

HATO U LA IAP?

Kawei ka jingkylli kaba don ha ka rmiang shyntur jong ki briew kiba tip bad ithuh ia u Sadhu ka long' "Hato u Sadhu Sundar Singh u la iap shisha ? Kat kum ka jingiathuh jong u Mr. Watson uba long u Superintendent jong ka Aspatal kiba pang 'ñianglyngkut ha Sabathu, u Sadhu u la mih khadduh ban leit sha Tibet ha u bnai April 1929. Bad naduh kata ka por ym shym iohsngew ei ei shuh shaphang jong u. U Rev. C. F. Andrews u ong ba haduh ka snem 1933 ia katei ka jingkylli la dang

iai-kren bad iai-iatai da ki lok jong u Sadhu, bad la don ruh shibun ki jingbna kiba ong ba u dang im. Don kiba ngeit ba u la leit noh jarjar shapoh ki krem ki kroh jong ki lum Mangkashang hangta ban pynleit ia la ki sngi ba dangsah jang ka jingim jong u ha ka jingiasyllok ba marwei bad U Blei jngai bah na ka pyrthei. Don pat kiba ngeit ba u la lah iap, namar shuwa ba un mih u la ong ha ki katto katne ki lok ba un wanphai pat shuwa ka tlang. Imat ka jingngeit ba u la iap ka long kaba kham sngew dei ban 'shim namar u Mr. Watson ha ki shithi jong u ba u thoh sha u Rev. C. F. Andrews, u ong ba shuwa ba un mih na Sabathu, u Sadhu u la don ka jingsngewthuh lypa ha lade ba um im slem shuh, hynrei um sheptieng ia ka jingiap. Bad namar kane ka jingsngewthuh u la aibor ia u Mr. Watson ban pdiang, pule bad jubab ia ki shithi jong u kiba lah ban poi ha ka por ba u dang leit sha Tibet. Sa kawei pat ruh, u la aibor lypa ia ki arngut ki lok jong u—u Mr. Riddle bad u Dr. Taylor uba na Roorkee, kiba long ki nongbat bad nongpyniaid ia ka Will jong u, ban leh katba ki sngewdei lada jia ba um wanphai shuh. Ynda haba ka por ka la nangleit bad ba ym ioh khubor ei ei ruh na u lane shaphang jong u, kitei ki lok—u Mr. Riddle bad u Dr. Taylor—ki la ialeit da lade hi baroh arngut ban wad ia u, bad ki la pynlut jan shibnai ha kaba leit kiew ia ki lum thah haduh khadphra hajar phit ka jingjrong, bad ki la poi sa tang saw mer ei ei na Tibet, bad bunsien ki la don ia lade ha ki jingma kiba khraw. Hynrei kim man lapdien satia. Kaba phylla ruh ka long ba baroh shilynter lynti ym don mano mano ruh ba la iohi ne la iohngew ia u. Wat ki shakri Sorkar ruh ki la iarap lem-

ban wad na ki rejistar ba ju buh ha ki ïing sangeh-lynti jong ki nongleit jingleit pilgrim sha kito ki thaiñ. Hynrei namar ba ym shem ei ei, kumta ki la sangeh noh kaba wad ia u.

Tharai lada u Sadhu u dang im, bad ba u don ha ki jaka kynjah jong ki lum Mangkashag marwei hangto ban iasyllok jarjar bad la U Kynrad, te da shisha ka long kaba da eh ia ngi ban pyrkhat—kumno keiñ u briew kum u Sadhu uba don ka mynsiem kaba jem bad uba pyrkhat ia ka jingshitom jingmut jong kiwei pat, un ym phah khubor ei ei sha la ki lok ? U la kular ia u Mr. Watson bad kumjuh ruh ia I Mrs. Parker ban pyntip ia ki lada u pang ne u shitom. Un jin da la pyndep ia la ka kular lada u dang im, namar u tip bad u sngewthuh shai ba hajar ki iam briew na ka bynta jong u. U Sadhu um long u 'rieweh-dohnud u bym suidñiew ia ka khuslai jong ki briew. U ieit eh ia ki lok jong u baroh.

Ha kaba khadduh, ngim lah khlem da ngeit ba u la iap shisha, u la aiti noh ia la ka jingim ha ka jingshakri ia la u jong U Kynrad ha ka snem 1929 ha ki bnai May lane June katba u dang ialeh ban poi biang sha Tibet. "Lyngba shibun ki jingjynjar" u la leit bsut junom shapoh ka hima U Blei. Katba ym don iwei ruh na ki hajar ki lok ki jor jong u ha syndah jong u haba ka jingiap ka lap ia u, U Trai te shisha U la ieng hajan jong u. UTA U NONGAPLANGBROT Uba bha U la ialam ia u lyngba ka them ka syrngiew ka jingiap. U Diengduh bad u Shanduh jong U ki pyntngen ia u.

Ka Bakut

(** La lum na ka Kot u Rev. C. F. Andrews—Sadhu Sundar Singh.)

SADHU SUNDAR SINGH

Published by

KHASI JAINTIA PRESBYTERIAN SYNOD

Church House, Mission Compound

Shillong-2

Second Edition

2000 copies